

ŠKOLNÍ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM

ŠKOLA ZÁKLAD ŽIVOTA

zpracovaný podle RVP ZV

Základní škola T. G. Masaryka
Moravský Žižkov,
příspěvková organizace

1. Identifikační údaje:

Název ŠVP Školní vzdělávací program pro základní vzdělávání – Škola základ života
zpracovaný podle RVP ZV a přílohy RVP ZV – LMP
Základní škola T. G. Masaryka, Bílovska 78, Moravský Žižkov

Údaje o škole Základní škola T. G. Masaryka Moravský Žižkov, Bílovska 78, 69101

Moravský Žižkov

právní forma : příspěvková organizace

ředitel školy : Mgr. Miloslav Sova

tel.+ fax.: 519 346 107

email : skola.mz@c-box.cz

web. stránky školy: <http://www.zs-mzizkov.cz/>

IČO : 70948305

identifikátor zařízení : 600 112 446

IZO základní školy : 102 255 491 (kapacita 170 žáků)

školní družiny : 118 400 282 (kapacita 30 žáků)

školního klubu : 118 401 122 (kapacita 60 žáků) – zahájení činnost 1.10.2000

Zřizovatel Obec Moravský Žižkov, Bílovska 145, 69101 Moravský Žižkov

starosta : Mgr. Josef Osička

právní forma: obec

tel : 519 346 930, 519 346 103

web. stránky obce: www.moravskyzizkov.cz

Platnost dokumentu od 3.9.2007

Datum : 3.9.2007

aktualizován 1.9.2009 v částech:

- průřezová témata
- tabulka učebního plánu, disponibilních hodin
- hodnocení žáků (způsob hodnocení žáků se spec. vzděl. potřebami, zásady pro používání slovního hodnocení, hodnocení chování žáků, sebehodnocení žáků)
- autoevaluace školy

aktualizován 1. 9. 2012

- tabulka učebního plánu
- výstupy – standardy

aktualizován k 1. 9. 2013

příloha – dodatek

aktualizován k 1. 9. 2014

příloha – dodatek

aktualizován k 1. 9. 2016

příloha – dodatek

aktualizován k 1. 9. 2017

příloha – dodatek

aktualizován k 23. 10. 2019

podpis ředitele : .....

razítko školy :

Obsah

A. CHARAKTERISTIKA ŠKOLY	7
B. CHARAKTERISTIKA ŠVP	8
C. UČEBNÍ PLÁN	15
D. UČEBNÍ OSNOVY	16
VZDĚLÁVACÍ OBLAST: JAZYK A JAZYKOVÁ KOMUNIKACE	16
<i>ČESKÝ JAZYK A LITERATURA</i>	16
1. období	16
1. Charakteristika výuky	16
2. Výchovné a vzdělávací strategie	18
3. Obsah učiva v jednotlivých ročnících	19
4. Očekávané výstupy na konci 1. období	22
5. Průřezová témata	24
2. období	25
1. Charakteristika výuky	25
2. Výchovně vzdělávací strategie	25
3. Obsah učiva	27
4. Očekávané výstupy na konci 2. období	29
5. Průřezová témata	30
3. období	31
1. Charakteristika výuky	31
2. Výchovné a vzdělávací strategie	32
3. Obsah učiva v jednotlivých ročnících	34
4. Očekávané výstupy na konci 3. období	41
5. Průřezová témata	41
<i>Anglický jazyk</i>	42
1. období	42
1. Charakteristika výuky	42
2. Výchovně vzdělávací strategie	43
3. Obsah učiva v jednotlivých ročnících	44
4. Očekávané výstupy na konci 1. období	45
5. Průřezová témata	46
2. období	47
1. Charakteristika výuky	47
2. Výchovné a vzdělávací strategie	47
3. Obsah učiva v jednotlivých ročnících	49
4. Očekávané výstupy na konci 2. období	50
5. Průřezová témata	50
3. období	51
1. Charakteristika výuky	51
2. Výchovné a vzdělávací strategie	51
3. Obsah učiva v jednotlivých ročnících	53
4. Očekávané výstupy na konci 3. období	55
5. Průřezová témata	55
<i>Německý jazyk a konverzace</i>	56
3. období	56
1. Charakteristika výuky	56
2. Výchovné a vzdělávací strategie	56
3. Obsah učiva v jednotlivých ročnících	58
4. Očekávané výstupy na konci 3. období	60
5. Průřezová témata	61
VZDĚLÁVACÍ OBLAST: MATEMATIKA A JEJÍ APLIKACE	61
1. období	61
1. Charakteristika výuky	61
2. Výchovně vzdělávací strategie	63
3. Obsah učiva v jednotlivých ročnících	64
4. Očekávané výstupy na konci 1. období	67
5. Průřezová témata	68
2. období	69

1.	Charakteristika výuky	69
2.	Výchovné a vzdělávací strategie	70
3.	Obsah učiva v jednotlivých ročnících	72
4.	Očekávané výstupy na konci 2. období	74
5.	Průřezová témata	75
3. období		75
1.	Charakteristika výuky	75
2.	Výchovné a vzdělávací strategie	75
3.	Obsah učiva v jednotlivých ročnících	77
4.	Očekávané výstupy	82
5.	Průřezová témata	83
VZDĚLÁVACÍ OBLAST: INFORMAČNÍ A KOMUNIKAČNÍ TECHNOLOGIE		83
<i>Práce na počítači (INFORMATIKA)</i>		83
1. období		83
1.	Charakteristika výuky	83
2.	Výchovné a vzdělávací strategie	83
3.	Obsah učiva v jednotlivých ročnících	85
4.	Očekávané výstupy	85
5.	Průřezová témata	86
2. období		86
1.	Charakteristika výuky	86
2.	Výchovné a vzdělávací strategie	86
3.	Obsah učiva v jednotlivých ročnících	88
4.	Očekávané výstupy	89
5.	Průřezová témata	89
3. období		89
1.	Charakteristika výuky	89
2.	Výchovné a vzdělávací strategie	90
3.	Obsah učiva v jednotlivých ročnících	92
4.	Očekávané výstupy	93
5.	Průřezová témata	94
VZDĚLÁVACÍ OBLAST: ČLOVĚK A JEHO SVĚT		94
1. období		94
<i>PRVOUKA</i>		95
1.	Charakteristika výuky	95
2.	Výchovné a vzdělávací strategie	95
3.	Obsah učiva v jednotlivých ročnících	97
4.	Očekávané výstupy na konci 1. období	100
5.	Průřezová témata	101
2. období		103
<i>VLASTIVĚDA</i>		103
1.	Charakteristika výuky	103
2.	Výchovné a vzdělávací strategie	104
3.	Obsah učiva v jednotlivých ročnících	106
4.	Očekávané výstupy na konci 2. období	108
5.	Průřezová témata	109
<i>PŘÍRODOVĚDA</i>		109
1.	Charakteristika výuky	109
2.	Výchovné a vzdělávací strategie	110
3.	Obsah učiva v jednotlivých ročnících	112
4.	Očekávané výstupy na konci 2. období	113
5.	Průřezová témata	113
VZDĚLÁVACÍ OBLAST: ČLOVĚK A SPOLEČNOST		114
<i>Dějepis</i>		114
3. období		114
1.	Charakteristika výuky	114
2.	Výchovné a vzdělávací strategie	114
3.	Obsah učiva v jednotlivých ročnících	116
4.	Očekávané výstupy na konci 3. období	117
5.	Průřezová témata	118
VZDĚLÁVACÍ OBLAST : VÝCHOVA K OBČANSTVÍ A KE ZDRAVÍ		121
3. období		121
1.	Charakteristika výuky – výchova ke zdraví	121
2.	Výchovné a vzdělávací strategie	121
3.	Obsah učiva v jednotlivých ročnících	123
4.	Očekávané výstupy na konci 3. období	129
5.	Průřezová témata	130
<i>Výchova k občanství</i>		131

1.	Charakteristika výuky	131
2.	Výchovné a vzdělávací strategie	132
3.	Obsah učiva v jednotlivých ročnících	134
4.	Očekávané výstupy na konci 3. období	137
5.	Průřezová témata	138
VZDĚLÁVACÍ OBLAST: ČLOVĚK A PŘÍRODA		140
<i>Fyzika</i>		140
1.	Charakteristika	140
2.	Výchovné a vzdělávací strategie	140
3.	Obsah učiva v jednotlivých ročnících	142
4.	Očekávané výstupy v jednotlivých ročnících	143
5.	Průřezová témata	144
<i>Chemie</i>		144
1.	Charakteristika	144
2.	Výchovné a vzdělávací strategie	145
3.	Obsah učiva v jednotlivých ročnících	146
4.	Očekávané výstupy	148
5.	Průřezová témata	149
<i>PŘÍRODOPIS</i>		150
1.	Charakteristika výuky	150
2.	Výchovné a vzdělávací strategie	150
3.	Obsah učiva v jednotlivých ročnících	152
4.	Očekávané výstupy na konci 3. období	154
5.	Průřezová témata	155
<i>ZEMĚPIS</i>		156
1.	Charakteristika výuky	156
2.	Výchovné a vzdělávací strategie	156
3.	Obsah učiva v jednotlivých ročnících	158
4.	Očekávané výstupy na konci 3. období	159
5.	Průřezová témata	160
VZDĚLÁVACÍ OBLAST: UMĚNÍ A KULTURA		161
<i>VÝTVARNÁ VÝCHOVA</i>		161
1. období		162
1.	Charakteristika výuky	162
2.	Výchovné a vzdělávací strategie	163
3.	Obsah učiva v jednotlivých ročnících	165
4.	Očekávané výstupy na konci 1. období	166
5.	Průřezová témata	167
2. období		168
1.	Charakteristika výuky	168
2.	Výchovné a vzdělávací strategie	168
3.	Obsah učiva v jednotlivých ročnících	169
4.	Očekávané výstupy na konci 2. období	170
5.	Průřezová témata	171
3. období		171
1.	Charakteristika výuky	171
2.	Výchovné a vzdělávací strategie	172
3.	Obsah učiva v jednotlivých ročnících	173
4.	Očekávané výstupy	174
5.	Průřezová témata	175
<i>HUDEBNÍ VÝCHOVA</i>		176
1. období		176
1.	Charakteristika výuky	176
2.	Výchovné a vzdělávací strategie	176
3.	Obsah učiva v jednotlivých ročnících	178
4.	Očekávané výstupy na konci 1. období	180
5.	Průřezová témata	181
2. období		182
1.	Charakteristika výuky	182
2.	Výchovné a vzdělávací strategie	182
3.	Obsah učiva v jednotlivých ročnících	184
4.	Očekávané výstupy na konci 2. období	185
5.	Průřezová témata	186
3. období		186
1.	Charakteristika výuky	186
2.	Výchovné a vzdělávací strategie	186
3.	Obsah učiva v jednotlivých ročnících	188
4.	Očekávané výstupy na konci 3. období	190

5. Průřezová témata.....	190
VZDĚLÁVACÍ OBLAST: ČLOVĚK A ZDRAVÍ.....	192
<i>TĚLESNÁ VÝCHOVA</i>	192
1. období.....	192
1. Charakteristika výuky.....	192
2. Výchovné a vzdělávací strategie.....	193
3. Obsah učiva v jednotlivých ročnících.....	195
4. Očekávané výstupy na konci 1.období.....	198
5. Průřezová témata.....	199
2. období.....	199
1. Charakteristika výuky.....	199
2. Výchovné a vzdělávací strategie.....	199
3. Obsah učiva v jednotlivých ročnících.....	201
4. Očekávané výstupy na konci 2. období.....	203
5. Průřezová témata.....	203
3. období.....	203
1. Charakteristika výuky.....	203
2. Výchovné a vzdělávací strategie.....	204
3. Obsah učiva v jednotlivých ročnících.....	205
4. Očekávané výstupy.....	206
5. Průřezová témata.....	207
VZDĚLÁVACÍ OBLAST: ČLOVĚK A SVĚT PRÁCE.....	207
<i>PRAKTICKÉ ČINNOSTI</i>	207
1. období.....	207
1. Charakteristika výuky.....	208
2. Výchovné a vzdělávací strategie.....	208
3. Obsah učiva v jednotlivých ročnících.....	210
4. Očekávané výstupy na konci 1. období.....	212
5. Průřezová témata.....	212
2. období.....	213
1. Charakteristika výuky.....	213
2. Výchovné a vzdělávací strategie.....	213
3. Obsah učiva v jednotlivých ročnících.....	215
4. Očekávané výstupy na konci 2. období.....	216
5. Průřezová témata.....	217
3. období.....	217
1. Charakteristika výuky.....	217
2. Výchovné a vzdělávací strategie.....	217
3. Obsah učiva v jednotlivých ročnících.....	219
4. Očekávané výstupy.....	221
5. Průřezová témata.....	222
E. HODNOCENÍ VÝSLEDKŮ VZDĚLÁVÁNÍ ŽÁKŮ.....	223
F. ŠKOLNÍ DRUŽINA.....	239
1. Cíl.....	240
2. Podmínky pro činnost.....	240
3. Výchovné programy se zaměřují na tyto základní oblasti:.....	241
4. V celoroční práci se zaměříme na tato témata:.....	242
5. V průběhu činnosti školní družiny budeme rozvíjet tyto kompetence:.....	246

A. CHARAKTERISTIKA ŠKOLY

Slavnostní otvírání školy bylo 28. 8. 1932. Dostala čestný název „Masarykova škola“. Nachází se v malebné obci Moravský Žižkov (1400 obyvatel).

Školní budova je tvořena starou částí a novou zástavbou z roku 1996. V roce 2006 došlo k celkové výměně oken v celé budově školy. Stará budova je s novou propojena tak, že obě splývají v jeden celek. Suterénní prostor tvoří šatny, kotelna, sklad pomůcek, místnost pro dětský klub. V suterénu budovy se nachází ještě jedna učebna, která slouží jako příležitostná laboratoř chemie a fyziky.

V přízemí školy se nachází učebny 1. - 4. r., sborovna, ředitelna školy, jídelna a výdejna obědů, promítací místnost. V prvním patře je umístěn 2. stupeň a učebna 5. r., dále kancelář účetní a sekretářky školy, kabinet vyučujících Př, NJ. V podkroví jsou prostory pro družinu a učebna výpočetní techniky.

Třídy jsou vybaveny novým nábytkem. I když byla škola postavena ve třicátých letech, třídy jsou prostorné a světlé.

Počítačová učebna umožňuje výuku na 10 počítačích, žáci mají možnost bezplatného přístupu na internet, tvoří stránky školy.

Vyučující mají k dispozici sborovnu, výchovný poradce prostor v družině školy.

Škola využívá školní hřiště a části školního dvora, který je zatravněn a osázen. Využívá ho jednak k slavnostnímu zahájení i ukončení školního roku, ale i k pobytu žáků na čerstvém vzduchu.

V roce 2005 obec postavila v sousedství školy novou sportovní halu, která slouží k výuce žáků zejména v zimním období. Je vybavena novým náradím, žáci zde mohou získat základy gymnastiky, míčových sportů. K výuce atletiky slouží nedaleké školní hřiště.

V roce 2012 bylo opraveno veškeré sociální zařízení na škole. Žáci mají k dispozici šatny a sprchy v nové tělocvičně, ve třídách dvě umyvadla a papírové ručníky. V rámci projektu Ovoce do škol dostávají pravidelně ovoce a zeleninu.

Velkou pozornost věnujeme integraci žáků se specifickými poruchami učení a chování. Žáci podle potřeby pracují podle individuálního vzdělávacího plánu.

Pedagogický sbor tvoří zkušení pedagogové s potřebnou odbornou kvalifikací. Učitelé ovládají jeden cizí jazyk, doplňují si znalost cizího jazyka formou dálkového vzdělávání. Ve škole pracuje poradce pro volbu povolání (výchovná poradkyně), metodik prevence sociálně patologických jevů. Škola má družinu s jednou vychovatelkou.

Většina žáků jsou děti z obce. Máme dobré zkušenosti s integrací žáků s SPUCH, ale i dětí s jiným zdravotním postižením.

Pedagogové vzájemně spolupracují na školních projektech. Pořádáme různé kulturní akce, zájezdy do divadla, kina, sportovní akce. Škola je zapojena do dlouhodobého projektu OPVK EU, dále projektu Ovoce do škol. Škola není zapojena do žádného mezinárodního projektu, ani mezinárodní spolupráce.

Spolupráce s rodiči žáků je na dobré úrovni. Rodiče mohou školu navštívit kdykoliv po vzájemné dohodě s vyučujícím. Pravidelně se konají třídní schůzky. Školu si mohou prohlédnout v době Dne otevřených dveří, kdy je pro ně také připraven program žáků školy. Den otevřených dveří je většinou uspořádán v době předvánoční. Rodiče jsou o činnosti školy informováni prostřednictvím obecního zpravodaje, webových stránek školy.

Škola úzce spolupracuje i s obcí a radou školy, žáci připravují pro občany kulturní pořady k vánočním svátkům, ke Dni matek, k besedám s důchodci, pořádají také školní akademie. Při výchovných i výukových problémech úzce spolupracuje s PPP Břeclav.

Děti prvního stupně mohou navštěvovat kurzy jazykové školy (anglický jazyk).

Základní škola je úplná (kapacita 170 žáků) a je součástí výchovně vzdělávací soustavy. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy posoudilo dne 19. 4. 2002 žádost podanou dne 30. 1. 2002 a doplněnou dne 18. 4. 2002 a podle § 13 a odst. 2 a § 13b odst.3 a odst. 9 zákona č.564/1990 Sb., o státní správě a samosprávě ve školství rozhodlo o změně zařazení do sítě škol, předškolních zařízení a školských zařízení s účinností od 1. 1. 2002 školy s názvem Základní škola T. G. Masaryka Moravský Žižkov.

B. CHARAKTERISTIKA ŠVP

Škola má svá specifika malé venkovské školy a klade důraz zejména na zvládnutí základů, které žákům pomohou v dalším životě, studiu a na vzájemné mezilidské vztahy.

- chceme žáky učit takové znalosti a dovednosti, které budou dobře uplatnitelné v životě, chceme se více zaměřit na praxi a život
- vést žáky k využívání komunikačních a informačních technologií, podporovat využívání výpočetní techniky
- vést žáky k volbě povolání
- vést žáky k posílení znalosti cizích jazyků zařazením dvou jazyků, využitím cizího jazyku v praxi
- zavádět do výuky efektivní metody výuky (skupinové, projektové vyučování, týmová spolupráce)
- vést žáky k dodržování stanovených pravidel (školní řád), zkvalitnění vzájemných vztahů mezi učiteli a žáky, naučit žáky, že pravidla se musí dodržovat, ne přehlížet
- chceme klást důraz na všeobecné a rovné vzdělání pro všechny
- chceme podporovat nejen intelektuální nadání, ale i jiné (hudební, výtvarné, manuální, estetické)
- chceme se starat o žáky s **přiznanými podpůrnými opatřeními** a nevydělávat je do samostatných skupin
- chceme se zaměřovat i na žáky nadané, vytvořit jim dostatečné podmínky pro rozvoj samostatnou prací, specifickými úkoly, projekty. Rovněž jim chceme nabízet účast v různých akcích, soutěžích.
- vést žáky k všestranné, účinné a otevřené komunikaci
- rozvíjet u žáků schopnost spolupracovat a respektovat práci a úspěchy vlastní i druhých
- vést žáky k toleranci a ohleduplnosti k jiným lidem
- vytvářet u žáků potřebu projevit pozitivní city v chování, jednání a prožívání životních situací v případě podpůrného opatření (spočívajícího v úpravě očekávaných výstupů) pro žáky s LMP od třetího stupně podpory, bude pro tvorbu IVP využívána minimální doporučená úroveň pro úpravy očekávaných výstupů v rámci podpůrných opatření stanovená v RVP ZV. **Jako podpůrná opatření pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami jsou v naší škole zařazeny podle doporučení školského poradenského zařízení a přiznaného stupně podpory předměty speciálně pedagogické péče. Vzdělávací obsah těchto předmětů přizpůsobujeme vzdělávacím možnostem a předpokladům žáka s přiznanými podpůrnými opatřeními v rámci IVP.**
- očekávané výstupy za jednotlivé ročníky jsou uvedeny v ročních tematických plánech vyučujících

Chceme navázat na dobré studijní výsledky našich absolventů, jejich zařazení v dalším životě, zkvalitnit komunikaci a vztahy uvnitř školy i navenek s rodiči a veřejností.

Výchovné a vzdělávací strategie

jsou souborem postupů, metod, pravidel a aktivit, které přispívají k rozvoji klíčových kompetencí žáků. Procházejí napříč celým vzděláváním a jsou nabízeny všem žákům naší školy.

1. Strategie směřující ke **kompetenci k učení**:

- na začátku vyučovací jednotky vždy společně s žáky vyvodíme cíl, na konci vyučovací jednotky společně zhodnotíme jeho dosažení;
- využíváme sebekontrolu a sebehodnocení žáků;
- zadáváme žákům samostatné práce vyžadující aplikaci teoretických poznatků;
- vyžadujeme od žáků vhodné rozvržení vlastní práce;
- umožňujeme žákům ve vhodných případech realizovat vlastní nápady a náměty;
- umožňujeme žákům pozorovat a experimentovat, porovnávat výsledky a vyvozovat závěry.

2. Strategie směřující ke **kompetenci k řešení problémů**:

- umožňujeme žákům vytvářet hypotézy, pozorovat různé jevy, hledat pro ně vysvětlení, provádět pokusy, ověřit výsledek řešení a zvážit jeho uplatnění v praxi;
- vytváříme pro žáky praktické problémové úlohy a situace, při nichž je nutné řešit praktické problémy;
- nabízíme žákům k řešení úkoly, které vyžadují propojení znalostí z více vyučovacích předmětů i využití praktických dovedností z různých oblastí lidské činnosti, a tudíž i více přístupů k vyřešení;
- žákům není bráněno při vlastní volbě pořadí vypracování úkolů;
- ve škole i při mimoškolních akcích průběžně monitorujeme, jak žáci řešení problémů prakticky zvládají.

3. Strategie směřující ke **kompetenci komunikativní**:

- klademe důraz na týmovou práci a kooperativní vyučování;
- umožňujeme žákům prezentovat vlastní názory při ranním kruhu;
- využíváme metody obsahující prvky prezentace výsledků;
- vytváříme dostatečný prostor pro vyjadřování žáků při problémovém vyučování, v komunitních kruzích;
- žáci mají maximální možnost samostatné ústní i písemné prezentace (samostatná práce, projekty, referáty, řízené diskuse, komunitní kruh);
- vyžadujeme od žáků využívání informačních technologií pro získávání informací i tvorbu výstupů (časopis, webová stránka, prezentace);
- uplatňujeme ve výuce hraní rolí;
- důraz klademe na prožitkové vyučování;
- jako výstup z některých témat výuky vyžadujeme nejrozumnějším způsobem zpracované závěrečné práce (power point, písemně, graficky, pomocí obrazového vyjádření apod. dle věku žáků a druhu tématu) - následně požadujeme prezentace, obhajoby a naslouchání druhých;
- vyžadujeme uplatnění znalostí cizího jazyka (rozvoj komunikace v cizím jazyce), a to nejen při výuce, ale i při výměnných návštěvách, činnosti hostesek (turnaje), poznávacích pobytových zájezdech, besedách;
- vyžadujeme od žáků uplatňování dovedností komunikace v rámci autentického učení při společenských akcích školy - slavnostní vánoční oběd, akce pro partnery školy, zápis;
- zařazujeme činnosti umožňující komunikaci s různými věkovými skupinami žáků i s dospělou populací (spolupráce a společné akce starších a mladších žáků, akce pro rodiče a veřejnost).

4. Strategie směřující ke **kompetenci sociální a personální**:

- důsledně vyžadujeme dodržování společně dohodnutých pravidel chování
- společně s žáky tvoříme školní řád i třídní řád, vyžadujeme od žáků zodpovědnost za jejich plné dodržování;
- volíme formy práce, které pojímají různorodý kolektiv třídy jako mozaiku vzájemně se doplňujících kvalit, umožňující vzájemnou inspiraci a učení s cílem dosahování osobního maxima každého člena třídního kolektivu;
- od prvního ročníku zařazujeme do výuky práci v týmu, zdůrazňujeme pravidla kvalitní spolupráce a nutnost vzájemné pomoci;

- vyžadujeme od žáků (zpočátku s pomocí učitelů, později samostatně) rozdělení rolí ve skupině, vytvoření pravidel pro práci v týmu, převzetí zodpovědnosti za splnění úkolu (dvojice, skupiny, třída, škola);
- využíváme komunitního kruhu, diskusního kruhu, panelové diskuse, řízené diskuse, prezentace názorů žáků ve všech předmětech;
- učitel se orientuje na skupinovou práci, spolupráci ve třídě (příprava setkávání), vzájemnou pomoc při učení;
- žákům je poskytována možnost dle vlastního uvážení projevit své pocity a nálady;
- do výuky pravidelně zařazujeme projekty, projektové dny, prvky daltonské výuky, kooperativní vyučování;
- výuku orientujeme na konkrétní příklady z každodenního života (simulace, hraní rolí) - využíváno je prožitkové vyučování;
- ve výuce jsou využívány hry, na jejichž tvorbě se podílejí sami žáci;
- v rámci spolupráce s různými věkovými skupinami organizujeme společné akce starších a mladších žáků, akce pro rodiče a veřejnost.

5. Strategie směřující ke **kompetenci občanské**:

- vyžadujeme od žáků hodnocení vlastního chování i chování spolužáků, hledání společného řešení při nedodržování pravidel třídy či školního řádu - vyžadujeme od žáků přijetí zodpovědnosti za plné dodržování pravidel třídy i školního řádu;
- umožňujeme žákům vznášet připomínky ke školnímu řádu
- k prezentaci vlastních názorů žáků využíváme ranní kruh, komunitní kruh, diskusní kruh
- při ranním kruhu je žákům poskytována možnost projevit dle vlastního uvážení své pocity a nálady a upozornit na fyzické i psychické násilí, se kterým se setkávají;
- ve výuce je používána metoda hraní rolí pro přiblížení různých životních situací a jejich řešení, využíváme prožitkové vyučování;
- zadáváme žákům konkrétní příklady z každodenního běžného života;
- společně se staršími žáky organizujeme celoškolské projektové dny
- na konkrétních modelových příkladech demonstrujeme pozitivní a negativní projevy chování lidí;
- škola pořádá akce připomínající lidové tradice (vánoční den, velikonoční den);
- škola v rámci možností pořádá sportovní soutěže (školní olympijský den) a další akce pro obec - vystoupení pro veřejnost, účast žáků na akcích obce, vystupování pro seniory, mateřské školy;
- umožňujeme žákům návštěvy obecního úřadu
- nabízíme žákům vhodné pozitivní aktivity (kulturní, sportovní, rekreační apod.) jako protipól nežádoucím sociálně patologickým jevům.

6. Strategie směřující ke **kompetenci pracovní**:

- pestrou nabídkou zájmových útvarů podněcujeme u žáků zájmovou činnost a smysluplné využití volného času;
- různými formami (exkurze, film, beseda apod.) seznamujeme žáky s různými profesemi - cíleně ujasňujeme představu žáků o reálné podobě jejich budoucího povolání a o volbě vhodného dalšího studia;

- umožňujeme žákům podílet se na tvorbě pomůcek do výuky, prezentovat výsledky vlastní práce žákům mladších ročníků (spolupráce mladších žáků se staršími);
- zapojujeme žáky do přípravy školních projektů;
- vyžadujeme od žáků zhodnocení vlastní práce i práce spolužáků a návrhy na zlepšení;
- získané poznatky žáků jsou využívány při konkrétních činnostech propojených s praktickým životem a zdůrazňujících vztah k volbě povolání - hraní rolí, diskuse, skupinová práce, pokusy a experimenty;

Vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami

Pravidla a průběh tvorby, realizace a vyhodnocení plánu pedagogické podpory (PLPP) a individuálního vzdělávacího plánu (IVP) žáka se SVP.

PLPP sestavuje třídní učitel nebo učitel konkrétního vyučovacího předmětu za pomoci výchovného poradce. PLPP má písemnou podobu. Před jeho zpracováním budou probíhat rozhovory s jednotlivými vyučujícími, s cílem stanovení např. metod práce s žákem, způsobů kontroly osvojení znalostí a dovedností. Výchovný poradce stanoví termín přípravy PLPP a organizuje společné schůzky s rodiči, pedagogy, vedením školy i žákem samotným.

V případě podpůrného opatření (spočívajícího v úpravě očekávaných výstupů) pro žáky s LMP od třetího stupně podpory, bude pro tvorbu IVP využívána minimální doporučená úroveň pro úpravy očekávaných výstupů v rámci podpůrných opatření stanovená v RVP ZV.

Plán pedagogické podpory (PLPP) zpracovává škola pro žáka od prvního stupně podpůrných opatření a to na základě potřeb úprav ve vzdělávání nebo zapojení do kolektivu. S PLPP je seznámen žák, zákonný zástupce žáka a všichni vyučující. Obsahuje popis obtíží žáka, stanovení cílů podpory a způsobů vyhodnocování naplňování plánu. PLPP škola vyhodnocuje naplňování cílů nejpozději po 3 měsících od zahájení poskytování PO.

Individuální vzdělávací plán (IVP) zpracovává škola pro žáka od druhého stupně podpůrných opatření a to na základě doporučení školského poradenského zařízení (ŠPZ) a žádosti zletilého žáka nebo zákonného zástupce. IVP vychází ze školního vzdělávacího programu (ŠVP). Obsahuje mj. údaje o skladbě druhů a stupňů podpůrných opatření poskytovaných v kombinaci s tímto plánem.

Učitelé, zejména 1. stupně, v úzké spolupráci s PPP, SPC, vyhledávají děti s SPU, SPUCH, případně s dalšími problémy. Na základě odborného vyšetření a žádosti rodičů je pedagogy a výchovnou poradkyní vypracován IVP, který schvaluje ředitel školy. IVP obsahuje konkrétní vzdělávací plán na jeden školní rok, dále závěry a doporučení odborného pracoviště, vyučovací postupy nebo způsoby nápravy, pomůcky, způsoby hodnocení a jména zúčastněných pedagogů. IVP je zkontrolován se zákonnými zástupci dítěte a zkontrolován odborným pracovištěm. Rodiče jsou průběžně seznamováni s jeho plněním a s výsledky. Cílem IVP je integrovaná edukace, tj. využití všech schopností a možností integrovaných dětí, respektování jejich osobního tempa, ale také rozvoj empatie a přátelství u dětí bez přiznaných podpůrných opatření, učení se toleranci a akceptování „jinakosti“.

Integrované děti se takto mohou připravovat na dospělý život v běžném prostředí, ve společnosti vrstevníků. Při integraci je využívána týmová práce.

Většina dětí s diagnostikovanými poruchami není integrována, ale jsou vypracovány interní předpisy pro žáky s SPU a tito jsou při klasifikaci zohledňováni podle stupně a druhu specifické poruchy.

Mezi základní přístupy k žákovi s SPU považujeme:

- zvolit povzbuzující přístupy, které mu umožní podat lepší výkon
- rozpoznat vědomosti a dovednosti, které nejsou zkresleny poruchou
- nevystavovat zbytečně žáka činností, u nichž víme, že v nich selže

- hodnotit jen to, co zvládl v časovém limitu
- při zkoušení žáka volit způsob, který mu nejvíce vyhovuje (ústně, písemně, test..)
- poskytovat dostatek času
- tolerovat případné projevy nepozornosti, pracovat s pozorností dítěte, předcházet únavě, měnit postupy
- vycházet z individuální normy, v čem se dítě zlepšilo
- poskytovat žákovi pomůcky
- střídání metod a forem práce
- oceňování i malých úspěchů, motivace
- zohlednit dle MŠMT, případně slovní hodnocení, pokud zažádá rodina

Nápravu provádí učitelka, která dokončila studium speciální pedagogiky. Náprava probíhá v malých skupinkách, každý týden jednu vyučovací hodinu. Cílem je vytvoření strategie učení, zmírňující problémy dítěte.

Zabezpečení výuky žáků mimořádně nadaných

Součástí naší pedagogické práce je také včasné rozpoznání a podchycení talentu a zájmu žáků a navázání spolupráce s rodiči a jejich získání pro podporu rozvoje talentu i v domácích podmínkách.

Pokud na škole máme mimořádně nadané žáky, (zda se jedná opravdu o žáky mimořádně nadané rozhoduje odborné psychologické vyšetření) můžeme využít také individuální vzdělávací plány, které umožní maximální rozvoj konkrétního nadání žáka v jeho vývojové etapě. Škola je schopna zajistit prostupnost předmětů a integraci učiva z vyššího ročníku do nižšího. Snažíme se, aby bylo učení zajímavé, dynamické, aby byli žáci nuceni vyhledávat informace, přemýšlet, vyvozovat závěry (individuální úkoly, tempo).

Uplatnění talentovaných žáků je možné také ve výtvarných soutěžích a při veřejných kulturních vystoupeních školy. Mnozí z našich žáků se podílejí svými výtvarnými pracemi na estetické výzdobě budovy školy.

Popis pravidel a průběhu tvorby, realizace a vyhodnocení PLPP a IVP mimořádně nadaného žáka.

PLPP sestavuje třídní učitel nebo učitel konkrétního vyučovacího předmětu za pomoci výchovného poradce. PLPP má písemnou podobu. Před jeho zpracováním budou probíhat rozhovory s jednotlivými vyučujícími, s cílem stanovení např. metod práce s žákem. Výchovný poradce stanoví termín přípravy PLPP a organizuje společné schůzky s rodiči, pedagogy, vedením školy i žákem samotným.

Individuální vzdělávací plán mimořádně nadaného žáka sestavuje třídní učitel ve spolupráci s učiteli vyučovacích předmětů, ve kterých se projevuje mimořádné nadání žáka, s výchovným poradcem a školským poradenským zařízením. IVP mimořádně nadaného žáka má písemnou podobu a při jeho sestavování spolupracuje třídní učitel s rodiči mimořádně nadaného žáka. Při sestavování IVP vycházíme z obsahu IVP stanoveného v § 28 vyhlášky č. 27/2016 Sb. Práce na sestavení IVP jsou zahájeny okamžitě po obdržení doporučení školského poradenského zařízení. IVP je sestaven nejpozději do jednoho měsíce od obdržení doporučení školského poradenského zařízení. Součástí IVP je termín vyhodnocení naplňování IVP a může též obsahovat i termín průběžného hodnocení IVP, je-li to účelné. IVP může být zpracován i pro kratší období než je školní rok.

IVP může být doplňován a upravován v průběhu školního roku. Výchovný poradce zajistí písemný informovaný souhlas zákonného zástupce žáka, bez kterého nemůže být IVP prováděn. Výchovný poradce po podpisu IVP zákonným zástupcem žáka a získání písemného informovaného souhlasu zákonného zástupce žáka předá informace o zahájení poskytování podpůrných opatření podle IVP zástupci ředitele školy, který je zaznamená do školní matriky.

Začlenění průřezových témat

Průřezová témata reprezentují v ŠVP aktuální okruhy problémů současného i budoucího světa a stávají se nedílnou součástí základního vzdělávání. Jsou důležitým formativním prvkem základního

vzdělávání a pomáhají rozvíjet osobnost žáka především v oblasti postojů a hodnot.

Tematické okruhy průřezových témat procházejí napříč vzdělávacími oblastmi, umožňují propojení se vzdělávacími obsahy oborů, tím přispívají ke komplexnosti vzdělávání a dávají možnost utvářet si integrovaný pohled na danou problematiku. Jejich nadpředmětový charakter pozitivně ovlivňuje proces osvojování klíčových kompetencí.

Konkrétní realizace jednotlivých průřezových témat na naší škole je podrobně rozepsána v následujících tabulkách. Každému tématu je věnována samostatná tabulka, ve které je popsáno jeho zařazení do výuky. Toto začlenění je provedeno integrací do jednotlivých předmětů, formou projektů, akcí školy.

Jednotlivá průřezová témata mají vyučující zařazena k probíranému učivu ve svých tematických plánech, které jsou od vždy od konce října uloženy v ředitelně školy a jsou k nahlédnutí.

Případné další způsoby realizace daných témat jsou popsány v poznámkách pod tabulkami

OSOBNOSTNÍ A SOCIÁLNÍ VÝCHOVA									
Název tem.okruhu OSV	1.stupeň					2.stupeň			
	1.roč.	2.roč.	3.roč.	4.roč.	5.roč.	6.roč.	7.roč.	8.roč.	9. ročník
Rozvoj schopností poznávání 1	Celá výuka	Celá výuka	M,ČJ	M,AJ	M,AJ	HV,VV,A J,Z,M	PČ,NJ,AJ, VV,M,F	NJ,AJ,M, CH, ČJ	NJ,VV,AJ, CH,F,M,ČJ
Sebezpoznání a sebepečení 2	Celá výuka	Celá výuka	PRV		ČJ-sl	VV,AJ	VV,AJ,NJ	NJ,VV,ČJ	NJ,VV,VO Z,ČJ
Seberegulace a sebeorganizace 3	Celá výuka	Celá výuka	Celá výuka	Celá výuka	Celá výuka	VV,AJ	VV,AJ,NJ	TV,ČJ	VOZ, TV,CH,F, ČJ
Psychohygienu 4	PRV	PRV,ČJ-sl	TV	TV	TV				VOZ
Kreativita 5	VV,PČ	VV,PČ	VV,PČ,HV,ČJ -sl.,lit	VV,PČ,HV,ČJ -sl.,l.	VV,PČ,HV,ČJ- sl.,l.	HV,VV,M	HV,VV,M, F	HV,VV,D, CH,M,ČJ	HV,VV,D, CH,M,F,ČJ
Poznávání lidí 6	Celá výuka	Celá výuka	Celá výuka	Celá výuka	Celá výuka	VV,AJ	VV,AJ,NJ, VOZ,Z	NJ,VOZ,Č J	VV,NJ,VO Z,ČJ
Mezilidské vztahy 7	PRV,ČJ-čt.	PRV,ČJ- čt.,sl.,TV	Celá výuka	Celá výuka	Celá výuka	F,VOZ,TV ,PŘ,M	VOZ, TV,PŘ,M, F	VOZ, TV,Z, PŘ,ČJ	VOZ,TV,Z ,PŘ,F,ČJ
Komunikace 8	PRV,HV,ČJ	PRV,HV,ČJ	ČJ-sl.,l.	ČJ-sl.,l.	ČJ-sl.,l.,PŘ	HV,AJ,V V, VOZ, PŘ	AJ,VV,ČJ, VOZ,PŘ	NJ,VOZ,P Ř,ČJ	NJ,PŘ, ČJ
Kooperace a kompetice 9	TV,ČJ	TV,ČJ			ČJ-sl.	PŘ	PŘ	PŘ	PŘ
Řešení problému rozhodovací dovedností 10	PRV,ČJ,M	PRV,ČJ,M		ČJ-sl.,l.	ČJ-sl.,l.	F,TV, VV,M	TV,VV,M, F	TV,CH,M, ČJ	VV,TV,PŘ ,CH,M,F,Č J
Hodnoty, postoje, praktická etika 11	Celá výuka	Celá výuka	Celá výuka	Celá výuka	Celá výuka			ČJ	ČJ

VÝCHOVA DEMOKRATICKÉHO OBČANA									
Název tem.okruhu VDO	1.stupeň					2.stupeň			
	1. ročník	2. ročník	3. ročník	4. ročník	5. ročník	6. ročník	7. ročník	8. ročník	9. ročník
Občanská společnost a škola 1	PRV		PRV		VL	TV,VOZ	TV,VV	D,ČJ	VV,ČJ
Občan, obč.společnost a stát 2		PRV		VL		D,VOZ,Z	D,VOZ,Z	D,Z	D,VOZ,ČJ
Formy participace občanů v pol. Životě 3		PRV	PRV			D			VOZ
Principy demokracie jako formy vlády a způsobu rozhodování 4					VL	D,VOZ	VOZ	D	D,VOZ,Z

VÝCHOVA K MYŠLENÍ V EVROPSKÝCH A GLOBÁLNÍCH SOUVISLOSTECH									
Název tem. okruhu VMEGS	1.stupeň					2.stupeň			
	1. ročník	2. ročník	3. ročník	4. ročník	5. ročník	6. ročník	7. ročník	8. ročník	9. ročník
Evropa a svět nás zajímá 1	VV	ČJ,M,VV	ČJ-sl.	VL, TV	TV	PŘ,F, TV,AJ,Z,F	PŘ,TV,AJ,NJ,VV,D	PŘ,HV,NJ,AJ,F,CH,ČJ	PŘ,NJ,VOZ,Z,F,CH,ČJ
Objevujeme Evropu a svět 2	HV	HV	HV	VL, HV	VL, HV, INF,VV	AJ,D	AJ,NJ,HV,D,Z	NJ,D,Z	NJ,AJ
Jsme Evropané 3			M-římské č.	M-římské č.	AJ	ČJ	VV,VOZ	HV,VV,Z	VOZ,D

MULTIKULTURNÍ VÝCHOVA									
Název tem.okruhu MuV	1.stupeň					2.stupeň			
	1. ročník	2. ročník	3. ročník	4. ročník	5. ročník	6. ročník	7. ročník	8. ročník	9. ročník
Kulturní diference 1	PRV	PRV, ČJ-čt.	PRV	VL		AJ	HV,AJ,VV,VOZ	ČJ	ČJ
Lidské vztahy 2	PRV	PRV,ČJ-čt.	ČJ-sl.,lit.		ČJ-sl.,lit.	F,TV,AJ,VOZ	TV,AJ	Z,ČJ	VV,VOZ,AJ,ČJ
Etnický původ 3	PRV	PRV	PRV			AJ	ČJ,Z	HV,PŘ	D
Multikulturalita 4	ČJ-čt., HV	ČJ-sl., AJ, HV	HV	HV	AJ, VV, HV		PČ	HV,AJ	
Princip soc. smíru a solidarity 5				VL	ČJ		ČJ	ČJ	D,ČJ

Pozn.: Tématický okruh č.5. Je také naplňován účastí školy na prodejích charitativních předmětů.

ENVIRONMENTÁLNÍ VÝCHOVA									
Název tem. Okruhu EV	1.stupeň					2.stupeň			
	1. ročník	2. ročník	3. ročník	4. ročník	5. ročník	6. ročník	7. ročník	8. ročník	9. ročník
Ekosystémy 1	PRV, VV	PRV, VV	PRV	PŘ	M				Z

Základní podmínky života 2			PRV	PŘ	PŘ, M	D,Z,PŘ	D,PŘ	D,VOZ,PŘ,CH	VV,D,PŘ,CH
Lidské aktivity a problémy živ. prostředí 3	PRV, M	PRV, M,TV	PRV	PČ	PŘ, VL, M, PČ	VV,VOZ	PČ,ČJ,VOZ,Z	D,AJ,CH	D,VOZ,PŘ,CH
Vztah člověka k prostředí 4	PRV, PČ, M, TV	PRV,PČ,M, TV	PRV	PŘ, TV, VV	M,PŘ, TV, VV	F,TV,D,VOZ	HV,TV,VV,ČJ,VOZ,F	VV,Z,CH,ČJ	VOZ,AJ,PŘ,F,CH,ČJ

MEDIÁLNÍ VÝCHOVA									
Název tem. Okruhu MV	1.stupeň					2.stupeň			
	1. ročník	2. ročník	3. ročník	4. ročník	5. ročník	6. ročník	7. ročník	8. ročník	9. ročník
Kritické čtení a vnímání mediálních sdělení 1	ČJ-čt.,s., HV	ČJ-čt., HV	ČJ-čt.,sl.,lit., HV	ČJ-čt.,sl.,l., HV	ČJ-čt.,sl., HV	HV,F,Z	ČJ,VOZ,Z	Z,AJ,ČJ	Z,AJ,ČJ
Interpretace vztahu mediálních sdělení a reality 2				ČJ-čt.,sl.	ČJ-sl.		PČ,VOZ		ČJ
Stavba mediálních sdělení 3				ČJ-sl.	ČJ-sl.			ČJ	ČJ
Vnímání autora mediálních sdělení 4								ČJ	ČJ
Fungování a vliv médií ve spol. 5	VV,ČJ-čt.	VV,ČJ-čt.	ČJ-lit.	ČJ-lit.		TV,D,VOZ	TV,VV,D,VOZ	D,VOZ,AJ,ČJ	HV,D,AJ,ČJ
Tvorba mediálního sdělení 6		ČJ-sl.	ČJ-sl.	ČJ-sl.	INF	ČJ	HV	NJ,ČJ	VV,NJ,ČJ

Práce v realizačním týmu	7	ČJ-sl.	ČJ-sl.	ČJ-sl.		D,VOZ,PŘ	D,PŘ	HV,D, VV,PŘ, ČJ	HV,VOZ,D, PŘ,ČJ
--------------------------	---	--------	--------	--------	--	----------	------	-----------------------	--------------------

Pozn.: Tématický okruh 7 je realizován při každém školním projektu

Celoškolní projekty

Celoškolní projekty vycházející z přirozeného běhu času, které významným způsobem propojují poznatky získané v jednotlivých vzdělávacích oblastech :

Přibližné časové určení	Název projektu
Prosinec	Vánoční dílna , Vánoční besídka
Březen	Barevný týden- vítání jara
Duben	Bezpečně na silnici
Červen	Den pro zdraví
Říjen	Den strašidel – o nejkrásnější dýni

C. UČEBNÍ PLÁN

Školní vzdělávací program Škola základ života – učební plán

Předmět	Ročník									
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	
Český jazyk a literatura	7+2	7+2	7+ 2	6+1	6 + 1	4	4	4	3+1	
Anglický jazyk		1	3	3	3	3	3	3	3	
Německý jazyk a konverzace – další cizí jazyk							3	3	3	
Matematika	4	4+1	4 +1	4+1	4+1	4+1	4+1	3+1	4	
Prvouka	2	2	2 +1							
Přírodověda				2	2					
Vlastivěda				1+1	1+1					
Chemie								2	2	
Fyzika						2	1+1	1+1	1+1	
Přírodopis						2	2	2	1	
Zeměpis						2	1+1	1+1	1	
Dějepis						2	2	2	1+1	
Výchova k občanství a ke zdraví						2	2	1+1	1+1	
Hudební výchova	1	1	1	1	1	1	1	1	1	
Výtvarná výchova	1	1	1	2	2	2	1	1	2	
Praktické činnosti	1	1	1	1	1	1	1	1	1	
Tělesná výchova	2	2	2	2	2	2	2	2	2	
Práce na počítači (Informatika)					1			1	1	
Praktický přírodopis						1				
Disponibilní časová dotace			16					18		
Týdenní časová dotace povinných předmětů	20	22	25	25	26	29	30	32	31	
Celková týdenní povinná časová dotace	118					122				
Nepovinné předměty-náboženství	1	1	1	1	1	1	1	1	1	

Poznámka k učebnímu plánu

Tabulka počtu hodin učebního plánu uvádí počet hodin ve vazbě na jednotlivé oblasti RVP. Ve školním vzdělávacím programu Škola základ života dochází k následující úpravám :

Předmět Výchova k občanství a zdraví vznikl integrací očekávaných výstupů Výchova k občanství a Výchova ke zdraví. Je posílena o 2 hodiny z

disponibilní časové dotace. (8. a 9.r.)

Český jazyk a literatura je posílen na 1. stupni o 8 hodin (1.,2.,3., 4.,5.r.) a na druhém stupni o 1 hodinu z disponibilní čas.dotace(9.r.)

Anglický jazyk je posílen na 1. stupni o 1 hodinu z disponibilní časové dotace.(2. r.)

Matematika je na 1. stupni posílena o 4 hodiny (2.,3.,4.,5.r.) a na 2. stupni o 3 hodiny (6.,7.,8.r.)z disponibilní časové dotace.

Prvouka je posílena o 1 hodinu (3.r.) a vlastivěda o 2 hodiny(4.,5.r.) z disponibilní časové dotace.

Zeměpis o 2 hodiny(7.,8.r.), fyzika o3 hodiny(7.,8.,9.r.) z disponibilní časové dotace.

Na druhém stupni je zaveden předmět Praktický přírodopis s časovou dotací 1 hodiny z disp.čas.dotace.(6.r.)

Dějepis na posílen o 1 hodinu z disponibilní časové dotace.(9. r.)

Na druhém stupni je od 7. do 9. ročníku zaveden další cizí jazyk - Německý jazyk a konverzace je posílen o 3 hodiny z disponibilní časové dotace.

Práce na počítači (informatika) je navýšena o 1 hod. z disponibilní čas.dotace(9.r.)

Praktické činnosti jsou posíleny o 1 hod. (6. r.)

Nepovinné předměty- Náboženství

Využití disponibilní časové dotace v učebním plánu Škola základ života

Předmět	1.r.	2.r.	3.r.	4.r.	5.r.	6.r.	7.r.	8.r.	9.r.
Český jazyk a literatura	2	2	2	1	1				1
Anglický jazyk		1							
Matematika		1	1	1	1	1	1	1	
Prvouka			1						
Přírodověda									
Vlastivěda				1	1				
Chemie									
Fyzika							1	1	1
Přírodopis									
Zeměpis							1	1	
Dějepis									1
Výchova k občanství a ke zdraví								1	1
Německý jazyk a konverzace (další cizí jazyk)									3
Práce na počítači (informatika)									1
Praktický přírodopis						1			
Praktické činnosti						1			
Celkem disp.čas.dotace			16				18		

D. UČEBNÍ OSNOVY

Vzdělávací oblast: JAZYK A JAZYKOVÁ KOMUNIKACE

Vzdělávací oblast Jazyk a jazyková komunikace má rozhodující postavení ve výchovně vzdělávacím procesu. Dobrá úroveň jazykové kultury patří k podstatným znakům všeobecné vyspělosti absolventa základního vzdělávání. Jazykové vzdělávání vybavuje žáka takovými znalostmi a dovednostmi, které mu umožňují správně vnímat různá jazyková sdělení, rozumět jim, vhodně se vyjadřovat a účinně uplatňovat i prosazovat výsledky svého poznávání.

Vzdělávací oblast je realizována prostřednictvím vyučovacího předmětu Český jazyk a literatura, Anglický jazyk, další cizí jazyk – Německý jazyk a konverzace.

ČESKÝ JAZYK A LITERATURA

1. období

Vzdělávací oblast je v 1. – 3. ročníku realizována prostřednictvím vyučovacího předmětu český jazyk.

1. Charakteristika výuky

Cíle výuky českého jazyka jsou naplňovány:

- komunikační a slohovou výchovou

- čtením a literární výchovou
- psaním
- jazykovou výchovou

Komunikace v českém jazyce se může vhodně rozvíjet i prostřednictvím *dramatické výchovy*.

a) Komunikační a slohová výchova

Žáci se učí vnímat a chápat různá jazyková sdělení (mluvená i psaná). Žáci se učí výstižně formulovat a sdělovat své myšlenky, prožitky a pocity, učí se rozumět různým typům textů, jež se vztahují k nejrůznějším situacím ve škole i mimo ni.

Komunikační dovednosti žáků jsou vytvářeny nejen ve všech složkách českého jazyka, ale ve všech vyučovacích předmětech. Slovní zásoba je rozšiřována zejména využitím učiva prvouky, četby a vlastních zážitků.

Ústní i písemné vyjadřování se při činnosti výuce rozvíjí pokud možno v souvislosti s poznáváním skutečností, které děti obklopují. Žáci zpočátku při samostatném vyjadřování reagují na otázky a pokyny učitele, později vytvářejí krátké a souvislé projevy na témata blízká jejich zájmům a zkušenostem.

Pro rozvoj vyjadřovacích schopností v prvním vzdělávacím období využíváme:

- vyprávění (o obrázku, vlastních zážitcích, přečteném textu, podle obrázkové osnovy)
- rozhovory žáků k určitému tématu
- formulace otázek a odpovědí k danému tématu
- jednoduchých popisů z písanek, hlavně z prvoučného učiva, k psaní podobných textů

Komunikační výchova tedy obsahuje činnosti:

- a) receptivní, tj. čtení a naslouchání
- b) produktivní (tvořivé činnosti), tj. mluvený a písemný projev žáka

b) Výuka čtení

V tomto období se snažíme naučit všechny žáky, i průměrně nadané, číst přiměřeně náročné, umělecké i naučné texty jasně, zřetelně a s porozuměním. Při čtení textů se obohacuje slovní zásoba žáků a rozvíjí se i jejich ústní vyjadřování. Při práci s texty se spojuje výcvik čtení s rozvojem vyjadřování, se vzděláváním v různých oborech i s výchovou žáků. Při prožívání literárních ukázek a čtení prvních knížek poznávají žáci život dětí i dospělých, učí se chápat a hodnotit jejich životní příběhy, činy, charaktery a lidské vztahy. Dobrá četba ovlivňuje duševní život dětí a povzbuzuje jejich vůli.

Žáci se při vyučování čtení učí esteticky prožívat a chápat přiměřené texty, později je výrazně číst, předčítat, přednášet, vyprávět, někdy i ilustrovat, jindy text dramatizovat. Při čtení, poslechu a recitaci se rozvíjí smyslové vnímání žáků, bystří se pozorování, rozvíjí se představivost a fantazie, cvičí se paměť žáků, rozvíjí se pojmové i obrazné myšlení, ústní vyjadřování.

c) Literární výchova

Seznamujeme žáky s literární tvorbou vhodnou pro mladší školní věk včetně ilustrací.

d) Výuka psaní

V tomto období získají žáci správné psací dovednosti, základy čitelného, přiměřeně hbitého a úhledného rukopisu. Píší slova a texty přiměřeného obsahu, který vyjadřuje zkušenosti žáků nebo poznatky získané v jiných vyučovacích předmětech. Písanky připravené pro toto období se zaměřují na psaní s porozuměním.

e) Jazyková výchova

V 1. období základního vzdělávání se žáci učí prostě a jasně vyjadřovat spisovným jazykem, s využitím slovní zásoby odpovídající věku žáků a zároveň poznávají žáci základy mluvnické stavby jazyka a osvojují si základní pravopisné jevy. Dbá se na rozvoj slovní zásoby žáků a postupně se vytváří návyky správné spisovné výslovnosti.

V hodinách českého jazyka tohoto období nejsou ostré hranice mezi učivem mluvnice, slohového výcviku, literární výchovy a psaní. Je potřeba si uvědomovat vzájemnou prostupnost a propojenost těchto složek českého jazyka. Je-li k tomu vhodná příležitost, lze složky českého jazyka zpestřit *dramatickou výchovou*.

Dramatická výchova v 1. období základního vzdělávání

Pomocí dramatické výchovy:

- rozvíjíme u dětí jejich tvořivost
- učíme je volně bez strachu, svými slovy vyjadřovat myšlenky a názory nejen v českém jazyce a literatuře, ale i v dalších vyučovacích předmětech
- rozvíjíme a obohacujeme slovní zásobu žáků
- učíme žáky tvořivě řešit praktické problémy
- vedeme žáky k slušnosti a respektování spolužáků, rodičů i ostatních dospělých v jejich okolí
- žáci mohou prožívat různé situace, naučit se cítit s druhými a pomáhat si navzájem

S vyučováním českého jazyka v1.-3. ročníku jsou bezprostředně spojeny počátky prvoučného vyučování. Zkušenosti žáků získané pozorováním okolní přírody a života lidí se prohlubují čtením uměleckých textů. Myšlení a řeč žáků se přitom rozvíjí v souladu s rozvojem fantazie, citů, vůle a smyslu pro krásu

2. Výchovné a vzdělávací strategie

1. Strategie směřující ke kompetenci k učení:

- na začátku vyučovací jednotky vždy společně s žáky vyvodíme cíl, na konci vyučovací jednotky společně zhodnotíme jeho dosažení;
- využíváme sebekontrolu a sebehodnocení žáků;
- zadáváme žákům samostatné práce vyžadující aplikaci teoretických poznatků;
- vyžadujeme od žáků vhodné rozvržení vlastní práce;
- umožňujeme žákům ve vhodných případech realizovat vlastní nápady a náměty;
- umožňujeme žákům pozorovat a experimentovat, porovnávat výsledky a vyvozovat závěry.

2. Strategie směřující ke kompetenci k řešení problémů:

- umožňujeme žákům vytvářet hypotézy, pozorovat různé jevy, hledat pro ně vysvětlení, provádět pokusy, ověřit výsledek řešení a zvážit jeho uplatnění v praxi;
- vytváříme pro žáky praktické problémové úlohy a situace, při nichž je nutné řešit praktické problémy;
- nabízíme žákům k řešení úkoly, které vyžadují propojení znalostí z více vyučovacích předmětů i využití praktických dovedností z různých oblastí lidské činnosti, a tudíž i více přístupů k vyřešení;
- žákům není bráněno při vlastní volbě pořadí vypracování úkolů;
- ve škole i při mimoškolních akcích průběžně monitorujeme, jak žáci řešení problémů prakticky zvládají.

3. Strategie směřující ke kompetenci komunikativní:

- klademe důraz na týmovou práci a kooperativní vyučování;
- umožňujeme žákům prezentovat vlastní názory při ranním kruhu;
- vytváříme dostatečný prostor pro vyjadřování žáků při problémovém vyučování, v komunitních kruzích;
- uplatňujeme ve výuce hraní rolí;

- zařazujeme činnosti umožňující komunikaci s různými věkovými skupinami žáků i s dospělou populací (spolupráce a společné akce starších a mladších žáků, akce pro rodiče a veřejnost).

4. Strategie směřující ke **kompetenci sociální a personální**:

- důsledně vyžadujeme dodržování společně dohodnutých pravidel chování
- volíme formy práce, které pojímají různorodý kolektiv třídy jako mozaiku vzájemně se doplňujících kvalit, umožňující vzájemnou inspiraci a učení s cílem dosahování osobního maxima každého člena třídního kolektivu;
- od prvního ročníku zařazujeme do výuky práci v týmu, zdůrazňujeme pravidla kvalitní spolupráce a nutnost vzájemné pomoci;
- vyžadujeme od žáků (zpočátku s pomocí učitelů, později samostatně) rozdělení rolí ve skupině, vytvoření pravidel pro práci v týmu, převzetí zodpovědnosti za splnění úkolu (dvojice, skupiny, třída, škola);
- využíváme komunitního kruhu
- učitel se orientuje na skupinovou práci, spolupráci ve třídě (příprava setkávání), vzájemnou pomoc při učení;
- výuku orientujeme na konkrétní příklady z každodenního života

5. Strategie směřující ke **kompetenci pracovní**:

- různými formami (exkurze, film, beseda apod.) seznamujeme žáky s různými profesemi - cíleně ujasňujeme představu žáků o reálné podobě jejich budoucího povolání a o volbě vhodného dalšího studia;
- umožňujeme žákům podílet se na tvorbě pomůcek do výuky
- zapojujeme žáky do přípravy školních projektů;
- vyžadujeme od žáků zhodnocení vlastní práce i práce spolužáků a návrhy na zlepšení;
- získané poznatky žáků jsou využívány při konkrétních činnostech propojených s praktickým životem a zdůrazňujících vztah k volbě povolání - hraní rolí, diskuse, skupinová práce, pokusy a experiment

3. Obsah učiva v jednotlivých ročnících

1. ročník

a) Předslabikářové období

- rozvíjení řeči s využitím žakovských zkušeností
- přípravná zraková a sluchová cvičení
- poslech čtených a vyprávěných pohádek
- dramatizace jednoduchých pohádek, zvláště těch, ve kterých se některý motiv opakuje
- memorování říkanek a básniček z paměti, využití znalostí žáků z předškolního věku
- krátká vypravování žáků podle jejich zážitků a pozorování
- odpovědi na otázky
- náprava vadné výslovnosti nápodobou
- sluchová analýza a syntéza slabik ve slova, např. hádanky typu: „Je to hodně stromů a je to l-e-s. Co je to?“
- poznávání prvních souhlásek a samohlásek na začátku, na konci i uvnitř slova

- poznávání a čtení malých a velkých písmen: M, L, S, P, A, O, U, E, I
- začátky psaní v tomto období úzce souvisí s výukou čtení:
  - uvolňovací cviky
  - základní návyky při psaní
  - příprava k psaní písmen – psaní jednotlivých prvků písmen a číslic (čáry, oblouky, zátrhy, ovály, kličky, vlnovky)

b) Slabikářové období

- pokračujeme v rozvíjení vyjadřování žáků
- seznamujeme žáky s lidovými pohádkami, rozpočítadly, říkankami, hádankami, vybrané se učí z paměti, vyprávějí i dramatisují
- předčítáme příběhy ze života dětí, z přírody, o zvířatech, propojujeme je s výukou prvouky a výtvarné i hudební výchovy
- cvičíme schopnost naslouchat a něco si z příběhu zapamatovat, zapamatované vyjádřit mluveným, výtvarným nebo i pohybovým projevem
- necháme též žáky vyjadřovat své individuální pocity z četby
- pozornost věnujeme srozumitelnosti řeči žáků, stále nenásilně podporujeme správnou výslovnost
- výuka čtení – požadavek jasného zřetelného čtení s porozuměním uplatňujeme od čtení prvních slov
  - čtení otevřených slabik a slov složených z písmen poznaných v předslabikářovém období;
  - činnosti s písmeny skládací abecedy
  - čtení dvojslovných, nejvýše trojslovných vět z poznaných slov
  - postupné poznávání dalších hlásek a písmen
  - čtení slabik, slov a krátkých vět
  - čtení psacího písma
  - čtení krátkých celků, obsahem dětem přiměřených
  - čtení s porozuměním v průběhu roku podporujeme tvořením vět s danými slovy, kresbou k některým slovům a větám, odpověďmi na otázky k obsahu jednoduché věty, plněním krátkých a jasných napsaných pokynů
  - psaní slabik a krátkých slov s jednoduchými spoji
  - opis a přepis písmen, slabik, slov a krátkých vět, náročnost vět je nutné volit podle individuálních možností žáků
  - psaní snadných a foneticky jasných slov a krátkých vět podle diktátu po předcházející sluchové analýze a syntéze
- z hlediska potřeb čtení a psaní rozlišujeme věty, slova, slabiky, hlásky (písmena)

2. ročník

a) Dokončení prvopočátečního čtení

- postupný přechod od vázaného slabikování k správnému plynulému čtení slov, jednoduchých vět a krátkých textů
- důraz na porozumění čtenému, odpovědi na otázky
- dodržování pomlky po tečce, přirozená intonace
- správné čtení předložek se slovem
- vyhledávání slov, určitých myšlenek apod. v přečteném textu

b) Rozvoj čtenářských schopností

- správné a plynulé čtení krátkých i delších vět
- čtení textů délkou i obsahem přístupným věku žáků
- při opakovaném čtení zachovat intonaci
- objasňování významu slov
- vyhledávání slov vyjadřujících určitý vztah nebo myšlenku
- vyprávění obsahu přečteného textu
- vyjadřování obsahu textu obrázky a jejich řazení, jak jdou za sebou
- přednes krátkých básní s jasným obsahem, které se žáci učí nazpaměť

- plnění úkolů z čítanky, motivace žáků, práce podle rozhodnutí žáka – individualizace
- rozvíjení ústního, písemného i výtvarného vyjadřování žáků
- vyprávění podle obrázků
- vyprávění o osobním pozorování a příhodách ze života
- spojení čtení se psaním a prvoukou, rozvoj komunikačních dovedností
- čtení přístupných dětských knih, vyprávění jejich obsahu, ilustrace ke knížce

c) Psaní

- procvičování tvarů písmen
- psaní slabik, slov a jednoduchých vět
- důraz na psaní s porozuměním
- první krátké písemné vyjadřování žákovských pozorování a zkušeností
- spojování výrazů podle významu, zápis a samokontrola (prac. seš. Putování se sluníčkem)
- dovednosti psát využíváme u jednoduchých zápisů v různých vyučovacích předmětech

d) Jazyková výchova a základní pravopisné jevy

- vyjádření myšlenky
- seznámení s abecedou (práce s ní s oporou o napsanou abecedu)
- odpověď celou větou na otázky, druhy vět
- tvoření vět s danými slovy a k dané situaci
- pravopis věty (velké začáteční písmeno, interpunkční znaménka na konci věty)
- slovo, slabika, hláska, písmeno, slovní význam
- samohlásky, souhlásky, dvojhlásky
- výslovnost a psaní krátkých a dlouhých samohlásek
- psaní a výslovnost slabik tvrdých
- psaní a výslovnost měkkých slabik
- psaní souhlásek uprostřed a na konci slov (znělé a neznělé)
- psaní skupin dě, tě, ně, bě, pě, vě, mě
- příprava na poznávání podstatných jmen a dějových sloves, zjišťovat v souvislém textu, která slova označují osoby, zvířata nebo věci a která slova vyjadřují, co osoby, zvířata a věci dělají;
- čtení a psaní předložek
- vlastní jména osob

Témata pro rozvoj ústního a písemného vyjadřování žáků vybíráme hlavně z jejich života, z přírody, můžeme volit i témata o práci a hrách. Žáci mohou vypravovat své příběhy podle obrázků, podle společně sestavené osnovy i podle své fantazie.

Rozvoj vyjadřovacích schopností prolíná celou výukou českého jazyka. V 2. ročníku klademe důraz hlavně na ústní vyjadřování žáků. Dáváme jim dostatek prostoru, aby mohli své názory prezentovat před spolužáky, aby mohli navzájem o určitých jevech diskutovat a zdůvodňovat je. Důležitá jsou mluvní cvičení, která se dají do výuky českého jazyka zařazovat často. Žáci při nich projevují, jak rozumí mluvnickým jevům i jak rozumí čtenému textu.

3. ročník

a) Komunikační a slohová výchova

- vyprávění na základě vlastních zážitků
- mluvní cvičení na dané téma
- osvojování si zásad mezilidské komunikace (prosba, poděkování, přání, omluva, pozdrav)
- komunikace v různých životních situacích, telefonování
- vyprávění podle osnovy (i obrázkové)
- členění textu, společné vytváření osnovy
- psaní adresy
- seznámení se základními slohovými útvary (vypravování, popis)
- reprodukce vypravování a naučných textů nebo jejich částí

b) Jazyková výchova

- opakujeme učivo 2. ročníku: věta, slovo, slabika, hláska, písmeno, činnosti s abecedou, pravopis věty (velké písmeno na začátku věty, interpunkční znaménko na konci), výslovnost a psaní krátkých a dlouhých samohlásek a slabik, psaní slov s tvrdými a měkkými slabikami, psaní skupin dě, tě, ně, bě, pě, vě, mě samostatně ve slovech, i slovních spojeních
- význam slov (synonyma, opozita, slova nadřazená, podřazená, slova citově zbarvená, slova jednoznačná a mnohoznačná)
- stavba slova
- pravopis i,í/y,ý po obojetných souhláskách uvnitř slova – vyjmenovaná slova, pravopis základních vyjmenovaných slov a nejčastěji užívaných slov příbuzných, porozumění významu slov a slovních spojení
- pravopis vlastních jmen – jednoduché typy
- seznámení se slovními druhy a jejich poznávání v jasných případech
- výslovnost a psaní znělých a neznělých souhlásek na konci a uprostřed slov (párové souhlásky)
- poznávání podstatných jmen, jako pojmenování osob, zvířat, věcí, vlastností a dějů, rod, číslo, pád podstatných jmen, pádové otázky
- poznávání sloves – osoba, číslo a čas, časování sloves
- seznámení s větou jednoduchou a souvětím

c) Čtení a literární výchova

- správné, plynulé a uvědomělé čtení krátkých vypravování, ukázek z knih, básní, bajek, pohádek přístupných chápání žáků
- výrazné čtení krátkých vypravování a básní s využitím intonace podle smyslu čteného textu
- tiché čtení krátkých textů s porozuměním, vyhledávání informací z textu, vypracování úkolů na základě pochopení přečteného textu
- objasňování významu slov a slovních spojení
- převyprávění pohádek a tvorba vlastních pohádek
- vyjadřovat obsah ilustrací k přečtenému textu
- výrazný přednes krátkých básní nebo krátkých příběhů
- tvorba vlastních rýmů, veršů krátkých básní
- čtení dětských knih přiměřených věku – poznávání jména autorů, názvy knih, vyjádřit obrázkem nebo několika větami to, co žáka z knihy zaujalo, odpovídat na otázky k obsahu přečtené knihy

d) Psaní

- Procvičování tvarů písmen a jejich spojení
- Dodržování správných tvarů písmen, rovnoměrných vzdáleností mezi písmeny ve slovech i mezer mezi slovy na řádku i zachování stejného sklonu písma
- Pozvolné zrychlování psaní při dodržení úhlednosti písma

Pravopis vyjmenovaných slov prolíná výukou 3. ročníku až do konce roku. Toto učivo je třeba procvičovat krátce, často, s porozuměním a vysvětlováním. Důraz je třeba dát na tvořivou práci žáků s vyjmenovanými slovy a jejich aplikaci též v jiných vyučovacích předmětech.

Vhodným způsobem je třeba s výukou vyjmenovaných slov propojovat poznávání slovních druhů a pravopis vlastních jmen. Jednotlivé okruhy učiva se neprobírají jako izolované celky, ale navzájem se prolínají. Velký význam má předučování některého učiva už v 1. a 2. ročníku.

4. Očekávané výstupy na konci 1. období

- číst plynule s porozuměním nahlas i potichu krátké přiměřeně náročné texty
- uvědomit si potřebu výrazného zřetelného čtení a správné výslovnosti
- rozlišovat texty psané v próze a ve verších
- rozlišovat texty krásné literatury a texty naučné
- dokázat z jednoduchých textů vybrat informaci, kterou považuje za důležitou
- přednášet z paměti báseň i část jednoduchého prozaického textu

- podle svých schopností jednoduše reprodukovat krátký přečtený text, popřípadě ho doplnit vhodnou ilustrací
  - osvojit si správné tvary velkých a malých písmen a jejich spojování do slov
  - rozlišovat věty v mluveném a psaném projevu, velké písmeno na začátku věty
  - rozlišovat druhy vět (oznamovací, tázací, rozkazovací, přací), znaménka za větami
  - správně vyslovovat a psát dlouhé a krátké samohlásky
  - osvojit si pravopis
    - slov s tvrdými a měkkými slabikami
    - slov se slabikami dě, tě, ně, bě, pě, vě, mě
    - slov se souhláskami uprostřed a na konci (znělé, neznělé)
    - obvyklých vlastních jmen
    - předložkových výrazů
    - i, í / y, ý po obojetných souhláskách uvnitř slov (pravopis vyjmenovaných slov a nejběžnějších slov příbuzných)
  - rozlišovat slovní druhy v jasných případech
  - znát pádové otázky
  - rozlišovat pád, číslo, rod u podstatných jmen
  - rozlišovat osobu, číslo, čas u sloves
  - umět stručně popsat jednoduchý děj nebo předmět
  - vyprávět vlastní zážitek
    - vyjadřuje své pocity z přečteného textu
    - pracuje tvořivě s literárním textem podle pokynů učitele a podle svých schopností
    - porozumí písemným nebo mluveným pokynům přiměřené složitosti
    - respektuje základní komunikační pravidla v rozhovoru
    - pečlivě vyslovuje, opravuje svou nesprávnou nebo nedbalou výslovnost
    - v krátkých mluvených projevech správně dýchá a volí vhodné tempo řeči
    - volí vhodné verbální i nonverbální prostředky řeči v běžných školních i mimoškolních situacích
    - zvládá základní hygienické návyky spojené se psaním
    - píše správné tvary písmen a číslic, správně spojuje písmena i slabiky; kontroluje vlastní písemný projev
    - píše věcně i formálně správně jednoduchá sdělení
    - seřadí ilustrace podle dějové posloupnosti a vypráví podle nich jednoduchý příběh
    - rozlišuje zvukovou a grafickou podobu slova, člení slova na hlásky, odlišuje dlouhé a krátké samohlásky
    - porovnává významy slov, zvláště slova opačného významu a slova významem souřadná, nadřazená a podřazená, vyhledá v textu slova příbuzná
    - porovnává a třídí slova podle zobecněného významu – děj, věc, okolnost, vlastnost
    - užívá v mluveném projevu správné gramatické tvary podstatných jmen, přídavných jmen a sloves
- spojuje věty do jednodušších souvětí vhodnými spojkami a jinými spojovacími výrazy

5. Průřezová témata

Reprezentují okruhy aktuálních problémů současného světa a stávají se významnou a nedílnou součástí základního vzdělávání. Jsou důležitým formativním prvkem vzdělávání, vytvářejí příležitosti pro individuální uplatnění žáků i pro jejich vzájemnou spolupráci a pomáhají rozvíjet osobnost žáků především v oblasti postojů a hodnot.

Osobnostní a sociální výchova

Vztah osobnostní a sociální výchovy ke vzdělávací oblasti Jazyk a jazyková komunikace je založen na samotném faktu komunikační podstaty jazyka s tím, že se zaměřuje na každodenní verbální komunikaci jako na klíčový nástroj jednání v různých životních situacích. Prohlubuje vztah mezi verbální a neverbální složkou komunikace a rozšiřuje specifické aplikace jazyka o sociální dovednosti.

Přínos k rozvoji osobnosti žáka

- vede k porozumění o sobě samém a druhým
- napomáhá zvládnutí vlastního chování
- přispívá k utváření dobrých mezilidských vztahů ve třídě i mimo ni
- rozvíjí základní dovednosti dobré komunikace a k tomu příslušné vědomosti
- utváří a rozvíjí základní dovednosti pro spolupráci
- pomáhá k utváření pozitivního postoje k sobě samému a k druhým
- vede k uvědomování si hodnoty spolupráce a pomoci
- cvičí smyslové vnímání, pozornost, soustředění, cvičí dovednosti zapamatování, řešení problémů
- rozvíjí dovednosti při řešení problémů
- vytváří povědomí o kvalitách typu odpovědnost, spolehlivost, spravedlivost, respektování atd.

Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

Podporuje globální myšlení a mezinárodní porozumění a jako princip prostupuje celým základním vzděláváním. Podstatnou součástí je výchova budoucích evropských občanů jako zodpovědných a tvořivých osobností. Otevírá žákům širší horizonty poznání a perspektivy života v evropském a mezinárodním prostoru. Český jazyk je nezastupitelným nástrojem učení, zpracování informací, postojů a názorů a má významnou funkci při osvojování dalších jazyků.

Přínos k rozvoji osobnosti žáka

- rozvíjí a integruje základní vědomosti potřebné pro porozumění sociálním a kulturním odlišnostem mezi národy
- rozvíjí schopnost srovnávat evropské kultury, nacházet společné znaky a odlišnosti
- upevňuje osvojování vzorců chování evropského občana a smysl pro zodpovědnost

Multikulturní výchova

Umožňuje žákům seznamovat se s rozmanitostí různých kultur, jejich tradicemi a hodnotami. Na pozadí této rozmanitosti si pak žáci mohou lépe uvědomovat i svoji vlastní kulturní identitu, tradice a hodnoty.

Multikulturní výchova rozvíjí smysl pro spravedlnost, solidaritu a toleranci, vede k chápání a respektování neustále se zvyšující sociokulturní rozmanitosti.

Multikulturní výchova se hluboce dotýká mezilidských vztahů ve škole, vztahů mezi učiteli a žáky, mezi žáky navzájem, mezi školou a rodinou. Škola jako prostředí, v němž se setkávají žáci z nejrůznějšího sociálního a kulturního zázemí, by měla zabezpečit takové klima, kde se budou všichni cítit rovnoprávně. Multikulturní výchova má blízkou vazbu na vzdělávací oblasti Jazyk a jazyková komunikace.

Přínos k rozvoji osobnosti žáka

- poskytuje žákům základní znalosti o různých etnických a kulturních skupinách žijících v české a evropské společnosti
- učí žáky komunikovat a žít ve skupině s příslušníky odlišných sociokulturních skupin
- učí udržovat tolerantní vztahy, uplatňovat principy slušného chování
- učí žáky uvědomovat si možné dopady svých verbálních i neverbálních projevů a připravenosti nést odpovědnost za své jednání

- pomáhá žákům prostřednictvím informací vytvářet postoje tolerance a respektu k odlišným sociokulturním skupinám
- napomáhá žákům uvědomit si vlastní identitu, být sám sebou
- učí vnímat sebe sama jako občana, který se aktivně spolupodílí na utváření vztahu společnosti k minoritním skupinám

Mediální výchova

Nabízí elementární poznatky a dovednosti týkající se mediální komunikace a práce s médií. Média a komunikace představují velmi významný zdroj zkušeností, prožitků a poznatků. Média mají významný vliv na chování jedince a společnosti, na kvalitu života. Mediální výchova má vybavit žáka základní úroveň mediální gramotnosti. Jazyk a jazyková komunikace se týká zejména vnímání mluveného i psaného projevu, jeho stavby, nejrůznějších typů obsahů a uplatňování odpovídající škály výrazových prostředků, osvojení základních pravidel veřejné komunikace a dialogu.

Přínos k rozvoji osobnosti žáka

- učí využívat potenciál médií jako zdroje informací, kvalitní zábavy i naplnění volného času
- umožňuje získat představy o roli médií ve společnosti
- rozvíjí komunikační schopnosti
- využívá vlastních schopností v týmové práci
- přispívá ke schopnosti přizpůsobit vlastní činnost potřebám a cílům týmu
- vede k uvědomování si hodnoty vlastního života (zvláště volného času) a odpovědnosti za jeho naplnění
- napomáhá k uvědomění si možnosti svobodného vyjádření vlastních postojů a odpovědnosti za ně
- pěstuje kritický přístup ke zpravodajství a reklamě

2. období

1. Charakteristika výuky

Cíle výuky českého jazyka a literatury jsou naplňovány:

1. komunikační a slohovou výchovou
2. jazykovou výchovou
3. čtením a literární výchovou
4. psaním

V **komunikační a slohové výchově** se žáci učí poznávat, chápat a tvořit různá jazyková sdělení, komunikovat ve skupině a přiměřeně reagovat na různé životní situace.

V **jazykové výchově** žáci získávají vědomosti a dovednosti potřebné k osvojování spisovné podoby českého jazyka. Poznávají a rozlišují jeho další formy. Učí se srozumitelně se vyjadřovat. Český jazyk se stává nástrojem k získávání většiny informací i předmětem poznávání.

Ve **čtení a literární výchově** žáci poznávají prostřednictvím četby základní literární druhy, učí se vnímat jejich specifické znaky, formulovat vlastní názory o přečteném díle. Postupně získávají a rozvíjejí základní čtenářské návyky i schopnosti interpretace literárního textu.

Při výuce **psaní** získávají žáci správné psací dovednosti a návyky, rozvíjí čitelný, úhledný a hbitý rukopis.

2. Výchovně vzdělávací strategie

1. Strategie směřující ke **kompetenci k učení**:

- na začátku vyučovací jednotky vždy společně s žáky vyvodíme cíl, na konci vyučovací jednotky společně zhodnotíme jeho dosažení;
- využíváme sebekontrolu a sebehodnocení žáků;
- zadáváme žákům samostatné práce vyžadující aplikaci teoretických poznatků;
- vyžadujeme od žáků vhodné rozvržení vlastní práce;
- umožňujeme žákům ve vhodných případech realizovat vlastní nápady a náměty;
- umožňujeme žákům pozorovat a experimentovat, porovnávat výsledky a vyvozovat závěry.

2. Strategie směřující ke **kompetenci k řešení problémů**:

- umožňujeme žákům pozorovat různé jevy, hledat pro ně vysvětlení, ověřit výsledek řešení a zvážit jeho uplatnění v praxi;
- vytváříme pro žáky praktické problémové úlohy a situace, při nichž je nutné řešit praktické problémy;
- nabízíme žákům k řešení úkoly, které vyžadují propojení znalostí z více vyučovacích předmětů
- žákům není bráněno při vlastní volbě pořadí vypracování úkolů;
- ve škole i při mimoškolních akcích průběžně monitorujeme, jak žáci řešení problémů prakticky zvládají.

3. Strategie směřující ke **kompetenci komunikativní**:

- klademe důraz na týmovou práci a kooperativní vyučování;
- umožňujeme žákům prezentovat vlastní názory při ranním kruhu
- využíváme metody obsahující prvky prezentace výsledků;
- vytváříme dostatečný prostor pro vyjadřování žáků při problémovém vyučování, v komunitních kruzích;
- žáci mají maximální možnost samostatné ústní i písemné prezentace (samostatná práce, projekty, referáty, řízené diskuse, komunitní kruh);
- vyžadujeme od žáků využívání informačních technologií pro získávání informací i tvorbu výstupů (webová stránka);
- uplatňujeme ve výuce hraní rolí;
- jako výstup z některých témat výuky vyžadujeme nejrozumnějším způsobem zpracované závěrečné práce (písemně, graficky, pomocí obrazového vyjádření apod. dle věku žáků a druhu tématu) - následně požadujeme prezentace, obhajoby a naslouchání druhých;
- vyžadujeme od žáků uplatňování dovedností komunikace v rámci autentického učení při společenských akcích školy - akce pro partnery školy, zápis;
- zařazujeme činnosti umožňující komunikaci s různými věkovými skupinami žáků i s dospělou populací (spolupráce a společné akce starších a mladších žáků, akce pro rodiče a veřejnost).

4. Strategie směřující ke **kompetenci sociální a personální**:

- důsledně vyžadujeme dodržování společně dohodnutých pravidel chování
- volíme formy práce, které pojímají různorodý kolektiv třídy jako mozaiku vzájemně se doplňujících kvalit, umožňující vzájemnou inspiraci a učení s cílem dosahování osobního maxima každého člena třídního kolektivu;
- zařazujeme do výuky práci v týmu, zdůrazňujeme pravidla kvalitní spolupráce a nutnost vzájemné pomoci;
- vyžadujeme od žáků (zpočátku s pomocí učitelů, později samostatně) rozdělení rolí ve skupině, vytvoření pravidel pro práci v týmu, převzetí zodpovědnosti za splnění úkolu (dvojice, skupiny, třída, škola);
- využíváme komunitního kruhu, diskusního kruhu, prezentace názorů žáků;
- učitel se orientuje na skupinovou práci, spolupráci ve třídě (příprava setkávání), vzájemnou pomoc při učení;
- do výuky pravidelně zařazujeme projekty, projektové dny
- výuku orientujeme na konkrétní příklady z každodenního života (simulace, hraní rolí) - využíváno je prožitkové vyučování;
- ve výuce jsou využívány hry, na jejichž tvorbě se podílejí sami žáci;

5. Strategie směřující ke **kompetenci občanské**:

- ve výuce je používána metoda hraní rolí pro přiblížení různých životních situací a jejich řešení, využíváme prožitkové vyučování;
- zadáváme žákům konkrétní příklady z každodenního běžného života;
- na konkrétních modelových příkladech demonstrujeme pozitivní a negativní projevy chování

6. Strategie směřující ke **kompetenci pracovní**:

- různými formami (exkurze, film, beseda apod.) seznamujeme žáky s různými profesemi - cíleně ujasňujeme představu žáků o reálné podobě jejich budoucího povolání a o volbě vhodného dalšího studia;
- zapojujeme žáky do přípravy školních projektů;
- vyžadujeme od žáků zhodnocení vlastní práce i práce spolužáků a návrhy na zlepšení;

3. Obsah učiva

4. ročník

a) komunikační a slohová výchova

- společné sestavování osnovy projevu, členění textu na odstavce
- rozlišování různých druhů popisů (popis osoby, věci, činnosti)
- používání různých druhů komunikace (podoba mluvená, psaná a elektronická)
- výstižné a stručné telefonování
- sestavení dopisu s vhodným oslovením a správnou adresou
- vypravování s použitím plnovýznamových sloves a využitím vhodných spojek,

- vyjadřování se též pomocí souvětí
- mluvní cvičení na dané téma
- psané formy komunikace - oznámení, pozvánka, blahopřání, ...
- osvojování pravidel dialogu a diskuse

b) jazyková výchova

- opakování učiva 3. ročníku:
- význam slov, věta a souvětí, slovní druhy
- nové učivo:
- slova spisovná a nespisovná, slova běžně užívaná
- stavba slov (kořen, předpona, přípona, koncovka), předpony a předložky
- procvičování a uvědomělé používání i / y po obojetných souhláskách
- slovní druhy - používání a třídění
- skloňování podstatných jmen (rod, číslo, pád, vzor), vzory rodu středního, ženského a mužského
- časování sloves (osoba, číslo, čas), neurčitek, jednoduché a složené tvary sloves, slovesa zvrtná
- psaní i, í ve slovesech (kreslí, kreslil, prosí, prosil, zlobí, zlobil, ...)
- stavba věty jednoduché, základní skladební dvojice – podmět a přísudek
- souvětí
- shoda přísudku s podmětem

c) čtení a literární výchova

- plynulé a správné čtení
- čtení s porozuměním, výrazné čtení
- využívání poznatků z četby v dalších školních činnostech
- vyjadřování poznatků z četby, z divadelního či filmového představení
- vyprávění přečtené události ze stanoviska některé z jednajících osob
- vyhledávání informací v učebnicích, dětských encyklopediích
- hledání rozdílů mezi krásnou literaturou a literaturou uměleckonaučnou
- rozumět literárním pojmům (přirovnání, bajka, pověst, pohádka, dobrodružný příběh, hlavní postava, dramatizace, próza, poezie, encyklopedie) při praktické činnosti

Psaní

- dodržovat základní hygienické a pracovní návyky při psaní
- uplatňovat svůj osobitý rukopis při dodržování úhlednosti, čitelnosti a plynulosti písemného projevu a respektování základů kultury
- hbitost psaní

5. ročník

a) komunikační a slohová výchova

- porozumět čtenému textu, vyhledávání informací v textu
- reklama, srovnat realitu s reklamou
- správně vést dialog, kladení otázek
- zdvořile komunikovat, vést telefonický rozhovor, zanechání vzkazu
- sledovat vlastní výslovnost, spisovná a nespisovná, volba formy
- psát obsahově i formálně správně jednoduché komunikační žánry, vyplnění tiskopisu
- komunikační žánry – vypravování, omluvenka, vzkaz, dopis, popis činnosti, oznámení, inzerát
- členit text do odstavců dle osnovy (společná práce)
- pracovat s odborným textem (společně)
- orientovat se v encyklopedických a jazykových příručkách
- využívat znalostí o oslovení
- dbát na ustálený pořádek slov
- dodržovat pravidla týkající se zvukové stránky českého jazyka
- rozlišovat spisovný jazyk, nářečí a obecnou češtinu

b) jazyková výchova

- správné užívání podstatných jmen, skloňování, určení mluvnických kategorií
- správný zápis počátečních velkých písmen u vlastních jmen – jednoduché případy
- užívat frekventovaná přejatá slova
- znát stavbu slova (kořen, předpona, přípona)

- předpony s-, z-, vz- (základní informace), předložky s, z, přípona -ský, skupiny bje, bě,
- vě, vje, předpony končící na -d, -t
- rozlišovat druhy přídavných jmen – tvrdá, měkká, přivlastňovací, koncovky přídavných jmen tvrdých a měkkých
- znát druhy zájmen, skloňování osobních zájmen (já)
- znát druhy číslovek, skloňování základních číslovek
- rozeznávat a vhodně používat neohebná slova
- ovládat mluvnické kategorie sloves (osoba, číslo, čas, způsob)
- rozpoznávat podmět a přísudek, druhy podmětu a přísudku
- znát rozlišení věta jednoduchá a souvětí, spojovací výrazy
- dbát na kladení správného přízvuku
- nezapomínat na grafické odlišení vět, přímé řeči, interpunkce
- správně psát i / y ve vyjmenovaných slovech, práce se slovníkem

c) **čtení a literární výchova**

- hovořit souvisle o přečteném textu, vyjádřit své názory a pocity
- při jednoduchém rozboru literárních textů používat elementární lit. pojmy – verš, sloka, rým, pověst, pohádka, báseň, povídka, bajka
- orientovat se v oblasti dramatu – herec, divadlo, divák, spisovatel
- rozlišovat literaturu uměleckou a věcnou, literaturu faktu, encyklopedie
- reprodukovat zážitky z filmu, režiséři dětských filmů
- vyhledávat informace ve slovnících a dalších různých textech
- orientovat se v nabídce dětské literatury
- využívat pro vlastní četbu školní a místní knihovnu
- zaznamenávat si zajímavé myšlenky, vyjadřovat své dojmy z četby

psaní

- dodržovat základní hygienické a pracovní návyky při psaní
- uplatňovat svůj osobitý rukopis při dodržování úhlednosti, čitelnosti a plynulosti písemného projevu a respektování základů kultury
- hbitost psaní

4. Očekávané výstupy na konci 2. období

a) **komunikační a slohová výchova**

- rozlišovat podstatné a okrajové informace v textu vhodném pro daný věk, podstatné informace zaznamenat
- reprodukovat obsah přiměřeně složitě sdělení a zapamatovat si z něj podstatná fakta
- vést správně dialog, telefonický rozhovor, řídit se zásadami společenského chování v mezilidské komunikaci, zanechává vzkaz na záznamníku
- volit náležitou intonaci, přízvuk, pauzy a tempo podle svého komunikačního záměru
- rozlišovat spisovnou a nespisovnou výslovnost a vhodně ji užívat podle komunikační situace
- psát správně po stránce obsahové i formální jednoduché komunikační žánry
- sestavit osnovu vyprávění za pomoci učitele a na jejím základě vytvořit krátký mluvený nebo písemný projev s dodržováním časové posloupnosti
- rozpoznává manipulativní komunikaci v reklamě
- posuzuje úplnost, či neúplnost jednoduchého sdělení

b) **jazyková výchova**

- porovnávat významy slov, zvláště slova stejného nebo podobného významu a slova mnohovýznamová
- rozlišovat ve slově kořen, část příponovou, předponovou a koncovku
- určovat slovní druhy plnovýznamových slov a využívat je v gramaticky správných tvarech ve svém mluveném projevu
- rozlišovat slova spisovná a jejich nespisovné tvary
- vyhledávat základní skladební dvojici a v neúplné zákl. skladeb. dvojici označovat základ věty
- odlišovat větu jednoduchou a souvětí, vhodně změnit větu jednoduchou v souvětí
- užívat vhodných spojovacích výrazů, podle potřeby projevu je obměňovat
- psát správně i / y ve slovech po obojetných souhláskách
- zvládat základní příklady morfologického pravopisu (koncovky podstatných a přídavných jmen)

- zvládat základní příklady syntaktického pravopisu (shoda přísudku s holým podmětem)
  - posuzuje úplnost, či neúplnost jednoduchého sdělení
- c) čtení a literární výchova, psaní**
- číst s porozuměním přiměřeně náročné texty potichu i nahlas
  - vyjadřovat své dojmy z četby a zaznamenávat je
  - volně reprodukovat text podle svých schopností, tvoří vlastní literární text na dané téma
  - při jednoduchém rozboru literárních textů používat základní literární pojmy
  - rozlišuje různé typy uměleckých a neuměleckých textů
  - dodržuje základní hygienické a pracovní návyky připsaní
  - píše čitelně, úhledně, přiměřeně rychle

5. Průřezová témata

Osobnostní a sociální výchova

Vztah osobnostní a sociální výchovy ke vzdělávací oblasti Jazyk a jazyková komunikace je zaměřen na každodenní verbální komunikaci jako na nástroj jednání v různých životních situacích. Prohlubuje vztah mezi verbální a neverbální složkou komunikace a rozšiřuje specifické aplikace jazyka o sociální dovednosti.

- vede k porozumění sobě samému a druhým
- napomáhá k zvládnutí vlastního chování
- přispívá k utváření dobrých mezilidských vztahů ve třídě i mimo ni
- rozvíjí základní dovednosti dobré komunikace a k tomu příslušné vědomosti
- utváří a rozvíjí základní dovednosti pro spolupráci
- pomáhá k utváření pozitivního postoje k sobě samému a k druhým
- vede k uvědomování si hodnoty spolupráce a pomoci
- umožňuje získat základní dovednosti pro řešení složitých situací
- pomáhá rozvíjet nápaditost a tvořivost (i v mezilidských vztazích)

Multikulturní výchova

Umožňuje žákům seznamovat se s rozmanitostí různých kultur, jejich tradicemi a hodnotami.

Multikulturní výchova rozvíjí smysl pro spravedlnost, solidaritu a toleranci, vede k chápání a respektování neustále se zvyšující sociokulturní rozmanitosti. Hluboce se dotýká mezilidských vztahů ve škole, vztahů mezi učiteli a žáky, mezi žáky navzájem, mezi školou a rodinou. Škola jako prostředí, v němž se setkávají žáci z nejrozličnějšího sociálního a kulturního zázemí, by měla zabezpečit takové klima, kde se budou všichni cítit rovnoprávně. Multikulturní výchova má blízkou vazbu na vzdělávací oblasti Jazyk a jazyková komunikace.

- poskytuje žákům základní znalosti o různých etnických a kulturních skupinách žijících v české a evropské společnosti
- učí žáky komunikovat a žít ve skupině s příslušníky odlišných sociokulturních skupin
- učí žáky uvědomovat si možné dopady svých verbálních i neverbálních projevů,
- připravuje k odpovědnosti za své jednání
- pomáhá žákům prostřednictvím informací vytvářet postoje tolerance a respektu k odlišným sociokulturním skupinám
- napomáhá žákům uvědomit si vlastní identitu, být sám sebou
- učí vnímat sebe sama jako občana, který se aktivně spolupodílí na utváření vztahu společnosti k odlišným skupinám

Mediální výchova

Nabízí základní poznatky a dovednosti týkající se mediální komunikace a práce s médii. Média a komunikace představují velmi významný zdroj zkušeností, prožitků a poznatků. Mají významný vliv na chování jedince a společnosti. Mediální výchova má vybavit žáka základní úrovní mediální gramotnosti.

- přispívá ke schopnosti úspěšně a samostatně se zapojit do mediální komunikace
- učí využívat média jako zdroje informací, kvalitní zábavy i naplnění volného času

- rozvíjí komunikační schopnost, zvláště při veřejném vystupování a stylizaci psaného a mluveného textu
- přispívá ke schopnosti přizpůsobit vlastní činnost potřebám a cílům týmu
- vede k uvědomování si hodnoty vlastního života (zvláště volného času) a odpovědnosti za jeho naplnění
- napomáhá k uvědomění si možnosti svobodného vyjádření vlastních postojů a odpovědnosti za způsob jeho formulování a prezentace

3. období

Vzdělávací oblast je v 6. – 9. ročníku realizována prostřednictvím vyučovacího předmětu český jazyk a literatura

1. Charakteristika výuky

Cíle výuky českého jazyka jsou naplňovány

- komunikační a slohovou výchovou
- jazykovou výchovou
- literární výchovou

Komunikace v českém jazyce se může vhodně rozvíjet i prostřednictvím *dramatické výchovy*. Všechny složky oboru Český jazyk a literatura se ve výuce vzájemně prolínají. Jejich úspěšné zvládnutí je předpokladem pro poznávání, získávání vědomostí a osvojování dovedností v dalších oborech vzdělávacího procesu.

a) Komunikační a slohová výchova

Žáci se učí vnímat a chápat různá jazyková sdělení (mluvená i psaná), kultivovaně psát a mluvit a rozhodovat se na základě přečteného i slyšeného textu různého typu vztahujícího se k nejrůznějším situacím, analyzovat jej, učit se posuzovat také jeho obsah. Učí se posoudit vhodnost jazyk. prostředků.

Komunikační dovednosti žáků jsou vytvářeny ve všech vyučovacích předmětech.

Číst s porozuměním různé druhy textů věcné i odborné povahy, včetně orientace v tabulkách a grafech vede žáky k pochopení souvislostí, k souvislému vyjadřování, stanovení hlavní myšlenky, problému, vytváření osnovy. Ve 3. vzdělávacím období si žáci utvrzují pravidla pro vytváření psaných i ústních textů různých slohových postupů. K osvojování souvislého plynulého a srozumitelného vyjadřování podle komunikačního záměru mluvčího a typu komunikační situace se využívají mluvené projevy připravené i nepřipravené, jsou zadávány samostatné práce, navozovány různé situace z běžného života, které žáci mají řešit na základě vlastních zkušeností. Důležitou součástí komunikační výchovy je rozvoj slovní zásoby, využití všech možných zdrojů k získávání informací a práce na počítači (práce se slovníky, encyklopediemi, bibliografií, internetem) pro rozšiřování znalostí a dovedností potřebných k dalšímu vzdělávání a sebevzdělávání. Žák se učí nejen obhajovat svůj názor podložený přesvědčivými argumenty, ale také cíleně poslouchat druhé, zaujímat kritický i sebekritický postoj.

Jazyková výchova

Žáci získávají vědomosti a dovednosti potřebné k osvojování spisovné podoby českého jazyka, učí se poznávat a rozlišovat jeho další formy (podoby). Jazyková výchova vede žáky k přesnému a logickému myšlení, které je základním předpokladem jasného, přehledného a srozumitelného vyjadřování. Při rozvoji potřebných znalostí a dovedností se uplatňují a prohlubují i jejich obecné intelektové dovednosti, např. dovednosti porovnávat různé jevy, jejich shody a odlišnosti, třídít je podle určitých hledisek a dospívat k zobecnění. Český jazyk se tak od počátku vzdělávání stává nejen nástrojem získávání většiny informací, ale i předmětem poznávání.

Literární výchova

Žáci jsou vedeni ke čtení s porozuměním, k práci s textem. Učí se poznávat prostřednictvím četby základní literární druhy, vnímat jejich specifické znaky, postihovat umělecké záměry autora a formulovat vlastní názor o přečteném díle. Učí se také rozlišovat literární fikci od skutečnosti. Získávají základní orientaci v dílech českých i světových spisovatelů. Na základě osvojování a rozvíjení čtenářských zkušeností získávají kladný vztah k literatuře a zájem o četbu a další kulturní prožitky, které mohou pozitivně ovlivnit jejich postoje. Uvědomují si souvislosti mezi historickými událostmi a literaturou, v níž se odrážejí. Prostřednictvím regionální literatury se rozvíjí u žáků také zájem o obec, město, kraj, v němž žijí, a zájem o občanské dění.

2. Výchovné a vzdělávací strategie

1. Strategie směřující ke **kompetenci k učení**:

- na začátku vyučovací jednotky vždy společně s žáky vyvodíme cíl, na konci vyučovací jednotky společně zhodnotíme jeho dosažení;
- využíváme sebekontrolu a sebehodnocení žáků;
- zadáváme žákům samostatné práce vyžadující aplikaci teoretických poznatků;
- vyžadujeme od žáků vhodné rozvržení vlastní práce;
- umožňujeme žákům ve vhodných případech realizovat vlastní nápady a náměty;
- umožňujeme žákům pozorovat a experimentovat, porovnávat výsledky a vyvozovat závěry.

2. Strategie směřující ke **kompetenci k řešení problémů**:

- umožňujeme žákům vytvářet hypotézy, pozorovat různé jevy, hledat pro ně vysvětlení, ověřit výsledek řešení a zvážit jeho uplatnění v praxi;
- vytváříme pro žáky praktické problémové úlohy a situace
- nabízíme žákům k řešení úkoly, které vyžadují propojení znalostí z více vyučovacích předmětů
- žákům není bráněno při vlastní volbě pořadí vypracování úkolů;
- ve škole i při mimoškolních akcích průběžně monitorujeme, jak žáci řešení problémů prakticky zvládají.

3. Strategie směřující ke **kompetenci komunikativní**:

- klademe důraz na týmovou práci a kooperativní vyučování;
- umožňujeme žákům prezentovat vlastní názory
- využíváme metody obsahující prvky prezentace výsledků;
- vytváříme dostatečný prostor pro vyjadřování žáků při problémovém vyučování, v komunitních kruzích;
- žáci mají maximální možnost samostatné ústní i písemné prezentace (samostatná práce, projekty, referáty, řízené diskuse, komunitní kruhy);

- vyžadujeme od žáků využívání informačních technologií pro získávání informací i tvorbu výstupů (webová stránka, prezentace);
- uplatňujeme ve výuce hraní rolí;
- jako výstup z některých témat výuky vyžadujeme nejrozličnějším způsobem zpracované závěrečné práce (power point, písemně, graficky, pomocí obrazového vyjádření apod. dle věku žáků a druhu tématu) - následně požadujeme prezentace, obhajoby a naslouchání druhých;
- vyžadujeme od žáků uplatňování dovedností komunikace v rámci autentického učení při společenských akcích školy - akce pro partnery školy, zápis;
- zařazujeme činnosti umožňující komunikaci s různými věkovými skupinami žáků i s dospělou populací (spolupráce a společné akce starších a mladších žáků, akce pro rodiče a veřejnost).

4. Strategie směřující ke **kompetenci sociální a personální**:

- důsledně vyžadujeme dodržování společně dohodnutých pravidel chování
- volíme formy práce, které pojímají různorodý kolektiv třídy jako mozaiku vzájemně se doplňujících kvalit, umožňující vzájemnou inspiraci a učení s cílem dosahování osobního maxima každého člena třídního kolektivu;

zařazujeme do výuky práci v týmu, zdůrazňujeme pravidla kvalitní spolupráce a nutnost vzájemné pomoci;
- vyžadujeme od žáků (zpočátku s pomocí učitelů, později samostatně) rozdělení rolí ve skupině, vytvoření pravidel pro práci v týmu, převzetí zodpovědnosti za splnění úkolu (dvojice, skupiny, třída, škola);
- využíváme komunitního kruhu, diskusního kruhu, panelové diskuse, řízené diskuse, prezentace názorů žáků
- učitel se orientuje na skupinovou práci, spolupráci ve třídě (příprava setkávání), vzájemnou pomoc při učení;
- žákům je poskytována možnost dle vlastního uvážení projevit své pocity a nálady;
- do výuky pravidelně zařazujeme projekty, projektové dny, kooperativní vyučování;
- výuku orientujeme na konkrétní příklady z každodenního života (simulace, hraní rolí) - využíváno je prožitkové vyučování;
- ve výuce jsou využívány hry, na jejichž tvorbě se podílejí sami žáci;
- v rámci spolupráce s různými věkovými skupinami organizujeme společné akce starších a mladších žáků, akce pro rodiče a veřejnost.

5. Strategie směřující ke **kompetenci občanské**:

- ve výuce je používána metoda hraní rolí pro přiblížení různých životních situací a jejich řešení, využíváme prožitkové vyučování;
- zadáváme žákům konkrétní příklady z každodenního běžného života;
- společně se staršími žáky organizujeme celoškolské projektové dny

- na konkrétních modelových příkladech demonstrujeme pozitivní a negativní projevy chování
- nabízíme žákům vhodné pozitivní aktivity (kulturní – divadlo, kino.)

6. Strategie směřující ke **kompetenci pracovní:**

- různými formami (exkurze, film, beseda apod.) seznamujeme žáky s různými profesemi
- zapojujeme žáky do přípravy školních projektů;
- vyžadujeme od žáků zhodnocení vlastní práce i práce spolužáků a návrhy na zlepšení;
- získané poznatky žáků jsou využívány při konkrétních činnostech propojených s praktickým životem a zdůrazňujících vztah k volbě povolání
-

3. Obsah učiva v jednotlivých ročnících

6. ročník

Předmět český jazyk a literatura je realizován v 5 vyučovacích hodinách.

a) Komunikační a slohová výchova

- reprodukce textu
- vypravování (sestavení osnovy pomocí obrázků, z textu, k textu, vlastní prožitky, či poznávané, typické prostředky jazykové i stylistické, dramatizace, vyjádření pohybem)
- popis – předmětu, osoby, děje, pracovního postupu (využití názoru, zkušenosti, připravené osnovy, obohacování a rozvíjení slovní zásoby, využití učiva v jiných předmětech)
- zpráva, oznámení (úsporné sdělení, rozlišení obou slohových postupů, praktické využití)
- objednávka, tiskopisy (využití v praktickém životě)
- výpisky (vyhledat důležité od nepodstatného, využít při učení)
- výtah z odborného textu (poznávání a obohacování odborné terminologie)
- blahopřání
- dopis – osobní, úřední (rozlišení subjektivního sdělení od úředního prostřednictvím stylistických a jazykových vyjádření, formy)

V hodinách jsou zařazována cvičení pro mluvený projev, úkoly pro vyjádření dialogu. Ve vyučování žáci používají učebnici Český jazyk pro 6. ročník ZŠ (FRAUS – 2004), SSČ, SCS, Pravidla i další jazykové příručky, např. Slovník synonym a Slovník lidových rčení.

b) Jazyková výchova

- útvary národního jazyka, jazykověda, práce s jazykovými příručkami – SSČ, Pravidly
- zvuková stránka – hláskosloví, spisovná výslovnost – spodoba znělosti, slovní přízvuk, zvuková stránka věty
- stavba slova a pravopis – opakování – kořen, přípona, předpona, základové slovo, slovtvorný základ, slova příbuzná
- střídání hlásek při odvozování, skupiny hlásek při odvozování, zdvojené souhlásky, skupiny bě - bje, mě - mně, ..., předpony s-, z-, vz-, předložky s, z, i, í / y, ý po obojetných souhláskách
- tvarosloví – druhy slov - opakování podstatných jmen, druhy - jména konkrétní, abstraktní, pomnožná, látková, procvičování podstatných jmen, určování mluvnických kategorií, procvičování tvarů a pravopisu podstatných jmen podle vzorů, skloňování vlastních jmen osobních a místních – opakování přídavných jmen – rozlišování druhů adjektiv, – nově zařazování ke vzorům, skloňování, určování mluvnických kategorií, jmenný tvar, stupňování přídavných jmen, zájmena – druhy, skloňování zájmen osobních – já, on, ona, ono, přivlastňovacích – můj, tvůj, svůj, určování druhů číslovek, jejich užívání a skloňování, slovesa, slovesný způsob – přítomné tvary

- skladba – větná stavba, věta jednoduchá, základní skladební dvojice, shoda přísudku s podmětem, s několikanásobným podmětem, vedlejší skladební dvojice, rozvíjející větné členy – předmět, příslovečné určení (času, místa, způsobu), přívlastek (shodný), souvětí
- Jednotlivé tematické celky doplňovat pravidelnými pravopisnými cvičeními, jazykovými rozbory, kontrolními diktáty a prověrkami, pracovat se SSČ, Pravidly českého pravopisu, SCS a jinými jazykovými příručkami. Dle možností k procvičování využívat výukových programů na počítači.

c) Literární výchova

- Můj domov
  - a to je ta krásná země
  - Otec vlasti
  - Učitel národů
  - Národ sobě
  - Bejvávalo
- Za dobrodružstvím
  - V nebezpečí
  - V zahradě, v lese
- Nevšední příběhy
  - Ve škole, doma ...
  - Ve škole fantazie

7. ročník

Předmět český jazyk a literatura je realizován ve 4 vyučovacích hodinách.

a) Komunikační a slohová výchova

- vypravování – opak. – osnova z textu, vlastní vypravování, regionální náměty
- popis výrobku, osoby (předmětu)
- popis uměleckého díla, využití epitetonu, přirovnání, bohatosti slovní zásoby, práce se slovníky
- líčení – subjektivní popis
- popis pracovního postupu, dodržování zásad postupnosti, přehlednosti, využívání termínů
- charakteristika vnější a vnitřní, využití jazykového učiva i literárního
- životopis, žádost, pozvánka
- výpisky (opakování), výtah – základní rozdíly

b) Jazyková výchova

Tvarosloví

- opakování a procvičování podstatných jmen, přídavných jmen, zájmen a číslovek
- slovesné tvary podle zakončení v 3. os. č. j. č. přít., osobní koncovky, využívání Pravidel
- slovesný rod, zvrtná slovesa, slovesný rod činný a trpný
- příslovce, příslovečné spřežky, pravopis
- stupňování příslovcí
- předložky, pravopis s, z (opakování, prohlubování vědomostí)
- spojky souřadící, podřadící
- částice
- citoslovce

Pravopis

psaní velkých písmen

- procvičování pravopisu i, í/ y, ý

Nauka o významu slov

- slovo a sousloví, rčení
- jednoznačná a mnohoznačná slova
- synonyma, homonyma, antonyma, slova citově zabarvená
- odborné názvy

Nauka o tvoření slov

- slovní zásoba, způsoby jejího obohacování

- tvoření slov odvozováním, skládáním a zkracováním

Skladba

- věty dvojčlenné a jednočlenné
- druhy vět podle postoje mluvčího
- otázky doplňovací a zjišťovací
- vyjádření přísudku
- podmět
- předmět
- příslovečné určení
- přívlastek
- doplněk
- několikanásobné větné členy
- druhy vedlejších vět

Jednotlivé celky jsou doplňovány pravidelnými pravopisnými cvičeními, jazykovými rozbory, kontrolními diktáty a prověrkami .

Český jazyk pro 7. r. (FRAUS – 2004). Učebnice je doplňována dalšími mluvnickými příručkami a slovníky.

c) Literární výchova

Můj domov	- Chrám i tvrz
	- Svatý Václave
	- Žij pravdu
	- Běh na dlouhou trať
Bylo, nebylo	- Odkud a kam
	- Byl jednou jeden
	- Ve zvířecím zrcadle
	- V cizí zemi
Co nás zajímá	- O zvířatech a lidech
	- O sobě navzájem
	- Nápady literárního klauna
	- O našich dědech
	- O lidech a robotech

Čítanka pro 7. ročník ZŠ, FRAUS – 2004 a další literární příručky uvedené výše.

8. ročník

Předmět český jazyk a literatura je realizován ve 4 vyučovacích hodinách.

a) Komunikační a slohová výchova

- charakteristika literárních a historických postav, práce s literárními slovníky
- líčení historické události, přírodních jevů
- výtah – uspořádání informací s ohledem na jejich účel
- výklad – historické události, z různých oblastí lidského života
- úvaha
- portréty známých osobností

b) Jazyková výchova

Obecné výklady o českém jazyce

- útvary českého jazyka a jazyková kultura
- čeština jako jeden ze slovanských jazyků
- opakování pravopisných poznatků

Nauka o slovní zásobě

- slovní zásoba a tvoření slov

- slova přejatá, jejich výslovnost a pravopis

Tvarosloví

- opakování a procvičování učiva minulých ročníků
- některé nepravidelnosti ve skloňování podstatných jmen
- skloňování obecných jmen přejatých
- skloňování cizích vlastních jmen
- skloňování zájmena týž, tentýž
- slovesný vid, slovesa dokonavá, a nedokonavá
- tvoření slovesných vzorů a výcvik užívání spisovných tvarů
- využití různých slovesných tvarů
- pravopis koncovek jmen a sloves

Skladba

- větná stavba, členitost
- zápor
- základní větné členy
- rozvíjející větné členy
- několikanásobné větné členy
- významový poměr
- větné členy v přístavkovém vztahu
- znázornění stavby věty jednoduché
- souvětí podřadné
- tvoření vět
- souvětí souřadné

Učebnice Český jazyk pro 8. ročník ZŠ, FRAUS – 2005 a další již uvedené mluvnické příručky a slovníky.

Literární výchova

O bozích a lidech

Antický hrdinský epos, řecká tragédie a pověst, vizuální poezie
Starořímská lyrika, epigram

Ve službě Bohu, králi a dámě

Rytířský epos, kronika, pověst
Rytířský román, trubadúrská lyrika a jejich parodie

Vyšla hvězda nad Betlémem

Biblický příběh Ježíšova života v literárních zpracováních
Texty nového zákona a křesťanská tradice v literatuře, legenda, pověst

Sen, láska a smrt

Balada lidová a autorská
Téma smrti a nemrtvých
Lidová slovesnost a její ohlasy
Básnická povídka a romantická lyrika
Romantická povídka a román

Šoa

Povídka, deník, epigram, komiks

Čtu, čteš, čteme

Téma dospívání
Humoristická literatura
Hrdinové fantasy literatury a mýtů
Dobrodružná a sci-fi literatura
Téma matky a ženy
Eseje a vzpomínková próza

Můj domov a svět

Mozart a Praha

Z. Mahler: Mozart v Praze, Don Giovanni

Dvořák v Americe

Z. Mahler: Z Nového světa

Cesty a návraty

J. Hanzelka – M. Zikmund: Za námi Praha, Tobruk (nebo Masajové), Zářící hora

J. Hanzelka – M. Zikmund: Afrika! (nebo Viktoriino jezero)

O bozích a lidech

R. Mertlík: Odysseova dobrodružství

Lucius Apuleius: Amor a Psyche

E. Petiška: Oidipus a Antigona

R. Mertlík: Romulus a Remus

Ve službě Bohu, králi a dámě

J. de Voragine: Svatý Jiří

V. Cibula: Píseň o Rolandovi

Z. Šmíd: Píseň o rýzmberské paní

J. Froissart: Bitva u Kresčaku

F. Kožík: Balada o Tristanovi a Isoldě

M. de Cervantes S.: O velkém vítězství, jehož dobyl chrabrý don Quijote

Vyšla hvězda nad Betlémem

Čítanka pro 8. ročník ZŠ, FRAUS – 2005 a další již uvedená literatura.

9. ročník

Předmět český jazyk a literatura je realizován ve 4 vyučovacích hodinách týdně.

a) Komunikační a slohová výchova

Docvičení, prohloubení znalostí a dovedností, jejich praktické uplatňování

- jazyková kultura
- slohové postupy a útvary užívané v různých komunikačních situacích
- vypravování – vlastní umělecké zpracování příběhu
- popis – předmětu, děje (člověk a okolní svět), pracovního postupu
- charakteristika – vnější, vnitřní, přímá a nepřímá
- životopis – strukturovaný, uplatnění v budoucím životě
- tiskopisy
- výklad a výtah
- úvaha, život kolem nás
- nácvik diskuse
- proslov – samostatné vystoupení, sebevědomé chování
- publicistický styl – fejeton

Jazyková výchova

Úvodní opakování, opakování pravopisu a všech druhů jazykových rozbor.

Zvuková stránka jazyka

- hláskosloví
- spisovná výslovnost, spodoba
- zvuková stránka věty
- psaní a výslovnost slov přejatých

Tvoření slov

- stavba slova a tvoření slov
- pravopis související se stavbou slova a s tvořením slov
- psaní i/y po obojetných souhláskách
- skupiny souhlásek

- skupiny bě, pě, vje

Význam slova

- slova jednoznačná a mnohoznačná
- synonyma, antonyma, homonyma
- odborné názvy

Tvarosloví

- slovní druhy
- jména, jejich druhy a tvary
- skloňování obecných jmen přejatých
- skloňování cizích vlastních jmen
- slovesa a jejich tvary
- přechodníky (orientačně)
- pravopis koncovek jmen a sloves (ve spojení s dalšími pravopisnými jevy)
- psaní velkých písmen ve vlastních jménech a názvech

Skladba

- stavba větná (věta jednoduchá, větné členy holé, rozvité, souřadně spojené, vztah přístavkový, věta dvojčlenná, věta jednočlenná, větný ekvivalent
- samostatný větný člen, osamostatněný větný člen, elipsa
- souvětí podřadné s více než jednou větou vedlejší
- čárka v souvětí podřadném
- souvětí souřadné s více než dvěma větami
- vsuvka

Učebnice Český jazyk 9, FRAUS – 2006

b) Literární výchova

Můj domov a svět

Být indiánem

F.Kafka: Touha stát se indiánem

A. V. Frič: O sobě a indiánech

A. V. Frič: Kuvade

Jak se na světě objevil peyotl

Být v Americe českým básníkem

J. V. Sládek: Stále v západ

J. V. Sládek: Papú

Za literárními památkami

Z renesanční literatury

G. Boccaccio: Z Dekameronu

F. Villon: Balada

W. Shakespeare: Romeo a Julie

Od renesance k baroku

Z literárního klasicismu

J. W. Goethe: Faust

J. Suchý: Dr. Johann Faust

Krásy je v pravdě

Realismus v literatuře

H. de Balzac: Evženie Grandetová

K. Havlíček Borovský: Epigramy

J. Neruda: Přivedla žebráka na mizinu

A. Jirásek: Filozofská historie

G. Flaubert: Paní Bovaryová

J. Neruda: Dědova míra

J. Vrchlický: Za trochu lásky

Moderna

Nová Krása

Prokletí básníci, realisté, anarchisté

A. Rimbaud: U muziky

A. Rimbaud: Vyjevené děti

G. de Maupassant: Kulička

F. Šrámek: Curriculum vitae

F. Šrámek: Píšou mi psaní

Světlo, barvy, vůně

Impresionismus

A. Sova: U řek

Naturalismus

J. K. Šlejhar: Kuře melancholik

Symboly světa a duše

Symbolismus a dekadence

K. Hlaváček: Hrál kdosi na hoboje

V. Dyk: Krysař

O. Wilde: Rybář a jeho duše

Avantgarda

Osvobozená slova

Futurismus, dada

Ch. Morgenstern: Jak si šibeniční dítě zapamatuje ...

J. Voskovec – J. Werich: Napnelismus a cuknulatúra

T. Tzara: Návod, jak vytvořit dadaistickou báseň

G. Apollinaire: Dáma v klobouku (kaligram)

Osvobozená obraznost

Poetismus, surrealismus

V. Nezval: Z Moderních básnických směrů

K. Teige: Poetismus

K. Čapek: Básník

K. Biebl: S lodí jež dováží čaj a kávu

Neklidné dvacáté století

O té první velké válce

F. M. Remarque: Na západní frontě klid

J. Hašek: Osudy dobrého vojáka Švejka za světové války

R. Rolland: Petr a Lucie

Kříže, srpy, kladiva

K. Čapek: Válka s Mloky

Z. Salivarová: Honzlová

O té druhé velké válce

M. Ivanov: Atentát nebo F. Křelina: Nejmladší z lidických mužů

J. Drda: Vyšší princip

B. Hrabal: Ostře sledované vlaky

Mezi lidmi

P. Bezruč: Maryčka Magdonova

J. Wolker: Balada o očích topičových

K. Čapek: Šlápěje

K. Poláček: Bylo nás pět

L. Vaculík: Čí je svět

J. Smetanová: Význam sedmikrásek v zahraniční politice

J. Zábřana: Jak jsem překládal Millerovu harlemskou baladu

Čtu, čteš, čteme

Pohádky nepohádky

O lásce sladké a hořké

Čítanka pro 9. ročník ZŠ, FRAUS – 2006 a další

4. Očekávané výstupy na konci 3. období

a) Komunikační a slohová výchova

- odlišuje ve čteném nebo slyšeném textu fakta od názorů a hodnocení, ověřuje je pomocí otázek nebo porovnáním s dostupnými informačními zdroji
- rozlišuje subjektivní a objektivní sdělení a komunikační záměr partnera v hovoru
- rozpoznává manipulativní komunikaci v masmédiích a zaujímá k ní kritický postoj
- dorozumívá se kultivovaně, výstižně, jazykovými prostředky vhodnými pro danou komunikační situaci
- orientuje se v různých slohových útvarech a přiměřeně využívá vhodnou slovní zásobu, odlišuje spisovný a nespisovný jazyk
- v mluveném projevu připraveném i improvizovaném vhodně užívá verbálních i nonverbálních prostředků řeči
- zapojuje se do diskuse, řídí ji a využívá zásad komunikace a pravidel dialogu
- pracuje s odborným textem, vyhledává termíny, vytváří stručné poznámky, výpisky nebo výtah, formuluje hlavní myšlenky v textu, samostatně si připraví a přednese referát
- uspořádá informace v textu s ohledem na jeho účel, vytvoří koherentní text s dodržováním pravidel mezivětného navazování
- orientuje se v encyklopedických a jazykových příručkách a využívá poznatků o jazyce a stylu ke gramaticky i věcně správnému písemnému projevu, k tvořivé práci s textem i k vlastnímu tvořivému psaní

b) Jazyková výchova

- spisovně vyslovuje česká a běžně užívaná cizí slova
- rozlišuje a příklad v textu dokládá nejdůležitější způsoby obohacování slovní zásoby a zásady tvoření českých slov, rozpozná přenesená pojmenování, zvláště ve frazémeh
- samostatně pracuje s Pravidly českého pravopisu, se Slovníkem spisovné češtiny a s dalšími slovníky a příručkami
- správně třídí slovní druhy, tvoří spisovné tvary slov a vědomě jich používá ve vhodné komunikační situaci
- využívá znalostí o jazykové normě při tvorbě vhodných jazykových projevů podle komunikační situace
- rozlišuje významové vztahy gramatických jednotek ve větě a v souvětí
- v písemném projevu zvládá pravopis lexikální, slovotvorný, morfologický i syntaktický ve větě jednoduché i v souvětí
- rozlišuje spisovný jazyk, nářečí a obecnou češtinu a zdůvodní jejich užití

c) Literární výchova

- reprodukuje přečtený text, orientuje se ve struktuře literárního díla, vlastními slovy interpretuje smysl díla
- formuluje ústně i písemně dojmy ze své četby, návštěvy divadelního nebo filmového představení a názory na umělecké dílo
- tvoří vlastní literární text na základě osvojených znalostí a získaných zkušeností
- rozlišuje literaturu hodnotnou a konzumní, svůj názor doloží argumenty
- rozlišuje základní literární druhy a žánry, porovnává je, uvádí jejich představitele
- uvádí základní literární směry a jejich charakteristické a významné představitele v české a světové literatuře
- porovnává různá ztvárnění téhož námětu v literárním, dramatickém i filmovém zpracování
- vyhledává informace v různých typech katalogů, v knihovně i v dalších informačních zdrojích

5. Průřezová témata

Osobností a sociální výchova

Každodenní verbální komunikace slouží jako klíčový nástroj jednání v různých životních situacích.

Přirozeně se využívá nejčastěji v oblasti komunikační a slohové výchovy. Rozvíjí základní dovednosti dobré komunikace a k tomu příslušné vědomosti. Samostatné mluvené projevy připravené i nepřipravené nutí žáka přemýšlet o sobě samém i svém okolí, přispívají k uvědomování mravních rozměrů různých způsobů lidského chování. Při nácviku diskuse žák řeší různé problémy, které se objevují ve třídě, v jeho osobním životě. Rozhovory, vlastní sebehodnocení, konfrontace názorů s jinými žáky by měly vést k pozitivnímu rozvoji osobnosti a sociálnímu rozvoji. Využívá se komunikace v různých situacích (informování, odmítání, omluva, pozdrav, prosba, přesvědčování, vysvětlování, žádost), asertivní komunikace, dovednosti pro sdělování verbální i neverbální. Pozitivní pro utváření postojů je zvládání situací soutěže, konkurence.

Výchova demokratického občana

Rozvíjí a podporuje komunikativní, formulační, argumentační, dialogické a prezentační schopnosti a dovednosti.

Výchova k myšlení v obrovských a globálních souvislostech

Český jazyk jako jazyk národní je nezastupitelným nástrojem učení, zpracování informací a prezentace postojů a názorů, je nástrojem při osvojování cizích jazyků, které jsou předpokladem pro dorozumění a poznávání kultury jiných národů. Je rozvíjena schopnosti srovnávat projevy kultury v rámci Evropy, nacházet společné znaky, odlišnosti a hodnotit je v širších souvislostech.

Multikulturní výchova

Umožňuje seznamovat se s rozmanitostí různých kultur, jejich tradicemi a lépe si tak uvědomovat svoji vlastní identitu a své tradice

Dotýká se mezilidských vztahů ve škole, rodině, vede k výchově k toleranci a respektování druhých.

Mediální výchova

Vede žáka k mediální gramotnosti. Umět analyzovat nabízená sdělení, zaujímat k nim kritické postoje prostřednictvím mluveného i písemného projevu (televizní reklama, věrohodnost zpráv), využít přiměřených jazykových prostředků. Chápat ji i jako zdroj zábavy a naplnění volného času, zdroj informací v každodenním životě v regionu, přispívá k rozvíjení komunikačních schopností v týmové práci a při veřejném vystupování.

ANGLICKÝ JAZYK

1. období

Vzdělávací oblast je ve 2. a 3. ročníku realizována prostřednictvím vyučovacího předmětu anglický jazyk.

1. Charakteristika výuky

Výuka anglického jazyka v 1. období tvoří úvod do cizojazyčného vzdělávání žáků. Proto je v tomto období nejdůležitější probuzení zájmu o výuku angličtiny a vytváření pozitivního vztahu k učení cizímu jazyku. Abychom toho dosáhli, musí být vyučovací hodiny angličtiny v průběhu celého roku prostoupeny zajímavostmi a pro žáky poutavými činnostmi, hrami a písničkami. Při výuce je třeba pracovat s vhodnými učebnicemi a pomůckami zpracovanými přiměřeně k věku dítěte.

V tomto období se snažíme, aby žák porozuměl vyslechnutému sdělení, uměl ho opakovat, aby uměl použít naučená slova v jednoduchém spojení, aby dovedl základní slova a jednoduché věty přečíst a slova i zapsat, popřípadě k nim nakreslit obrázek.

Výuka jazyka vychází z jeho praktického použití. Výklad pravidel gramatiky je omezen na nezbytně nutné minimum potřebné k tvorbě jednoduchých vět. Slovní zásoba je volena především z okruhu zájmů dětí tohoto věku. Slova jsou vázaná do vzájemných souvislostí. Upevňování, procvičování a využití slovní zásoby v jednoduchých větách s činnostmi s konkrétním předmětem, obrázkem. To je základem k tomu, aby se anglickému jazyku učil každý žák s chutí a věřil, že bude mít úspěch.

Využíváme zvukových nahrávek, anglických říkanek a písniček, z nichž některé se žáci učí z paměti.

2. Výchovně vzdělávací strategie

1. Strategie směřující ke **kompetenci k učení**:

- na začátku vyučovací jednotky vždy společně s žáky vyvodíme cíl, na konci vyučovací jednotky společně zhodnotíme jeho dosažení;
- využíváme sebekontrolu a sebehodnocení žáků;
- umožňujeme žákům pozorovat a experimentovat, porovnávat výsledky a vyvozovat závěry.

2. Strategie směřující ke **kompetenci k řešení problémů**:

- umožňujeme žákům vytvářet hypotézy, pozorovat různé jevy, hledat pro ně vysvětlení
- vytváříme pro žáky praktické problémové úlohy a situace
- žákům není bráněno při vlastní volbě pořadí vypracování úkolů;

3. Strategie směřující ke **kompetenci komunikativní**:

- klademe důraz na týmovou práci a kooperativní vyučování;
- vytváříme dostatečný prostor pro vyjadřování žáků
- žáci mají maximální možnost samostatné ústní i písemné prezentace
- uplatňujeme ve výuce hraní rolí;
- důraz klademe na prožitkové vyučování;
- vyžadujeme uplatnění znalostí cizího jazyka (rozvoj komunikace v cizím jazyce)
- vyžadujeme od žáků uplatňování dovedností komunikace v rámci společenských akcí školy - akce pro partnery školy, besídky

4. Strategie směřující ke **kompetenci sociální a personální**:

- důsledně vyžadujeme dodržování společně dohodnutých pravidel chování

- volíme formy práce, které pojímají různorodý kolektiv třídy jako mozaiku vzájemně se doplňujících kvalit, umožňující vzájemnou inspiraci a učení s cílem dosahování osobního maxima každého člena třídního kolektivu;
- zařazujeme do výuky práci v týmu, zdůrazňujeme pravidla kvalitní spolupráce a nutnost vzájemné pomoci;
- vyžadujeme od žáků (zpočátku s pomocí učitelů, později samostatně) rozdělení rolí ve skupině, vytvoření pravidel pro práci v týmu, převzetí zodpovědnosti za splnění úkolu (dvojice, skupiny, třída, škola);
- učitel se orientuje na skupinovou práci, spolupráci ve třídě (příprava setkávání), vzájemnou pomoc při učení;
- výuku orientujeme na konkrétní příklady z každodenního života (simulace, hraní rolí) - využíváno je prožitkové vyučování;
- ve výuce jsou využívány hry

5. Strategie směřující ke **kompetenci občanské**:

- ve výuce je používána metoda hraní rolí pro přiblížení různých životních situací a jejich řešení, využíváme prožitkové vyučování;
- zadáváme žákům konkrétní příklady z každodenního běžného života;
- škola v rámci možností pořádá jazykové soutěže (olympiády)

6. Strategie směřující ke **kompetenci pracovní**:

- nabídkou zájmových útvarů (kroužek AJ) podněcujeme u žáků zájmovou činnost a smysluplné využití volného času;
- zapojujeme žáky do přípravy školních projektů;
- vyžadujeme od žáků zhodnocení vlastní práce i práce spolužáků a návrhy na zlepšení;
- získané poznatky žáků jsou využívány při konkrétních činnostech propojených s praktickým životem a zdůrazňujících vztah k volbě povolání - hraní rolí, diskuse, skupinová práce, pokusy a experimenty;

3. Obsah učiva v jednotlivých ročnících

2. a 3. ročník

- odlišné hlásky – jejich fonetický přepis pro čtení výslovnosti v učebnici (ve slovníku), například ve slovech: black, white, a dog, the dog, three
- odlišná výslovnost hlásek, které známe z češtiny, například ve slovech: red, a pig, a kitten, a teddy, I have, is

- odlišný pravopis – náhled do problematiky, která bude uceleně vyučována v dalších ročnících, ve 3. ročníku pouze:
- němé e: have
- odlišné psaní hlásek: grey, fish, a chicken
- dvojí čtení: zavřená (otevřená) slabika: a cat/ a cake atd.
- ustálený pravopis: green, leaf, yellow, a kitten, a teddy
- slova souzvučná (homonyma): too/two ...
- zvuková a grafická podoba jazyka – fonetické znaky (pasivní), základní výslovnostní návyky, vztah mezi zvukovou a grafickou podobou slov
- slovní zásoba – žáci si osvojí slovní zásobu probíraných tematických okruhů, umí ji používat v komunikačních situacích, práce s překladovým slovníkem
- typy textů (jednoduché a přehledné) – báseň, říkanka, píseň, blahopřání, e –mail, instrukce, jídelní lístek, komiks, nápis, návod, omluva, pohádka, příběh, pohlednice, popis, rozvrh hodin, sms zpráva
- tematické okruhy – domov, rodina, škola, volný čas, základní barvy, lidské tělo, jídlo, oblečení, dopravní prostředky, zvířata
- **mluvnice:**
- věty oznamovací (**kladné a záporné**)– větné vzory: I have a cat. This is a cat. It is on the table. I can write. (umím). **I have not /haven't / got a cat.**
- věty tázací – **zjišťovací** - obrácený slovosled: She is. – Is she? **I have got -Have you got ?**
- věty rozkazovací – pokyny: Give me a pen! Help me! Write! Draw! Open your book! Shut your book! Sit down! Stand up! Come in!
- časování nepravidelného slovesa „to be“
- časování nepravidelného slovesa „to have“
- ustálená spojení s modálním slovesem „can“ (kladné věty, otázky, krátké odpovědi)
- základní slovesa (**příkazy, spojení se slovesem „can“**)
- člen jako součást podstatného jména
- podstatná jména – množné číslo pravidelných podstatných jmen: the toys, the cats
- osobní zájmena
- některá zájmena přivlastňovací: my, your, his, her
- spojení přídavného + podstatného jména: a little dog, a big house
- spojení zájmena přivlastňovacího + podstatného jména: my teddy, my doll
- **číslovky základní 1 -10**
- spojení číslovky základní + podstatného jména: one cat, two cats
- základní předložky: in, on
- **základní spojka: and**
- přivlastnění – bird's cage

4. Očekávané výstupy na konci 1. období

- žák pozdraví při setkání a loučení

- požádá o něco a poděkuje, umí specifikovat určitý počet
- naváže konverzaci s novým kamarádem – cizincem, představí se a zeptá se na jméno, zeptá se na věk a řekne svůj
- pochopí téma jednoduchého krátkého textu psaného i mluveného s vizuální oporou
- přiřadí mluvenou a psanou podobu téhož slova či slovního spojení
- pojmenuje ústně i písemně některé osoby, zvířata, věci a činnosti každodenního života, opíše jednoduchý text
- rozumí jednoduchému pokynu a dovede ho splnit
- je schopen obměňovat věty
- používá slovní zásobu v přiměřeném rozsahu
- rozumí jednoduchým pokynům a otázkám učitele, které jsou sdělovány pomalu a s pečlivou výslovností, a reaguje na ně verbálně i neverbálně
- zopakuje a použije slova a slovní spojení, se kterými se v průběhu výuky setkal
- rozumí obsahu jednoduchého krátkého mluveného textu, který je pronášen pomalu, zřetelně a s pečlivou výslovností, pokud má k dispozici vizuální oporu
- píše slova a krátké věty na základě textové a vizuální předlohy

5. Průřezová témata

Osobnostní a sociální výchova

- osobnostní rozvoj – cvičení smyslového vnímání, pozornosti, soustředění, dovednosti zapamatování; cvičení sebekontroly, sebeovládání, regulace vlastního jednání; poznávání sebe sama, moje vztahy k druhým
- sociální rozvoj – poznávání se ve skupině, navazovat dobré vztahy se spolužáky; komunikační dovednosti (dialog); komunikace v různých situacích
- morální rozvoj – vlastní i cizí postoje a jejich projevy v chování lidí; odpovědnost, spolehlivost

Multikulturní výchova

- význam užívání cizího jazyka (dorozumění, vzdělávání)

2. období

Vzdělávací oblast je ve 4. a 5. ročníku realizována prostřednictvím předmětu anglický jazyk.

1. Charakteristika výuky

Výuka ve 2. období se realizuje ve 4. a 5. třídě s dotací 3 hodin v každém ročníku a navazuje na dosažené výsledky v 1. období. Prohlubujeme a zdokonalujeme faktické znalosti ve všech oblastech – poslech a čtení s porozuměním, ústní a písemný projev, komunikace a tematické okruhy.

Cílem tohoto období je pochopení významu znalosti jazyka (cestování, budoucí studium, zaměstnání). Vhodně využíváme časopisy, video, PC, audiokazety, názorné pomůcky, hry, soutěže.

2. Výchovné a vzdělávací strategie

1. Strategie směřující ke **kompetenci k učení**:

- na začátku vyučovací jednotky vždy společně s žáky vyvodíme cíl, na konci vyučovací jednotky společně zhodnotíme jeho dosažení;
- využíváme sebekontrolu a sebehodnocení žáků;
- zadáváme žákům samostatné práce vyžadující aplikaci teoretických poznatků;
- vyžadujeme od žáků vhodné rozvržení vlastní práce;
- umožňujeme žákům ve vhodných případech realizovat vlastní nápady a náměty;
- umožňujeme žákům pozorovat a experimentovat, porovnávat výsledky a vyvozovat závěry.

2. Strategie směřující ke **kompetenci k řešení problémů**:

- umožňujeme žákům vytvářet hypotézy, pozorovat různé jevy, hledat pro ně vysvětlení, ověřit výsledek řešení a zvážit jeho uplatnění v praxi;
- vytváříme pro žáky praktické problémové úlohy a situace
- nabízíme žákům k řešení úkoly, které vyžadují propojení znalostí jazyka s více předměty
- žákům není bráněno při vlastní volbě pořadí vypracování úkolů;
- průběžně monitorujeme, jak žáci řešení problémů prakticky zvládají.

3. Strategie směřující ke **kompetenci komunikativní**:

- klademe důraz na týmovou práci a kooperativní vyučování;
- umožňujeme žákům prezentovat vlastní názory
- využíváme metody obsahující prvky prezentace výsledků;
- vytváříme dostatečný prostor pro vyjadřování žáků při problémovém vyučování, v komunitních kruzích;

- žáci mají maximální možnost samostatné ústní i písemné prezentace (samostatná práce, projekty, referáty, řízené diskuse, komunitní kruh);
- vyžadujeme od žáků využívání informačních technologií pro získávání informací i tvorbu výstupů (,webová stránka, prezentace);
- uplatňujeme ve výuce hraní rolí;
- důraz klademe na prožitkové vyučování;
- jako výstup z některých témat výuky vyžadujeme nejrozumnějším způsobem zpracované závěrečné práce (power point, písemně, graficky, pomocí obrazového vyjádření apod. dle věku žáků a druhu tématu) - následně požadujeme prezentace, obhajoby a naslouchání druhých;
- vyžadujeme uplatnění znalostí cizího jazyka (rozvoj komunikace v cizím jazyce), a to nejen při výuce, ale i při akcích školy (soutěže)
- zařazujeme činnosti umožňující komunikaci s různými věkovými skupinami žáků i s dospělou populací (spolupráce a společné akce starších a mladších žáků, akce pro rodiče a veřejnost).

4. Strategie směřující ke **kompetenci sociální a personální**:

- volíme formy práce, které pojímají různorodý kolektiv třídy jako mozaiku vzájemně se doplňujících kvalit, umožňující vzájemnou inspiraci a učení s cílem dosahování osobního maxima každého člena třídního kolektivu;
- zařazujeme do výuky práci v týmu, zdůrazňujeme pravidla kvalitní spolupráce a nutnost vzájemné pomoci;
- vyžadujeme od žáků (zpočátku s pomocí učitelů, později samostatně) rozdělení rolí ve skupině, vytvoření pravidel pro práci v týmu, převzetí zodpovědnosti za splnění úkolu (dvojice, skupiny, třída, škola);
- učitel se orientuje na skupinovou práci, spolupráci ve třídě (příprava setkávání), vzájemnou pomoc při učení;
- žákům je poskytována možnost dle vlastního uvážení projevit své pocity a nálady;
- do výuky pravidelně zařazujeme projekty, projektové dny, kooperativní vyučování;
- výuku orientujeme na konkrétní příklady z každodenního života (simulace, hraní rolí) - využíváno je prožitkové vyučování;
- ve výuce jsou využívány hry, na jejichž tvorbě se podílejí sami žáci;

5. Strategie směřující ke **kompetenci občanské**

- ve výuce je používána metoda hraní rolí pro přiblížení různých životních situací
- zadáváme žákům konkrétní příklady z každodenního běžného života;
- lidové tradice (vánoční den, velikonoční den) ve světě

6. Strategie směřující ke **kompetenci pracovní**:

- zapojujeme žáky do přípravy školních projektů;

- vyžadujeme od žáků zhodnocení vlastní práce i práce spolužáků a návrhy na zlepšení;

3. Obsah učiva v jednotlivých ročnících

4. ročník

- vycházet ze znalostí z 1. období
- poznávat anglickou abecedu a aktivně využívat spelování ve výuce
- zvuková a grafická podoba jazyka – fonetické znaky (pasivně), základní výslovnostní návyky, vztah mezi zvukovou a grafickou podobou slov

Opakování z předchozího ročníku:

- základní seznamovací fráze, pozdravy
- pokyny a příkazy, které jsou součástí učebnice
- čísla 0 – 10 ve spojení s podstatnými jmény, čtení telefonních čísel
- používání neurčitého členu – 2 tvary, základní pravidla použití určitého členu ve spojení s přídavnými jmény a podstatnými jmény (the big fox)
- množné číslo podstatných jmen
- zájmena: osobní, přivlastňovací, ukazovací, tázací
- otázky s tázacími zájmeny: WHO, WHAT, HOW MANY, WHOSE
- opakování přivlastnění – bird's cage
- tvary slovesa TO BE, HAVE GOT
- modální slovesa: can, can't (přítomný čas) - časování slovesa CAN v kladném i záporném tvaru i v otázce; tvoření kladných i záporných krátkých odpovědí

Nové učivo:

- časování slovesa TO BE – kladné tvary, záporné tvary, tvoření otázky, tvoření krátké kladné i záporné odpovědi ve všech osobách
- časování slovesa HAVE GOT v kladném i záporném tvaru i v otázce. Tvoření kladných i záporných krátkých odpovědí ve všech osobách
- přítomný čas průběhový – věty kladné, otázky, krátké odpovědi
- předložky – in, on, at, under, near, next to, behind, over (časové i místní)
- vazba THERE IS/ ARE + otázky
- slovosled ve větě oznamovací, tázací, krátká odpověď
- spojky: and, but, or
- slovní zásoba z okruhu – barvy, oblečení, části těla, geometrické útvary, přídavná jména, potraviny (jídlo), domov, rodina, škola, zvířata, dopravní prostředky
- vyjádření času, hodiny
- čísla 11 – 100
- počítatelná a nepočítatelná podstatná jména
- práce s překladovým slovníkem
- typy textů (jednoduché a přehledné) – báseň, říkanka, píseň, blahopřání, instrukce, jídelní lístek, komiks, leták, nápis

5. ročník

- čísla 13 – 100 – základní, řadové – koncovky řadových číslovek + otázka How many, How much
- počítatelná a nepočítatelná podstatná jména ve spojení s označením množství
- předložky času – on + day, at + time, in + month
- slovosled věty oznamovací – kladné i záporné, tázací - zjišťovací i doplňovací a rozkazovací – kladné i záporné
- přítomný čas průběhový – věty kladné, záporné, otázky, krátké odpovědi
- přítomný čas prostý - věty kladné, záporné, otázky, krátké odpovědi
- minulý čas prostý sloves – TO BE, HAVE GOT
- modální slovesa: must (přítomný čas)
- osobní zájmena pádová
- frekvenční příslovce (usually, sometimes, always, never)

- otázky: WHERE, WHICH, WHEN
- slovní zásoba – potraviny, počasí, světové strany, slovesa významová, školní předměty, části dne, místnosti v domě, volný čas, povolání, zdraví, nákupy, obec, kalendářní rok (svátky, roční období, měsíce, dny v týdnu), příroda, počasí
- práce s překladovým slovníkem
- typy textů (jednoduché a přehledné) – báseň, píseň, komiks, návod, omluva, plakát, pohádka, příběh, pohlednice, popis, rozvrh hodin, SMS zpráva, e-mail, formulář,

4. Očekávané výstupy na konci 2. období

- rozumí krátkým a jednoduchým pokynům a otázkám učitele, které jsou sdělovány pomalu a s pečlivou výslovností
- rozumí slovům a jednoduchým větám, pokud jsou pronášeny pomalu a zřetelně a týkají se známých témat
- rozumí jednoduchému poslechovému textu, pokud je pronášen pomalu a zřetelně a týká se známých témat
- pozdraví a rozloučí se, omluví se, požádá o informaci v jednoduchém rozhovoru
- sdělí jednoduchým způsobem základní informace o sobě, rodině, škole a volném čase
- odpovídá na jednoduché otázky týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a podobné otázky pokládá
- rozumí jednoduchým nápisům z běžného života a krátkému jednoduchému textu, zejména pokud má k dispozici vizuální oporu
- rozumí známým slovům a jednoduchým větám v krátkých textech, které se vztahují k rodině, škole, volnému času a dalším běžným tématům
- napíše krátký text s použitím jednoduchých vět a slovních spojení o sobě, rodině, činnostech a událostech z oblasti svých zájmů a každodenního života
- vyhledá potřebnou informaci v jednoduchém textu, který se vztahuje k osvojovaným tématům
- rozumí jednoduchým krátkým textům z běžného života, zejména pokud má k dispozici vizuální oporu
- vyplní osobní údaje do formuláře

5. Průřezová témata

Osobnostní a sociální výchova

Využívány jsou všechny 3 okruhy

- osobnostní rozvoj – při cvičení smyslového vnímání, pozornosti, soustředění, zapamatování, řešení problémů; utváří se vztah k sobě i k jiným, cvičení sebekontroly, sebeovládání, dovednosti pozitivně se naladit a motivovat
- sociální rozvoj – poznávání se ve skupině, dobré vztahy mezi spolužáky, dovednost dialogu, monologu, komunikace v různých situacích – omluva, pozdrav, prosba, rozvoj individuálních dovedností pro kooperaci
- morální rozvoj – zvládání učebních problémů

Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

- má praktický význam pro mobilitu občanskou, vzdělávací i pracovní
- rozvíjí a integruje základní vědomosti potřebné pro porozumění sociálním a kulturním odlišnostem mezi národy
- v oblasti postojů pomáhá překonávat stereotypy a předsudky.

Multikulturní výchova

- umožňuje žákům seznamovat se s různými kulturami, jejich tradicemi a hodnotami

3. období

Anglickému jazyku je věnována v 6. – 9. ročníku po tříhodinové dotaci v každém ročníku.

1. Charakteristika výuky

Výuka v 6. – 9. ročníku shrnuje a prohlubuje vědomosti žáka ve všech oblastech jazykového vzdělání na základní škole. Využíváme náročnější metody práce, např. tvorbu krátkodobých nebo dlouhodobých, individuálních nebo skupinových projektů. K tomu slouží nové zdroje a způsoby poznávání faktů – internet, výuk. programy na PC, časopisy, knihy, TV. Vedeme žáky k aktivnímu využívání získaných vědomostí a znalostí.

2. Výchovné a vzdělávací strategie

1. Strategie směřující ke **kompetenci k učení**:

- na začátku vyučovací jednotky vždy společně s žáky vyvodíme cíl, na konci vyučovací jednotky společně zhodnotíme jeho dosažení;
- využíváme sebekontrolu a sebehodnocení žáků;
- zadáváme žákům samostatné práce vyžadující aplikaci teoretických poznatků;
- vyžadujeme od žáků vhodné rozvržení vlastní práce;
- umožňujeme žákům ve vhodných případech realizovat vlastní nápady a náměty;
- umožňujeme žákům pozorovat a experimentovat, porovnávat výsledky a vyvozovat závěry.

2. Strategie směřující ke **kompetenci k řešení problémů**:

- umožňujeme žákům vytvářet hypotézy, pozorovat různé jevy, hledat pro ně vysvětlení, ověřit výsledek řešení a zvážit jeho uplatnění v praxi;
- vytváříme pro žáky praktické problémové úlohy a situace, při nichž je nutné řešit praktické problémy;
- nabízíme žákům k řešení úkoly, které vyžadují propojení znalostí z více vyučovacích předmětů i využití praktických dovedností z různých oblastí lidské činnosti, a tudíž i více přístupů k vyřešení;
- žákům není bráněno při vlastní volbě pořadí vypracování úkolů;
- ve škole i při mimoškolních akcích průběžně monitorujeme, jak žáci řešení problémů prakticky zvládají.

3. Strategie směřující ke **kompetenci komunikativní**:

- klademe důraz na týmovou práci a kooperativní vyučování;
- umožňujeme žákům prezentovat vlastní názory při ranním kruhu;
- využíváme metody obsahující prvky prezentace výsledků;

- vytváříme dostatečný prostor pro vyjadřování žáků při problémovém vyučování, v komunitních kruzích;
- žáci mají maximální možnost samostatné ústní i písemné prezentace (samostatná práce, projekty, referáty, řízené diskuse, komunitní kruh);
- vyžadujeme od žáků využívání informačních technologií pro získávání informací i tvorbu výstupů (časopis, webová stránka, prezentace);
- uplatňujeme ve výuce hraní rolí;
- důraz klademe na prožitkové vyučování;
- jako výstup z některých témat výuky vyžadujeme nejrozličnějším způsobem zpracované závěrečné práce (power point, písemně, graficky, pomocí obrazového vyjádření apod. dle věku žáků a druhu tématu) - následně požadujeme prezentace, obhajoby a naslouchání druhých;
- vyžadujeme uplatnění znalostí cizího jazyka (rozvoj komunikace v cizím jazyce)
- vyžadujeme od žáků uplatňování dovedností komunikace v rámci autentického učení při společenských akcích školy

4. Strategie směřující ke **kompetenci sociální a personální**:

- důsledně vyžadujeme dodržování společně dohodnutých pravidel chování
- volíme formy práce, které pojímají různorodý kolektiv třídy jako mozaiku vzájemně se doplňujících kvalit, umožňující vzájemnou inspiraci a učení s cílem dosahování osobního maxima každého člena třídního kolektivu;
- zařazujeme do výuky práci v týmu, zdůrazňujeme pravidla kvalitní spolupráce a nutnost vzájemné pomoci;
- vyžadujeme od žáků (zpočátku s pomocí učitelů, později samostatně) rozdělení rolí ve skupině, vytvoření pravidel pro práci v týmu, převzetí zodpovědnosti za splnění úkolu (dvojice, skupiny, třída, škola);
- využíváme komunitního kruhu
- učitel se orientuje na skupinovou práci, spolupráci ve třídě (příprava setkávání), vzájemnou pomoc při učení;
- žákům je poskytována možnost dle vlastního uvážení projevit své pocity a nálady;
- do výuky pravidelně zařazujeme projekty, projektové dny
- výuku orientujeme na konkrétní příklady z každodenního života (simulace, hraní rolí) - využíváno je prožitkové vyučování;
- ve výuce jsou využívány hry, na jejichž tvorbě se podílejí sami žáci;

5. Strategie směřující ke **kompetenci občanské**:

- k prezentaci vlastních názorů žáků využíváme ranní kruh, komunitní kruh, diskusní kruh
- ve výuce je používána metoda hraní rolí pro přiblížení různých životních situací

- zadáváme žákům konkrétní příklady z každodenního běžného života;
- škola pořádá akce připomínající lidové tradice (vánoční den, velikonoční den)

6. Strategie směřující ke **kompetenci pracovní:**

- různými formami (exkurze, film, beseda apod.) seznamujeme žáky s různými profesemi - cíleně ujasňujeme představu žáků o reálné podobě jejich budoucího povolání a o volbě vhodného dalšího studia;
- umožňujeme žákům podílet se na tvorbě pomůcek do výuky
- zapojujeme žáky do přípravy školních projektů;
- vyžadujeme od žáků zhodnocení vlastní práce i práce spolužáků a návrhy na zlepšení;
- získané poznatky žáků jsou využívány při konkrétních činnostech propojených s praktickým životem

3. Obsah učiva v jednotlivých ročnících

6. ročník

- opakovat a prohlubovat poznatky z minulých období – úvodní fráze, pozdravy, abeceda, čísla 1 – 100, telefonní čísla, pokyny, barvy, členy, přivlastnění
- časování sloves – TO BE, HAVE GOT, CAN ve spojení s novými slovíčky a situacemi
- přítomný čas prostý X průběhový – využití na základě časového určení ve větě – frekvenční příslovce
- vazba THERE IS/ARE – popis města a budov, popis domu
- sloveso MUST – časování kladné, záporné věty
- nepřímý rozkaz – LET’S
- ukazovací zájmeno – THIS, THESE
- množné číslo – pravidelné, nepravidelné
- slovní zásoba k tématu – státy, škola, domov, bydlení, kultura a sport, cestování – zařízení a rozvrh, denní návyky, volný čas a záliby, zařízení domu, bytu, domácí práce, části těla, nábytek, nakupování
- dopis, formulář, komiks, nápis, plakát, pohlednice

7. ročník

- prohlubování předchozích znalostí
- ukazovací zájmena – THIS, THESE, THAT, THOSE
- neurčitá zájmena – SOME, ANY
- číslovky řadové
- předložky místa, času
- počitatelná a nepočitatelná p. jm. – vyjádření množství
- minulý čas prostý – kladná, záporná věta, otázka, krátká odpověď

- stupňování přídavných jmen – krátkých, dlouhých, nepravidelných, porovnávání AS...AS
- vyjádření budoucnosti vazbou – GOING TO
- tvoření příslovcí z přídavných jmen koncovkou -ly
- opisný tvar HAVE TO
- členy – určité, neurčité
- slovní zásoba z okruhu – osobní údaje, zvířata, záliby, zdraví, nemoci, jídlo a pití, oblečení, zábava, nakupování, státy, jízdní řád, kultura, sport, cestování,
- jídelní lístek, recept

8. ročník

- opakování znalostí z minulých ročníků
- vyjádření budoucnosti – WILL, tvarem přítomného času
- minulý čas průběhový
- předpřítomný čas
- minulé tvary nepravidelných sloves
- trpné tvary nepravidelných sloves
-
- modální slovesa - MUST, NEEDN'T, MUSTN'T HAVE TO, HAD TO, should, could
- čtení a zápis velkých čísel, desetinných čísel., zlomků
- reálie a slovní zásoba – volnočasové aktivity, rodina a vztahy v ní, nabídky a rozhodnutí, reálie – Kanada, Londýn, New York, známí Britové, kultura a sport, péče o zdraví, stravovací návyky, příroda-město, společnost, technologie, cestování
- dotazník, návod, oznámení, reklama, televizní program

9. ročník

- doplnění a prohloubení učiva z minulých ročníků
- předložky – IN, ON, AT, BY, IN FRONT OF – orientace ve městě, určení směru – ON THE LEFT/RIGHT, STRAIGHT AHEAD, pohybu – TOWARDS, ALONG, OVER, AWAY FROM
- trpné tvary času přítomného, minulého, předpřítomného, budoucího, otázky v trpném tvaru
- zájmena zvrtná a samostatná
- vyjádření podmínky – WOULD LIKE TO
- podmínkové věty – 1. Podmínka
- věty vedlejší příslovečné časové uvozené spojkou when
- spojky – because, if, so, that, when
- vztažné věty se zájmeny WHO, WHICH, THAT
- vyjádření – velikostí, nabídky, odmítnutí, pocitů a nálad, vysvětlení rad a návrhů
- slovní zásoba k tématu: volný čas, kultura, sport, počasí, nákupy, móda, volba povolání, média, cestování, reálie zemí
- email, popis, pozvánka, příběh, vzkaz, zpráva

4. Očekávané výstupy na konci 3. období

- rozumět obsahu promluvy a konverzace, je-li pomalá a zřetelná a týká se osvojovaných témat
- rozumět monologu či dialogu s malým počtem neznámých slov
- odhadnout význam neznámých slov ze souvislosti
- zeptat se, vyjádřit svůj názor, zážitky, přání, komunikovat v situacích vyplývajících z života v rodině, škole a z každodenních situací
- zcela uvědoměle chápat gramatické a lexikální vztahy
- rozumí obsahu jednoduchých a krátkých textů, –autentických materiálů s využitím vizuální opory, v textech vyhledá požadované informace
- sestaví jednoduché (ústní i písemné) sdělení týkající se situací souvisejících s životem v rodině, škole a probíranými tematickými okruhy
- stručně reprodukuje obsah přiměřeně obtížného textu, promluvy i konverzace, popíše osobu, místa a věci ze svého každodenního života
- rozumět informacím v jednoduchých poslechových textech jsou-li pronášeny pomalu a zřetelně
- vyplní základní údaje o sobě ve formuláři
- reaguje na jednoduché písemné sdělení

5. Průřezová témata

Osobní a sociální výchova

Smyslem je pomáhat každému žákovi utvářet praktické životní dovednosti, hledat vlastní cestu k životní spokojenosti založené na dobrých vztazích k době samému i k dalším lidem. Všechna zařazovaná témata vychází z aktuálních potřeb žáků a uskutečňují se prostřednictvím her, cvičení, modelových situací a diskusí. Cvičí se pozornost, soustředění, dovednost pro učení a studium, plánování učení a studia. Vzájemné poznávání lidí, komunikace v různých situacích. Rozvíjí se dovednosti pro kooperaci. Výchova demokratického občana má vybavit žáka základní úrovní občanské gramotnosti. Rozvíjí a podporuje komunikativní, formulační, argumentační, dialogické a prezentační schopnosti a dovednosti. Vede k respektování kulturních, etnických a jiných odlišností.

Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

Otevírá žákům širší horizonty poznání a perspektivy života v evropském a mezinárodním prostoru a seznamuje je s možnostmi, které jim tento prostor poskytuje. Cizí jazyk je prostředek pro využití originálních zdrojů při poznávání života a evropské a světové kultury. Rozvíjí a integruje základní vědomosti potřebné pro porozumění sociálním a kulturním odlišnostem mezi národy. Rozvíjí schopnost srovnávat projevy kultury v evropském a globálním kontextu. Vede k poznání a pochopení života a díla významných Evropanů. Podporuje vztahy k tradičním evropským hodnotám. Multikulturní výchova zprostředkovává poznání vlastního kulturního zakotvení a porozumění odlišným kulturám. Umožňuje poznávání specifických rysů jazyků a jejich rovnocennost. Využívá cizího jazyka jako nástroj dorozumění a celoživotního vzdělávání.

Environmentální výchova

Přispívá k poznávání a chápání souvislosti mezi vývojem lidské populace a vztahy k prostředí v různých oblastech světa. Vede k odpovědnosti ve vztahu k biosféře, k ochraně přírody a přírodních zdrojů – využíváme témata jako les, voda, moře, živočichové, naše obec, doprava, ochrana památek.

Mediální výchova

Nabízí elementární poznatky a dovednosti týkající se mediální komunikace a práce s médii.

Formy a metody práce

Monologické metody (vysvětlování, výklad, referát).

Dialogické metody (rozhovor, diskuse).

Metody práce s učebnicí, knihou, slovníkem, odbornou literaturou.

Metody názorně demonstrační (obrazový materiál, video, audio).
Práce ve skupinách tvořených žáky s různou úrovní nadání (projekty).
Práce s textem, pracovní listy, křížovky, testy.
Využití informačních zdrojů (internet, sdělovací prostředky, encyklopedie, cizojazyčné časopisy)..
Besedy, přednášky.

Další cizí jazyk **NĚMECKÝ JAZYK A KONVERZACE**

3. období

Výuka dalšího cizího jazyka – německého probíhá v 7. – 9. ročníku. Je povinnou součástí základního vzdělávání. Je realizována formou dalšího povinného předmětu (Německý jazyk a konverzace) v časové dotaci 9 hodin.

1. Charakteristika výuky

Další cizí jazyk přispívá k chápání a objevování skutečností, které přesahují oblast zkušeností zprostředkovaných mateřským jazykem. Poskytuje předpoklady pro komunikaci žáků v rámci integrované Evropy, pomáhá snižovat jazykové bariéry, umožňuje poznávat jiné kultury, odlišné tradice, a tak prohlubuje schopnost porozumění a tolerance. Vytváří i podmínky pro spolupráci škol na mezinárodních projektech. V cizím jazyce směřujeme k dosažení úrovně A1.

učební pomůcky

učebnice, pracovní sešity a slovníčky

audiokazety, CD k učebnicím

cizojazyčný slovník

přehledy gramatiky v tabulkách

nástěnné tabule

obrázkové a textové materiály

počítačové programy a interaktivní programy

2. Výchovné a vzdělávací strategie

1. Strategie směřující ke **kompetenci k učení**:

- na začátku vyučovací jednotky vždy společně s žáky vyvodíme cíl, na konci vyučovací jednotky společně zhodnotíme jeho dosažení;
- využíváme sebekontrolu a sebehodnocení žáků;
- zadáváme žákům samostatné práce vyžadující aplikaci teoretických poznatků;
- vyžadujeme od žáků vhodné rozvržení vlastní práce;
- umožňujeme žákům ve vhodných případech realizovat vlastní nápady a náměty;
- umožňujeme žákům pozorovat a experimentovat, porovnávat výsledky a vyvozovat závěry.

2. Strategie směřující ke **kompetenci k řešení problémů**:

- vytváříme pro žáky praktické problémové úlohy a situace, při nichž je nutné řešit praktické problémy;
- nabízíme žákům k řešení úkoly, které vyžadují propojení znalostí z více vyučovacích předmětů
- žákům není bráněno při vlastní volbě pořadí vypracování úkolů;

3. Strategie směřující ke **kompetenci komunikativní**:

- klademe důraz na týmovou práci a kooperativní vyučování;
- umožňujeme žákům prezentovat vlastní názory
- využíváme metody obsahující prvky prezentace výsledků;
- vytváříme dostatečný prostor pro vyjadřování žáků při problémovém vyučování
- žáci mají maximální možnost samostatné ústní i písemné prezentace (samostatná práce, projekty, referáty, řízené diskuse, komunitní kruhy);
- vyžadujeme od žáků využívání informačních technologií pro získávání informací i tvorbu výstupů (webová stránka, prezentace);
- uplatňujeme ve výuce hraní rolí;
- jako výstup z některých témat výuky vyžadujeme nejrůznějším způsobem zpracované závěrečné práce (power point, písemně, graficky, pomocí obrazového vyjádření apod. dle věku žáků a druhu tématu) - následně požadujeme prezentace, obhajoby a naslouchání druhých;
- vyžadujeme uplatnění znalostí cizího jazyka (rozvoj komunikace v cizím jazyce)
- zařazujeme činnosti umožňující komunikaci s různými věkovými skupinami žáků

4. Strategie směřující ke **kompetenci sociální a personální**:

- důsledně vyžadujeme dodržování společně dohodnutých pravidel chování
- volíme formy práce, které pojímají různorodý kolektiv třídy jako mozaiku vzájemně se doplňujících kvalit, umožňující vzájemnou inspiraci a učení s cílem dosahování osobního maxima každého člena třídního kolektivu;
- zařazujeme do výuky práci v týmu, zdůrazňujeme pravidla kvalitní spolupráce a nutnost vzájemné pomoci;
- vyžadujeme od žáků (zpočátku s pomocí učitelů, později samostatně) rozdělení rolí ve skupině, vytvoření pravidel pro práci v týmu, převzetí zodpovědnosti za splnění úkolu (dvojice, skupiny, třída, škola);

- učitel se orientuje na skupinovou práci, spolupráci ve třídě (příprava setkávání), vzájemnou pomoc při učení;
- žákům je poskytována možnost dle vlastního uvážení projevit své pocity a nálady;
- do výuky pravidelně zařazujeme projekty, projektové dny, kooperativní vyučování;
- výuku orientujeme na konkrétní příklady z každodenního života (simulace, hraní rolí)
- ve výuce jsou využívány hry

5. Strategie směřující ke **kompetenci občanské**:

- ve výuce je používána metoda hraní rolí pro přiblížení různých životních situací a jejich řešení
- zadáváme žákům konkrétní příklady z každodenního běžného života;
- společně se staršími žáky organizujeme celoškolní projektové dny
- na konkrétních modelových příkladech demonstrujeme pozitivní a negativní projevy chování lidí;

6. Strategie směřující ke **kompetenci pracovní**:

- umožňujeme žákům podílet se na tvorbě pomůcek do výuky, prezentovat výsledky vlastní práce žákům mladších ročníků (spolupráce mladších žáků se staršími);
- zapojujeme žáky do přípravy školních projektů;
- vyžadujeme od žáků zhodnocení vlastní práce i práce spolužáků a návrhy na zlepšení;
- získané poznatky žáků jsou využívány při konkrétních činnostech propojených s praktickým životem

3. Obsah učiva v jednotlivých ročnících

7. ročník

- já a moje rodina, domov, přátelé, činnosti a zájmy, představení se, pozdravy
- škola, školní potřeby, vyučovací předměty
- číselky základní do 1000
- dopravní prostředky
- podstatná jména v 1. a 4. pádu po členu určitém, po členu neurčitém, kein a přivlastňovacích zájmenech můj, tvůj v jednotném a množném čísle, používání správného členu
- množné číslo vybraných podstatných jmen
- dny v týdnu
- vybraná tázací a neurčitá zájmena

- slovosled ve větě oznamovací, tázací a rozkazovací
- časování způsobového slovesa mögen, vazba ich möchte, rámcová konstrukce
- časování vybraných pravidelných a nepravidelných sloves v přítomném čase
- pomocná slovesa haben , sein
- vykání
- tvoření záporu nein, nicht, kein
- rozkazovací způsob pravidelných a vybraných nepravidelných sloves
- v sedmém ročníku pracuje s těmito typy textů : báseň, říkanka, píseň, formulář, dopis, komiks, nápis, omluva, pohádka, rozvrh hodin, SMS zpráva

8. ročník

- moje záliby a koníčky
- všední den a volný čas, povolání
- cestování – moje sny
- oslava narozenin
- domácí zvířata, příroda
- jídlo a nápoje
- souvětí souřadné se spojkami und, aber, oder
- podstatná jména ve 3.,4. pádu po členu neurčitým, určitým, kein a přivlastňovacích zájmech v jednotném a množném čísle
- osobní zájmena ve 3.,4. pádu
- barvy, části dne, roční období, hodiny, měsíce
- předložky an, in, um, vybrané předložky se 4. a 3. pádem (auf, vor, nach)
- neurčité zájmeno man
- slovesa s odlučitelnou předponou
- časování způsobových sloves können, müssen a vybraných sloves s odlučitelnými předponami, rámcová konstrukce
- řadové číslovky, datum
- vazba es gibt
- préteritum pomocných sloves haben, sein
- přídavné jméno v přísudku
- v 8. ročníku pracuje s těmito typy textů : blahopřání, e-mail, instrukce, jídelní lístek, komiks, nápis, omluva, pohádka, příběh, pohlednice, SMS zpráva

9. ročník

- sport
- počasí, kalendář
- lidské tělo, zdraví, nemoci

- oblékání, móda, nákupy
- dům, byt
- obec
- názory svátky a oslavy
- realie německy mluvících zemí
- zájmeno welcher, welche, welches
- stupňování přídavných jmen
- perfektum pravidelných a vybraných nepravidelných sloves, - ieren, s odlučitelnou a neodlučitelnou předponou, rámcová konstrukce
- modální slovesa dürfen, wollen, sollen v přítomném čase a préteritu
- vedlejší věty s weil
- odpovědi ja, nein, doch
- přídavná jména po členu určitém a neurčitém
- v 9. ročníku pracuje s těmito typy textů: e-mail, instrukce, nápis, návod, plakát, příběh, pohlednice, popis

4. Očekávané výstupy na konci 3. období

POSLECH S POROZUMĚNÍM

žák

- rozumí jednoduchým pokynům a otázkám učitele, které jsou pronášeny pomalu a s pečlivou výslovností a reaguje na ně
- rozumí slovům a jednoduchým větám v promluvě, která je pronášena pomalu a zřetelně a týká se známých a osvojovaných témat, zejména pokud má vizuální oporu
- rozumí základním informacím v krátkých poslechových textech týkajících se každodenních témat

MLUVENÍ

Žák

- se zapojí do jednoduchých rozhovorů
- pozdraví a rozloučí se, omluví se, požádá o informaci v jednoduchém rozhovoru
- sdělí jednoduchým způsobem základní informace o sobě, rodině, škole a volném čase a dalších osvojovaných témat
- odpovídá na otázky týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a podobné otázky pokládá

ČTENÍ S POROZUMĚNÍM

žák

- rozumí jednoduchým informačním nápisům a orientačním pokynům
- rozumí slovům a jednoduchým větám, které se vztahují k běžným tématům
- rozumí krátkému jednoduchému textu zejména pokud má vizuální oporu a vyhledá v něm požadovanou informaci
- dokáže přečíst plynule a foneticky správně jednoduché texty
- používá slovník

PSANÍ

žák

- vyplní základní údaje o sobě ve formuláři
- napíše jednoduché texty o sobě, své rodině, škole, volném čase, o kamarádech a dalších osvojovaných tématech
- stručně reaguje na jednoduché písemné sdělení
- Žáci si osvojí slovní zásobu probíraných tematických okruhů a umí ji používat v komunikačních situacích, práce s překladovým slovníkem

5. Průřezová témata

Osobnostní a soc. výchova

- rozvoj schopností poznávání
- sebepoznávání a sebepojetí
- seberegulace a sebeorganizace
- poznávání lidí
- komunikace

Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

- Evropa a svět nás zajímá
- Objevujeme Evropu a svět

Multikulturní výchova

Mediální výchova

- tvorba mediálního sdělení

Vzdělávací oblast: MATEMATIKA A JEJÍ APLIKACE

MATEMATIKA

1. období

Vzdělávací oblast je v 1. – 3. r. realizována prostřednictvím vyučovacího předmětu.

1. Charakteristika výuky

Matematické vzdělávání v tomto období pomáhá žákům vnímat význam matematiky v životě. Žáci se učí vyjadřovat pomocí čísel. Matematika rozvíjí pozornost, vytrvalost, schopnost rozlišovat, objevovat, vytvářet různé situace. Žáci se učí svoji práci kontrolovat, srovnávat, učí se sebedůvěře, vyjadřují výsledky svého pozorování. S vyjadřovacími schopnostmi se rozvíjí jejich schopnost uvažovat.

Vzdělávací oblast matematika je tvořena **čtyřmi tematickými okruhy**

a) Číslo a proměnná

V tomto tematickém okruhu si žáci postupně osvojují aritmetické operace (porovnávání, zaokrouhlování, sčítání, odčítání, násobení, dělení).

Přitom se dbá na tři složky

- dovednost (provádění početních operací)
- algoritmičké porozumění (proč je práce prováděna předloženým postupem, důraz na činnostní provedení a pozorování žáků, hovor o pozorovaném)
- významové porozumění (umět operaci propojit na reálné situace – nejlépe za pomoci individuálních činností, matematizace reálných situací)

b) Závislosti a vztahy

Žáci si v tomto tematickém okruhu na základě pozorování uvědomují změny a závislosti známých jevů. Porovnávají velikosti věcí a čísel. Pomocí svých činností postupně pochopí, že změnou může být zvětšení, zmenšení, růst, pokles. Na poznání a pochopení závislostí navazuje v dalších obdobích práce s tabulkami, diagramy a grafy.

c) Geometrie v rovině a v prostoru

Žáci se v tomto tematickém okruhu učí objevovat, rozlišovat a určovat základní geometrické rovinné a prostorové útvary. Geometricky modelují reálné situace, hledají geometrické útvary ve svém okolí a pojmenovávají je. Učí se měřit délku, poznávají základní jednotku délky. Učí se základy grafického projevu v geometrii.

d) Slovní úlohy

Při nich je třeba uplatňovat uvažování žáků, které později přechází v logické myšlení. Učí se řešit jednodušší úlohy z reálného světa, analyzovat reálné situace, pochopit problém, utřídit údaje, pomocí konkrétního názoru situaci modelovat, následně řešit a formulovat odpověď.

Matematika svým charakterem vyžaduje činnostní pojetí.

Do první třídy přicházejí děti s nestálou a rozptýlenou pozorností, mnozí neumějí naslouchat. Hodiny matematiky dávají prostor k tomu, aby se žáci učili pozorně naslouchat slovům učitele. Pojmy čísel první desítky a početní výkony s nimi prováděné se vyvozují zásadně pomocí žakovských pomůcek a to hlavně konkrétních věcí a dále pomocí zástupného názoru a obrázků. Vždy ve spojení s manipulací každého žáka s uvedenými pomůckami. Tyto činnosti pomáhají lehce podchytit pozornost žáků.

Velmi dobrým prostředkem k rozvoji pozornosti i k projevu míry pochopení probíraného matematického učiva jsou hovory žáků k činnostem, při kterých početně vyjadřují své zkušenosti. Rozvíjí se přitom schopnost žáka vyjadřovat své myšlenky, posiluje se sebedůvěra žáka v jeho schopnosti.

Výchova pozornosti a sebedůvěry je úzce spjata s výchovou smyslu pro zodpovědnost, nyní za vlastní práci ve škole a za její výsledky, později pak za práci prováděnou v zaměstnání. Smysl pro odpovědnost za vlastní práci je úspěšně vytvářen, je-li žák brzy veden k samokontrolě. K tomu je v materiálech připravených pro činnostní výuku věnováno hodně prostoru.

Velký význam v matematice má aktivita žáků. Činnostní formy učení dávají dostatek možností k jejímu neustálému podněcování.

Nové učivo předkládané žákům za pomoci individuálních činností se zvolenými konkrétními pomůckami nebo jinými prostředky ke zkonkrétnění vytvářených pojmů, vede k jejich pochopení. Velkou mírou přitom napomáháme rozvoji správného uvažování žáků.

Při řešení slovních úloh je žák jejich tvůrcem, vynálezcem i řešitelem. Úsilí, které žáci vynakládají, působí příznivě na jejich rozumový vývoj. Rozvíjena je přitom samostatnost žáka i jeho tvořivost.

Podmínky pro dosažení dovednosti žáka správně řešit slovní úlohy jsou

- praktické činnosti, které odpovídají určité úloze
- pokus o samostatné vyhledávání cesty řešení
- dovednost samostatně vymyslet a formulovat úlohu podobnou k úlohám právě řešeným
- nechat žáky vymýšlet úlohy s praktickým, jim blízkým obsahem a též jim takové úlohy předkládat k řešení
- obtížnější úlohy řešit až po dokonalém zvládnutí úloh jednoduchých

Dosažení dobrých výsledků v hodinách matematiky vyžaduje

- naučit žáky pozorně vnímat, co říká a dělá učitel a co odpovídají spolužáci
- učit žáky soustředit se na své činnosti, reagovat na upozornění učitele, vnímat práci a vyjadřování spolužáků
- používat činnostních metod k dosažení aktivity žáků a jejich spoluúčasti při učení
- individuální účast každého na řešení a pozorování předloženého problému
- poskytnout každému žákovi dostatečný prostor k tomu, aby měl možnost vníknout do podstaty problému, o kterém se hovoří ve vyučování
- pestré změny forem práce v průběhu roku, rozmanitost používaných pomůcek a tím dosažení zajímavosti výuky

- propojování výuky matematiky s ostatními předměty, zvláště s prvoukou

Při vyučování matematice v prvním období základního vzdělávání chceme vždy při probírání určitého učiva

- dát žákům první pojetí daného problému a motivovat je
- užitím názorných pomůcek a konkretizací je dovést postupně k pochopení problému, který je dán novou učební látkou
- provádět cvičení s praktickým užitím získaných vědomostí
- nechat žáky samostatně vymýšlet slovní úlohy, které vycházejí z jejich zkušeností
- provádět cvičení k zautomatizování určité početní operace
- nechat žáky při praktických činnostech objevovat potřebu nového početního výkonu

V prvním období základního vzdělávání necháváme žáky pokud možno matematické poznatky za pomoci přímé účasti učitele objevovat a formulovat je svými slovy. Učitel pak matematický pojem upřesní a správně ho formuluje.

Na co je třeba upozornit, je *časté zařazování počítání z paměti* a to po celé první období základního vzdělávání. Při počítání s malými čísly by nikdy nemělo být počítání z paměti nahrazováno písemných počítáním.

Po celé první období se v matematice kladou *základy počítání z paměti*. Žáci se učí způsoby pamětného sčítání, odčítání, násobení a dělení v oboru do 100 i do 1000. Počítání slovních úloh z paměti je třeba vždy spojovat s vysvětlením žáka, jak k výsledku dospěl. V průběhu 1. – 3. ročníku je třeba, aby každý žák vyřešil mnoho jednoduchých slovních úloh. To není možné realizovat tehdy, když bychom přitom měli vyžadovat klasické zápisy každé úlohy. Při řešení slovních úloh z paměti může žák používat konkrétní názor, nákres, náčrt a jiné svoje zobrazení a z něho formulovat výsledek a vysvětlit, jak k němu dospěl. U celé řady slovních úloh řešených činnostně z paměti mohou žáci objevit několik způsobů řešení úlohy. Zájem žáků o počítání z paměti se dobře probouzí vhodnou motivací a poznáním, že je v jeho schopnostech úlohy řešit.

2. Výchovně vzdělávací strategie

1. Strategie směřující ke **kompetenci k učení**:

- na začátku vyučovací jednotky vždy společně s žáky vyvodíme cíl, na konci vyučovací jednotky společně zhodnotíme jeho dosažení;
- využíváme sebekontrolu a sebehodnocení žáků;
- zadáváme žákům samostatné práce vyžadující aplikaci teoretických poznatků;
- vyžadujeme od žáků vhodné rozvržení vlastní práce;
- umožňujeme žákům ve vhodných případech realizovat vlastní nápady a náměty;
- umožňujeme žákům pozorovat a vyvozovat závěry.

2. Strategie směřující ke **kompetenci k řešení problémů**:

- umožňujeme žákům vytvářet hypotézy, pozorovat různé jevy, hledat pro ně vysvětlení, provádět pokusy, ověřit výsledek řešení a zvážit jeho uplatnění v praxi;
- vytváříme pro žáky praktické problémové úlohy a situace, při nichž je nutné řešit praktické problémy;
- nabízíme žákům k řešení úkoly, které vyžadují propojení znalostí z více vyučovacích předmětů

3. Strategie směřující ke **kompetenci komunikativní**:

- klademe důraz na týmovou práci a kooperativní vyučování;

- využíváme metody obsahující prvky prezentace výsledků;
- vytváříme dostatečný prostor pro vyjadřování žáků
- žáci mají maximální možnost samostatné ústní i písemné prezentace
- vyžadujeme od žáků využívání informačních technologií

4. Strategie směřující ke **kompetenci sociální a personální**:

- důsledně vyžadujeme dodržování společně dohodnutých pravidel chování
- volíme formy práce, které pojímají různorodý kolektiv třídy jako mozaiku vzájemně se doplňujících kvalit, umožňující vzájemnou inspiraci a učení s cílem dosahování osobního maxima každého člena třídního kolektivu;
- od prvního ročníku zařazujeme do výuky práci v týmu, zdůrazňujeme pravidla kvalitní spolupráce a nutnost vzájemné pomoci;
- vyžadujeme od žáků (zpočátku s pomocí učitelů, později samostatně) rozdělení rolí ve skupině, vytvoření pravidel pro práci v týmu, převzetí zodpovědnosti za splnění úkolu (dvojice, skupiny, třída, škola);
- učitel se orientuje na skupinovou práci, spolupráci ve třídě (příprava setkávání), vzájemnou pomoc při učení
- do výuky pravidelně zařazujeme projekty
- výuku orientujeme na konkrétní příklady
- ve výuce jsou využívány hry

5. Strategie směřující ke **kompetenci občanské**:

- zadáváme žákům konkrétní příklady z každodenního běžného života;
- organizujeme projektové dny

6. Strategie směřující ke **kompetenci pracovní**:

- umožňujeme žákům podílet se na tvorbě pomůcek do výuky, prezentovat výsledky vlastní práce
- zapojujeme žáky do přípravy školních projektů;
- vyžadujeme od žáků zhodnocení vlastní práce i práce spolužáků a návrhy na zlepšení;
- získané poznatky žáků jsou využívány při konkrétních činnostech propojených s praktickým životem

3. Obsah učiva v jednotlivých ročnících

1. ročník

- vytváření představ o jednotlivých číslech na základě názoru
- přirozená čísla 1 až 5 – numerace vidění počtu věcí do 5
- rozklady čísel
- tvoření slovních úloh žáky bez užití početních výkonů (ze začátku i bez znalosti číslic)
- porovnávání počtu věcí
- sčítání a odčítání přirozených čísel zavedené manipulačními činnostmi (do 5)

- slovní úlohy doplněné příkladem (do 5)
- přirozená čísla 1 až 10 – numerace, vidění počtu věcí do 10
- rozklady čísel do 10
- sčítání a odčítání přirozených čísel v oboru do 10, názorné zavedení pomocí činností
- jednoduché slovní úlohy ze života řešené na základě manipulace i s věcmi i s penězi
- orientace v prostoru (před, za, vedle, vpravo, vlevo)
- automatizace spojů sčítání a odčítání do 10
- porovnávání počtu věcí, porovnávání čísel bez zápisu znamének nerovnosti
- přirozená čísla do 20 – numerace
- sčítání a odčítání v 2. desítce s využitím analogie s 1. desítkou (bez přechodu přes desítku)
- vztahy o několik více, o několik méně
- slovní úlohy ze života (obor do 20)
- poznávání geometrických tvarů a těles, využití vhodných stavebnic

Výuka matematiky má v 1. ročníku činnostní charakter. Vysvětlování početních výkonů se v 1. a 2. ročníku provádí na základě činnosti se skupinami předmětů. Názornému počítání slouží též jednoduché obrázky a značky kreslené dětmi. Při vytváření pojmu čísel a početních výkonů se přechází od činností s trojrozměrnými předměty k připraveným pomůckám (kolečka, peníze, vystřižené obrázky) až ke kreslenému názoru v pracovních sešitech a názoru demonstračnímu. Také vytváření slovních úloh a jejich obměny vychází z věcného názoru, především je však třeba využívat individuální žákovský přístup.

Velmi vhodným tématem slovních úloh je obchodování spojené s manipulací s penězi.

Matematika celého 1. ročníku je vyučována hlavně v souvislosti s učivem prvouky, ale také v souvislosti s učivem českého jazyka (vymyšlení slovních úloh, vytváření otázek, vyjadřování se k činnostem).

Podle podmínek školy se mohou děti ve vyučování seznamovat s prací na počítači a využívat v matematice jednoduché počítačové hry, hlavně vhodné k procvičování vidění počtu věcí, přiřazování čísla k určitému počtu věcí, porovnávání počtu věcí a čísel a též k procvičování početních výkonů.

Tyto dovednosti dále rozvíjíme v následujícím 2. a 3. ročníku základního vzdělávání. Počítačových her lze využívat k procvičování učiva nejen matematiky, ale i dalších vyučovacích předmětů.

2. ročník

- opakování učiva z 1. ročníku
  - rozklady čísel do 10
  - numerace do 20
  - porovnávání čísel
  - automatizace spojů sčítání a odčítání do 20
  - jednoduché slovní úlohy spojené s názorem
- sčítání a odčítání s přechodem přes desítku vyvozené na základě manipulačních činností žáků
- přirozená čísla do 100 – numerace - vytváření představ čísel na základě názoru:
  - posloupnost přirozených čísel
  - počítání po desítkách, počítání po jednotkách v různých desítkách
  - čtení a zápis čísel, číselná osa
  - porovnávání čísel
  - zaokrouhlování čísel na desítky na základě práce s číselnou osou
- sčítání a odčítání v oboru do 100
  - sčítání a odčítání násobků 10

- sčítání a odčítání v jednotlivých desítkách s využitím analogie (typy: $32 + 6$; $57 - 4$; $30 + 7$; $90 - 8$)
- sčítání a odčítání s přechodem desítek (typy: $49 + 5$; $25 + 30$; $71 - 4$; $93 - 20$; $80 - 15$)
- vytváření jednoduchých slovních úloh k jednotlivým typům příkladů na sčítání a odčítání (využití při obchodování)
  - názorné zavedení násobilky 1, 2, 5, 3, 4, které je odvozeno z opakovaného přičítání stejných čísel
  - činnosti vedoucí k pochopení násobilky a jejímu procvičování
  - slovní úlohy, které vedou k pochopení úsudku několikrát více
  - geometrické tvary rovinné a prostorové, hry s tvary
  - rozvíjení prostorové představivosti – stavebnice, soubory krychlí, apod.
  - rovné a křivé čáry, úsečky
  - praktické měření délek, jednotky délky: metr, centimetr
  - jednotky času (hodina, minuta), poznávat, kolik je hodin na hodinách ručičkových i digitálních

Všechny počtářské dovednosti získané v 1. ročníku se využívají, dále rozvíjejí a pokračuje též rozvoj řečových dovedností žáků. Postupně se u žáků vytváří dovednost matematického vyjadřování.

Číselný obor se rozšiřuje do 100 hlavě na základě obrázkového názoru. Zdůrazňuje se řešení slovních úloh, neboť při jejich řešení se rozvíjí logické myšlení žáků a současně se upevňují a automatizují početní výkony. Automatizace početních výkonů vzniká na základě dokonalého pochopení probíraných algoritmů a logického myšlení žáků. Matematické dovednosti se ve 2. ročníku rozšiřují o početní operaci – násobení, která je vyvozována na základě činností s konkrétním názorem.

Geometrie ve 2. ročníku má motivační charakter. Je především zaměřena na hry s prostorovými a rovinnými tvary. Průpravou pro pozdější provádění náčrtů v geometrii je ve 2. r. kreslení a rýsování různých rovných a křivých čar, jednotažek a úseček. Měření délek se provádí na konkrétních předmětech.

3. ročník

- opakování učiva ze 2. ročníku – číselný obor do 100
  - numerace do 100
    - pamětné sčítání a odčítání (jednociferných i dvojciferných čísel)
    - slovní úlohy řešené sčítáním, odčítáním, zjišťováním o několik více, o několik méně
    - násobení a dělení v oboru násobitek do 100, automatizace spojů
    - dělení se zbytkem
    - písemné sčítání a odčítání dvojciferných čísel v oboru do 100 se zkouškou sčítáním
    - slovní úlohy vedoucí k porovnávání rozdílům
    - rozlišování úsudků o několik více, o několik méně, několikrát více, několikrát méně na základě manipulačních činností
  - číselný obor do 1000
    - numerace, čtení a zápis čísel
    - posloupnost čísel, počítání po stovkách, desítkách, jednotkách
    - práce s číselnou osou
    - porovnávání čísel
    - zaokrouhlování na 10, 100

- pamětné sčítání a odčítání (bez přechodu i s přechodem přes desítku, stovku)
- písemné sčítání a odčítání trojčiferných čísel s kontrolou sčítáním
- slovní úlohy s jedním početním výkonem, jejich obměny, samostatné zápisy slovních úloh (na porovnávání dvou trojčiferných čísel, sčítání a odčítání dvou trojčiferných čísel, na vztah o několik více, o několik méně)
- provádění odhadu předběžného výsledku řešení
- slovní úlohy se dvěma početními výkony, využití námětů z obchodování
- násobení a dělení desítek jednociferným číslem
- práce s kalkulačkou
- rýsování přímek, vzájemná poloha (rovnoběžky, různoběžky), průsečík přímek
- bod ležící na přímce a mimo přímku
- úsečka – její označování a měření délky
- jednotky délky (metr, centimetr, decimetr, milimetr, kilometr), jejich rozlišování, vytvoření správné představy o velikosti jednotek na základě činností, jednoduché převody
- kruh, kružnice – rozlišování, práce s kružítkem
- trojúhelník – náčrt, konstrukce pomocí pravítka a kružítka, trojúhelník rovnostranný, obvod trojúhelníka
- čtyřúhelník, čtverec a obdélník – jejich náčrty kreslené do čtvercové sítě i volně na papír
- rozlišování základních geometrických tvarů a prostorových těles
- rozvoj prostorové představivosti (stavby z krychlí na vrstvy)
- kresba jednoduchých plánek
- osová souměrnost
- jednotky času (hodina, minuta, vteřina), jednoduché převody

Vyučování matematice ve 3. ročníku je stejně jako v předcházejících ročnících názorné, často spojené s aktivní činností všech žáků. Žákovských činností využíváme při výkladu i procvičování učiva. Velmi vhodné jsou činnosti s penězi, např. při obchodování, činnostní práce na číselných osách (využití čtverečků z tvrdšího papíru, nejlépe o straně 2 cm), činnosti s kolečky (názorné rozlišování úsudků).

Pojetí početních výkonů jak byly vysvětleny v 1. a 2. ročníku se ve 3. r. nemění. Ve 3. ročníku se algoritmy početních postupů pamětného počítání rozšiřují o poznání algoritmů písemného sčítání a odčítání. Slovní úlohy tvoří nedílnou součást učení početních výkonů. Velký význam mají slovní úlohy, které využívají číselné údaje z prostředí, které žáci znají.

Zařazování počítačových programů k procvičování učiva matematiky může být ve 3. ročníku pro žáky velmi oblíbenou činností.

V geometrii je třeba vést žáky tak, aby rozuměli krátkým textům úloh s geometrickým obsahem a aby dokázali popsat jednoduchý geometrický obrázek.

4. Očekávané výstupy na konci 1. období

- žáci zvládají numeraci do 100
- zvládají v oboru do 100 čtyři základní početní výkony: sčítání, odčítání, násobení, dělení, a to

hlavně z paměti

- na základě činností s konkrétními předměty nebo s využitím kresleného názoru řeší správně slovní úlohy, při sestavování úloh využívají přitom svých zkušeností
- mají zautomatizovanou malou násobilku a dělení beze zbytku v oboru do 100
- dovednosti početních výkonů s čísly do sta umí využívat k řešení jednoduchých úloh (s využitím kresleného názoru, na základě činností s konkrétními předměty a zkušeností z praktického života), dovede jednoduché slovní úlohy i vymýšlet
- umí úsudkově rozlišovat o několik více, o několik méně, několikrát více, několikrát méně
- dovedou psát, porovnávat a zaokrouhlovat čísla do 1000
- správně sčítají a odčítají písemně dvě trojčíferná čísla a provádějí odhad výsledku
- řeší činnostně s penězi slovní úlohy na téma obchodování
- používá přirozená čísla k modelování reálných situací, počítá předměty v daném souboru, vytváří soubory s daným počtem prvků
- užívá lineární uspořádání; zobrazí číslo na číselné ose
- popisuje jednoduché závislosti z praktického života
- doplňuje tabulky, schémata, posloupnosti čísel
- pojmenuje, vymodeluje a popíše základní rovinné útvary a jednoduchá tělesa; nachází v realitě jejich reprezentaci
- porovnává velikost útvarů, měří a odhaduje délku úsečky
- rozezná a modeluje jednoduché souměrné útvary v rovině

S numerací a počítáním v číselném oboru do 1000 je třeba začít až po dokonalém zvládnutí numerace a počítání v oboru do 100. Rozšíření číselného oboru do 1000 je zařazováno až do 2. pololetí 3. ročníku. Proto se dobré zvládnutí všeho učiva náležejícího do číselného oboru do 1 000 nemůže předpokládat u všech žáků na konci 3. ročníku.

Dále na konci 1. období žák

- rozlišuje základní geometrické obrazce (čtverec, obdélník, trojúhelník, kruh) a geometrická tělesa (krychle, kvádr, válec, koule)
- zná základní jednotku délky 1m, ví, že $1\text{ m} = 100\text{ cm}$
- zná jednotky času: 1 hodina, 1 minuta, rozlišuje je a ví, že $1\text{ h} = 60\text{ min}$
- zná základní jednotku užívanou při vážení: 1 kg
- rýsuje rovné čáry a úsečky podle pravítka
- rozlišuje přímku a úsečku
- dovede označit bod, přímku, úsečku
- základní obrazce dovede načrtnout a popsat

Matematika v tomto období rozvíjí paměť žáků, jejich představivost, tvořivost, klade základy logického úsudku.

Matematické vzdělání přispívá k formování osobnosti žáků, rozvíjí důslednost, tvořivost sebedůvěru, sebekontrolu aj.

V systému individuální práce se slabšími žáky v matematice v prvním období základního vzdělávání má mimořádně velký význam správné a hojné používání názorných pomůcek, kreslených znázornění, cvičení v sestavování vlastních úloh, řešení úloh z paměti.

5. Průřezová témata

Osobnostní a sociální výchova

Prostřednictvím vzdělávací oblasti matematika lze u žáků rozvíjet pozornost, soustředění, tvořivost, cvičení paměti, sebekontroly, sebeovládání, řešit praktické problémy, posilovat mezilidské vztahy, zlepšit komunikaci, pěstovat odpovědnost, spolehlivost, vzájemné respektování a vést žáky k sebehodnocení.

Přínos průřezového tématu k rozvoji osobnosti žáka

- cvičení smyslového vnímání, pozornosti a soustředění
- cvičení dovedností zapamatování, řešení problémů

- dovednosti pro učení

Sebepoznání a sebepojetí

- moje učení
- moje vztahy k druhým lidem
- zdravé a vyrovnané sebepojetí

Seberegulace a sebeorganizace

- cvičení sebekontroly
- organizace vlastního času

Poznávání lidí

- vzájemné poznávání se ve třídě
- rozvoj pozornosti vůči odlišnostem

Mezilidské vztahy

- chování podporující dobré vztahy

Řešení problémů a rozhodovací dovednosti

- dovednosti pro řešení problémů a rozhodování z hlediska různých typů problémů

Hodnoty, postoje, praktická etika

- vytváření povědomí o kvalitách typu odpovědnost, spolehlivost, respektování
- pomáhající chování

Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

V oblasti matematiky žáci využívají zkušenosti a poznatky z běžného života a různých událostí v rodině, obci a nejbližším okolí pro řešení slovních úloh.

Jsme Evropané

- žáci se seznamují s kořeny evropské civilizace (římské číslice)

Environmentální výchova

Oblast environmentální výchova rozvíjí u žáků porozumění vztahům člověka a prostředí, vede k uvědomování si podmínek života a možností jejich ohrožování a učí komunikovat o problémech životního prostředí. Ve vzdělávací oblasti Matematika lze pomocí řešení slovních úloh realizovat témata, která se zabývají energií, přírodními zdroji, dopravou a ochranou životního prostředí.

Lidské aktivity a problémy životního prostředí

- řešení slovních úloh s tématy z praktického života (zemědělství, doprava, odpady, suroviny, ...)

Vztah člověka k prostředí

- řešení slovních úloh s tématy z praktického života (spotřeba věcí, energie, odpady, ...)

2. období

1. Charakteristika výuky

Vyučování matematice ve 2. období směřuje k osvojování základních pojmů a vztahů, postupné abstrakci a

zobecnování. Vytváří zásoby algoritmů a metod řešení. Žáci se učí rozboru problému a plánu řešení, odhadování výsledku, volbě správného postupu, kontrole práce, zpřesňují své vyjadřování a zdokonalují grafický projev. Poznávají možnosti matematiky a uvědomují si, že k výsledku lze dospět různými způsoby. Rozvíjí logické myšlení a úsudek, zdůvodňují matematické postupy a vytváří hypotézy.

Matematika svým charakterem vyžaduje:

- používání činnostních metod k dosažení aktivity žáků
- individuální účast každého na řešení úlohy, problému
- zařazování úloh vycházejících ze zkušeností žáků
- samostatné tvoření úloh
- poskytnutí dostatečného prostoru všem žákům pro pochopení podstaty problému
- používání různých forem práce a pomůcek

Vzdělávací oblast matematika je tvořena čtyřmi tematickými okruhy:

a) Číslo a proměnná

Žáci si postupně osvojují aritmetické operace (porovnávání, zaokrouhlování, sčítání, odčítání, násobení, dělení). Pozornost je věnována

- dovednostem (provádění početních operací)
- algoritmickému porozumění (proč je práce prováděna předloženým postupem, důraz na činnostní provedení a pozorování žáků, hovor o pozorovaném)
- významovému porozumění (umět operaci propojit na reálné situace – nejlépe za pomoci individuálních činností, matematizace reálných situací).

b) Závislosti a vztahy

Žáci si na základě pozorování uvědomují změny a závislosti známých jevů. Porovnávají velikosti věcí a čísel. Chápu závislosti prostřednictvím práce s tabulkami, diagramy a grafy.

c) Slovní úlohy

Žáci se učí řešit úlohy z reálného světa, analyzovat reálné situace, pochopit problém, utřídit údaje, pomocí konkrétního názoru situaci modelovat, následně řešit a formulovat odpověď. Při řešení úloh uplatňují logické myšlení. Řeší úlohy pomocí praktických činností, pokouší se o samostatné hledání cesty řešení. Sami tvoří a formulují úlohu s jím blízkým obsahem, podobnou úlohám právě řešeným.

d) Geometrie v rovině a v prostoru

Žáci se učí objevovat, rozlišovat a určovat základní geometrické rovinné a prostorové útvary. Geometricky modelují reálné situace, hledají geometrické útvary ve svém okolí a pojmenovávají je. Učí se grafickému projevu v geometrii a základním konstrukčním postupům. Procvičují převádění jednotek délky, hmotnosti, času a obsahu.

2. Výchovné a vzdělávací strategie

1. Strategie směřující ke **kompetenci k učení**:

- na začátku vyučovací jednotky vždy společně s žáky vyvodíme cíl, na konci vyučovací jednotky společně zhodnotíme jeho dosažení;
- využíváme sebekontrolu a sebehodnocení žáků;
- zadáváme žákům samostatné práce vyžadující aplikaci teoretických poznatků
- vyžadujeme od žáků vhodné rozvržení vlastní práce;

- umožňujeme žákům ve vhodných případech realizovat vlastní nápady a náměty;
- umožňujeme žákům pozorovat a experimentovat, porovnávat výsledky a vyvozovat závěry.

2. Strategie směřující ke **kompetenci k řešení problémů**:

- umožňujeme žákům vytvářet hypotézy, pozorovat různé jevy, hledat pro ně vysvětlení, provádět pokusy, ověřit výsledek řešení a zvážit jeho uplatnění v praxi;
- vytváříme pro žáky praktické problémové úlohy a situace, při nichž je nutné řešit praktické problémy;
- nabízíme žákům k řešení úkoly, které vyžadují propojení znalostí z více vyučovacích předmětů
- žákům není bráněno při vlastní volbě pořadí vypracování úkolů;

3. Strategie směřující ke **kompetenci komunikativní**:

- klademe důraz na týmovou práci a kooperativní vyučování;
- umožňujeme žákům prezentovat vlastní názory
- využíváme metody obsahující prvky prezentace výsledků;
- vytváříme dostatečný prostor pro vyjadřování žáků při problémovém vyučování
- žáci mají maximální možnost samostatné ústní i písemné prezentace (samostatná práce, projekty)
- vyžadujeme od žáků využívání informačních technologií pro získávání informací i tvorbu výstupů

4. Strategie směřující ke **kompetenci sociální a personální**:

- důsledně vyžadujeme dodržování společně dohodnutých pravidel chování
- volíme formy práce, které pojímají různorodý kolektiv třídy jako mozaiku vzájemně se doplňujících kvalit, umožňující vzájemnou inspiraci a učení s cílem dosahování osobního maxima každého člena třídního kolektivu;
- od prvního ročníku zařazujeme do výuky práci v týmu, zdůrazňujeme pravidla kvalitní spolupráce a nutnost vzájemné pomoci;
- vyžadujeme od žáků (zpočátku s pomocí učitelů, později samostatně) rozdělení rolí ve skupině, vytvoření pravidel pro práci v týmu, převzetí zodpovědnosti za splnění úkolu (dvojice, skupiny, třída, škola
- učitel se orientuje na skupinovou práci, spolupráci ve třídě (příprava setkávání), vzájemnou pomoc při učení;
- do výuky zařazujeme projekty
- výuku orientujeme na příklady z každodenního života
- ve výuce jsou využívány hry

5. Strategie směřující ke **kompetenci občanské**

- zadáváme žákům konkrétní příklady z každodenního běžného života;

- společně se staršími žáky organizujeme celoškolské projektové dny
- na konkrétních modelových příkladech demonstrujeme pozitivní a negativní projevy chování lidí

6. Strategie směřující ke **kompetenci pracovní:**

- umožňujeme žákům podílet se na tvorbě pomůcek do výuky, prezentovat výsledky vlastní práce žákům mladších ročníků (spolupráce mladších žáků se staršími);
- zapojujeme žáky do přípravy školních projektů;
- vyžadujeme od žáků zhodnocení vlastní práce i práce spolužáků a návrhy na zlepšení;
- získané poznatky žáků jsou využívány při konkrétních činnostech propojených s praktickým životem

3. Obsah učiva v jednotlivých ročnících

4. ročník

- opakování učiva ze 3. ročníku
- číselný obor do 1000
- čtení, psaní čísel
- desítková soustava
- zaokrouhlování na 10, 100
- pamětné početní úkony (sčítání, odčítání, násobení, dělení)
- písemné početní úkony (sčítání, odčítání)
- dělení se zbytkem
- slovní úlohy jednoduché, složené
- pamětné násobení jednociferným činitelem a dělení jednociferným dělitelem do 1000, odhady výsledků, zkouška
- číselné obory do 10 000, do 100 000, do 1 000 000
- čtení a psaní čísel
- orientace na číselné ose
- desítková soustava
- porovnávání čísel
- zaokrouhlování na 10, 100, 1000, 10 000, 100 000
- pamětné sčítání, odčítání
- písemné sčítání, odčítání
- slovní úlohy
- algoritmus písemného násobení jednociferným, dvojciferným a trojciferným činitelem, zkouška
- přímá úměrnost
- algoritmus písemného dělení jednociferným dělitelem, odhad, zkouška
- řešení jednoduchých nerovnic s použitím číselné osy

- římské číslice
- zlomky
  - pojmy čísel, jmenovatel, zlomková čára, celek, část celku
  - názorné vyznačení částí: poloviny, čtvrtiny, třetiny, pětiny, desetiny ...
  - čtení zlomků
  - zlomky s čitatelem různým od jedné
  - slovní úlohy na určení části z celku
  - sčítání zlomků se stejným jmenovatelem
- zábavné úlohy a matematické rébusy (slovní úlohy, číselné a obrázkové řady, magické čtverce)
- přímký, body, úsečky, polopřímky, různoběžky
- střed úsečky, osa úsečky, konstrukce trojúhelníku, pravý úhel
- převádění jednotek délky, hmotnosti, objemu, času
- římské číslice
- kolmé přímky, rýsování kolmic pomocí rysky na trojúhelníku
- rýsování rovnoběžek pomocí 2 pravítek
- rovinné geometrické útvary
- konstrukce libovolného čtyřúhelníku, konstrukce obdélníku a čtverce, útvary souměrné podle osy
- obvod obdélníku, čtverce a trojúhelníku
- obsah obdélníku a čtverce ve čtvercové síti, výpočet obsahu
- jednotky obsahu a jejich použití v praxi
- grafický součet, rozdíl a násobek úsečky
- tělesa, modelování sítě krychle a kvádrů, pojmy stěna, hrana, vrchol
- zajímavé geometrické úlohy

5. ročník

- opakování ze 4. třídy – číselný obor do 1 000 000
  - numerace
  - pamětné a písemné sčítání, odčítání, násobení a dělení
  - zaokrouhlování čísel
- jednoduché a složené slovní úlohy
- rovnice a nerovnosti
- písemné násobení trojčiferným činitelem
- římské číslice
- písemné dělení dvojčiferným dělitelem
- zlomky
  - sčítání, odčítání zlomků
- přirozená čísla, celá čísla
- číslo záporné, orientace na číselné ose
- zápis čísla v desítkové soustavě a jeho znázornění (číselná osa, teploměr, model)
- desetinná čísla
  - sčítání, odčítání, násobení, dělení desetinných čísel
- čísla větší než jeden milion
  - uspořádání
  - porovnávání

- zaokrouhlování
- početní výkony pamětné i písemné
  - jízdní řád
  - čtení a vytváření tabulek a grafů
  - užité vlastnosti početních úkonů
  - bod, přímka, úsečka
  - kolmice, rovnoběžky
  - rovina
  - geometrické obrazce
  - jednotky délky, hmotnosti, času a jejich převody
  - úhel
  - čtverec, obdélník
- úhlopříčky
  - trojúhelník
- přepona, odvěsny
  - obvody obrazců, jejich výpočet
  - kruh, kružnice
  - souřadnice bodů
  - obsah čtverce, obdélníku
  - jednotky obsahu, jejich převody
  - tělesa, síť těles

6. Očekávané výstupy na konci 2. období

- žák používá při pamětném i písemném počítání komutativnost a asociativnost sčítání a násobení
- provádí písemné početní operace
- zaokrouhluje, provádí odhady a kontroluje výsledky početních operací
- řeší a tvoří úlohy, ve kterých aplikuje osvojené početní operace
- modeluje a určí část celku, používá zápis ve formě zlomku
- porovnává, sčítá a odčítá zlomky se stejným základem v oboru kladných čísel
- přečte zápis desetinného čísla a vyznačí na číselné ose desetinné číslo dané hodnoty
- porozumí významu znaku „-“, pro zápis celého záporného čísla a toto číslo vyznačí na číselné ose
- vyhledává, sbírá a třídí data
- čte a sestavuje jednoduché tabulky a diagramy
- narýsuje a znázorní základní rovinné útvary (čtverec, obdélník, trojúhelník a kružnice)
- užívá jednoduché konstrukce
- určí délku lomené čáry, obvod mnohoúhelníku sečtením délek jeho stran
- sestrojí rovnoběžky a kolmice
- určí obsah obrazce a užívá základní jednotky obsahu
- určí povrch krychle a kvádrů
- rozpozná a znázorní ve čtvercové síti jednoduché osově souměrné útvary a určí osu souměrnosti
- řeší jednoduché praktické slovní úlohy a problémy, jejichž řešení je do značné míry nezávislé na obvyklých postupech a algoritmech (slovní úlohy, číselné a obrázkové řady, magické čtverce, prostorová představivost)
- určí obsah obrazce pomocí čtvercové sítě
- určí osu souměrnosti útvaru překládáním papíru

7. Průřezová témata

Osobnostní a sociální výchova

- cvičení pozornosti a soustředění, cvičení dovedností zapamatování
- řešení problému
- organizace vlastního času, plánování učení
- respektování odlišností mezi lidmi
- rozvíjení dovedností týmové spolupráce
- uvědomování si hodnoty spolupráce a vzájemné pomoci
- vytváření povědomí o hodnotách jako jsou odpovědnost, spravedlivost, respektování

Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

- poznávání kořenů a zdrojů evropské civilizace – římské číslice, arabské číslice
- využívání společných jednotek délky, hmotnosti, času v různých evropských zemích

Enviromentální výchova

- řešení úloh s tematikou lidské činnosti a životního prostředí

3. období

Matematika

1. Charakteristika výuky

Zde je kladen důraz na porozumění základním pojmům matematiky a jejich vzájemným vztahům. Žáci si osvojují matematické pojmy, algoritmy, symboliku, učí se využívat získané vědomosti a dovednosti v praktickém životě. Žáci využívají při práci výpočetní techniku a výukové programy. Matematické vzdělání vede žáky k přesnému vyjadřování, rozvíjí logické uvažování, důslednost, vytrvalost, pečlivost, schopnost sebekontroly, tvořivost, sebedůvěru.

Vzdělávací oblast Matematika a její aplikace je rozdělena do čtyř tematických okruhů

- **číslo a proměnná** – žáci si osvojují početní operace v oboru přirozených, celých a racionálních čísel, učí se získávat údaje měřením, odhadováním, porovnáváním, zaokrouhlováním a výpočtem, seznamují se s pojmem proměnná, učí se matematizovat reálné situace
- **závislosti, vztahy a práce s daty** – žáci poznávají a uvědomují si změny a závislosti známých jevů z běžného života, učí se analyzovat změny a závislosti z tabulek, diagramů a grafů, jednoduché případy sami vyjadřují matematickým předpisem, tabulkou, grafem
- **geometrie v rovině a v prostoru** – žáci určují a znázorňují geometrické útvary, učí se porovnávat, odhadovat, určovat velikost úhlu, obvody, obsahy, povrchy a objemy, řeší úlohy z praxe, zdokonalují svůj grafický projev
- **nestandardní aplikační úlohy a problémy** – žáci se učí řešit úlohy z běžného života, problémové úlohy, které je nutí uplatňovat logické myšlení, třídít údaje, provádět náčrtky

2. Výchovné a vzdělávací strategie

1. Strategie směřující ke kompetenci k učení:

- na začátku vyučovací jednotky vždy společně s žáky vyvodíme cíl, na konci vyučovací jednotky společně zhodnotíme jeho dosažení;
- využíváme sebekontrolu a sebehodnocení žáků;
- zadáváme žákům samostatné práce vyžadující aplikaci teoretických poznatků;

- vyžadujeme od žáků vhodné rozvržení vlastní práce;
- umožňujeme žákům ve vhodných případech realizovat vlastní nápady a náměty;
- umožňujeme žákům pozorovat a experimentovat, porovnávat výsledky a vyvozovat závěry.

2. Strategie směřující ke **kompetenci k řešení problémů**:

- umožňujeme žákům vytvářet hypotézy, pozorovat různé jevy, hledat pro ně vysvětlení, provádět pokusy, ověřit výsledek řešení a zvážit jeho uplatnění v praxi;
- vytváříme pro žáky praktické problémové úlohy a situace, při nichž je nutné řešit praktické problémy;
- nabízíme žákům k řešení úkoly, které vyžadují propojení znalostí z více vyučovacích předmětů i využití praktických dovedností z různých oblastí lidské činnosti, a tudíž i více přístupů k vyřešení;
- žákům není bráněno při vlastní volbě pořadí vypracování úkolů;

3. Strategie směřující ke **kompetenci komunikativní**:

- klademe důraz na týmovou práci a kooperativní vyučování;
- využíváme metody obsahující prvky prezentace výsledků;
- žáci mají maximální možnost samostatné ústní i písemné prezentace (samostatná práce, projekty, referáty, řízené diskuse, komunitní kruh);
- vyžadujeme od žáků využívání informačních technologií pro získávání informací i tvorbu výstupů (časopis, webová stránka, prezentace)
- jako výstup z některých témat výuky vyžadujeme nejrozličnějším způsobem zpracované závěrečné práce

4. Strategie směřující ke **kompetenci sociální a personální**:

- důsledně vyžadujeme dodržování společně dohodnutých pravidel chování
- volíme formy práce, které pojímají různorodý kolektiv třídy jako mozaiku vzájemně se doplňujících kvalit, umožňující vzájemnou inspiraci a učení s cílem dosahování osobního maxima každého člena třídního kolektivu;
- zařazujeme do výuky práci v týmu, zdůrazňujeme pravidla kvalitní spolupráce a nutnost vzájemné pomoci;
- vyžadujeme od žáků (zpočátku s pomocí učitelů, později samostatně) rozdělení rolí ve skupině, vytvoření pravidel pro práci v týmu, převzetí zodpovědnosti za splnění úkolu (dvojice, skupiny, třída, škola);
- využíváme komunitního kruhu, diskusního kruhu, panelové diskuse, řízené diskuse, prezentace názorů žáků
- učitel se orientuje na skupinovou práci, spolupráci ve třídě (příprava setkávání), vzájemnou pomoc při učení;
- do výuky pravidelně zařazujeme projekty, projektové dny

- výuku orientujeme na konkrétní příklady z každodenního života
- ve výuce jsou využívány hry, na jejichž tvorbě se podílejí sami žáci;

5. Strategie směřující ke **kompetenci občanské**:

- zadáváme žákům konkrétní příklady z každodenního běžného života;
- společně se staršími žáky organizujeme celoškolní projektové dny
- na konkrétních modelových příkladech demonstrujeme pozitivní a negativní projevy chování lidí;

6. Strategie směřující ke **kompetenci pracovní**:

- umožňujeme žákům podílet se na tvorbě pomůcek do výuky, prezentovat výsledky vlastní práce žákům mladších ročníků (spolupráce mladších žáků se staršími);
- zapojujeme žáky do přípravy školních projektů;
- vyžadujeme od žáků zhodnocení vlastní práce i práce spolužáků a návrhy na zlepšení;
- získané poznatky žáků jsou využívány při konkrétních činnostech propojených s praktickým životem

3. Obsah učiva v jednotlivých ročnících

6. ročník

a) Opakování a rozšíření učiva 5. ročníku

- Aritmetika
- Geometrie

b) Desetinná čísla

- Porovnávání desetinných čísel.
- Sčítání a odčítání desetinných čísel
- Násobení a dělení desetinných čísel.
- Vlastnosti početních výkonů s desetinnými čísly.
- Znázorňování desetinných čísel na číselné ose.
- Zaokrouhlování desetinných čísel
- Násobení a dělení desetinného čísla 10, 100, 1 000.
- Převádění jednotek délky, obsahu, hmotnosti
- Užití kalkulátoru při výpočtech s desetinnými čísly.
- Užití vlastností početních výkonů s desetinnými čísly.
- Řešení úloh z praxe vedoucích k početním výkonům s desetinnými čísly.
- Sčítání více sčítanců, odčítání více menšitelů.
- Dělení troj a čtyřciferným dělitelem.
- Složitější slovní úlohy.

c) Úhel a jeho velikost

- Úhel, osa úhlu, velikost úhlu.
- Stupeň, minuta, užití úhlooměru.
- Přímý, ostrý, pravý, tupý úhel.
- Vedlejší a vrcholové úhly.
- Sčítání a odčítání úhlů a jejich velikostí.
- Násobení a dělení úhlů a jejich velikostí dvěma.
- Přenášení úhlu, konstrukce osy úhlu.

- Měření velikosti úhlu, rýsování úhlu dané velikosti.
- Grafické sčítání a odčítání úhlů.
- Grafické násobení a dělení úhlů dvěma.
- Určování velikosti vedlejších a vrcholových úhlů.
- Konstrukce pomocí kružítka (bez úhloměru) úhlů velikostí 60° , 45° , 30° , 15° .

d) Osová souměrnost

- Shodnost geometrických útvarů.
- Osová souměrnost.
- Osa souměrnosti.
- Osově souměrné obrazce.
- Konstrukce obrazu v osově souměrnosti.
- Určování osy osově souměrných obrazců.
- Osa úsečky.
- Počet os souměrnosti daného rovinného obrazce.

e) Dělitelnost přirozených čísel

- Násobek, dělitel.
- Znak dělitelnosti 2, 3, 5, 10.
- Prvočísla.
- Rozklad čísla na prvočinitele.
- Společný dělitel, největší společný dělitel (D).
- Společný násobek, nejmenší společný násobek (n).
- Čísla soudělná a nesoudělná.
- Určování násobků a dělitelů daného čísla.
- Užití znaků dělitelnosti 2, 3, 5, 10 při úpravách zlomků..
- Řešení slovních úloh s využitím největšího společného dělitele a nejmenšího společného násobku 2 - 3 přirozených čísel.
- Znak dělitelnosti čtyřmi, šesti, osmi, devíti.

f) Trojúhelník

- Vnější a vnitřní úhly trojúhelníku.
- Rovnoramenný a rovnostranný trojúhelník.
- Výšky trojúhelníku.
- Těžiště trojúhelníku. Těžiště.
- Kružnice vepsaná a opsaná trojúhelníku.
- Trojúhelníková nerovnost.
- Popis různých trojúhelníků a jejich vlastnosti.
- Určování velikostí vnitřních úhlů trojúhelníků.
- Konstrukce trojúhelníku ze tří stran.

g) Objem a povrch kvádra, krychlen – 15 hod

Objem tělesa v krychlové síti.

Jednotky objemu: cm^3 , m^3 , dm^3 , mm^3 , hl, dl, cl, ml.

Objem krychle a kvádra.

Síť krychle a kvádra.

Povrch krychle a kvádra.

Stěnová a tělesová úhlopříčka.

Výpočty povrchu a objemu kvádra a krychle ve slovních úlohách.

h) Opakování učiva 6. ročníku

Žáci budou pracovat podle učebnice Aritmetika a Geometrie pro 6. ročník, nakladatelství Nová škola. Dále pro práci a doplnění příkladů budou žáci používat Sbírkou úloh z matematiky pro 6. ročník – Kadleček, Odvárko

7. ročník

a) Opakování a rozšíření učiva 6. ročníku

- Aritmetika
- Geometrie

b) Zlomky

- Zlomek, základní tvar zlomku.
- Rozšiřování a krácení zlomků; rovnost zlomků.
- Společný jmenovatel.
- Převrácené číslo, smíšené číslo
- Porovnávání zlomků.
- Zobrazování zlomků na číselné ose.
- Sčítání a odčítání zlomků (převádění na společného jmenovatele).
- Násobení a dělení zlomků.
- Převádění zlomku na desetinné číslo a naopak.
- Řešení slovních úloh na využití početních výkonů se zlomky.
- Sčítání a odčítání smíšených čísel.
- Sčítání a odčítání více než tří zlomků.
- Úpravy složených zlomků.

c) Celá čísla, racionální čísla

- Čísla kladná, záporná, opačná.
- Absolutní hodnota, uspořádání celých čísel, zobrazení záporných čísel na číselné ose
- Sčítání, odčítání, násobení a dělení celých čísel.
- Racionální čísla, uspořádání racionálních čísel.
- Početní operace s racionálními čísly.
- Užití záporných čísel v praxi
- Porovnávání celých čísel.
- Násobení a dělení číslem -1.
- Řešení slovních úloh vedoucích na početní výkony s celými čísly
- Porovnávání racionálních čísel.
- Řešení slovních úloh v oboru racionálních čísel.

d) Shodnost, středová souměrnost

- Shodnost geometrických útvarů.
- Shodnost trojúhelníků.
- Věty o shodnosti trojúhelníků.
- Shodná zobrazení, středová souměrnost.
- Samodružný bod.
- Určování shodných útvarů pomocí průsvitky.
- Užití vět o shodnosti trojúhelníků.
- Konstrukce trojúhelníků podle vět sss, sus, usu.
- Řešení úloh z praxe.

e) Poměr. Přímá a nepřímá úměrnost

- Poměr, převrácený, postupný poměr.
- Měřítko plánů a map
- . Soustava souřadnic; osy souřadnic
- Přímá úměrnost, graf přímé úměrnosti.
- Nepřímá úměrnost, graf nepřímé úměrnosti.
- Trojčlenka.
- Vyjádření poměru dělením, zlomkem.
- Krácení a rozšiřování poměru.
- Určování převráceného poměru k danému.
- Dělení celku na části v daném poměru.
- Zvětšování a zmenšování v daném poměru.

- Řešení slovních úloh vedoucích k užití poměru.
- Rýsování jednoduchých plánek.
- Zápis vztahů přímé a nepřímé úměrnosti pomocí tabulek.
- Řešení slovních úloh z praxe na využití přímé a nepřímé úměrnosti.

f) Procenta. Úroky

- Procento – pojem
- Výpočet 1%.
- Výpočet základu.
- Výpočet procentové části – způsoby řešení.
- Výpočet základu – způsoby řešení.
- Výpočet počtu procent – způsoby řešení (provádění výpočtů pomocí přechodu přes 1 %, pomocí úměry, pomocí desetinných čísel).
- Úrok.
- Jednoduché úrokování.
- Řešení slovních úloh na výpočet počtu procent, procentové části, celku.
- Řešení jednoduchých příkladů na výpočet úroků.

g) Čtyřúhelníky, hranoly – 31 hod

- Rovnoběžník a jeho vlastnosti.
- Výšky a úhlopříčky rovnoběžníku.
- Obdélník, kosodélník, čtverec, kosočtverec.
- Obvod a obsah rovnoběžníku.
- Obsah trojúhelníku. Výpočty obvodu a obsahu trojúhelníků
- Lichoběžník. Vlastnosti lichoběžníku.
- Obvod a obsah lichoběžníku.
- Řešení slovních úloh vedoucích k výpočtům obvodů a obsahů rovnoběžníků.
- Konstrukce rovnoběžníků z daných prvků.
- Výpočty obvodů a obsahů lichoběžníků.
- Řešení slovních úloh na výpočty obvodů a obsahů trojúhelníků, rovnoběžníků
- Síť hranolů. Hranol.
- Objem a povrch hranolu

h) Opakování učiva 7. ročníku – 15 hod

Žáci budou pracovat podle učebnice Aritmetika a Geometrie pro 6. ročník, nakladatelství Nová škola. Dále pro práci a doplnění příkladů budou žáci používat Sbirku úloh z matematiky pro 6. ročník – Kadleček, Odvárko

8. ročník

Opakování učiva 7. ročníku

- početní výkony s racionálními čísly
- procenta
- přímá a nepřímá úměrnost
- souměrnost
- konstrukční úlohy
- rovinné obrazce – S, o
- hranoly – S, V
- vstupní prověrka

Druhá mocnina a odmocnina

- co je druhá mocnina
- umocňování zpaměti
- výpočty druhé moc. z tabulek
- druhá odmocnina
- výpočty druhé odmocniny z tabulek
- procvičování učiva

Pythagorova věta a její užití

- Pythagorova věta
- užití Pythagor. věty v praxi

Mocniny s přirozeným exponentem

- třetí mocnina- infor.
- mocnina s přirozeným exponentem
- pravidla počítání s mocninami
- zápis čísla v desít. soustavě

Výrazy

- číselné výrazy
- výrazy s proměnnými
- výrazy – užití

Mnohočleny

- co je mnohočlen
- sčítání a odčítání mnohočlenů
- násobení mnohočlenů
- rozklad na součin
- vzorce a jejich užití

Řešení rovnic, slovní úlohy

- ekvivalentní úpravy
- řešení rovnic
- řešení slovních úloh pomocí rov.
- výpočet neznámé ze vzorce

Kruh a kružnice

- kružnice a kruh
- kružnice a přímka
- dvě kružnice
- Thaletova kružnice

Válec

- válec a jeho síť
- objem a povrch válce

Konstrukční úlohy

- množiny bodů v rovině
- konstrukce trojúhelníku a čtverce pomocí množiny bodů

9. ročník

Opakování a prohlubování učiva 8. ročníku

- výrazy
- řešení lineárních rovnic
- Pythagorova věta
- objemy a povrchy těles
- vstupní písemná práce

Lomené výrazy a početní op. s nimi

- podmínky
- společný násobek, společný dělitel
- krácení a rozšiřování
- sčítání a odčítání
- násobení a dělení
- složené lom. výrazy
- souhrnná cvičení

Soustava lineárních rovnic se 2 neznámými

- lineární rovnice s neznámou ve jmenovateli
- metoda dosazovací a sčítací
- slovní úlohy vedoucí k soustavě lineárních rovnic
- slovní úlohy: „ pohyb, společná práce, směsi“

Funkce a jejich užití v praxi

- definice funkce, lineární funkce

Jehlan, kužel, koule

- výpočet objemu a povrchu

4. Očekávané výstupy

Žák

- řeší reálné situace v oboru celých a racionálních čísel
- řeší reálné situace s využitím dělitelnosti v oboru přirozených čísel
- zaokrouhluje a provádí odhady
- užívá ve výpočtech druhou mocninu a odmocninu
  - zaokrouhluje a provádí odhady s danou přesností, účelně využívá kalkulátor
  - užívá různé způsoby kvantitativního vyjádření vztahu celek – část (přirozeným číslem, poměrem, zlomkem, desetinným číslem, procentem)
  - řeší modelováním a výpočtem situace vyjádřené poměrem; pracuje s měřítky map a plánů
  - řeší aplikační úlohy na procenta (i pro případ, že procentová část je větší než celek)
  - matematizuje jednoduché reálné situace s využitím proměnných; určí hodnotu výrazu, sčítá a násobí mnohočleny, provádí rozklad mnohočlenu na součin pomocí vzorců a vytýkáním
  - formuluje a řeší reálnou situaci pomocí rovnic a jejich soustav
  - analyzuje a řeší jednoduché problémy, modeluje konkrétní situace, v nichž využívá matematický aparát v oboru celých a racionálních čísel
  - vyhledává, vyhodnocuje a zpracovává data, porovnává soubory dat
  - určuje vztah přímé anebo nepřímé úměrnosti
  - vyjádří funkční vztah tabulkou, rovnicí, grafem
  - zdůvodňuje a využívá polohové a metrické vlastnosti základních rovinných útvarů při řešení úloh a jednoduchých praktických problémů; využívá potřebnou matematickou symboliku
  - určuje velikost úhlu měřením a výpočtem
  - využívá pojem množina všech bodů dané vlastnosti k charakteristice útvaru a k řešení polohových a nepolohových konstrukčních úloh
  - načrtne a sestrojí rovinné útvary
  - užívá k argumentaci a při výpočtech věty o shodnosti a podobnosti trojúhelníků
  - načrtne a sestrojí obraz rovinného útvaru ve středové a osové souměrnosti, určí osově a středově souměrný útvar
  - načrtne a sestrojí síť základních těles
  - načrtne a sestrojí obraz jednoduchých těles v rovině
  - analyzuje a řeší aplikační geometrické úlohy s využitím osvojeného
  - užívá logickou úvahu a kombinační úsudek při řešení úloh a problémů a nalézá různá řešení předkládaných nebo zkoumaných situací tematického aparátu
- řeší úlohy na prostorovou představivost, aplikuje a kombinuje poznatky a dovednosti z různých

- tematických a vzdělávacích oblastí
- charakterizuje a určuje základní rovinné a prostorové útvary, analyzuje jejich vlastnosti
- umí vypočítat obvod, obsah, povrch a objem
- provádí jednoduché konstrukční úlohy s náčrtem a rozbořem
- vytváří jednoduché tabulky, diagramy a přehledy
- umí při výpočtech využívat kalkulátor
- určí hodnotu výrazu, upravuje a zjednodušuje výrazy
- matematizuje jednoduché reálné situace s využitím proměnné a funkčních vztahů
- pomocí lineárních rovnic a soustav dvou lineárních rovnic o dvou neznámých řeší slovní úlohy z praxe

5. Průřezová témata

Osobnostní a sociální výchova

Rozvíjet pozornost, soustředění, tvořivost, cvičení paměti, sebekontroly, sebeovládání, řešit praktické problémy, posilovat mezilidské vztahy, zlepšit komunikaci, pěstovat odpovědnost, spolehlivost, vzájemné respektování a vést žáky k sebehodnocení.

Multikulturní výchova

Posilovat principy slušného chování, tolerance, empatie a komunikace s příslušníky odlišných sociokulturních skupin.

Environmentální výchova

Pomocí projektů, řešení slovních úloh, vytváření grafů, přehledů a diagramů realizovat témata, která se zabývají energií, přírodními zdroji, dopravou ochranou životních prostředí. Při realizaci má matematika úzkou vazbu s předměty fyzika, chemie, zeměpis, přírodopis.

Vzdělávací oblast: INFORMAČNÍ A KOMUNIKAČNÍ TECHNOLOGIE

Vzdělávací oblast Informační a komunikační technologie v 1. – 4. ročníku nemá vlastní samostatný předmět, žáci potřebné kompetence získávají v rámci ostatních vyučovacích předmětů. V 5.ročníku je vzdělávací oblast realizována prostřednictvím předmětu informatika.

PRÁCE NA POČÍTAČI (INFORMATIKA)

1. období

1. Charakteristika výuky

Vzdělávací oblast Informační a komunikační technologie v 1.vzdělávacím období umožňuje žákům získat základní dovednosti v ovládnání výpočetní techniky a využívat výukové počítačové programy v různých vyučovacích předmětech. Žáci v 1. – 3. ročníku nemají samostatný předmět, potřebným dovednostem se učí v průběhu ostatní výuky.

2. Výchovné a vzdělávací strategie

1. Strategie směřující ke kompetenci k učení:

- na začátku vyučovací jednotky vždy společně s žáky vyvodíme cíl, na konci vyučovací jednotky společně zhodnotíme jeho dosažení;
- využíváme sebekontrolu a sebehodnocení žáků;
- zadáváme žákům samostatné práce vyžadující aplikaci teoretických poznatků;
- vyžadujeme od žáků vhodné rozvržení vlastní práce;
- umožňujeme žákům ve vhodných případech realizovat vlastní nápady a náměty;
- umožňujeme žákům pozorovat a experimentovat, porovnávat výsledky a vyvozovat závěry.

2. Strategie směřující ke **kompetenci k řešení problémů**:

- nabízíme žákům k řešení úkoly, které vyžadují propojení znalostí z více vyučovacích předmětů i využití praktických dovedností z různých oblastí lidské činnosti, a tudíž i více přístupů k vyřešení;
- žákům není bráněno při vlastní volbě pořadí vypracování úkolů

3. Strategie směřující ke **kompetenci komunikativní**:

- klademe důraz na týmovou práci a kooperativní vyučování;
- umožňujeme žákům prezentovat vlastní názory
- využíváme metody obsahující prvky prezentace výsledků;
- vytváříme dostatečný prostor pro vyjadřování žáků při problémovém vyučování, v komunitních kruzích;
- vyžadujeme od žáků využívání informačních technologií pro získávání informací i tvorbu výstupů (časopis, webová stránka, prezentace)
- jako výstup z některých témat výuky vyžadujeme nejrůznějším způsobem zpracované závěrečné práce (power point, písemně, graficky, pomocí obrazového vyjádření apod. dle věku žáků a druhu tématu) - následně požadujeme prezentace, obhajoby a naslouchání druhých;
- vyžadujeme uplatnění znalostí cizího jazyka

4. Strategie směřující ke **kompetenci sociální a personální**:

- důsledně vyžadujeme dodržování společně dohodnutých pravidel chování
- volíme formy práce, které pojímají různorodý kolektiv třídy jako mozaiku vzájemně se doplňujících kvalit, umožňující vzájemnou inspiraci a učení s cílem dosahování osobního maxima každého člena třídního kolektivu;
- zařazujeme do výuky práci v týmu, zdůrazňujeme pravidla kvalitní spolupráce a nutnost vzájemné pomoci;
- vyžadujeme od žáků (zpočátku s pomocí učitelů, později samostatně) rozdělení rolí ve skupině, vytvoření pravidel pro práci v týmu, převzetí zodpovědnosti za splnění úkolu (dvojice, skupiny, třída, škola);

- učitel se orientuje na skupinovou práci, spolupráci ve třídě (příprava setkávání), vzájemnou pomoc při učení;
- do výuky pravidelně zařazujeme projekty, projektové dny
- výuku orientujeme na konkrétní příklady z každodenního života
- ve výuce jsou využívány hry
- v rámci spolupráce s různými věkovými skupinami organizujeme společné akce starších a mladších žáků

5. Strategie směřující ke **kompetenci občanské**

- zadáváme žákům konkrétní příklady z každodenního běžného života;
- společně se staršími žáky organizujeme celoškolní projektové dny
- na příkladech demonstrujeme pozitivní a negativní projevy chování lidí;

6. Strategie směřující ke **kompetenci pracovní:**

- umožňujeme žákům podílet se na tvorbě pomůcek do výuky, prezentovat výsledky vlastní práce žákům mladších ročníků (spolupráce mladších žáků se staršími);
- zapojujeme žáky do přípravy školních projektů;
- vyžadujeme od žáků zhodnocení vlastní práce i práce spolužáků

3. Obsah učiva v jednotlivých ročnících

1. – 3. ročník

a) **Základy práce s počítačem**

- použití významných kláves – Enter, Delete, Bks
- nácvik základní orientace na klávesnici
- přihlášení do školní počítačové sítě, správné vypnutí počítače
- využití výukového softwaru
- seznámení se zdravotními riziky spojenými s využíváním výpočetní techniky

b) **Vyhledávání informací**

- základní orientace v prostředí internetu
- vyhledávání pomocí klíčového slova ve fulltextu

4. Očekávané výstupy

- získává správné návyky při práci s výpočetní technikou
- učí se ovládat základní funkce počítače
- orientuje se na české klávesnici
- ovládá nabídku školního výukového softwaru
- respektuje pravidla práce na PC a v počítačové pracovně
- učí se při vyhledávání na internetu používat vhodné cesty
- vyhledává informace na portálech, v knihovnách a databázích
- komunikuje pomocí internetu či jiných běžných komunikačních zařízení

5. Průřezová témata

Průřezová témata v 1. vzdělávacím období jsou realizována především při práci s internetem - vyhledání informace a její následné zpracování. Dovednost ovládat výpočetní techniku žáci využijí při zpracování samostatných prací, projektů zadaných v ostatních vyučovacích předmětech.

a) Mediální výchova

- využívání různých zdrojů informací
- ověřování jejich věrohodnosti
- věnování pozornosti věcné správnosti a přesnosti sdělení

2. období

1. Charakteristika výuky

V průběhu 2. vzdělávacího období si žáci zdokonalují dovednosti v ovládnutí výpočetní techniky, učí se orientovat ve světě informací, zpracovat získané informace a využít je v dalším vzdělávání i v praktickém životě.

Zvládnutí výpočetní techniky, vyhledávání informací na internetu a jejich zpracování umožňuje realizovat metodu „učení kdekoliv a kdykoliv“, umožňuje využití mnohonásobně většího počtu dat a informací bez zatížení paměti a vhodně doplňuje běžné učební texty a pomůcky.

Dovednosti získané v tomto vzdělávacím oboru umožňují žákům aplikovat výpočetní techniku ve všech oblastech celého základního vzdělávání a stávají se jejich součástí.

V průběhu 4. ročníku žáci pracují s výpočetní technikou v rámci ostatních předmětů, v 5. ročníku je vzdělávací oblast realizována prostřednictvím předmětu Informatika.

2. Výchovné a vzdělávací strategie

1. Strategie směřující ke kompetenci k učení:

- na začátku vyučovací jednotky vždy společně s žáky vyvodíme cíl, na konci vyučovací jednotky společně zhodnotíme jeho dosažení;
- využíváme sebekontrolu a sebehodnocení žáků;
- zadáváme žákům samostatné práce vyžadující aplikaci teoretických poznatků;
- vyžadujeme od žáků vhodné rozvržení vlastní práce;
- umožňujeme žákům ve vhodných případech realizovat vlastní nápady a náměty;
- umožňujeme žákům pozorovat a experimentovat, porovnávat výsledky a vyvozovat závěry.

2. Strategie směřující ke kompetenci k řešení problémů:

- umožňujeme žákům vytvářet hypotézy, pozorovat různé jevy, hledat pro ně vysvětlení, provádět pokusy, ověřit výsledek řešení a zvážit jeho uplatnění v praxi;
- vytváříme pro žáky praktické problémové úlohy a situace, při nichž je nutné řešit praktické problémy;

- nabízíme žákům k řešení úkoly, které vyžadují propojení znalostí z více vyučovacích předmětů i využití praktických dovedností z různých oblastí lidské činnosti, a tudíž i více přístupů k vyřešení;
- žákům není bráněno při vlastní volbě pořadí vypracování úkolů;

3. Strategie směřující ke **kompetenci komunikativní**:

- klademe důraz na týmovou práci a kooperativní vyučování;
- umožňujeme žákům prezentovat vlastní názory
- využíváme metody obsahující prvky prezentace výsledků;
- vytváříme dostatečný prostor pro vyjadřování žáků při problémovém vyučování
- žáci mají maximální možnost samostatné ústní i písemné prezentace
- vyžadujeme od žáků využívání informačních technologií pro získávání informací i tvorbu výstup

4. Strategie směřující ke **kompetenci sociální a personální**:

- důsledně vyžadujeme dodržování společně dohodnutých pravidel chování
- volíme formy práce, které pojímají různorodý kolektiv třídy jako mozaiku vzájemně se doplňujících kvalit, umožňující vzájemnou inspiraci a učení s cílem dosahování osobního maxima každého člena třídního kolektivu;
- zařazujeme do výuky práci v týmu, zdůrazňujeme pravidla kvalitní spolupráce a nutnost vzájemné pomoci;
- vyžadujeme od žáků (zpočátku s pomocí učitelů, později samostatně) rozdělení rolí ve skupině, vytvoření pravidel pro práci v týmu, převzetí zodpovědnosti za splnění úkolu (dvojice, skupiny, třída, škola);
- učitel se orientuje na skupinovou práci, spolupráci ve třídě (příprava setkávání), vzájemnou pomoc při učení;
- do výuky pravidelně zařazujeme projekty, projektové dny
- výuku orientujeme na konkrétní příklady z každodenního života

5. Strategie směřující ke **kompetenci občanské**:

- ve výuce je používána metoda hraní rolí pro přiblížení různých životních situací a jejich řešení
- zadáváme žákům konkrétní příklady z každodenního běžného života;
- na konkrétních modelových příkladech demonstrujeme pozitivní a negativní projevy chování lidí;

6. Strategie směřující ke **kompetenci pracovní**:

- umožňujeme žákům podílet se na tvorbě pomůcek do výuky, prezentovat výsledky vlastní práce
- zapojujeme žáky do přípravy školních projektů;
- vyžadujeme od žáků zhodnocení vlastní práce i práce spolužáků a návrhy na zlepšení;

- získané poznatky žáků jsou využívány při konkrétních činnostech propojených s praktickým životem
-

3. Obsah učiva v jednotlivých ročnících

4. ročník

a) Základy práce s počítačem

- ovládnutí myši – správné držení, klik, dvojklik, tah
- použití významných kláves – Enter, Delete, Bks, Esc, mezerník
- základní orientace na klávesnici
- přihlášení do školní počítačové sítě, správné vypnutí počítače
- využití výukového softwaru
- seznámení se zdravotními riziky spojenými s využíváním výpočetní techniky

b) Vyhledávání informací a komunikace

- základní orientace v prostředí internetu
- vyhledávání pomocí klíčového slova ve fulltextu
- komunikace pomocí běžných komunikačních zařízení (e-mail)

5. ročník - Informatika

a) Základy práce s počítačem

Základní pojmy

- informace, jednotka informace, informační zdroje, informační instituce
- základní sestava počítače, hardware, software.
- vstupní a výstupní zařízení – klávesnice, myš, monitor, tiskárny
- viry a antiviry
- řešení základních problémových situací
- zásady práce na počítači a prevence zdravotních rizik

b) Uživatelské prostředí WINDOWS

- popis prostředí
- okna
- složka
- průzkumník/tento počítač
- orientace v nabídce Start

c) Vyhledávání informací a komunikace

- Elektronická pošta
- adresa
- nová zpráva, odpověď odesílateli
- příloha
- viry, ochrana osobních dat

Další zdroje informací

- encyklopedie, knihovny

d) Zpracování a využití informací

Textový editor Word

- úvod do textových editorů
- popis prostředí
- česká klávesnice
- základy editace textu
- operace s bloky
- formát odstavce – odstavec, zarovnání

- práce se souborem

Bitmapový grafický editor Malování

- úvod do grafických editorů
- popis prostředí
- jednoduché kreslicí nástroje
- geometrické útvary
- psaní textu
- výřezy a operace s nimi
- práce se souborem

4. Očekávané výstupy

- využívá základní funkce počítače a jeho běžné periferie
- respektuje pravidla bezpečné práce na PC, postupuje poučeně v případě jejich závady
- chrání data před poškozením, ztrátou, zneužitím
- pracuje s textem a obrázkem v textovém a grafickém editoru
- při vyhledávání na internetu používá jednoduché a vhodné cesty
- vyhledává informace na portálech, v knihovnách, encyklopediích
- komunikuje pomocí internetu
- pracuje s textem a obrázkem v textovém a grafickém editoru
- vyhledává informace na portálech, v knihovnách a databázích
- komunikuje pomocí internetu či jiných běžných komunikačních zařízení
- pracuje s textem a obrázkem v textovém a grafickém editoru

5. Průřezová témata

Průřezová témata ve vzdělávací oblasti Informační a komunikační technologie jsou realizována především při práci s internetem (vyhledání informace, ověření její věrohodnosti, následné zpracování), při práci v textovém editoru.

Dovednost ovládat široké možnosti výpočetní techniky žáci využijí při zpracování samostatných prací, referátů, projektů zaměřených na průřezová témata zadaná v ostatních vyučovacích předmětech.

Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

- získání informací o zemích Evropy a světa, o jejich životě a událostech
- orientace v nabídce vzdělávacích, kulturních příležitostí

Mediální výchova

- využívání různých zdrojů informací
- ověřování jejich věrohodnosti
- věnování pozornosti věcné správnosti a přesnosti sdělení
- vlastní tvorba textů

3. období

1. Charakteristika výuky

Vzdělávací oblast Informační a komunikační technologie umožňuje všem žákům získat základní dovednosti v ovládnutí výpočetní techniky, orientovat se ve světě informací, zpracovat získané informace a využít je v dalším vzdělávání i v praktickém životě. Získané dovednosti jsou nezbytným předpokladem uplatnění na trhu práce, podmínkou k profesnímu růstu rozvíjení zájmové činnosti. Zvládnutí výpočetní techniky,

vyhledávání informací na internetu a jejich zpracování umožňuje realizovat metodu „učení kdekoli a kdykoliv“, umožňuje využití mnohonásobně většího počtu dat a informací bez zatížení paměti a vhodně doplňuje běžné učební texty a pomůcky. Dovednosti získané v tomto vzdělávacím oboru umožňují žákům aplikovat výpočetní techniku ve všech oblastech celého základního vzdělávání a stávají se jejich součástí. Žáci mají samostatný předmět informatika v osmém a devátém ročníku časové dotaci 1 hodina týdně.

2. Výchovné a vzdělávací strategie

1. Strategie směřující ke **kompetenci k učení**:

- na začátku vyučovací jednotky vždy společně s žáky vyvodíme cíl, na konci vyučovací jednotky společně zhodnotíme jeho dosažení;
- využíváme sebekontrolu a sebehodnocení žáků;
- zadáváme žákům samostatné práce vyžadující aplikaci teoretických poznatků;
- vyžadujeme od žáků vhodné rozvržení vlastní práce;
- umožňujeme žákům ve vhodných případech realizovat vlastní nápady a náměty;
- umožňujeme žákům pozorovat a experimentovat, porovnávat výsledky a vyvozovat závěry.

2. Strategie směřující ke **kompetenci k řešení problémů**:

- umožňujeme žákům vytvářet hypotézy, pozorovat různé jevy, hledat pro ně vysvětlení, provádět pokusy, ověřit výsledek řešení a zvážit jeho uplatnění v praxi;
- vytváříme pro žáky praktické problémové úlohy a situace, při nichž je nutné řešit praktické problémy;
- nabízíme žákům k řešení úkoly, které vyžadují propojení znalostí z více vyučovacích předmětů i využití praktických dovedností z různých oblastí lidské činnosti, a tudíž i více přístupů k vyřešení;
- žákům není bráněno při vlastní volbě pořadí vypracování úkolů;

3. Strategie směřující ke **kompetenci komunikativní**:

- klademe důraz na týmovou práci a kooperativní vyučování;
- umožňujeme žákům prezentovat vlastní názory
- využíváme metody obsahující prvky prezentace výsledků;
- vytváříme dostatečný prostor pro vyjadřování žáků při problémovém vyučování
- žáci mají maximální možnost samostatné ústní i písemné prezentace
- vyžadujeme od žáků využívání informačních technologií pro získávání informací i tvorbu výstupů (časopis, webová stránka, prezentace)
- jako výstup z některých témat výuky vyžadujeme nejrozličnějším způsobem zpracované závěrečné práce (power point, písemně, graficky, pomocí obrazového vyjádření apod. dle věku žáků a druhu tématu) - následně požadujeme prezentace, obhajoby a naslouchání druhých;

- vyžadujeme uplatnění znalostí cizího jazyk

4. Strategie směřující ke **kompetenci sociální a personální**:

- důsledně vyžadujeme dodržování společně dohodnutých pravidel chování
- volíme formy práce, které pojímají různorodý kolektiv třídy jako mozaiku vzájemně se doplňujících kvalit, umožňující vzájemnou inspiraci a učení s cílem dosahování osobního maxima každého člena třídního kolektivu;
- zařazujeme do výuky práci v týmu, zdůrazňujeme pravidla kvalitní spolupráce a nutnost vzájemné pomoci;
- vyžadujeme od žáků (zpočátku s pomocí učitelů, později samostatně) rozdělení rolí ve skupině, vytvoření pravidel pro práci v týmu, převzetí zodpovědnosti za splnění úkolu (dvojice, skupiny, třída, škola);
- využíváme komunitního kruhu, diskusního kruhu, panelové diskuse, řízené diskuse, prezentace názorů žáků
- učitel se orientuje na skupinovou práci, spolupráci ve třídě (příprava setkávání), vzájemnou pomoc při učení;
- do výuky pravidelně zařazujeme projekty, projektové dny
- výuku orientujeme na konkrétní příklady z každodenního života
- ve výuce jsou využívány hry
- v rámci spolupráce s různými věkovými skupinami organizujeme společné akce starších a mladších žáků

5. Strategie směřující ke **kompetenci občanské**:

- ve výuce je používána metoda hraní rolí pro přiblížení různých životních situací a jejich řešení
- zadáváme žákům konkrétní příklady z každodenního běžného života;
- společně se staršími žáky organizujeme celoškolské projektové dny
- na konkrétních modelových příkladech demonstrujeme pozitivní a negativní projevy chování lidí;

6. Strategie směřující ke **kompetenci pracovní**:

- pestrou nabídkou zájmových útvarů podněcujeme u žáků zájmovou činnost a smysluplnost
- umožňujeme žákům podílet se na tvorbě pomůcek do výuky, prezentovat výsledky vlastní práce žákům mladších ročníků (spolupráce mladších žáků se staršími);
- zapojujeme žáky do přípravy školních projektů;
- vyžadujeme od žáků zhodnocení vlastní práce i práce spolužáků a návrhy na zlepšení;
- získané poznatky žáků jsou využívány při konkrétních činnostech propojených s praktickým životem a zdůrazňujících vztah k volbě povolání - hraní rolí, diskuse, skupinová práce, pokusy a experimenty;

3. Obsah učiva v jednotlivých ročnících

8. ročník

a) Základy práce s počítačem

- základní pojmy – informace, informační zdroje, informační instituce, základní sestava, hardware, software
- popis prostředí (okna, složka, soubor, adresář)
- základní sestava počítače, základní jednotka, vstupní a výstupní zařízení

b) Textový editor Word

- základní práce v textovém editoru, psaní a úprava textu, editace vloženého objektu
- formát odstavce – ohraničení, stínování, odrážky, sloupce
- práce s vloženou či vytvořenou tabulkou

c) Prohlížeč Internet Explorer

- popis prostředí, portály, adresy
- vyhledávání – fulltextové, katalogy
- získání informace, zpracování, uložení
- chat, konference, knihovny, katalogy

d) Elektronická pošta

- adresa, registrace, vytvoření schránky
- nová zpráva, odpověď odesílateli, práce s adresářem, vložení přílohy

9. ročník

a) Základy práce s počítačem

Základní znalosti o hardwaru a softwaru

- informace, jednotka informace
- systémové a uživatelské programy
- základní sestava počítače
- základní jednotka – základní deska, procesor, sběrnice, paměti
- vstupní a výstupní zařízení – klávesnice, myš, monitor, tiskárny
- viry a antiviry
- řešení základních problémových situací
- zásady práce na počítači a prevence zdravotních rizik

b) Vyhledávání informací a komunikace

Sítě

- princip přenosu informace
- princip práce v síti
- hardware
- důvěryhodnost, ochrana osobních dat

Prohlížeč Internet Explorer

- popis prostředí
- portály, adresy
- vyhledávání – fulltextové, katalogy
- získání informace, zpracování, uložení
- chat, konference

Elektronická pošta

- adresa

- registrace, vytvoření schránky
- nová zpráva, odpověď odesílateli
- adresář
- příloha
- viry, ochrana osobních dat

c) Zpracování a využití informací

Textový editor Word

- vložení obrázku do textu, formát obrázku
- vložení symbolu do textu
- formát odstavce – ohraničení, stínování, odrážky, sloupce
- tabulka
- další objekty – Wordart, textové pole, automatické tvary

Tabulkový procesor Excel

- základní pojmy
- editace dat v buňce
- formát buňky
- oblast
- přesun, kopie
- řádek, sloupec – vložit, odstranit, formát
- posloupnosti a řady
- uspořádání dat
- jednoduché vzorce
- přenos tabulky do textového editoru
- graf

PowerPoint

- šablona
- snímek
- textové pole
- obrázek
- Wordart
- diagram
- tabulka
- časování
- efekty
- přechod mezi snímky

4. Očekávané výstupy

a) Základy práce s počítačem

- využívá základní funkce počítače a jeho běžné periferie
- respektuje pravidla bezpečné práce na PC, postupuje poučeně v případě jejich závady
- chrání data před poškozením, ztrátou, zneužitím

b) Zpracování a využití informací

- pracuje s textem a obrázkem v textovém a grafickém editoru

c) Vyhledávání informací a komunikace

- při vyhledávání na internetu používá jednoduché a vhodné cesty
- vyhledává informace na portálech, v knihovnách, encyklopediích
- komunikuje pomocí internetu

d) Zpracování a využití informací

- pracuje s textem a obrázkem v textovém a grafickém editoru

e) Vyhledávání informací a komunikace

- získané dovednosti využívá v hodinách informatiky i v běžných vyučovacích předmětech
- při zpracování domácích úkolů, referátů, projektů

f) Zpracování a využití informací

- ovládá práci s textovým, grafickým i tabulkovým editorem
- uplatňuje základní typografická a estetická pravidla při práci s textem a obrázkem
- zpracuje a prezentuje informace v textové, grafické a multimediální formě
- pracuje s informacemi v souladu se zákony o duševním dědictví

5. Průřezová témata

Průřezová témata ve vzdělávací oblasti Informační a komunikační technologie jsou realizována především při práci s internetem (vyhledání informace, ověření její věrohodnosti, následné zpracování), při práci v textovém, grafickém editoru i tabulkovém procesoru, při prezentaci práce. Dovednost ovládat široké možnosti výpočetní techniky žáci využijí při zpracování samostatných prací, referátů, projektů zaměřených na průřezová témata zadaná v ostatních vyučovacích předmětech.

Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

- získání informací o zemích Evropa a světa, o jejich životě a událostech
- orientace v nabídce vzdělávacích, pracovních, kulturních příležitostí, navazování kontaktů

Multikulturní výchova

- vzájemné vztahy mezi příslušníky různých národů a etnických skupin

Environmentální výchova

- zjišťování aktuálních informací o stavu životního prostředí ve světě i v blízkém okolí
- hledání způsobů řešení ekologických problémů

Mediální výchova

- využívání různých zdrojů informací
- ověřování jejich věrohodnosti
- věnování pozornosti věcné správnosti a přesnosti sdělení
- vlastní tvorba textů

Vzdělávací oblast: ČLOVĚK A JEHO SVĚT

1. období

Vzdělávací oblast je v 1. - 3. r. realizována prostřednictvím vyučovacího předmětu prvouka.

PRVOUKA

1. Charakteristika výuky

Tato komplexní oblast vymezuje vzdělávací obsah týkající se člověka, rodiny, společnosti, vlasti, přírody, kultury, techniky, zdraví, bezpečí a dalších témat. Uplatňuje pohled do historie i současnosti a směřuje k dovednostem pro praktický život. Cíle jsou naplňovány prostřednictvím vlastních zkušeností žáků. Učitel řídí vyučování tak, aby žáci docházeli k novým poznatkům zejména na základě vlastních činností a přímého pozorování. Žáci mohou různé věci a jevy pozorovat např. při řízených činnostech, na vycházkách, při pokusování, při zacházení s různými nástroji a předměty. Učí se vnímat lidi i kvalitní a bezpečné vztahy mezi nimi, všimnout si podstatných věcných stránek i krásy lidských výtvorů a přírodních jevů, soustředěně je pozorovat, přemýšlet o nich, případně je chránit. Učí se porozumět soudobému způsobu života, jeho přednostem i problémům, perspektivám i rizikům (včetně situací ohrožení), učí se vnímat současnost jako výsledek minulosti a východisko do budoucnosti. Činnostmi vyučování prvouce podněcuje aktivitu všech žáků. Průběžně a v souvislosti s různými vyučovacími předměty vedeme žáky k tomu, aby výsledky svých pozorování, zjištění a objevování zaznamenávali různými způsoby, to je výtvarně i písemně. V tomto období využíváme co nejvíce regionálních, přírodních i společenských jevů. Charakteristické pro výuku prvouky v 1. období základního vzdělávání je její prolínání s učivem ostatních předmětů. Právě toto prolínání témat dává možnost vytváření mnoha malých projektů, které výuku obohatí a učivo spojí se životem kolem dětí. Výuku prvouky vhodně doplňují obrazy, videozáznamy, filmy, besedy, vycházky i exkurse.

2. Výchovné a vzdělávací strategie

1. Strategie směřující ke **kompetenci k učení**:

- na začátku vyučovací jednotky vždy společně s žáky vyvodíme cíl, na konci vyučovací jednotky společně zhodnotíme jeho dosažení;
- využíváme sebekontrolu a sebehodnocení žáků;
- zadáváme žákům samostatné práce vyžadující aplikaci teoretických poznatků;
- vyžadujeme od žáků vhodné rozvržení vlastní práce;
- umožňujeme žákům ve vhodných případech realizovat vlastní nápady a náměty;
- umožňujeme žákům pozorovat a experimentovat, porovnávat výsledky a vyvozovat závěry.

2. Strategie směřující ke **kompetenci k řešení problémů**:

- vytváříme pro žáky praktické problémové úlohy a situace, při nichž je nutné řešit praktické problémy;
- nabízíme žákům k řešení úkoly, které vyžadují propojení znalostí z více vyučovacích předmětů i využití praktických dovedností z různých oblastí lidské činnosti, a tudíž i více přístupů k vyřešení;
- žákům není bráněno při vlastní volbě pořadí vypracování úkolů;
- ve škole i při mimoškolních akcích průběžně monitorujeme, jak žáci řešení problémů prakticky zvládají.

3. Strategie směřující ke **kompetenci komunikativní**:

- klademe důraz na týmovou práci a kooperativní vyučování;
- umožňujeme žákům prezentovat vlastní názory při ranním kruhu;
- využíváme metody obsahující prvky prezentace výsledků;
- vytváříme dostatečný prostor pro vyjadřování žáků při problémovém vyučování, v komunitních kruzích;
- uplatňujeme ve výuce hraní rolí;
- důraz klademe na prožitkové vyučování;
- vyžadujeme od žáků uplatňování dovedností komunikace v rámci autentického učení při společenských akcích školy - zápis; akce školy
- zařazujeme činnosti umožňující komunikaci s různými věkovými skupinami žáků i s dospělou populací (spolupráce a společné akce starších a mladších žáků, akce pro rodiče a veřejnost).

4. Strategie směřující ke **kompetenci sociální a personální**:

- důsledně vyžadujeme dodržování společně dohodnutých pravidel chování
- volíme formy práce, které pojímají různorodý kolektiv třídy jako mozaiku vzájemně se doplňujících kvalit, umožňující vzájemnou inspiraci a učení s cílem dosahování osobního maxima každého člena třídního kolektivu;
- od prvního ročníku zařazujeme do výuky práci v týmu, zdůrazňujeme pravidla kvalitní spolupráce a nutnost vzájemné pomoci;
- vyžadujeme od žáků (zpočátku s pomocí učitelů, později samostatně) rozdělení rolí ve skupině, vytvoření pravidel pro práci v týmu, převzetí zodpovědnosti za splnění úkolu (dvojice, skupiny, třída, škola);
- využíváme komunitního kruhu
- učitel se orientuje na skupinovou práci, spolupráci ve třídě (příprava setkávání), vzájemnou pomoc při učení;
- žákům je poskytována možnost dle vlastního uvážení projevit své pocity a nálady;
- výuku orientujeme na konkrétní příklady z každodenního života (simulace, hraní rolí) - využíváno je prožitkové vyučování;
- ve výuce jsou využívány hry
- v rámci spolupráce s různými věkovými skupinami organizujeme společné akce starších a mladších žáků, akce pro rodiče a veřejnost.

5. Strategie směřující ke **kompetenci občanské**:

- vyžadujeme od žáků hodnocení vlastního chování i chování spolužáků, hledání společného řešení při nedodržování pravidel třídy či školního řádu - vyžadujeme od žáků přijetí zodpovědnosti za plné dodržování pravidel třídy i školního řádu;

- k prezentaci vlastních názorů žáků využíváme komunitní kruh, diskusní kruh
- při ranním kruhu je žákům poskytována možnost projevit dle vlastního uvážení své pocity a nálady a upozornit na fyzické i psychické násilí, se kterým se setkávají;
- ve výuce je používána metoda hraní rolí pro přiblížení různých životních situací a jejich řešení, využíváme prožitkové vyučování;
- zadáváme žákům konkrétní příklady z každodenního běžného života;
- na konkrétních modelových příkladech demonstrujeme pozitivní a negativní projevy chování lidí;
- škola pořádá akce připomínající lidové tradice (vánoční den, velikonoční den);
- umožňujeme žákům návštěvy obecního úřadu
- nabízíme žákům vhodné pozitivní aktivity (kulturní, sportovní, rekreační apod.) jako protipól nežádoucím sociálně patologickým jevům.

6. Strategie směřující ke **kompetenci pracovní:**

- různými formami (exkurze, film, beseda apod.) seznamujeme žáky s různými profesemi
- umožňujeme žákům podílet se na tvorbě pomůcek do výuky
- vyžadujeme od žáků zhodnocení vlastní práce i práce spolužáků a návrhy na zlepšení;
- získané poznatky žáků jsou využívány při konkrétních činnostech propojených s praktickým životem

3. Obsah učiva v jednotlivých ročnících

1. ročník

- škola, prostředí školy, požadované chování ve škole, blízké okolí školy
- práva a povinnosti žáků školy
- bezpečná cesta do školy
- chování lidí – pravidla slušného chování, ohleduplnost, etické zásady
- pracovní návyky
- příroda na podzim v lese, v sadu, na zahradě a na poli
- rodina a život v rodině
- zima a zimní svátky, živočichové a rostliny v zimě
- lidské tělo (základní stavba)
- péče o zdraví, základní hygienické návyky, ošetření drobného poranění, prevence úrazů
- návykové látky a zdraví – odmítání návykových látek, počítače
- osobní nebezpečí – vhodná a nevhodná místa pro hru, krizové situace (šikana)
- zdravá výživa
- příroda, rostliny a živočichové na jaře
- nejznámější ptáci a domácí zvířata
- dny v týdnu, roční období, orientace v čase, režim dne

- naše obec
- nejznámější povolání a výrobky řemeslníků
- dopravní výchova – bezpečnost, důležitá telefonní čísla pro přivolání pomoci
- příroda v létě
- možnosti vzniku požáru, protipožární prevence, požární poplach, evakuace při požáru
- situace hromadného ohrožení – nejčastější mimořádné události a postupy v případě ohrožení

V 1. ročníku se žáci učí pozorovat rostliny, zvířata a věci, které je obklopují ve škole, doma, venku. Učí se všimnout si změn v přírodě, které mohou během roku pozorovat a všimají si, jak tyto změny zasahují do života lidí i zvířat.

2. ročník

- škola a organizace školního života
- práva a povinnosti žáků školy
- chování lidí – vlastnosti lidí, pravidla slušného chování, mezilidské vztahy,
- cesta do školy – bezpečnost, dopravní výchova (riziková místa a situace), důležitá telefonní čísla pro přivolání pomoci
- změny v přírodě na podzim, živočichové ve volné přírodě (využití učiva 1. r. a jeho rozšíření)
- zelenina a její druhy
- ovocné stromy a jejich plody
- rodina, role členů rodiny, příbuzenské a mezigenerační vztahy
- náš domov
- pokojové rostliny
- domácí mazlíčci
- proměny přírody v zimě, zimní svátky, zimní sporty
- hospodářská zvířata, savci, ptáci
- člověk, lidské tělo (základní stavba), nemoc a úraz, první pomoc, prevence úrazů a otrav
- návykové látky a zdraví – odmítání návykových látek, počítače
- osobní nebezpečí – vhodná a nevhodná místa pro hru, krizové situace (šikana)
- potraviny a správná výživa, denní režim pitný a pohybový režim
- čas, orientace podle hodin, kalendářní rok, školní rok
- naše obec
- práce (zaměstnání) a volný čas
- proměny přírody na jaře (rostliny, živočichové)
- jehličnaté a listnaté stromy, ochrana přírody
- proměny přírody v létě
- možnosti vzniku požáru, protipožární prevence, požární poplach, evakuace při požáru
- situace hromadného ohrožení – nejčastější mimořádné události a postupy v případě ohrožení

Ve všech okruzích učiva prvouky 2. ročníku využíváme zkušenosti žáků a učivo probrané v 1. r., které dále rozšiřujeme. Ve výuce se žáci seznamují s věcmi a jevy blízkého okolí, získávají přehled o průběhu změn ročních dob a jejich vlivu na život rostlin, zvířat i lidí.

I v tomto ročníku je vhodné spojovat učivo prvouky s učivem ostatních předmětů.

3. ročník

- místo, kde žijeme (domov, rodina, škola, obec)
- krajina kolem nás, okolí obce, naše vlast
- orientace v místní krajině (regionální památky)
- světové strany
- práce s jednoduchým plánem
- seznámení s mapou

- dopravní výchova, předcházení rizikovým situacím v dopravě a dopravních prostředcích, vztahy účastníků silničního provozu, dopravní značky, cyklostezky, telefonní čísla pro přivolání pomoci
- výbava jízdního kola, výbava cyklisty
- chování ve škole i v okolí školy v případě ohrožení
- svět kolem nás
- přírodniny
- lidské výrobky
- změny v přírodě, přírodní děje
- člověk a příroda
- ohleduplné chování k přírodě a její ochrana, likvidace odpadů, živelné pohromy a ekologické katastrofy
- rizika v přírodě spojená s ročními obdobími a sezónními činnostmi

- neživá příroda
- látky a jejich vlastnosti
- voda, formy vody, oběh vody v přírodě, výskyt a význam vody
- vzduch, složení vzduchu, proudění vzduchu a jeho význam pro život
- horniny, nerosty
- půda

- živá příroda
- živočichové – stavba těla, znaky života, průběh života
- rostliny – druhy rostlin, části rostlin
- houby – stavba těla, nejznámější druhy

- rozmanitost přírody
- člověk
- lidské tělo – růst a vývoj, stavba těla – kostra, svaly, důležitá ústrojí, smysly
- péče o zdraví – zdraví a výživa, první pomoc, ohrožení zdraví – závislosti, úrazy, ochrana zdraví, prevence úrazů a otrav
- návykové látky a zdraví – odmítání návykových látek, počítače
- osobní nebezpečí – bezpečné chování v rizikovém prostředí, krizové situace (šikana, týrání), brutalita a jiné formy násilí v médiích, služby odborné pomoci
- možnosti vzniku požáru, protipožární prevence, požární poplach, evakuace při požáru
- situace hromadného ohrožení – nejčastější mimořádné události a postupy v případě ohrožení
- vztahy mezi lidmi, komunikace, principy demokracie, pomoc nemocným a sociálně slabým
- chování lidí – zvládnání vlastní emocionality, rizikové situace a chování, předcházení konfliktům
- práva a povinnosti žáků školy

Ve vyučování prvouce ve 3. ročníku navazujeme na poznatky o přírodě a životě lidí, které žáci získali v 1. a 2. r. a prohlubujeme je. Zaměřujeme se především na poznávání místní krajiny, života lidí v obci, povolání lidí, zajímáme se o vyráběné věci, kulturu v obci, pověsti, které se váží ke kraji, upozorňujeme na významné stavby, události a osobnosti.

Charakter učiva 3. ročníku umožňuje snadné využívání mezipředmětových vztahů. Propojováním učiva jednotlivých předmětů vznikají tematické krátkodobé projekty. Žáci si své přírodovědné záznamy zakládají a vytváří si tak svá první portfolia. Tím se při výuce učí žáci spolupracovat, vzájemně si pomáhat a obvykle vznikne přirozená potřeba skupinové práce.

4.Očekávané výstupy na konci 1. období

Žák na konci 1. období:

- orientuje se v místě svého bydliště a školy
- orientuje se ve své obci (městě), zná význačné objekty a památky
- začlení svou obec do příslušného kraje ČR, pozoruje a popíše změny v nejbližším okolí své obce
- rozlišuje příbuzenské vztahy, role rodinných příslušníků a dobré a špatné vztahy mezi nimi, projevuje toleranci k přirozeným odlišnostem spolužáků i jiných lidí, jejich přednostem i nedostatkům
- pozoruje, popíše a porovnává změny v přírodě v jednotlivých ročních obdobích
- provádí jednoduché pokusy
- dovede pojmenovat a pozná některé okrasné a užitkové rostliny a volně žijící, hospodářská a domácí zvířata
- pozná různá povolání
- dokáže se orientovat v čase, na příkladech porovnává minulost a současnost

- zná pravidla chování v přírodě
- ví, jaké jsou jeho možnosti v ochraně životního prostředí
- zná základní pravidla bezpečného chování, rozezná nebezpečí různého charakteru, využívá bezpečná místa pro hru a trávení volného času
- chová se obezřetně při setkání s neznámými lidmi, odmítne komunikaci, která je mu nepříjemná (u blízkých i neznámých lidí), v případě potřeby požádá o pomoc pro sebe i pro jiné, ovládá způsoby komunikace s operátory tísňových linek
- reaguje adekvátně na pokyny dospělých při mimořádných situacích
- ví, jak reagovat v situaci, kdy jsou mu nabízeny neznámé látky
- zná základní pravidla pro bezpečné chování chodců a cyklistů v dopravním provozu
- ví, jak se zachovat, je-li svědkem dopravní nehody
- umí pojmenovat části lidského těla
- zná funkci důležitých tělesných a smyslových orgánů
- zná a dodržuje základní hygienické návyky
- vyznačí v jednoduchém plánu místo svého bydliště a školy, cestu na určené místo a rozliší možná nebezpečí v nejbližším okolí
- rozliší přírodní a umělé prvky v okolní krajině a vyjádří různými způsoby její estetické hodnoty a rozmanitost
- odvodí význam a potřebu různých povolání a pracovních činností
- využívá časové údaje při řešení různých situací v denním životě
- pojmenuje některé rodáky, významné události regionu, interpretuje některé pověsti nebo báje spjaté s místem, v němž žije
- uplatňuje elementární poznatky o sobě, o rodině a činnostech člověka, o lidské společnosti, soužití, zvycích a o práci lidí; na příkladech porovnává minulost a současnost
- roztrídí některé přírodniny podle nápadných určujících znaků, uvede příklady výskytu organismů ve známé lokalitě

5. Průřezová témata

Reprezentují okruhy aktuálních problémů současného světa a stávají se významnou a nedílnou součástí základního vzdělávání. Jsou důležitým formativním prvkem vzdělávání, vytvářejí příležitosti pro individuální uplatnění žáků i pro jejich vzájemnou spolupráci a pomáhají rozvíjet osobnost žáků.

Osobnostní a sociální výchova

Vzdělávací oblast Člověk a jeho svět lze naplňovat prostřednictvím témat směřujících k sebepoznání, zdravému sebepojetí, seberegulaci a k udržení psychického zdraví – psychohygieně, komunikaci, mezilidským vztahům.

Přínos k rozvoji osobnosti žáka

- vede k porozumění sobě samému a druhým
- napomáhá k zvládnutí vlastního chování

- přispívá k utváření dobrých mezilidských vztahů ve třídě i mimo ni
- utváří a rozvíjí základní dovednosti pro spolupráci
- umožňuje získat základní sociální dovednosti pro řešení různých situací (např. konfliktů)
- podporuje dovednosti a přináší vědomosti týkající se duševní hygieny
- pomáhá k utváření pozitivního (nezraňujícího) postoje k sobě samému a k druhým
- vede k uvědomování si hodnoty spolupráce a pomoci
- vede k uvědomování si hodnoty různosti lidí, názorů, přístupů k řešení problémů
- napomáhá primární prevenci sociálně patologických jevů a škodlivých způsobů chování

Výchova demokratického občana

Průřezové téma **Výchova demokratického občana** se ve vzdělávací oblasti **Člověk a jeho svět** uplatňuje v tématech zaměřených na vztah k domovu a vlasti. Představuje také syntézu hodnot, a to spravedlnosti, tolerance a odpovědnosti. V konkrétní rovině pak především rozvoj kritického myšlení, vědomí svých práv a povinností a porozumění demokratickému uspořádání společnosti a způsobům řešení konfliktů a problémů.

Přínos k rozvoji osobnosti žáka

- rozvíjí a podporuje komunikativní schopnosti a dovednosti
- prohlubuje empatii, schopnost aktivního naslouchání a spravedlivého posuzování
- motivuje k ohleduplnosti a ochotě pomáhat zejména slabším
- vede k respektování kulturních, etnických a jiných odlišností
- vede ke schopnosti kompromisu

Multikulturní výchova

Průřezové téma Multikulturní výchova umožňuje žákům seznamovat se s rozmaností různých kultur, jejich tradicemi a hodnotami. Zprostředkovává poznání vlastního kulturního zakotvení a porozumění odlišným kulturám. Multikulturní výchova se hluboce dotýká mezilidských vztahů, pomáhá nacházet styčné body pro vzájemné respektování různých kultur příslušníků minorit. Multikulturní výchova rozvíjí smysl pro spravedlnost, solidaritu a toleranci, vede k chápání a respektování neustále se zvyšující sociokulturní rozmanitosti.

Přínos k rozvoji osobnosti žáka

- poskytuje žákům základní znalosti o různých etnických a kulturních skupinách žijících v české a evropské společnosti
- učí žáky komunikovat s příslušníky odlišných sociokulturních skupin, chápat a tolerovat odlišné zájmy, názory i schopnosti druhých
- učí přijmout druhého jako jedince se stejnými právy, uvědomovat si, že všechny etnické skupiny i všechny kultury jsou rovnocenné a žádná není nadřazena jiné
- učí žáky uvědomovat si možné dopady svých verbálních i neverbálních projevů a připravenosti nést odpovědnost, za své jednání

Environmentální výchova

Výuka prvouky v 1. období ve spojení s ostatními předměty uplatňuje v rozsahu přiměřeném chápání žáků tohoto věku prvky environmentální výchovy. Žáky učíme citlivému přístupu k přírodě, lásce k okolní krajině, k obci, její minulosti a přítomnosti.

Žákům dáváme příležitost k tomu, aby si uvědomili propojenost vztahů mezi člověkem a přírodou a

možnost člověka přírodu ovlivňovat. Učíme je rozlišovat pozitivní způsoby ovlivňování přírody člověkem od způsobů negativních. Poznávají také význam a úkol jednotlivých profesí ve vztahu k životnímu prostředí. Necháme je objevovat možnosti ke zlepšování okolního prostředí a péči o něj. Dáváme jim prostor pro nápady co dělat teď, aby i v budoucnosti bylo na Zemi zdravé životní prostředí. Vytváříme první předpoklady k tomu, aby žáci získávali dobrou hodnotovou orientaci v zájmu udržitelnosti rozvoje lidské civilizace.

Přínos k rozvoji osobnosti žáka

- rozvíjí porozumění vztahům člověka a prostředí
  - vede k uvědomování si podmínek života a možností jejich ohrožování
  - umožňuje pochopení souvislostí mezi lokálními a globálními problémy a vlastní odpovědností ve vztazích k prostředí
  - poskytuje znalosti, dovednosti a pěstuje návyky pro chování k životnímu prostředí
  - učí komunikovat o problémech životního prostředí
  - přispívá k vnímání života jako nejvyšší hodnoty
  - vede k odpovědnosti ve vztahu k biosféře, k ochraně přírody i přírodních zdrojů
  - přispívá k utváření zdravého životního stylu a k vnímání estetických hodnot prostředí
  - vede k vnímavému a citlivému přístupu k přírodě a k přírodnímu a kulturnímu dědictví
- vede k vnímavému a citlivému přístupu k přírodě a k přírodnímu a kulturnímu dědictví

2. období

VLASTIVĚDA

Vzdělávací oblast Člověk a jeho svět je ve 2. vzdělávacím období realizována v předmětech Vlastivěda a Přírodověda.

1. Charakteristika výuky

Ve výuce vlastivědy se věnujeme:

- poznávání minulosti, kulturního bohatství regionu a naší vlasti
- pochopení základů státního zřízení a politického systému naší země
- elementární orientaci ve světě financí a práva
- seznámení s životem obyvatel evropských zemí
- práci s mapou, kompasem (buzolou)
- ochraně přírody, kulturních památek a výsledků lidské práce
- výchově smyslového vnímání, pozorování určitých jevů (žáci poznávají, jak a proč se měří čas, jak v čase postupují události a utvářejí historii věcí a dějů)
- procvičování pozornosti, paměti, představivosti, obrazotvornosti, atd.
- rozvíjení jazykového vyjadřování

Charakteristické pro výuku vlastivědy je samostatné vyhledávání, získávání a zkoumání informací z dostupných zdrojů (učebnice, encyklopedie, internet, návštěva veřejné knihovny, muzea), od členů své rodiny a lidí v nejbližším okolí (společné návštěvy památek, výstav, atd.). Žáci se učí na základě poznávání nejbližšího okolí, vztahů a souvislostí v něm chápat organizaci života v rodině, ve škole, v obci, ve společnosti. Důraz je kladen na praktické poznávání místních a regionálních skutečností a na utváření

přímých zkušeností žáků (např. v dopravní výchově). Žáci si postupně osvojují a upevňují základy vhodného chování a jednání mezi lidmi, uvědomují si význam a podstatu solidarity, pomoci a respektu mezi lidmi, vzájemné úcty, snášenlivosti a rovného postavení mužů a žen. Poznávají, jak se lidé sdružují, baví, jakou vytvářejí kulturu. Seznamují se se základními právy a povinnostmi, se světem financí, s globální problémy.

Předmět Vlastivěda obsahuje tematické okruhy Lidé a čas, Místo, kde žijeme, a Lidé kolem nás. Učivo je možno propojit s výukou českého jazyka, výtvarné a hudební výchovy, pracovních činností.

Výuku vlastivědy vhodně doplňují obrazy, mapy a plány, vědomostní soutěže, práce ve skupinách, filmy, besedy, výstavy, exkurze, školní výlety.

2. Výchovné a vzdělávací strategie

1. Strategie směřující ke **kompetenci k učení**:

- na začátku vyučovací jednotky vždy společně s žáky vyvodíme cíl, na konci vyučovací jednotky společně zhodnotíme jeho dosažení;
- využíváme sebekontrolu a sebehodnocení žáků;
- zadáváme žákům samostatné práce vyžadující aplikaci teoretických poznatků;
- vyžadujeme od žáků vhodné rozvržení vlastní práce;
- umožňujeme žákům ve vhodných případech realizovat vlastní nápady a náměty;
- umožňujeme žákům pozorovat a experimentovat, porovnávat výsledky a vyvozovat závěry.

2. Strategie směřující ke **kompetenci k řešení problémů**:

- umožňujeme žákům vytvářet hypotézy, pozorovat různé jevy, hledat pro ně vysvětlení, provádět pokusy, ověřit výsledek řešení a zvážit jeho uplatnění v praxi;
- vytváříme pro žáky praktické problémové úlohy a situace, při nichž je nutné řešit praktické problémy;
- nabízíme žákům k řešení úkoly, které vyžadují propojení znalostí z více vyučovacích předmětů i využití praktických dovedností z různých oblastí lidské činnosti, a tudíž i více přístupů k vyřešení;
- žákům není bráněno při vlastní volbě pořadí vypracování úkolů;
- ve škole i při mimoškolních akcích průběžně monitorujeme, jak žáci řešení problémů prakticky zvládají.

3. Strategie směřující ke **kompetenci komunikativní**:

- klademe důraz na týmovou práci a kooperativní vyučování;
- umožňujeme žákům prezentovat vlastní názory při ranním kruhu;
- využíváme metody obsahující prvky prezentace výsledků;
- vytváříme dostatečný prostor pro vyjadřování žáků při problémovém vyučování, v komunitních kruzích;
- žáci mají maximální možnost samostatné ústní i písemné prezentace (samostatná práce, projekty, referáty, řízené diskuse, komunitní kruh);

- uplatňujeme ve výuce hraní rolí;
- důraz klademe na prožitkové vyučování;
- jako výstup z některých témat výuky vyžadujeme nejrozličnějším způsobem zpracované závěrečné práce
- vyžadujeme od žáků uplatňování dovedností komunikace v rámci autentického učení při společenských akcích školy - akce pro partnery školy, zápis;
- zařazujeme činnosti umožňující komunikaci s různými věkovými skupinami žáků i s dospělou populací (spolupráce a společné akce starších a mladších žáků, akce pro rodiče a veřejnost).

4. Strategie směřující ke **kompetenci sociální a personální**:

- důsledně vyžadujeme dodržování společně dohodnutých pravidel chování
- společně s žáky tvoříme školní řád i třídní řád, vyžadujeme od žáků zodpovědnost za jejich plné dodržování;
- volíme formy práce, které pojímají různorodý kolektiv třídy jako mozaiku vzájemně se doplňujících kvalit, umožňující vzájemnou inspiraci a učení s cílem dosahování osobního maxima každého člena třídního kolektivu;
- zařazujeme do výuky práci v týmu, zdůrazňujeme pravidla kvalitní spolupráce a nutnost vzájemné pomoci;
- vyžadujeme od žáků (zpočátku s pomocí učitelů, později samostatně) rozdělení rolí ve skupině, vytvoření pravidel pro práci v týmu, převzetí zodpovědnosti za splnění úkolu (dvojice, skupiny, třída, škola);
- využíváme komunitního kruhu, diskusního kruhu, panelové diskuse, řízené diskuse, prezentace názorů žáků
- učitel se orientuje na skupinovou práci, spolupráci ve třídě (příprava setkávání), vzájemnou pomoc při učení;
- žákům je poskytována možnost dle vlastního uvážení projevit své pocity a nálady;
- do výuky pravidelně zařazujeme projekty, projektové dny, kooperativní vyučování;
- výuku orientujeme na konkrétní příklady z každodenního života (simulace, hraní rolí) - využíváno je prožitkové vyučování;
- ve výuce jsou využívány hry, na jejichž tvorbě se podílejí sami žáci;
- v rámci spolupráce s různými věkovými skupinami organizujeme společné akce starších a mladších žáků, akce pro rodiče a veřejnost.

5. Strategie směřující ke **kompetenci občanské**:

- vyžadujeme od žáků hodnocení vlastního chování i chování spolužáků, hledání společného řešení při nedodržování pravidel třídy či školního řádu - vyžadujeme od žáků přijetí zodpovědnosti za plné dodržování pravidel třídy i školního řádu;
- umožňujeme žákům vznášet připomínky ke školnímu řádu

- k prezentaci vlastních názorů žáků využíváme ranní kruh, komunitní kruh, diskusní kruh
- při ranním kruhu je žákům poskytována možnost projevit dle vlastního uvážení své pocity a nálady a upozornit na fyzické i psychické násilí, se kterým se setkávají;
- ve výuce je používána metoda hraní rolí pro přiblížení různých životních situací a jejich řešení, využíváme prožitkové vyučování;
- zadáváme žákům konkrétní příklady z každodenního běžného života;
- na konkrétních modelových příkladech demonstrujeme pozitivní a negativní projevy chování lidí
- umožňujeme žákům návštěvy obecního úřadu

6. Strategie směřující ke **kompetenci pracovní**

- různými formami (exkurze, film, beseda apod.) seznamujeme žáky s různými profesemi
- umožňujeme žákům podílet se na tvorbě pomůcek do výuky, prezentovat výsledky vlastní práce žákům mladších ročníků (spolupráce mladších žáků se staršími);
- zapojujeme žáky do přípravy školních projektů;
- vyžadujeme od žáků zhodnocení vlastní práce i práce spolužáků a návrhy na zlepšení;
- získané poznatky žáků jsou využívány při konkrétních činnostech propojených s praktickým životem

3. Obsah učiva v jednotlivých ročnících

4. ročník

a) Lidé a čas

- orientace v čase
- pravěk
- Keltové, Germáni, příchod Slovanů
- naše nejstarší minulost v pověstech
- velkomoravská říše
- vznik českého státu, vláda přemyslovských knížat
- život za vlády prvních Přemyslovců
- vznik Českého království, vláda přemyslovských králů
- český stát za vlády Lucemburků
- život ve středověku
- husitské války
- české země po husitských válkách
- první Habsburkové na českém trůně

Ve 4. ročníku se žáci seznamují s obdobím pravěku, se životem starých Slovanů, vyjadřují rozdíl mezi pověstí a historickou skutečností, charakterizují hospodářský a kulturní život českého státu za vlády Přemyslovců, Lucemburků až po vládu prvních Habsburků.

Obsahem učiva je elementární přiblížení vybraných významných osobností a událostí českých dějin a hlavních etap vývoje společnosti.

b) Místo, kde žijeme a Lidé kolem nás

- naše vlast – Česká republika
- kraje a krajská města
- česká republika – demokratický stát (principy demokracie, státní zřízení, politický systém, armáda ČR)
- základní lidská práva a práva dítěte, práva a povinnosti žáků školy, spravedlnost

- vlastnictví soukromé, veřejné, osobní, společné; hmotný a nehmotný majetek
- soužití lidí v naší zemi – mezilidské vztahy, zájmové spolky, církve, pomoc potřebným
- ohleduplnost, etické zásady, zvládání vlastní emocionality
- rizikové situace; rizikové chování, předcházení konfliktům
- mapy a plány, glóbus
- orientace v krajině (kompas, buzola, světové strany)
- povrch České republiky
- vodstvo České republiky
- počasí a podnebí
- půda a zemědělství
- nerostné bohatství
- průmysl
- ochrana přírody, kulturních památek
- v našem kraji – obec ve vyšším územním celku
- významné osobnosti regionu, pověsti, tradice
- vztahy účastníků silničního provozu, bezpečné chování v silničním provozu, vnímání silničního provozu všemi smysly
- riziková místa a situace, požadované chování ve škole i v okolí školy v případě ohrožení
- možnost vzniku požárů, protipožární prevence, čísla tísňového volání

Vedeme žáky k porozumění pojmů domov, krajina, národ; vyjmenují a popisují státní symboly České republiky, snažíme se o elementární pochopení základů státního zřízení a politického systému České republiky. Žáci se seznamují se základními lidskými právy a formami vlastnictví, učí se používat peníze v běžných situacích. Učí se orientovat na vlastivědné mapě České republiky. Poznávají rozdíly mezi lidmi, učí se kulturnímu a tolerantnímu chování na základě respektu a společně vytvořených a přijatých nebo obecně uplatňovaných pravidel soužití. Důraz je kladen praktické poznávání místních a regionálních skutečností a na utváření přímých zkušeností žáků (např. v dopravní výchově).

5. ročník

a) Lidé a čas

- doba pobělohorská
- život v barokní době
- osvícenství (Marie Terezie, Josef II.)
- život na vesnici
- manufaktury a první stroje
- obrození
- revoluční rok 1848
- vznik Rakousko-Uherska
- T. G. Masaryk
- první světová válka
- vznik České republiky, život za první republiky, zánik ČSR
- vyhlášení protektorátu, druhá světová válka, poválečný vývoj
- od totality k demokracii (nástup komunismu, okupace Československa, sametová revoluce)

V 5. ročníku žáci navazují na poznatky o historických událostech získaných v předchozím ročníku a prohlubují je. Snaží se posoudit změny ve způsobu života v novověku, seznamují se s významem vědy a techniky pro rozvoj výroby. Charakterizují svými slovy politický a kulturní život českých zemí koncem 19. a počátkem 20. století.

b) Místo, kde žijeme a Lidé kolem nás

- Česká republika – kde jsme byli o prázdninách
- Kraj, v němž žijeme
- Kraje naší vlasti (seznámení)
- Česká republika – demokratický stát, poloha, vznik, obyvatelstvo
- Praha – hlavní město ČR

- korupce, právní ochrana občanů a majetku včetně nároku na reklamaci, soukromého vlastnictví, duševních hodnot
- rozpočet, příjmy a výdaje domácnosti; hotovostní a bezhotovostní forma peněz, způsoby placení; banka jako správce peněz, úspory, půjčky
- Česká republika – součást Evropské unie
- Evropa – sousední státy ČR
- Slovenská republika
- Polská republika
- Spolková republika Německo
- Rakouská republika
- Evropa – poloha, povrch, vodstvo, podnebí
- Evropa – rostliny a živočichové, hospodářství, obyvatelstvo
- cestujeme po Evropě
- bezpečné chování v silničním provozu, modelové řešení dopravních situací, cyklostezky
- chráněná území ČR

Těžištěm výuky v 5. ročníku je opět schopnost orientace na vlastivědné mapě České republiky a Evropy. Žáci popisují polohu České republiky v Evropě, určují sousední státy ČR. Stručně posuzují přírodní podmínky, hospodářskou a společenskou vyspělost České republiky a evropských států. Vyhledávají na mapách a vyjmenovávají jednotlivé světadíly, oceány na Zemi, významná evropská města a střediska cestovního ruchu. Získávají základní poznatky o procesu sjednocování Evropy – Evropská unie. Žáci se seznamují se základními majetkovými právy a formami vlastnictví, učí se používat peníze v běžných situacích a tvořit rozpočet. Důraz je kladen praktické poznávání místních a regionálních skutečností a na utváření přímých zkušeností žáků (např. v dopravní výchově).

4. Očekávané výstupy na konci 2. období

Žák na konci 2. období

- určí a vysvětlí polohu svého bydliště nebo pobytu vzhledem ke krajině a státu
- orientuje se podle světových stran
- rozlišuje mezi náčrti, plány a základními typy map
- vyhledává jednoduché údaje o přírodních podmínkách a lidských sídlech na mapách naší republiky, Evropy
- vyhledává typické regionální zvláštnosti přírody, osídlení, hospodářství a kultury, jednoduchým způsobem posoudí jejich význam z hlediska přírodního, historického, politického, správního a vlastnického
- zprostředkuje ostatním zkušenosti, zážitky a zajímavosti z vlastních cest a porovná způsob života a přírodu v naší vlasti a v jiných zemích
- rozlišuje hlavní orgány státní moci a některé jejich zástupce, symboly našeho státu a jejich význam
- rozezná ve svém okolí chování, které porušuje základní lidská práva nebo demokratické principy
- rozlišuje základní rozdíly mezi lidmi, obhájí a odůvodní své názory, připustí svůj omyl a dohodne se na společném postupu, řešení
- používá peníze v běžných situacích, rozlišuje základní formy vlastnictví, odhadne a zkontroluje cenu nákupu a vrácené peníze, na příkladu ukáže nemožnost realizace všech chtěných výdajů, vysvětlí, proč spořit, kdy si půjčovat a jak vracet dluhy
- pracuje s časovými údaji a využívá zjištěných údajů k pochopení vztahů mezi ději a mezi jevy
- využívá knihoven, muzeí, výstav jako informačních zdrojů pro pochopení minulosti
- rozeznává současné a minulé a orientuje se v hlavních reáliích minulosti a současnosti naší vlasti s využitím regionálních specifik
- srovnává a hodnotí na vybraných ukázkách způsob života a práce předků na našem území v minulosti a současnosti s využitím regionálních specifik
- objasní historické důvody pro zařazení státních svátků a významných dnů
- vnímá dopravní situaci, správně ji vyhodnotí a vyvodí odpovídající závěry pro své chování jako chodec a cyklista

- určí světové strany v přírodě i podle mapy a řídí se podle zásad bezpečného pohybu a pobytu v přírodě
- vyhledává jednoduché údaje o přírodních podmínkách a sídlištích lidí na mapách polokouli
- vyjádří na základě vlastních zkušeností základní vztahy mezi lidmi, vyvodí a dodržuje pravidla pro soužití ve škole, mezi chlapci a dívkami, v rodině, v obci

4. Průřezová témata

Osobnostní a sociální výchova

- utváření dobrých mezilidských vztahů ve třídě i mimo ni
- rozvíjení dovedností týmové spolupráce
- uvědomování si hodnoty spolupráce a vzájemné pomoci

Výchova demokratického občana

- výchova k respektování zákonů, norem, dohodnutých pravidel
- pochopení hodnot jako je spravedlnost, svoboda, solidarita, tolerance a odpovědnost
- motivace k ohleduplnosti a ochotě pomáhat zejména slabším
- chápání událostí a problémů z různých úhlů pohledu (lokální, národní, evropská dimenze)

Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

- utváření pozitivního postoje k jinakosti a kulturní rozmanitosti
- vnímání Evropy jako širší vlasti

Multikulturní výchova

- učení se komunikaci a soužití ve skupině s příslušníky odlišných sociokulturních skupin
- uplatňování svých práv a respektování práv druhých, chápání a tolerance odlišných zájmů, názorů i schopností druhých
- pochopení rovnocennosti etnických skupin a všech kultur, poznání, že žádná není nadřazena jiné

Environmentální výchova

- vnímání života jako nejvyšší hodnoty
- získávání odpovědnosti ve vztahu k ochraně přírody a přírodních zdrojů

PŘÍRODOVĚDA

1. Charakteristika výuky

Výuka vzdělávací oblasti Člověk a jeho svět ve 2. období se realizuje v předmětu Přírodověda s dotací 2 hodiny týdně ve 4. i v 5. ročníku a navazuje na výchovné a vzdělávací cíle předmětu Prvouka. Tato komplexní oblast vymezuje vzdělávací obsah týkající se člověka, rodiny, společnosti, vlasti, přírody, kultury, techniky, zdraví, bezpečí a dalších témat. Uplatňuje pohled do historie i současnosti a směřuje k dovednostem pro praktický život. Žáci se učí pozorovat, objevovat a pojmenovávat věci, jevy a děje, jejich vzájemné vztahy a souvislosti. Poznávají sami sebe, učí se vnímat lidi i kvalitní a bezpečné vztahy mezi nimi, všimnout si podstatných věcných stránek i krásy lidských výtvarů a přírodních jevů, soustředěně je pozorovat, přemýšlet o nich, případně je chránit. Na základě poznání sebe, svých potřeb a porozumění světu kolem sebe se žáci učí vnímat základní vztahy ve společnosti, porozumět soudobému způsobu života, jeho přednostem i problémům, perspektivám i rizikům (včetně situací ohrožení), učí se vnímat současnost jako výsledek minulosti a východisko do budoucnosti.

Vzdělávací obsah předmětu Přírodověda je členěn do dvou tematických okruhů:

- Rozmanitost přírody
- Člověk, jeho zdraví a bezpečí

V tematickém okruhu Rozmanitost přírody žáci poznávají Zemi jako planetu sluneční soustavy, kde vznikl a rozvíjí se život. Poznávají velkou rozmanitost i proměnlivost živé i neživé přírody naší vlasti. Učí se poznávat, že Země a život na ní tvoří jediný celek, že všechny jevy a děje spolu souvisí a jsou v rovnováze a

jakékoli narušení může být pro další život rozhodující. Učí se, jak se mají chovat při živelních pohromách, haváriích a jiných mimořádných událostech.

V tematickém okruhu Člověk, jeho zdraví a bezpečí žáci poznávají především sebe na základě poznávání člověka jako živé bytosti, která má své biologické a fyziologické, psychické i sociální funkce a **potřeby**. Poznávají, jak se člověk vyvíjí a mění od narození do dospělosti. Získávají základní poučení o zdraví a nemocech, o zdravotní prevenci, o sebeobraně a poskytování vzájemné pomoci a o bezpečném chování v různých životních situacích, které ohrožují zdraví jedinců i celých skupin obyvatel. Žáci docházejí k poznání, že zdraví je důležitá hodnota v životě člověka.

Všechny poznatky i souvislosti vycházejí z pozorování skutečných jevů, z prožitků a zkušeností žáka z jejich života, ale i z modelových situací a pokusů. Informace získávají žáci z literatury a z dalších informačních zdrojů. Zjištěné výsledky i jejich třídění žáci zaznamenávají a prezentují různými způsoby. Nezbytnou součástí výuky jsou vycházky, exkurze, besedy a nejrůznější projekty.

2. Výchovné a vzdělávací strategie

1. Strategie směřující ke **kompetenci k učení**:

- na začátku vyučovací jednotky vždy společně s žáky vyvodíme cíl, na konci vyučovací jednotky společně zhodnotíme jeho dosažení;
- využíváme sebekontrolu a sebehodnocení žáků;
- zadáváme žákům samostatné práce vyžadující aplikaci teoretických poznatků;
- vyžadujeme od žáků vhodné rozvržení vlastní práce;
- umožňujeme žákům ve vhodných případech realizovat vlastní nápady a náměty;
- umožňujeme žákům pozorovat a experimentovat, porovnávat výsledky a vyvozovat závěry.

2. Strategie směřující ke **kompetenci k řešení problémů**:

- umožňujeme žákům vytvářet hypotézy, pozorovat různé jevy, hledat pro ně vysvětlení, provádět pokusy, ověřit výsledek řešení a zvážit jeho uplatnění v praxi;
- vytváříme pro žáky praktické problémové úlohy a situace, při nichž je nutné řešit praktické problémy;
- nabízíme žákům k řešení úkoly, které vyžadují propojení znalostí z více vyučovacích předmětů i využití praktických dovedností z různých oblastí lidské činnosti, a tudíž i více přístupů k vyřešení;
- žákům není bráněno při vlastní volbě pořadí vypracování úkolů;
- ve škole i při mimoškolních akcích průběžně monitorujeme, jak žáci řešení problémů prakticky zvládají.

3. Strategie směřující ke **kompetenci komunikativní**:

- klademe důraz na týmovou práci a kooperativní vyučování;
- umožňujeme žákům prezentovat vlastní názory při ranním kruhu;
- využíváme metody obsahující prvky prezentace výsledků;

- vytváříme dostatečný prostor pro vyjadřování žáků při problémovém vyučování, v komunitních kruzích;
- žáci mají maximální možnost samostatné ústní i písemné prezentace (samostatná práce, projekty, referáty, řízené diskuse, komunitní kruh);
- důraz klademe na prožitkové vyučování;
- jako výstup z některých témat výuky vyžadujeme nejrůznějším způsobem zpracované závěrečné práce

4. Strategie směřující ke **kompetenci sociální a personální**:

- důsledně vyžadujeme dodržování společně dohodnutých pravidel chování
- volíme formy práce, které pojímají různorodý kolektiv třídy jako mozaiku vzájemně se doplňujících kvalit, umožňující vzájemnou inspiraci a učení s cílem dosahování osobního maxima každého člena třídního kolektivu;
- zařazujeme do výuky práci v týmu, zdůrazňujeme pravidla kvalitní spolupráce a nutnost vzájemné pomoci;
- vyžadujeme od žáků (zpočátku s pomocí učitelů, později samostatně) rozdělení rolí ve skupině, vytvoření pravidel pro práci v týmu, převzetí zodpovědnosti za splnění úkolu (dvojice, skupiny, třída, škola);
- využíváme komunitního kruhu, diskusního kruhu, panelové diskuse, řízené diskuse, prezentace názorů žáků
- učitel se orientuje na skupinovou práci, spolupráci ve třídě (příprava setkávání), vzájemnou pomoc při učení;
- žákům je poskytována možnost dle vlastního uvážení projevit své pocity a nálady;
- do výuky pravidelně zařazujeme projekty, projektové dny
- výuku orientujeme na konkrétní příklady z každodenního života

5. Strategie směřující ke **kompetenci občanské**:

- zadáváme žákům konkrétní příklady z každodenního běžného života;
- společně se staršími žáky organizujeme celoškolské projektové dny
- na konkrétních modelových příkladech demonstrujeme pozitivní a negativní projevy chování lidí

6. Strategie směřující ke **kompetenci pracovní**:

- různými formami (exkurze, film, beseda apod.) seznamujeme žáky s různými profesemi
- umožňujeme žákům podílet se na tvorbě pomůcek do výuky, prezentovat výsledky vlastní práce
- zapojujeme žáky do přípravy školních projektů;
- vyžadujeme od žáků zhodnocení vlastní práce i práce spolužáků a návrhy na zlepšení;
- získané poznatky žáků jsou využívány při konkrétních činnostech propojených s praktickým životem

3. Obsah učiva v jednotlivých ročnících

4. ročník

- přímé pozorování přírody: podzim, zima, jaro, léto a přizpůsobení organismů změnám v přírodě
- životní podmínky živých organismů, vzájemné vazby
- přírodní společenstva: v lese, na poli, v okolí lidských obydlí, na louce, u vody a ve vodě (vzájemné vztahy mezi organismy)
- voda a vzduch - výskyt, oběh vody v přírodě; složení vzduchu, význam pro život
- horniny a nerosty - některé hospodářsky významné horniny a nerosty; půda - zvětvávání, vznik půdy a její význam
- fyzikální veličiny: délka, objem, hmotnost, teplota a čas a jejich měření
- rostliny, houby, živočichové - znaky života, životní potřeby, průběh a způsob života, stavba těla, význam v přírodě a pro člověka
- člověk: stavba těla, orgánové soustavy
- člověk a příroda: problémy lidstva, ochrana přírody - odpovědnost lidí, ochrana a tvorba životního prostředí, ochrana rostlin a živočichů
- člověk a příroda: ochrana člověka v mimořádných situacích, první pomoc, škodlivé vlivy
- důležitá čísla - čísla tísňového volání, koho žádat o pomoc, správný způsob volání na tísňovou linku
- požáry - příčiny a prevence, hašení požárů, ochrana při požáru, označování nebezpečných látek, bezpečnostní a výstražné tabulky

5. ročník

- podmínky života na Zemi
- rozmanitost přírodních podmínek na Zemi; význam ovzduší, vodstva, půd, rostlinstva a živočišstva na Zemi; podnebí a počasí, podnebné pásy
- třídění organismů
- botanické a zoologické zahrady, chráněná území
- člověk: životní potřeby a projevy, části těla, orgánové soustavy (kostra, svaly, kůže, krevní oběh, dýchací soustava, trávicí ústrojí, močové ústrojí, nervová soustava, smysly, pohlavní ústrojí), pohlavní rozdíly mezi mužem a ženou, základy lidské reprodukce, narození dítěte a vývojové fáze, hygiena a ochrana zdraví, krizové situace, člověk ve společnosti
- partnerství, manželství, rodičovství - rodina, osobní vztahy v životě, budoucí vztahy
- základy výchovy ke zralé integraci sexuality - biologické a psychické změny v dospívání, etická stránka partnerských vztahů
- péče o zdraví, zdravá výživa - zdravá strava; nemoc, drobné úrazy a poranění, první pomoc, ochrana před infekcemi přenosnými krví (hepatitida, HIV/AIDS); osobní, intimní a duševní hygiena - stres a jeho rizika, reklamní vlivy
- návykové látky a zdraví, hrací automaty a počítače; ohrožení fyzického a duševního zdraví
- osobní bezpečí - bezpečné chování v rizikovém prostředí
- Vesmír a Země: hvězdy, planety, družice a jejich pohyby, výzkum vesmíru; den a noc, roční období
- člověk a technika: jednoduché stroje, energie, výrobní postupy, informační technologie
- rizika v přírodě - mimořádné události způsobené přírodními vlivy a ochrana před nimi
- situace hromadného ohrožení, evakuace, signály - rizika ohrožení, postupy, nařízená evakuace, varovný signál, zkouška sirén; integrovaný záchranný systém (význam, záchranáři a jejich poslání)

4. Očekávané výstupy na konci 2. období

Žák je schopen

- vyhledat místní přírodní zvláštnosti a posoudit jejich význam
- poukázat na problémy životního prostředí a navrhnout změny zlepšení
- zdůvodnit význam chráněných území
- zjišťovat propojení živé a neživé přírody a princip rovnováhy a zásahy člověka do přírody
- zkoumat místní přírodní společenstva a zdůvodnit vztahy mezi organismy a jejich přizpůsobení
- porovnávat projevy a vzhled organismů a podle nich je třídit i s využitím atlasů a klíčů
- zhodnotit zásahy člověka do přírody z hlediska zlepšování či poškozování zdraví
- stručně charakterizovat specifické přírodní jevy a z nich vyplývající rizika vzniku mimořádných událostí; v modelové situaci je schopen se účinně chránit
- uskutečnit jednoduchý pokus, vyhodnotit a vysvětlit jej
- vysvětlit na základě poznatků o pohybech Země střídání dne a noci a ročních období
- rozlišovat základní rozdíly mezi jednotlivci, dodržovat pravidla mezi lidmi
- na základě poznatků o stavbě lidského těla vysvětlit funkci orgánových soustav pro vlastní zdraví
- orientovat se v etapách vývoje člověka před narozením i po narození
- účelně plánovat svůj čas pro učení, práci, zábavu a odpočinek podle vlastních potřeb s ohledem na oprávněné nároky jiných osob
- předvést v modelových situacích osvojené jednoduché způsoby odmítání návykových látek
- uplatňovat základní dovednosti a návyky související s podporou zdraví a jeho preventivní ochranou
- rozpoznat život ohrožující zranění; ošetřit drobná poranění a zajistit lékařskou pomoc
- uplatňovat žádané způsoby chování pro zachování bezpečnosti a zdraví a při ohrožení života
- chápat ohleduplné bezpečné sexuální chování k druhému pohlaví v daném věku
- zhodnotit správné využívání přírodních zdrojů
- uplatňuje účelné způsoby chování v situacích ohrožujících zdraví a v modelových situacích simulující mimořádnou událost

5. Průřezová témata

Osobnostní a sociální výchova

- pomáhá utvářet pozitivní vztah k přírodě
- učí žáky podílet se na ochraně životního prostředí
- přispívá k utváření dobrých mezilidských vztahů ve třídě i mimo ni
- působí na utváření kladných postojů k přírodě, podněcuje k odpovědnosti ve vztahu k ochraně přírody a přírodních zdrojů

Environmentální výchova

- v učivu životní podmínky organismů a vzájemné vazby vysvětlit požadavky každého organismu a narušení podmínek lidmi
- v učivu člověk a příroda (ochrana přírody) vést k vytvoření uceleného elementárního pohledu na okolní přírodu jako celku a k odpovědnému jednání ve vztahu k ostatním organismům
- rozvíjet porozumění souvislostem k přírodě, vztahů člověka a prostředí a důsledků lidských činností na prostředí
- vést k pochopení důležitosti životních podmínek a možností jejich ohrožování
- seznamovat s problémy životního prostředí (zemědělství, průmysl, doprava, odpady) a možnostmi jejich řešení
- vést k vnímavému a citlivému přístupu k přírodě
- napomáhá rozvíjet vztah k přírodě a její ochraně
- přispívá k utváření zdravého životního stylu

Vzdělávací oblast: ČLOVĚK A SPOLEČNOST

DĚJEPIS

3. období

1. Charakteristika výuky

Předmět je realizován v 6. – 9. ročníku. V každém ročníku dotací 2 hodiny.

Dějepis přináší základní poznatky o konání člověka v minulosti. Hlavním posláním je kultivace historického vědomí jedince ve smyslu předávání historické zkušenosti. Důležité je poznávání dějů, které zásadním způsobem ovlivnily vývoj společnosti a promítly se do současnosti. Významně se uplatňuje zřetel k hodnotám evropské civilizace. Znalost různých historických epoch napomáhá k celkové orientaci v mnohotvárnosti faktů tvořících rámec každodenního života. Podstatné je rozvíjet časové a prostorové představy historických jevů a dějů. Žáci jsou vedeni k tomu, že historie není uzavřenou minulostí, ale je kladením otázek, jimiž se současnost ptá po svém vlastním charakteru. Vzdělávací oblast se zaměřuje na prevenci rasistických postojů, vychovává k tolerantnosti a respektování lidských práv. Vybavuje žáka znalostmi pro aktivní zapojení do života v demokratické společnosti. Žák získává z dostupných zdrojů informace o historických skutečnostech, orientuje se v historickém čase a prostoru, komunikuje a prezentuje výsledky své práce. Důležitá je práce s informačními médii.

2. Výchovné a vzdělávací strategie

1. Strategie směřující ke **kompetenci k učení**:

- na začátku vyučovací jednotky vždy společně s žáky vyvodíme cíl, na konci vyučovací jednotky společně zhodnotíme jeho dosažení;
- využíváme sebekontrolu a sebehodnocení žáků;
- zadáváme žákům samostatné práce vyžadující aplikaci teoretických poznatků;
- vyžadujeme od žáků vhodné rozvržení vlastní práce;
- umožňujeme žákům ve vhodných případech realizovat vlastní nápady a náměty;
- umožňujeme žákům pozorovat a experimentovat, porovnávat výsledky a vyvozovat závěry.

2. Strategie směřující ke **kompetenci k řešení problémů**:

- vytváříme pro žáky problémové úlohy a situace, při nichž je nutné řešit praktické problémy;
- nabízíme žákům k řešení úkoly, které vyžadují propojení znalostí z více vyučovacích předmětů i využití praktických dovedností z různých oblastí lidské činnosti, a tudíž i více přístupů k vyřešení;
- žákům není bráněno při vlastní volbě pořadí vypracování úkolů;

3. Strategie směřující ke **kompetenci komunikativní**:

- klademe důraz na týmovou práci a kooperativní vyučování;
- umožňujeme žákům prezentovat vlastní názory při kruhu
- využíváme metody obsahující prvky prezentace výsledků;

- vytváříme dostatečný prostor pro vyjadřování žáků při problémovém vyučování, v komunitních kruzích;
- žáci mají maximální možnost samostatné ústní i písemné prezentace (samostatná práce, projekty, referáty, řízené diskuse, komunitní kruh);
- vyžadujeme od žáků využívání informačních technologií pro získávání informací i tvorbu výstupů (časopis, webová stránka, prezentace);
- jako výstup z některých témat výuky vyžadujeme nejrůznějším způsobem zpracované závěrečné práce (power point, písemně, graficky, pomocí obrazového vyjádření apod. dle věku žáků a druhu tématu) - následně požadujeme prezentace, obhajoby a naslouchání druhých

4. Strategie směřující ke **kompetenci sociální a personální**:

- důsledně vyžadujeme dodržování společně dohodnutých pravidel chování
- volíme formy práce, které pojímají různorodý kolektiv třídy jako mozaiku vzájemně se doplňujících kvalit, umožňující vzájemnou inspiraci a učení s cílem dosahování osobního maxima každého člena třídního kolektivu;
- zařazujeme do výuky práci v týmu, zdůrazňujeme pravidla kvalitní spolupráce a nutnost vzájemné pomoci;
- vyžadujeme od žáků (zpočátku s pomocí učitelů, později samostatně) rozdělení rolí ve skupině, vytvoření pravidel pro práci v týmu, převzetí zodpovědnosti za splnění úkolu (dvojice, skupiny, třída, škola);
- využíváme komunitního kruhu, diskusního kruhu, panelové diskuse, řízené diskuse, prezentace názorů žáků
- učitel se orientuje na skupinovou práci, spolupráci ve třídě (příprava setkávání), vzájemnou pomoc při učení;
- do výuky pravidelně zařazujeme projekty, projektové dny, kooperativní vyučování;
- ve výuce jsou využívány hry, na jejichž tvorbě se podílejí sami žáci;

5. Strategie směřující ke **kompetenci občanské**:

- k prezentaci vlastních názorů žáků využívám komunitní kruh, diskusní kruh
- na konkrétních modelových příkladech demonstrujeme pozitivní a negativní projevy chování lidí
- z konkrétních příkladů z dějin vyvozujeme důsledky jednání lidí
- vytváříme u žáků základy zdravého vlastenectví

6. Strategie směřující ke **kompetenci pracovní**:

- umožňujeme žákům podílet se na tvorbě pomůcek do výuky, prezentovat výsledky vlastní práce
- zapojujeme žáky do přípravy školních projektů;
- vyžadujeme od žáků zhodnocení vlastní práce i práce spolužáků a návrhy na zlepšení;
- získané poznatky žáků jsou využívány při konkrétních činnostech propojených s praktickým životem

3. Obsah učiva v jednotlivých ročnících

6. ročník – **PRAVĚK A STAROVĚK**

- význam dějin pro jedince i společnost
- časová přímka, kalendář – orientace na časové ose, mapě
- práce s médii – archívy, muzea, galerie, knihovny
- vznik a vývoj lidského rodu
- starší doba kamenná - paleolit
- střední doba kamenná – mezolit
- mladší doba kamenná – neolit, vznik a význam zemědělství, chovu dobytka, řemesla
- pozdní doba kamenná – eneolit
- doba bronzová
- doba železná
- pravěk v českých zemích
- starověk – přírodní podmínky pro vznik prvních zemědělských států, práce s mapou
- Mezopotámii
- Egypt
- Indie
- Čína
- Židé a judaismus
- Starověké Řecko
- Starověký Řím
- vznik křesťanství

7. ročník – **STŘEDOVĚK A RANÝ NOVOVĚK**

- vytváření středověké Evropy, nová etnika
- Byzantská říše
- Arabská říše
- Franská říše
- Slované a Sámova říše
- Velká Morava
- vývoj českého státu
- vznik uherského, polského státu
- úloha křesťanství v životě středověkého člověka
- život v přemyslovských Čechách
- křížové výpravy
- románský sloh
- stoletá válka – konflikt Anglie a Francie
- Lucemburkové – Jan Lucemburský, Karel IV.
- gotický sloh
- Česká společnost v době předhusitské, Václav IV.
- husitské války
- vláda Jiřího z Poděbrad
- český stát za Jagellonců
- zámořské objevy
- pokroky ve výrobě a obchodu
- reformace a protireformace
- nástup Habsburků na český trůn
- renesance a humanismus
- třicetiletá válka

8. ročník - NOVOVĚK

- podstatné ekonomické, politické, sociální a kulturní změny v Evropě (Velká Británie, Francie, Prusko, Rusko)
- baroko
- osvícenství
- České země po třicetileté válce a za osvěcenského absolutismu
- vznik USA
- velká francouzská revoluce a napoleonské války
- průmyslová revoluce
- národně osvobozené hnutí v Evropě a u nás
- klasicismus, romantismus
- revoluční rok 1848 v Evropě i u nás
- imperialismus a kolonialismus
- konflikty mezi velmocemi – Trojdohoda, Trojspolek
- 1. světová válka
- jednotlivé fronty 1. světové války
- ruská revoluce
- Češi za 1. světové války
- důsledky 1. světové války, politické, sociální a kulturní důsledky

9. ročník – NOVÁ MODERNÍ DOBA

- poválečné uspořádání světa, nové uspořádání Evropy
- vznik Československa
- Československo ve dvacátých letech
- světová hospodářská krize
- totalitní systémy – fašismus, nacismus, komunismus
- kultura 1. republiky
- rozpad versailleského systému
- Mnichovské dohoda, Druhá republika
- 2. světová válka
  - b) přepadení Polska
  - c) bitva o Anglii
  - d) napadení SSSR
  - e) Protektorát Čechy a Morava
  - f) holocaust
  - g) domácí a zahraniční odboj
  - h) heydrichiáda
  - i) závěrečné etapy 2. světové války
- Poválečné uspořádání světa
- studená válka, OSN, NATO, Varšavská smlouva
- poválečné Československo
- Československo - únor 1948
- Československo - 1948-1968
- soutěžení supervelmocí
- Československo – Pražské jaro 1968, normalizace
- Třetí svět
- Rozklad sovětského bloku
- Československo – sametová revoluce 1989, vznik České republiky a Slovenské republiky
- Globální problémy lidstva

4. Očekávané výstupy na konci 3. období

- vysvětlit cíl a způsob poznávání historie, hlavní úkoly archívů, muzeí, galerií, knihoven
- orientovat se v historickém čase před naším letopočtem a náš letopočet

- řadit historické epochy v chronologickém sledu
- charakterizovat život pravěkých sběračů a lovců, jejich materiální a duchovní kulturu
- charakterizovat paleolít, neolít a období kovů
- objasnit význam zemědělství, chovu dobytka a zpracování kovů pro lidskou společnost
- uvést archeologické vykopávky a nálezy na našem území
- objasnit vliv přírodních poměrů na vývoj prvních velkých zemědělských civilizací
- objasnit přínos starověkých států pro rozvoj světové civilizace
- porovnat formu vlády a postavení spol. skupin v jednotlivých státech a vysvětlit podstatu demokracie
- charakterizovat dílo a odkaz významných osobností antiky
- uvést nejvýznamnější památky antiky, jejich přínos pro evropskou civilizaci
- vysvětlit zrod křesťanství a souvislost s judaismem
- popsat změnu evropské situace, která nastala v důsledku příchodu nových etnik, christianizace a vznik států
- charakterizovat první státní útvary na našem území – Sámova říše, Velká Morava, počátky českého státu
- charakterizovat významná období vývoje českého státu – Přemyslovci, Karel IV., Václav IV., husitství, Jiří z Poděbrad, Jagellonci
- vymezit úlohu křesťanství a víry v životě středověkého člověka, konflikty mezi mocí světskou a církevní
- popsat postavení jednotlivých vrstev středověké společnosti
- uvést příklady románské a gotické kultury
- vysvětlit znovuobjevení antického ideálu člověka, nové myšlenky žádající reformu církve
- vysvětlit význam husitské tradice pro český politický a kulturní život
- popsat hlavní objevné cesty a jejich význam
- charakterizovat postavení českých zemí v habsburské monarchii
- posoudit třicetiletou válku jako mocensko – ideový konflikt a důsledek náboženské nesnášenlivosti
- charakterizovat pojmy – absolutismus, konstituční monarchie, parlamentarismus
- rozpoznat hlavní znaky jednotlivých kulturních stylů, uvést představitele a příklady kulturních památek
- charakterizovat modernizaci společnosti
- s využitím jiných předmětů charakterizovat národní obrození a objasnit úlohu jednotlivých osobností
- odhalit souvislost mezi událostmi francouzské revoluce a napoleonských válek a rozbití starých společenských struktur v Evropě
- popsat revoluční rok 1848 / 49 v našich zemích, v Rakousku a ostatních státech
- vysvětlit rozdílné tempo modernizace a prohloubení nerovnoměrnosti vývoje jednotlivých částí Evropy a světa včetně důsledků, ke kterým nerovnoměrnost vedla
- soupeření mezi velmocemi a vymezení významu kolonií
- charakterizovat hlavní změny na počátku 20. století
- popsat příčiny, průběh a výsledky obou světových válek a postavení a úlohu českého národa v nich
- demonstrovat zneužití techniky ve světových válkách
- charakterizovat jednotlivé totalitní systémy, příčiny jejich nastolení a důsledky pro svět
- vyložit antisemitismus, rasismus a jejich nepřijatelnost z hlediska lidských práv
- uveďte konkrétní příklady důležitosti a potřeby dějepisných poznatků
- porovná základní rysy západoevropské, byzantsko- slovanské a islámské kulturní oblasti
- na vybraných příkladech demonstrová základní politické proudy
- rozpozná klady a nedostatky demokratických systémů
- zhodnotit postavení Československa v evropských souvislostech
- vysvětlit příčiny a důsledky bipolárního světa, uvést příklady střetávání obou bloků
- na příkladech doložit mocenské, politické důvody euroatlantické hospodářské a vojenské spolupráce
- posoudit postavení rozvojových zemí
- s využitím poznatků z jiných předmětů charakterizovat rozvoj vědy a techniky, vzdělanosti a umění
- charakterizovat základní globální problémy lidstva a jejich řešení

5. Průřezová témata

Průřezová témata reprezentují okruhy aktuálních problémů současného světa a stávají se nedílnou součástí

základního vzdělávání. Vytvářejí příležitosti pro individuální uplatnění žáků, vzájemnou spolupráci pomáhají rozvíjet osobnost žáka.

Osobnostní a sociální výchova

Bere na zřetel žáka, jeho individualitu i zvláštnosti. Smyslem je každému žákovi pomáhat hledat vlastní cestu a utvářet praktické životní zkušenosti. Tuto výchovu je možné uskutečňovat pravidelně v jednotlivých vyučovacích hodinách. Žák se učí zvládat svoje chování i temperament, komunikovat se spolužáky i učitelem, vytvářet svůj názor i dovednost obhájit si ho. Formuje si studijní dovednosti. Při skupinovém vyučování si utváří pozitivní postoj ke druhým, uvědomuje si hodnoty spolupráce, bere v úvahu názory druhých a různé přístupy k řešení zadaných úkolů. Zadávání referátů a projektů v rámci dějepisu vede žáky k organizaci vlastního času při získávání informací, k rozvíjení pružnosti nápadů a jejich dotažení do konce. Žáci při práci s médii často pracují ve skupinách a to vede k jejich vzájemnému poznávání se a respektování, navázání na nápad druhého. Při prezentaci ve třídě vede žák monolog o své práci, čímž se učí komunikační dovednosti.

Výchova demokratického občana

Má naučit žáka orientovat se ve složitosti demokratické pluralitní společnosti. Souvisí s tím problém se zachováním lidské důstojnosti, respekt k druhým, ohled na zájem celku, vědomí vlastních práv a povinností a zásady slušného chování.

Už v **šestém ročníku** se v dějepisu žáci učí na základě pravěkých lovců a sběračů respektu k druhým, ohledu na zájem celku, vědomí práv a povinností. S pojmem demokracie se setkávají při učivu o Řecku, kde porovnávají dva městské celky – demokratické Atény a vojenskou Spartu. Učí se chápat pravidla a zákony pro fungování společnosti. Podobná atmosféra je ve třídě navozována i při učivu o Římu. Při vymezení shod a odlišností v době královské, římské republiky a triumvirátu žáci prezentují svoje znalosti, spravedlivě posuzují a kriticky hodnotí jednotlivá období.

V **sedmém ročníku** při výuce vzniku prvních státních celků posuzují a hodnotí procesy jejich vzniku. V dalších kapitolách o českých panovnících z rodu Přemyslovců, Lucemburků, Jagellonců a Habsburků žáci mohou sami kriticky hodnotit události a problémy vlády jednotlivých panovníků. Rozvíjí tím svůj vlastní názor a slyší pluralitu názorů. Při výuce absolutistických monarchií – Anglie, Francie, Německo – se učí chápat řád, pravidla a zákony pro fungování společnosti.

V **osmém ročníku** v kapitole o Marii Terezií a Josefu II. se setkávají s tolerancí a respektem k osobnostem. Učivo o vzniku USA žáky seznámí s Listinou občanských práv a svobod. Na událostech francouzské revoluce a vlády Napoleona, kde se za krátkou dobu vystřídaly různé politické systémy – konstituční monarchie, republika, diktatura, císařství – se žáci seznamují s principy a hodnotami politického systému, vidí roli občana ve společnosti. Revoluční rok 1848 ve světě i v českých zemích názorně ukazuje na příčiny nedorozumění a zdroje konfliktů. Zde žáci sami hodnotí, že je lepší vzájemná komunikace a spolupráce. Učivo o národním obrození a 1. světové válce je velmi často propojováno s učivem literatury, kde v dílech autorů žáci vidí válku jako nesmyslnou a zbytečnou.

V **devátém ročníku** žáky provází celým učivem demokracie, její problémy a snaha o zachování. Křehkost demokracie žáci poznávají při vzniku ČSR, seznamují se s demokratickými volbami i parlamentní politikou, významem Ústavy. Ve třicátých letech vidí, co přináší krize a nezaměstnanost. V učivu o Mnichovu, vzniku protektorátu, druhé světové válce se opět využívá znalostí z literatury a exkurze do Památníku v Terezíně. Žáci tak mohou posuzovat procesy a události z různých úhlů pohledu.

Výchova myšlení v evropských a globálních souvislostech

Podporuje globální myšlení a mezinárodní porozumění. V dějepisu prohlubuje porozumění klíčovým historickým a politickým událostem, které ovlivnily vývoj Evropy i světa. V **šestém ročníku** se žáci seznamují s kulturou a vzdělaností ve starověkých orientálních státech – Mezopotámii, Egyptě, Číně, Indii – rozšiřují si orientaci. Srovnávají kulturu Řecka a Říma, hledají vliv Řecka, odraz jejich kultury.

V **sedmém ročníku** si prohlubují dovednosti potřebné pro orientaci v evropském prostředí srovnáváním památek románského i gotického stylu a barokních znaků jednotlivých kulturních stylů, porovnávají rysy

byzantské a islámské oblasti. Husitské války byly pro české země důležitým mezníkem a význam husitské tradice přináší žákům pozitivní postoj k českým dějinám. Renesance a humanismus přináší poznatky o význačných osobnostech. Zámořské plavby obohacují poznání žáků poznatky z oboru kartografie i navigace a opětovně seznámení s evropskými osobnostmi. Toto téma přináší možnost srovnání, iniciuje žáky o poznání a pochopení života a díla těchto osobností. Z regionální tematiky jsou zařazeny významné památky Unesco v České republice.

V **osmém ročníku** se žáci seznamují s ekonomickými, politickými a sociálními změnami v Evropě i u nás, prohlubují si tak orientaci v evropském prostředí.

Devátý ročník přináší poznatky o vědě a kultuře v první republice a po druhé světové válce, to pomáhá žákům srovnávat a utvářet si vlastní postoj k hodnotám.

Multikulturní výchova

Umožňuje žákům seznamovat se s rozmanitostí různých kultur, jejich tradicemi a hodnotami. Rozvíjí smysl pro spravedlnost, solidaritu a toleranci.

Převážně v **devátém ročníku** se žáci setkávají s kapitolami o vzniku ČSR a obraně čs. demokracie, to jim umožňuje správnou orientaci o životě v pluralitní společnosti. Období protektorátu Čechy a Morava a obrana demokracie nutí žáka k zamyšlení nad uplatňováním práv, snaží se pochopit odlišné názory a tolerovat je. Období holocaustu a nacistické genocidy Židů poukazuje na rasovou nesnášenlivost, diskriminaci, netoleranci, nutí k jejich rozpoznávání a důvodům vzniku. Kapitola o pluralismu kultur a globálních problémech lidstva učí žáky chápat práva všech lidí žít společně, podílet se na spolupráci a udržovat tolerantní vztahy.

Environmentální výchova

Odkrývá souvislosti mezi ekologickými, technicko – ekonomickými a sociálními jevy. Přispívá k poznávání a chápání souvislosti mezi vývojem lidské populace a vztahy k prostředí v různých oblastech světa, k utváření zdravého životního stylu.

V **šestém ročníku** se žáci učí o způsobech pravěké industrie, době bronzové a železné, vzniku zemědělství – žáci vidí, že už v tomto období využíval člověk přírodu pro svoje potřeby a půdu bral jako zdroj obživy.

V **sedmém ročníku** je zařazována do učiva i regionální tematika, zde žáci hovoří o přírodě a kultuře našeho města a o způsobu ochrany. Sami mohou zmínit svůj životní styl a hodnotit ho.

Osmý ročník přináší téma o průmyslové revoluci a tempu modernizace, žáci vidí, jak průmysl měnil krajinu, které materiály se zpracovávaly a jaký to mělo vliv na životní prostředí.

V **devátém ročníku** převážně hodnotíme, jak 2. světová válka změnila ráz krajiny. V kapitolách o kultuře a globalizaci světa poukazujeme na kulturní památky u nás a v EU, jejich důležitost a potřebu je chránit.

Mediální výchova

Představuje velmi významný zdroj zkušeností, má žáka vybavit základní úrovni mediální gramotnosti, schopnosti volby odpovídajícího média. Mediální výchova je důležitá v každém ročníku, přispívá ke schopnosti samostatně se zapojit do komunikace. Žáci využívají média jako zdroj informací a vytváří si představu o roli médií v každodenním životě. Při školní práci využívají žáci výukové programy na počítačích, pracují s encyklopediemi, mapou a atlasy. Mnoho důležitých okamžiků z dějin mohou vidět na videokazetách, kde se často setkávají s autentickými záběry a výpověďmi svědků. Žáci si tak vytvářejí svůj vlastní názor na dějiny a lépe se orientují v historickém čase. Vidí konkrétní odlišnosti našeho a minulého života a mohou provádět srovnání. Některé osobnosti mohou zase slyšet z magnetofonových nahrávek v podání našich předních herců. Slyší slova a názvy, které jsou zastaralé, hledají k nim synonymní výrazy, mohou využít i prvky dramatické výchovy a některé historické scény nebo osoby zkusit zahrát.

Vzdělávací oblast : VÝCHOVA K OBČANSTVÍ A KE ZDRAVÍ

3. období

Vzdělávací oblast je realizována v 6. – 9. ročníku prostřednictvím vyučovacího předmětu **Výchova k občanství a ke zdraví**.

Časová dotace: **2 hodiny týdně**.

1. Charakteristika výuky – výchova ke zdraví

Výchova ke zdraví přináší základní podněty pro ovlivňování zdraví, s nimiž se žáci seznamují, učí se je využívat a aplikovat ve svém životě. Vzdelávání směřuje především k tomu, aby žáci poznávali sami sebe jako živé bytosti, aby pochopili hodnotu zdraví, smysl zdravotní prevence i hloubku problémů spojených s nemocí či jiným poškozením zdraví. Žáci se seznamují s různým nebezpečím, které ohrožuje zdraví v běžných i mimořádných situacích, osvojují si dovednosti a způsoby rozhodování a chování, které vedou k zachování či posílení zdraví, a získávají potřebnou míru odpovědnosti za zdraví vlastní i zdraví jiných. Jde o poznávání zásadních životních hodnot, o postupné utváření postojů k nim a o aktivní jednání v souladu s nimi. Důraz je kladen především na praktické dovednosti a jejich aplikace v modelových situacích i v každodenním životě. Výchova ke zdraví přináší základní poznání o člověku v souvislosti s preventivní ochranou jeho zdraví. Učí žáky aktivně rozvíjet a chránit zdraví v propojení všech jeho složek (sociální, psychické a fyzické) a být za ně odpovědný. Žáci si upevňují hygienické, stravovací, pracovní i jiné zdravotně preventivní návyky, rozvíjejí dovednosti odmítat škodlivé látky, předcházet úrazům a čelit vlastnímu ohrožení v každodenních i mimořádných situacích. Rozšiřují a prohlubují si poznatky o rodině, škole a společenství vrstevníků, o přírodě, člověku i vztazích mezi lidmi a učí se tak dívat na vlastní činnosti z hlediska zdravotních potřeb a životních perspektiv dospívajícího jedince a rozhodovat se ve prospěch zdraví.

2. Výchovné a vzdělávací strategie

1. Strategie směřující ke **kompetenci k učení**:

- na začátku vyučovací jednotky vždy společně s žáky vyvodíme cíl, na konci vyučovací jednotky společně zhodnotíme jeho dosažení;
- využíváme sebekontrolu a sebehodnocení žáků;
- zadáváme žákům samostatné práce vyžadující aplikaci teoretických poznatků;
- vyžadujeme od žáků vhodné rozvržení vlastní práce;
- umožňujeme žákům ve vhodných případech realizovat vlastní nápady a náměty;
- umožňujeme žákům pozorovat a experimentovat, porovnávat výsledky a vyvozovat závěry.

2. Strategie směřující ke **kompetenci k řešení problémů**:

- umožňujeme žákům vytvářet hypotézy, pozorovat různé jevy, hledat pro ně vysvětlení, provádět pokusy, ověřit výsledek řešení a zvážit jeho uplatnění v praxi;

- vytváříme pro žáky praktické problémové úlohy a situace, při nichž je nutné řešit praktické problémy;
- nabízíme žákům k řešení úkoly, které vyžadují propojení znalostí z více vyučovacích předmětů
- ve škole i při mimoškolních akcích průběžně monitorujeme, jak žáci řešení problémů prakticky zvládají.

3. Strategie směřující ke **kompetenci komunikativní**:

- klademe důraz na týmovou práci a kooperativní vyučování;
- umožňujeme žákům prezentovat vlastní názory
- využíváme metody obsahující prvky prezentace výsledků;
- vytváříme dostatečný prostor pro vyjadřování žáků při problémovém vyučování, v komunitních kruzích;
- žáci mají maximální možnost samostatné ústní i písemné prezentace (samostatná práce, projekty, referáty, řízené diskuse, komunitní kruh);
- uplatňujeme ve výuce hraní rolí;
- vyžadujeme od žáků uplatňování dovedností komunikace v rámci autentického učení při společenských akcích školy
- zařazujeme činnosti umožňující komunikaci s různými věkovými skupinami žáků i s dospělou populací (spolupráce a společné akce starších a mladších žáků, akce pro rodiče a veřejnost).

4. Strategie směřující ke **kompetenci sociální a personální**:

- důsledně vyžadujeme dodržování společně dohodnutých pravidel chování
- společně s žáky tvoříme školní řád i třídní řád, vyžadujeme od žáků zodpovědnost za jejich plné dodržování;
- volíme formy práce, které pojímají různorodý kolektiv třídy jako mozaiku vzájemně se doplňujících kvalit, umožňující vzájemnou inspiraci a učení s cílem dosahování osobního maxima každého člena třídního kolektivu;
- zařazujeme do výuky práci v týmu, zdůrazňujeme pravidla kvalitní spolupráce a nutnost vzájemné pomoci;
- vyžadujeme od žáků (zpočátku s pomocí učitelů, později samostatně) rozdělení rolí ve skupině, vytvoření pravidel pro práci v týmu, převzetí zodpovědnosti za splnění úkolu (dvojice, skupiny, třída, škola);
- využíváme komunitního kruhu, diskusního kruhu, panelové diskuse, řízené diskuse, prezentace
- učitel se orientuje na skupinovou práci, spolupráci ve třídě (příprava setkávání), vzájemnou pomoc při učení;
- žákům je poskytována možnost dle vlastního uvážení projevit své pocity a nálady;
- do výuky pravidelně zařazujeme projekty, projektové dny

- výuku orientujeme na konkrétní příklady z každodenního života (simulace, hraní rolí) - využíváno je prožitkové vyučování;
- ve výuce jsou využívány hry

5. Strategie směřující ke **kompetenci občanské**:

- vyžadujeme od žáků hodnocení vlastního chování i chování spolužáků, hledání společného řešení
- umožňujeme žákům vznášet připomínky ke školnímu řádu
- k prezentaci vlastních názorů žáků využíváme komunitní kruh, diskusní kruh
- je žákům poskytována možnost projevit dle vlastního uvážení své pocity a nálady a upozornit na fyzické i psychické násilí, se kterým se setkávají;
- ve výuce je používána metoda hraní rolí pro přiblížení různých životních situací a jejich řešení, využíváme prožitkové vyučování;
- zadáváme žákům konkrétní příklady z každodenního běžného života;
- na konkrétních modelových příkladech demonstrujeme pozitivní a negativní projevy chování lidí;
- škola pořádá akce připomínající lidové tradice (vánoční den, velikonoční den);
- umožňujeme žákům návštěvy obecního úřadu

6. Strategie směřující ke **kompetenci pracovní**:

- různými formami (exkurze, film, beseda apod.) seznamujeme žáky s různými profesemi
- umožňujeme žákům podílet se na tvorbě pomůcek do výuky, prezentovat výsledky vlastní práce
- zapojujeme žáky do přípravy školních projektů;
- vyžadujeme od žáků zhodnocení vlastní práce i práce spolužáků a návrhy na zlepšení;
- získané poznatky žáků jsou využívány při konkrétních činnostech propojených s praktickým životem a zdůrazňujících vztah k volbě povolání - hraní rolí, diskuse, skupinová práce, pokusy a experimenty;

3. Obsah učiva v jednotlivých ročnících

6. ročník

Rodina a širší sociální prostředí

- rodina - postavení a role ženy a muže
- vliv rodiny na rozvoj osobnosti dítěte
- funkce rodiny (biologická, ochranná, výchovná, materiální)
- komunikace
- komunikace v rodině

- komunikace mezi vrstevníky a ve společnosti dospělých
- bezpečné chování a komunikace – komunikace s vrstevníky a neznámými lidmi, bezpečný pohyb v rizikovém prostředí, nebezpečí komunikace prostřednictvím elektronických médií, sebeochrana a vzájemná pomoc v rizikových situacích a v situacích ohrožení
- modelové situace zaměřené na osvojení komunikačních dovedností
- kamarádství, přátelství a láska

Rozvoj osobnosti

- duševní a tělesné zdraví
- vyrovnání se s problémem (únik)

Osobní bezpečí

- způsoby chování v krizových situacích - šikana, deviace
- způsoby chování při pobytu v různých prostředích
- dětská krizová centra, linky důvěry
- zdokonalování nácviku komunikace s linkou důvěry a jinými specializovanými službami

Péče o zdraví, osobní hygiena, režim dne

- osobní hygiena, intimní hygiena chlapců a dívek
- odívání - různé příležitosti a činnosti
- denní režim - vedení záznamu o čase stráveném u televize, videa a počítače a jeho srovnání s časem věnovaným pohybu
- denní režim – zásady osobní, intimní a duševní hygieny, otužování, denní režim, vyváženost pracovních a odpočinkových aktivit, význam pohybu pro zdraví, pohybový režim

Zdravá výživa

- vliv výživy na zdravotní stav lidí
- výživová hodnota potravy, energetická potřeba organismu
- způsoby technologie zpracování jednotlivých druhů potravin ve vztahu ke zdravé výživě
- sestavování jídelníčku
- pitný režim
- zdravá výživa doma a ve škole
- recept na přípravu jednoduchého pohoštění ze studené kuchyně

Sexuální výchova

- dětství, puberta, dospívání – tělesné, duševní a společenské změny
- vztahy mezi chlapci a děvčaty
- sexuální zneužívání - pedofilie (viz. Osobní bezpečí)

Prevence zneužívání návykových látek

- pozitivní životní cíle a hodnoty
- alkoholismus
- kouření
- propagace tabákových výrobků a alkoholu formou reklamy
- modelové situace zaměřené na nácvik způsobu odmítání
- centra odborné pomoci

7. ročník

Rodina

- práva a povinnosti členů rodiny
- rodina a domov
- druhy komunikace v rodině
- rodina a bydlení
- o zařízení a stolování
- ekonomika domácnost
- jak sestavit domácí rozpočet

Klíče ke zdraví

- člověk ve zdraví a nemoci
- vlivy vnějšího a vnitřního prostředí na zdraví – kvalita ovzduší a vody, hluk, osvětlení, teplota
- infekční choroby
- postižení mezi námi

Výživa a zdraví

- potrava a výživa
- látky tvořící naše tělo
- alternativní výživa
- poruchy výživy

- abeceda zdravé výživy

Zneužívání návykových látek

- drogy - zrádný přítel
- nejčastěji užívané drogy
- drogy a jejich účinky
- doping
- záludnosti drog
- drogy a legislativa
- vznik závislosti
- systém prevence drogové závislosti

Bezpečné způsoby chování

- nebezpečné situace
- skupina vrstevníků a násilí
- agresori a oběti
- bezpečné sportování
- bezpečnost silničního provozu
- násilí v sexualitě
- nacvičujeme první pomoc

Lidský vývoj v proměnách času (sexuální výchova)

- pohlavní orgány muže a ženy
- projevy tělesné zralosti
- rozmnožování
- vývoj plodu

8. ročník

Manželství a rodičovství

- faktory ovlivňující stabilitu rodiny
- životní partner
- sňatek
- etapy rodičovství

- neshody v manželství

Člověk ve zdraví a nemoci

- péče o nemocné
- stravování nemocných
- podávání léků
- prevence léčení přírodními prostředky
- ochrana před přenosnými chorobami - základní cesty přenosu nákaz a jejich prevence, nákazy respirační, přenosné potravou, získané v přírodě, přenosné krví a sexuálním kontaktem, přenosné bodnutím hmyzu a stykem se zvířaty
- ochrana před chronickými nepřenosiými chorobami a před úrazy – podpora zdravého životního stylu, prevence kardiovaskulárních a metabolických onemocnění; preventivní a léčebná péče; odpovědné chování v situacích úrazu a život ohrožujících stavů (úrazy v domácnosti, při sportu, na pracovišti, v dopravě)

Vliv výživy na zdraví člověka

- metabolismus
- nežádoucí způsoby výživy
- svět plný protikladů (hladomor, podvýživa)
- vliv reklamy na výběr potravin
- shrnutí zásad při výběru a přípravě pokrmů

Drogy kolem nás

- příčiny vzniku závislostí
- typy závislosti
- Jak se ubránit, jak pomoc?
- auto-destruktivní závislosti –psychická onemocnění, násilí mířené proti sobě samému, rizikové chování (alkohol, aktivní a pasivní kouření, zbraně, nebezpečné látky a předměty, nebezpečný internet), násilné chování, těžké životní situace a jejich zvládnání, trestná činnost, dopink ve sportu

Lidská společnost a násilí

- agresivita, zločin, trestný čin
- xenofobie, rasismus
- domácí násilí
- skryté formy a stupně individuálního násilí a zneužívání, sexuální kriminalita – šikana a jiné projevy násilí; formy sexuálního zneužívání dětí; kriminalita mládeže; komunikace se službami odborné pomoci

- vandalismus
- ochrana člověka za mimořádných událostí –
klasifikace mimořádných událostí, varovný signál a jiné způsoby varování, základní úkoly ochrany obyvatelstva, evakuace, činnost po mimořádné události, prevence vzniku mimořádných událostí

Lidská sexualita

- odlišnosti v lásce
- láska
- sexuální dospívání a reprodukční zdraví – zdravá integrace sexuality, zdraví reprodukční soustavy, sexualita jako součást formování osobnosti, zdrženlivost, předčasná sexuální zkušenost, promiskuita; problémy těhotenství a rodičovství mladistvých
- antikoncepce, plánované rodičovství
- sexuální deviace, poruchy pohlavní identity

9. ročník

Rodinné vztahy

- rodina dříve a dnes
- rodina a její význam v současnosti
- rodičovské předpoklady
- rodinné krize
- problémy současné rodiny
- rozpad rodiny
- náhradní výchovná péče

Péče o duševní zdraví

- péče o duševní zdraví
- hygienou ke zdraví člověka
- hygiena všedního dne
- plán prevence civilizačních chorob
- pohyb a zdraví
- preventivní lékařské prohlídky

Výživa v různých stádiích života člověka

- strava v dětství, dospívání, dospělosti a ve stáří
- výživa a zdravotní stav člověka

- zdravá výživa trochu jinak

Hodnota a podpora zdraví

- celostní pojetí člověka ve zdraví a nemoci – složky zdraví a jejich interakce, základní lidské potřeby a jejich hierarchie
- podpora zdraví a její formy – prevence a intervence, působení na změnu kvality prostředí a chování jedince, odpovědnost jedince za zdraví, podpora zdravého životního stylu, programy podpory zdraví

Droga a jejich společenská nebezpečnost

- jak se nestát závislým
- proč nebrat drogy
- kdo nám může pomoci od závislosti
- drogy a sport
- jak jednat s lidmi, kteří jsou pod vlivem alkoholu nebo drog

Odpovědné chování v situacích ohrožení života

- násilí a společnost
- osobní bezpečí a životní prostředí
- základy první pomoci
- dodržování pravidel bezpečnosti a ochrany zdraví – bezpečné prostředí ve škole, ochrana zdraví při různých činnostech, bezpečnost v dopravě, rizika silniční a železniční dopravy, vztahy mezi účastníky silničního provozu vč. zvládnutí agresivity, postup v případě dopravní nehody (tísňové volání, zajištění bezpečnosti)

Sexuální výchova

- partnerské vztahy
- plánované rodičovství
- kuplířství, prostituce a pornografie
- těhotenství, porod, péče o dítě

4. Očekávané výstupy na konci 3. období

Žák

- respektuje přijatá pravidla soužití mezi spolužáky i jinými vrstevníky a přispívá k utváření dobrých mezilidských vztahů v komunitě
- vysvětlí role členů komunity (rodiny, třídy, spolku) a uvede příklady pozitivního a negativního vlivu sociálního klimatu (vrstevnická komunita, rodinné prostředí) z hlediska prospěšnosti zdraví

- vysvětlí na příkladech přímé souvislosti mezi tělesným, duševním a sociálním zdravím
- vysvětlí vztah mezi uspokojováním základních lidských potřeb a hodnotou zdraví
- dovede posoudit různé způsoby chování lidí z hlediska odpovědnosti za vlastní zdraví i zdraví druhých a vyvozuje z nich osobní odpovědnost ve prospěch aktivní podpory zdraví
- usiluje v rámci svých možností a zkušeností o aktivní podporu zdraví
- vyjádří vlastní názor k problematice zdraví a diskutuje o něm v kruhu vrstevníků, rodiny i v nejbližším okolí
- dává do souvislosti složení stravy a způsob stravování s rozvojem civilizačních nemocí a v rámci svých možností uplatňuje zdravé stravovací návyky
- uplatňuje osvojené preventivní způsoby rozhodování, chování a jednání v souvislosti s běžnými, přenosnými, civilizačními a jinými chorobami, svěří se se zdravotním problémem a v případě potřeby vyhledá odbornou pomoc
- projevuje odpovědný vztah k sobě samému, k vlastnímu dospívání a pravidlům zdravého životního stylu; dobrovolně se podílí na programech podpory zdraví v rámci školy a obce
- samostatně využívá osvojené kompenzační a relaxační techniky a sociální dovednosti k regeneraci organismu, překonávání únavy a předcházení stresovým situacím
- respektuje změny v období dospívání, optimálně na ně reaguje; kultivovaně se chová k opačnému pohlaví
- respektuje význam sexuality v souvislosti se zdravím, etikou, morálkou a pozitivními životními cíli; chápe význam zdrženlivosti v dospívání a odpovědného sexuálního chování
- uvádí do souvislostí zdravotní a psychosociální rizika spojená se zneužíváním návykových látek a životní perspektivu mladého člověka; uplatňuje osvojené sociální dovednosti a modely chování při kontaktu se sociálně patologickými jevy ve škole i mimo ni; v případě potřeby vyhledá odbornou pomoc sobě nebo druhým
- vyhodnotí na základě svých znalostí a zkušeností možný manipulativní vliv vrstevníků, médií, sekt; uplatňuje osvojené dovednosti komunikační obrany proti manipulaci a agresi
- projevuje odpovědné chování v rizikových situacích silniční a železniční dopravy; aktivně předchází situacím ohrožení zdraví, a osobního bezpečí; v případě potřeby poskytne adekvátní pomoc
- uplatňuje adekvátní způsoby chování a ochrany v modelových situacích ohrožení, nebezpečí i mimořádných událostí (varování, evakuace, ukrytí, improvizovaná ochrana)

5. Průřezová témata

Osobnostní a sociální výchova

Výchova ke zdraví je vzhledem k individuálnímu a sociálnímu rozměru zdraví velmi úzce propojena s průřezovým tématem Osobnostní a sociální výchova, jehož smyslem je pomáhat každému žákovi utvářet praktické životní dovednosti a hledat vlastní cestu k životní spokojenosti založené na dobrých vztazích k sobě samému i k dalším lidem a světu.

Propojení tématu s Výchovou ke zdraví je vhodné v tématech reflektujících fyzickou stránku člověka,

sociální vztahy, komunikaci a rozhodování v běžných i mimořádných situacích. Osobnostní a sociální výchova tak může napomoci k získání dovedností vztahujících se k zdravému duševnímu a sociálnímu životu.

Podle aktuální potřeby žáků lze zařadit témata z osobnostního, sociálního i mravního rozvoje.

Výchova demokratického občana

Téma směřuje k rozvoji kritického myšlení, vědomí si svých práv a povinností, porozumění demokratickým principům a řešení problémů a konfliktů demokratickým způsobem. Umožňuje žákovi konstruktivně řešit problémy se zachováním své lidské důstojnosti, respektem k druhým, s vědomím svých práv a povinností, svobod a odpovědností, s uplatňováním zásad slušné komunikace a demokratických způsobů řešení.

Vazba průřezového tématu se uplatňuje především v učivu, které formuje vztah žáka k sobě samému i ostatním lidem, k okolnímu prostředí, k normám i hodnotám.

Téma vede žáka ke způsobilosti myslet v souvislostech a s ohledem na důsledky jednání, rozvíjet kritické myšlení, adekvátním způsobem řešit konflikty, komunikovat, argumentovat, samostatně se rozhodovat.

Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

Téma podporuje globální myšlení a porozumění a zdůrazňuje evropskou dimenzi ve vzdělávání. Žáci si osvojují evropské hodnoty, ke kterým patří svoboda lidské vůle, humanismus a morálka, právo a osobní zodpovědnost, racionální uvažování, kritické myšlení a tvořivá lidská aktivita.

Výchova ke zdraví orientuje žáky v globálních problémech souvisejících se zdravím.

Multikulturní výchova

Umožňuje žákům seznamovat se s rozmanitostí kultur, jejich tradicemi a hodnotami a na pozadí této rozmanitosti si pak žáci mohou lépe uvědomovat i svoji vlastní kulturní identitu, tradice a hodnoty. Rozvíjí smysl pro spravedlnost, solidaritu a toleranci, vede k chápání a respektování sociální a kulturní rozmanitosti; přispívá k odstraňování nepřátelství a předsudků.

Multikulturní výchova učí žáky komunikovat a žít ve skupině s příslušníky odlišných sociokulturních skupin, uplatňovat svá práva a respektovat práva druhých, chápat a tolerovat odlišné zájmy, názory i schopnosti druhých.

Environmentální výchova

Vede žáky k uvědomění si základních podmínek života a odpovědnosti současné generace za život v budoucnosti. Vede žáky k poznání odpovědnosti za jednání společnosti i každého jedince v zájmu udržitelnosti rozvoje lidské civilizace. Umožňuje jim pochopení vztahů člověka k životnímu prostředí.

Téma se dotýká i Výchovy ke zdraví, především problematiky vlivů prostředí na vlastní zdraví i na zdraví ostatních lidí. Žáci si při integrovaném pohledu na vztahy člověka a prostředí mají vždy uvědomovat společný vliv různých faktorů prostředí (přírodních i sociálních) na zdraví a mají se aktivně podílet na vytváření zdravého prostředí (například péči o zeleň, estetickou úpravou prostředí).

Mediální výchova

Pro uplatnění jednotlivce ve společnosti je důležité umět zpracovat, vyhodnotit a využít podněty, které přicházejí z okolního světa. Média mají výrazný vliv na chování jedince ve společnosti, na utváření životního stylu a na kvalitu života lidí.

Mediální výchova ve vztahu k Výchově ke zdraví učí žáky využívat potenciál médií jako zdroje informací, kvalitní zábavy i naplnění volného času. Vede k uvědomování si hodnoty vlastního života a odpovědnosti za jeho naplnění.

VÝCHOVA K OBČANSTVÍ

1. Charakteristika výuky

Výchova k občanství vybavuje žáka znalostmi a dovednostmi potřebnými pro jeho aktivní zapojení do života demokratické společnosti. Výuka se zaměřuje na vytváření kvalit, které souvisejí s orientací žáků v sociální realitě a s jejich začleňováním do různých společenských vztahů a vazeb. vede je k realistickému

sebezpoznání a poznávání osobnosti druhých lidí a k pochopení vlastního jednání i jednání druhých lidí v kontextu různých životních situací. Seznamuje žáky se vztahy v rodině a širších společenstvích, s hospodářským životem, činností důležitých politických institucí a orgánů a s možnými způsoby zapojení jednotlivců do občanského života. Výchova k občanství učí žáky respektovat a uplatňovat mravní principy a pravidla společenského soužití a přebírat odpovědnost za vlastní názory, chování a jednání i jejich důsledky. Rozvíjí občanské a právní vědomí žáků, posiluje smysl jednotlivců pro osobní i občanskou odpovědnost a motivuje žáky k aktivní účasti na životě demokratické společnosti. Výuka se zaměřuje na utváření pozitivních občanských postojů a rozvíjí vědomí přináležitosti k evropskému společenství. Důležitou součástí vzdělávání je prevence rasistických, xenofobních a extremistických postojů a výchova k toleranci a respektování lidských práv. Vzdělávání vychází z poznávání nejbližšího okolí a bezprostředních mezilidských vztahů a postupně se přechází k poznávání stále širších kontextů společenských jevů, dějů, vztahů a institucí. Poznávání společnosti a mezilidských vztahů se opírá o životní praxi a aktuální životní zkušenosti žáků. Učební činnosti směřují k osvojování praktických dovedností a k jejich aplikaci v reálných životních situacích.

2. Výchovné a vzdělávací strategie

1. Strategie směřující ke **kompetenci k učení**:

- na začátku vyučovací jednotky vždy společně s žáky vyvodíme cíl, na konci vyučovací jednotky společně zhodnotíme jeho dosažení;
- využíváme sebekontrolu a sebehodnocení žáků;
- zadáváme žákům samostatné práce vyžadující aplikaci teoretických poznatků;
- vyžadujeme od žáků vhodné rozvržení vlastní práce;
- umožňujeme žákům ve vhodných případech realizovat vlastní nápady a náměty;
- umožňujeme žákům pozorovat a experimentovat, porovnávat výsledky a vyvozovat závěry.

2. Strategie směřující ke **kompetenci k řešení problémů**:

- umožňujeme žákům vytvářet hypotézy, pozorovat různé jevy, hledat pro ně vysvětlení, provádět pokusy, ověřit výsledek řešení a zvážit jeho uplatnění v praxi;
- vytváříme pro žáky praktické problémové úlohy a situace, při nichž je nutné řešit praktické problémy;
- nabízíme žákům k řešení úkoly, které vyžadují propojení znalostí z více vyučovacích předmětů i využití praktických dovedností z různých oblastí lidské činnosti, a tudíž i více přístupů k vyřešení;
- žákům není bráněno při vlastní volbě pořadí vypracování úkolů;
- ve škole i při mimoškolních akcích průběžně monitorujeme, jak žáci řešení problémů prakticky zvládají.

3. Strategie směřující ke **kompetenci komunikativní**:

- klademe důraz na týmovou práci a kooperativní vyučování;
- umožňujeme žákům prezentovat vlastní názory
- využíváme metody obsahující prvky prezentace výsledků;

- vytváříme dostatečný prostor pro vyjadřování žáků při problémovém vyučování, v komunitních kruzích;
- žáci mají maximální možnost samostatné ústní i písemné prezentace (samostatná práce, projekty, referáty, řízené diskuse, komunitní kruh);
- uplatňujeme ve výuce hraní rolí;
- důraz klademe na prožitkové vyučování;
- jako výstup z některých témat výuky vyžadujeme nejrůznějším způsobem zpracované závěrečné práce
- vyžadujeme od žáků uplatňování dovedností komunikace v rámci autentického učení při společenských akcích školy
- zařazujeme činnosti umožňující komunikaci s různými věkovými skupinami žáků i s dospělou populací

4. Strategie směřující ke **kompetenci sociální a personální**:

- důsledně vyžadujeme dodržování společně dohodnutých pravidel chování
- volíme formy práce, které pojímají různorodý kolektiv třídy jako mozaiku vzájemně se doplňujících kvalit, umožňující vzájemnou inspiraci a učení s cílem dosahování osobního maxima každého člena třídního kolektivu;
- zdůrazňujeme pravidla kvalitní spolupráce a nutnost vzájemné pomoci;
- vyžadujeme od žáků (zpočátku s pomocí učitelů, později samostatně) rozdělení rolí ve skupině, vytvoření pravidel pro práci v týmu, převzetí zodpovědnosti za splnění úkolu (dvojice, skupiny, třída, škola);
- využíváme komunitního kruhu, diskusního kruhu, panelové diskuse, řízené diskuse, prezentace názorů žáků ve všech předmětech;
- učitel se orientuje na skupinovou práci, spolupráci ve třídě (příprava setkávání), vzájemnou pomoc při učení;
- žákům je poskytována možnost dle vlastního uvážení projevit své pocity a nálady;
- do výuky pravidelně zařazujeme projekty, projektové dny
- výuku orientujeme na konkrétní příklady z každodenního života (simulace, hraní rolí) - využíváno je prožitkové vyučování;
- ve výuce jsou využívány hry, na jejichž tvorbě se podílejí sami žáci;
- v rámci spolupráce s různými věkovými skupinami organizujeme společné akce starších a mladších žáků, akce pro rodiče a veřejnost.

5. Strategie směřující ke **kompetenci občanské**:

- vyžadujeme od žáků hodnocení vlastního chování i chování spolužáků

- ve výuce je používána metoda hraní rolí pro přiblížení různých životních situací a jejich řešení, využíváme prožitkové vyučování;
- zadáváme žákům konkrétní příklady z každodenního běžného života;
- společně se staršími žáky organizujeme celoškolské projektové dny
- na konkrétních modelových příkladech demonstrujeme pozitivní a negativní projevy chování lidí;
- škola v rámci možností pořádá sportovní soutěže (školský olympijský den) a další akce pro obec - vystoupení pro veřejnost, účast žáků na akcích obce, vystupování pro seniory, mateřské školy;
- nabízíme žákům vhodné pozitivní aktivity (kulturní, sportovní, rekreační apod.) jako protipól nežádoucím sociálně patologickým jevům.

6. Strategie směřující ke **kompetenci pracovní:**

- umožňujeme žákům podílet se na tvorbě pomůcek do výuky, prezentovat výsledky vlastní práce žákům mladších ročníků (spolupráce mladších žáků se staršími);
- zapojujeme žáky do přípravy školních projektů;
- vyžadujeme od žáků zhodnocení vlastní práce i práce spolužáků a návrhy na zlepšení;

získané poznatky žáků jsou využívány při konkrétních činnostech propojených s praktickým životem

3. Obsah učiva v jednotlivých ročnících

6. ročník

Člověk v rytmu času

- čas v životě člověka
- měření času
- člověk součást přírody

Život ve škole

- vzdělání - celoživotní proces
- škola a pravidla
- umění učit se

Domov

- místo, kde žijeme
- obec
- obecní zřízení
- životní prostředí

Má vlast

- život v regionech
- kolik řečí znáš
- státní symboly
- ČR - demokratický právní stát

Z historie

- od pravěku k 20. století
- významné osobnosti
- naši prezidenti
- stověžatá Praha

7. ročník

Život mezi lidmi

- patříme k lidem
- vliv rodiny
- ve škole a mezi vrstevníky
- komunikace
- média

Člověk a kultura

- kultura
- umění
- krása kolem nás
- víra a náboženství
- slušnost pro každý den
- kam za kulturou

Přírodní a kulturní bohatství

- krásy naší země
- ochrana přírodního a kulturního bohatství

Majetek v našem životě

- naše potřeby
- majetek a vlastnictví
- mít nebo být?

Řízení společnosti

- stát
- cesta k demokracii
- volby
- začlenění do veřejného života

Svět kolem nás

- spolupráce mezi zeměmi Evropy
- významné mezinárodní organizace – Rada Evropy, NATO, OSN aj.
- tolerance k národnostním menšinám
- nadnárodní společenství
- ochrana obyvatel za mimořádných událostí

Lidská práva

- lidská práva v dokumentech
- rovnost a nerovnost
- svoboda a autorita
- morálka a mravnost
- poškozování lidských práv, šikana, diskriminace

8. ročník

Osobnost

- změny biologické, psychické a sociální
- sebepoznání a sebepojetí – vztah k sobě samému, vztah k druhým lidem; zdravé a vyrovnané sebepojetí, utváření vědomí vlastní identity
- seberegulace a sebeorganizace činností a chování – cvičení sebereflexe, sebekontroly, sebeovládání a zvládání problémových situací; stanovení osobních cílů a postupných kroků k jejich dosažení; zaujímání hodnotových postojů a rozhodovacích dovedností pro řešení problémů v mezilidských vztazích; pomáhající a prosociální chování

- mezilidské vztahy, komunikace a kooperace – respektování sebe sama i druhých, přijímání názoru druhého, empatie; chování podporující dobré vztahy, aktivní naslouchání, dialog, efektivní a asertivní komunikace a kooperace v různých situacích, dopad vlastního jednání a chování
- představy o budoucnosti, dospělost a stáří
- temperament, charakter
- motivy, zájmy, potřeby, hodnoty
- vlohy, schopnosti, dovednosti, inteligence, nadání, talent, kreativita

Psychické procesy a stavy

- smyslové poznání skutečnosti
- rozumové poznávání skutečnosti
- paměť, zapomínání, pozornost
- učení
- city

Člověk v sociálních vztazích

- typy chování
- stres a jeho příčiny
- psychohygiena v sociální dovednosti pro předcházení a zvládnání stresu, hledání pomoci při problémech
- tělesné a duševní zdraví

Hospodaření

- dělba práce a technický rozvoj
- výrobní a nevýrobní odvětví
- fungování trhu
- nakupujeme
- ekonomika
- rozpočet domácnosti, úspory, investice, úvěry, splátkový prodej, leasing

9. ročník

Právní minimum

- morální a právní normy
- právo je systém
- Ústava
- Moc zákonodárná
- Moc výkonná
- Moc soudní
- Obrana státu
- Základní práva a svobody
- politika
- právo v Evropě (Evropská unie)

Občan

- občan obce
- občan státu
- občan EU
- na úřadě

Občan a právo

- odvětví práva ČR
- občanskoprávní vztahy
- vlastnictví
- ochrana majetku
- smlouvy
- odpovědnost za škodu

Právní ochrana

- orgány právní ochrany a sankce

- protiprávní jednání – druhy a postihy protiprávního jednání včetně korupce, trestní postizitelnost; porušování předpisů v silničním provozu; porušování práv k duševnímu vlastnictví
- právo v každodenním životě – význam právních vztahů; důležité právní vztahy a závazky z nich vyplývající; základní práva spotřebitele; styk s úřady
- přestupky a správní řízení
- občanské soudní řízení
- trestní právo
- děti a paragrafy

Rodina a zákony

- práva a povinnosti dětí
- práva a povinnosti rodičů

Hospodaření

- stát a národní hospodaření
- státní rozpočet, typy rozpočtu a jejich odlišnosti, význam daní
- zachytná sociální síť
- peněžní ústavy a jejich služby – aktivní a pasivní operace, úročení, pojištění, produkty finančního trhu pro investování a pro získání prostředků
- principy tržního hospodářství – nabídka, poptávka, trh; tvorba ceny, inflace; podstata fungování trhu; nejčastější právní formy podnikání

Globální svět

- globalizace – projevy, klady a zápory
- ohrožené životní prostředí
- významné globální problémy včetně válek a terorismu, možnosti jejich řešení

4. Očekávané výstupy na konci 3. období

Žák

- objasní účel důležitých symbolů našeho státu a způsoby jejich používání
- rozlišuje projevy vlastenectví od projevů nacionalismu
- zdůvodní nepřijatelnost vandalského chování a aktivně proti němu vystupuje
- zhodnotí nabídku kulturních institucí a cíleně z ní vybírá akce, které ho zajímají
- kriticky přistupuje k mediálním informacím, vyjádří svůj postoj k působení propagandy a reklamy na veřejné mínění a chování lidí
- zhodnotí a na příkladech doloží význam vzájemné solidarity mezi lidmi, vyjádří své možnosti, jak může v případě potřeby pomáhat lidem v nouzi a jak pomoci v situacích ohrožení a obrany státu
- uplatňuje vhodné způsoby chování a komunikace v různých životních situacích, případné neshody či konflikty s druhými lidmi řeší nenásilným způsobem
- objasní potřebu tolerance ve společnosti, respektuje kulturní zvláštnosti i odlišné názory, zájmy, způsoby chování a myšlení lidí, zaujímá tolerantní postoje k menšinám
- rozpoznává netolerantní, rasistické, xenofobní a extremistické projevy v chování lidí
- a zaujímá aktivní postoj proti všem projevům lidské nesnášenlivosti
- posoudí a na příkladech doloží přínos spolupráce lidí při řešení konkrétních úkolů a dosahování některých cílů v rodině, ve škole, v obci
- objasní, jak může realističtější poznání a hodnocení vlastní osobnosti a potenciálu pozitivně ovlivnit jeho rozhodování, vztahy s druhými lidmi i kvalitu života
- posoudí vliv osobních vlastností na dosahování individuálních i společných cílů, objasní význam vůle při dosahování cílů a překonávání překážek
- rozpozná projevy záporných charakterových vlastností u sebe i u druhých lidí, kriticky hodnotí a vhodně koriguje své chování a jednání

- popíše, jak lze usměrňovat a kultivovat charakterové a volní vlastnosti, rozvíjet osobní přednosti, překonávat osobní nedostatky a pěstovat zdravou sebedůvěru
- rozlišuje a porovnává různé formy vlastnictví, včetně duševního vlastnictví a způsoby jejich ochrany, uvede příklady
- sestaví jednoduchý rozpočet domácnosti, uvede hlavní příjmy a výdaje, rozliší pravidelné a jednorázové příjmy a výdaje, zváží nezbytnost jednotlivých výdajů v hospodaření domácnosti, objasní princip vyrovnaného, schodkového a přebytkového rozpočtu domácnosti, dodržuje zásady hospodárnosti a vyhýbá se rizikům v hospodaření s penězi
- na příkladech ukáže vhodné využití různých nástrojů hotovostního a bezhotovostního placení, uvede příklady použití debetní a kreditní platební karty, vysvětlí jejich omezení
- vysvětlí, jakou funkci plní banky a jaké služby občanům nabízejí, vysvětlí význam úroku placeného a přijatého, uvede nejčastější druhy pojištění a navrhne, kdy je využít
- uvede a porovná nejobvyklejší způsoby nakládání s volnými prostředky a způsoby krytí deficitu na příkladu chování kupujících a prodávajících vyloží podstatu fungování trhu, objasní vliv nabídky a poptávky na tvorbu ceny a její změny, na příkladu ukáže tvorbu ceny jako součet nákladů, zisku a DPH, popíše vliv inflace na hodnotu peněz
- rozlišuje, ze kterých zdrojů pocházejí příjmy státu a do kterých oblastí stát směřuje své výdaje, uvede příklady dávek a příspěvků, které ze státního rozpočtu získávají občané
- rozlišuje a porovnává úlohu výroby, obchodu a služeb, uvede příklady jejich součinnosti
- rozlišuje nejčastější typy a formy států a na příkladech porovná jejich znaky
- rozlišuje a porovnává úkoly jednotlivých složek státní moci ČR i jejich orgánů a institucí, uvede příklady institucí a orgánů, které se podílejí na správě obcí, krajů a státu
- objasní výhody demokratického způsobu řízení státu pro každodenní život občanů
- vyloží smysl voleb do zastupitelstev v demokratických státech a uvede příklady, jak mohou výsledky voleb ovlivňovat každodenní život občanů
- přiměřeně uplatňuje svá práva včetně práv spotřebitele a respektuje práva a oprávněné zájmy druhých lidí, posoudí význam ochrany lidských práv a svobod, rozumí povinností občana při zajišťování obrany státu
- objasní význam právní úpravy důležitých vztahů – vlastnictví, pracovní poměr, manželství
- provádí jednoduché právní úkony a chápe jejich důsledky, uvede příklady některých smluv upravujících občanskoprávní vztahy- osobní přeprava, koupě, oprava či pronájem věci
- dodržuje právní ustanovení, která se na něj vztahují a uvědomuje si rizika jejich porušování
- rozlišuje a porovnává úkoly orgánů právní ochrany občanů, uvede příklady jejich činnosti a spolupráce při postihování trestných činů
- rozpozná protiprávní jednání, rozliší přestupek a trestný čin, uvede jejich příklady
- diskutuje o příčinách a důsledcích korupčního jednání
- popíše vliv začlenění ČR do EU na každodenní život občanů, uvede příklady práv občanů ČR v rámci EU i možných způsobů jejich uplatňování
- uvede některé významné mezinárodní organizace a společenství, k nimž má vztah ČR, posoudí jejich význam ve světovém dění a popíše výhody spolupráce mezi státy, včetně zajišťování obrany státu a účasti v zahraničních misích
- uvede příklady některých projevů globalizace, porovná jejich klady a zápory
- uvede některé globální problémy současnosti, vyjádří na ně svůj názor a popíše jejich hlavní příčiny i možné důsledky pro život lidstva
- objasní souvislosti globálních a lokálních problémů, uvede příklady možných projevů a způsobů řešení globálních problémů na lokální úrovni – v obci, regionu
- uvede příklady mezinárodního terorismu a zaujme vlastní postoj ke způsobům jeho potírání, objasní roli ozbrojených sil ČR při zajišťování obrany státu a při řešení krizí nevojenského charakteru
- národního terorismu a zaujme vlastní postoj ke způsobům jeho potírání

5. Průřezová témata

Osobnostní a sociální výchova

Smyslem tématu je pomáhat každému žákovi utvářet praktické životní dovednosti a hledat vlastní cestu

k životní spokojenost založené na dobrých vztazích k sobě samému i k dalším lidem a světu. Téma má úzkou vazbu k Výchově k občanství, především k části „Člověk ve společnosti“, konkrétně k tématům: lidská setkání, vztahy mezi lidmi, zásady lidského soužití a dále k části „Člověk jako jedinec“ k tématům: podobnost a odlišnost lidí, vnitřní svět člověka, osobní rozvoj. Osobnostní a sociální výchova klade důraz na získávání praktických dovedností spjatých s uvedenými tématy, která se uskutečňují prakticky, prostřednictvím vhodných her, cvičení, modelových situací a příslušných diskusí.

V tematickém okruhu osobnostní rozvoj lze podle aktuální potřeby žáků zařadit témata: rozvoj schopností poznávání, sebepoznání a sebepojetí, seberegulace a sebeorganizace, psychohygienu a kreativita. V tematickém okruhu sociální rozvoj lze zařadit témata: poznávání lidí, mezilidské vztahy, komunikace a kooperace. V tematickém okruhu morální rozvoj lze využít tématu: řešení problémů a rozhodovací dovednosti i tématu hodnoty, postoje, praktická etika.

Výchova demokratického občana

Téma směřuje k rozvoji kritického myšlení, vědomí svých práv a povinností a porozumění demokratickému uspořádání společnosti a řešení konfliktů a problémů demokratickým způsobem. Má vybavit žáka základní úrovní občanské gramotnosti a umožnit mu konstruktivně řešit problémy se zachováním své lidské důstojnosti, respektem k druhým, ohledem na zájem celku, s vědomím svých práv a povinností, svoboda a odpovědnost, s uplatňováním zásad slušné komunikace a demokratických způsobů řešení.

Výchova k občanství má velmi blízkou vazbu k výchově demokratického občana. především v tématech: principy demokracie a demokratického rozhodování a řízení, lidská a občanská práva, ve kterých se klade důraz na participaci jednotlivců-občanů na společném a politickém životě demokratické společnosti.

Při realizaci tematických okruhů: občanská společnost a škola; občan, občanská společnost a stát; formy participace občanů v politickém životě; principy demokracie jako formy vlády a způsobu rozhodování je vhodné vycházet z reálných životních situací a z životní zkušenosti žáků.

Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

Téma zdůrazňuje evropskou dimenzi ve vzdělávání, podporuje globální myšlení a mezinárodní porozumění. Podstatnou součástí je výchova budoucích evropských občanů jako zodpovědných a tvořivých osobností. Toto průřezové téma rozvíjí vědomí evropské identity při respektování identity národní. Výchova k občanství dává dostatek prostoru pro realizaci tématu, především v učivu, které zdůrazňuje sociální, ekonomické, právní a kulturní souvislosti v evropské a globální dimenzi. Objasňuje také vazby mezi lokální, národní, evropskou a globální úrovní uvažování, rozhodování a jednání. Téma má úzkou vazbu především k učivu: „Mezinárodní vztahy, globální svět“. Podněcuje zájem žáků o Evropu a svět a zprostředkovává jim poznání Evropy a světa jako uspořádaného prostředí, v němž se lidé setkávají, společně řeší problémy a utvářejí svůj život.

Multikulturní výchova

Multikulturní výchova umožňuje žákům seznamovat se s rozmanitostí kultur, jejich tradicemi a hodnotami a na pozadí této rozmanitosti si pak žáci mohou lépe uvědomovat i svoji vlastní kulturní identitu, tradice a hodnoty. Rozvíjí smysl pro spravedlnost, solidaritu a toleranci, vede k chápání a respektování sociální a kulturní rozmanitosti, přispívá k odstraňování nepřátelství a předsudků.

Multikulturní výchova má úzkou vazbu k Výchově k občanství, především k části „Člověk ve společnosti, konkrétně k tématům: kulturní život, rozmanitost kulturních projevů, kulturní hodnoty a tradice, lidská setkání, přirozené a sociální rozdíly mezi lidmi, rovnost a nerovnost, vztahy mezi lidmi, mezilidská komunikace, problémy lidské nesnášenlivosti – intolerance, rasismus, xenofobie, diskriminace. V části „Člověk jako jedinec“ se vztahuje k učivu: podobnost a odlišnost lidí, rozdíly v prožívání, myšlení a jednání. V části „Stát a právo“ se téma vztahuje k učivu o lidských právech, porušování lidských práv a diskriminaci.

Environmentální výchova

Téma vede žáky k poznání odpovědnosti za jednání společnosti i každého jedince v zájmu udržitelnosti rozvoje lidské civilizace. Umožňuje jim pochopení vztahů člověka k životnímu prostředí a vede je k uvědomění si základních podmínek života a odpovědnosti současné generace za život v budoucnosti. Ve výchově k občanství téma odkrývá souvislosti mezi ekologickými, technicko-ekonomickými a sociálními jevy s důrazem na význam preventivní obezřetnosti v jednání a další principy udržitelnosti rozvoje. Téma lze využít především v učebním okruhu „Člověk ve společnosti“, konkrétně v učivu: naše obec, region, kraj, naše vlast- ochrana kulturních památek a přírodních objektů. V učebním okruhu „Mezinárodní vztahy, globální svět“ se téma dotýká problematiky nerovnoměrnosti života na Zemi, významných globálních

problémů současnosti a možných důsledků pro život lidstva.

Mediální výchova

Média mají výrazný vliv na chování jedince ve společnosti, na utváření životního stylu a na kvalitu života lidí. Pro uplatnění jednotlivce ve společnosti je důležité umět zpracovat, vyhodnotit a využít podněty, které přicházejí z okolního světa. Mediální výchova má blízkou vazbu na Výchovu k občanství, především tím, že média, jako sociální instituce, se podílejí na utváření podob a hodnot moderní doby, umožňují hledat souvislosti mezi minulými a současnými událostmi a porovnávat jevy a procesy v evropském i celosvětovém měřítku. Ve výuce lze využít především téma: fungování a vliv médií ve společnosti, vliv médií na každodenní život, politický život a kulturu, role médií v politickém životě a v politických změnách.

Vzdělávací oblast: ČLOVĚK A PŘÍRODA

Vzdělávací oblast Člověk a příroda, která probíhá v oborech: Fyzika, Chemie, Přírodopis, Zeměpis, vybízí k příležitosti poznávat přírodu jako systém, jehož součásti jsou vzájemně propojeny, působí na sebe a ovlivňují se.

- rozvíjení a prohlubování dříve získaných základních znalostí o fungování přírodních procesů a zákonitostí
- využití jednoduchých pozorování, pokusů, jejich zpracování a vlastní interpretace získaných dat
- vyhledávání potřebných údajů v různých zdrojích informací
- rozpoznávání důležitosti přírodních zákonitostí a procesů pro svůj život
- rozvíjení schopnosti naučit se předvídat vlivy různých činností člověka na důležité přírodní systémy a později toho využívat v každodenním životě

FYZIKA

1. Charakteristika

Zahrnuje okruh problémů spojených se zkoumáním přírody. Poskytuje žákům prostředky a metody pro hlubší porozumění přírodním faktům a jejich zákonitostem. Dává jim tím i potřebný základ pro lepší pochopení a využívání současných technologií a pomáhá jim lépe se orientovat v běžném životě. Žáci mají příležitost poznávat přírodu jako systém, jehož součásti jsou vzájemně propojeny, působí na sebe a ovlivňují se. Na takovém poznání je založeno i pochopení důležitosti udržování přírodní rovnováhy pro existenci živých soustav i člověka, včetně možných ohrožení plynoucích z přírodních procesů, z lidské činnosti a zásahů člověka do přírody. Předmět je realizován od 6. do 9. ročníku s časovou dotací 2 hodin v ročníku.

2. Výchovné a vzdělávací strategie

1. Strategie směřující ke **kompetenci k učení**:

- na začátku vyučovací jednotky vždy společně s žáky vyvodíme cíl, na konci vyučovací jednotky společně zhodnotíme jeho dosažení;
- využíváme sebekontrolu a sebehodnocení žáků;
- zadáváme žákům samostatné práce vyžadující aplikaci teoretických poznatků;
- vyžadujeme od žáků vhodné rozvržení vlastní práce;
- umožňujeme žákům ve vhodných případech realizovat vlastní nápady a náměty;
- umožňujeme žákům pozorovat a experimentovat, porovnávat výsledky a vyvozovat závěry.

2. Strategie směřující ke **kompetenci k řešení problémů**:

- umožňujeme žákům vytvářet hypotézy, pozorovat různé jevy, hledat pro ně vysvětlení, provádět pokusy, ověřit výsledek řešení a zvážit jeho uplatnění v praxi;
- vytváříme pro žáky praktické problémové úlohy a situace, při nichž je nutné řešit praktické problémy;
- nabízíme žákům k řešení úkoly, které vyžadují propojení znalostí z více vyučovacích předmětů i využití praktických dovedností z různých oblastí lidské činnosti, a tudíž i více přístupů k vyřešení;
- žákům není bráněno při vlastní volbě pořadí vypracování úkolů;
- ve škole i při mimoškolních akcích průběžně monitorujeme, jak žáci řešení problémů prakticky zvládají.

3. Strategie směřující ke **kompetenci komunikativní**:

- klademe důraz na týmovou práci a kooperativní vyučování;
- umožňujeme žákům prezentovat vlastní názory
- využíváme metody obsahující prvky prezentace výsledků;
- vytváříme dostatečný prostor pro vyjadřování žáků při problémovém vyučování, v komunitních kruzích;
- žáci mají maximální možnost samostatné ústní i písemné prezentace (samostatná práce, projekty, referáty, řízené diskuse, komunitní kruh);
- vyžadujeme od žáků využívání informačních technologií pro získávání informací i tvorbu výstupů (časopis, webová stránka, prezentace);
- jako výstup z některých témat výuky vyžadujeme nejrozličnějším způsobem zpracované závěrečné práce (power point, písemně, graficky, pomocí obrazového vyjádření apod. dle věku žáků a druhu tématu) - následně požadujeme prezentace, obhajoby a naslouchání druhých;

4. Strategie směřující ke **kompetenci sociální a personální**:

- důsledně vyžadujeme dodržování společně dohodnutých pravidel chování
- volíme formy práce, které pojímají různorodý kolektiv třídy jako mozaiku vzájemně se doplňujících kvalit, umožňující vzájemnou inspiraci a učení s cílem dosahování osobního maxima každého člena třídního kolektivu;
- zařazujeme do výuky práci v týmu, zdůrazňujeme pravidla kvalitní spolupráce a nutnost vzájemné pomoci;
- vyžadujeme od žáků (zpočátku s pomocí učitelů, později samostatně) rozdělení rolí ve skupině, vytvoření pravidel pro práci v týmu, převzetí zodpovědnosti za splnění úkolu (dvojice, skupiny, třída, škola);
- učitel se orientuje na skupinovou práci, spolupráci ve třídě (příprava setkávání), vzájemnou pomoc při učení;
- do výuky pravidelně zařazujeme projekty, projektové dny
- výuku orientujeme na konkrétní příklady z každodenního života

- ve výuce jsou využívány hry

5. Strategie směřující ke **kompetenci občanské**

- k prezentaci vlastních názorů žáků využíváme ranní kruh, komunitní kruh, diskusní kruh
- zadáváme žákům konkrétní příklady z každodenního běžného života;
- na konkrétních modelových příkladech demonstrujeme pozitivní a negativní projevy;

6. Strategie směřující ke **kompetenci pracovní:**

- různými formami (exkurze, film, beseda apod.) seznamujeme žáky s různými profesemi
- umožňujeme žákům podílet se na tvorbě pomůcek do výuky, prezentovat výsledky vlastní práce
- zapojujeme žáky do přípravy školních projektů;
- vyžadujeme od žáků zhodnocení vlastní práce i práce spolužáků a návrhy na zlepšení;
- získané poznatky žáků jsou využívány při konkrétních činnostech

3. Obsah učiva v jednotlivých ročnících

6. ročník

- látka a těleso, elektrické a magnetické vlastnosti látek, částicové složení látek, pohyb částic
- fyzikální veličiny – délka, hmotnost, objem, hustota. Měření těchto veličin, zápis značek a jednotek, převod jednotek. Výpočet hustoty a hmotnosti
- síla a její znázornění, skládání sil stejného a opačného směru, gravitační síla a její přímá úměrnost s hmotností tělesa
- třecí síla, druhy tření, tření v praxi
- Newtonovy zákony
- otáčivé účinky síly – páka, kladka

7. ročník

- pohyb těles, pohyb rovnoměrný, nerovnoměrný, přímočarý, křivočarý, výpočet rychlosti, dráhy a času
- tlaková síla a tlak, vztah tlakové síly, tlaku a plochy na níž síla působí
- Pascalův zákon, hydraulické zařízení
- Hydrostatický tlak
- Archimédův zákon, vztlaková síla, potápění, vznášení se těles v kapalinách
- atmosférický tlak, Archimédův zákon pro plyny, procesy v atmosféře
- tlak plynu v uzavřené nádobě, manometr
- světelné jevy – zdroje a šíření světla, rychlost světla, zatmění Slunce a Měsíce, odraz a lom světla, zrcadla a čočky, optické přístroje

8. ročník

- práce, výkon, energie, výpočet těchto veličin
- elektrické jevy – el. náboj, el. pole, elektrometr, vodiče a izolanty
- el. obvod. – zdroje napětí, spotřebič, spínač. Zapojení jednoduchého elektrického obvodu, měření el. proudu a napětí
- Ohmův zákon – výpočet odporu, napětí a proudu
- zákony v el. obvodech – spojení spotřebičů za sebou a vedle sebe
- el. práce a el. výkon – výpočet těchto veličin
- elektromagnetické jevy - magnetické pole cívky s proudem, elektromagnet, el. zvonek, pojistka, jistič, elektromagnetická indukce

- střídavý proud – vznik, měření, transformátor, přenos el. energie
- vedení el. proudu v kapalinách a plynech, vedení el. proudu v polovodičích – polovodiče typu N,P polovodičová dioda a její využití

9. ročník

- teplo, vnitřní energie, teplota tělesa
- přeměny skupenství – tání, tuhnutí, vypařování, kapalnění – teplota tání a varu, skupenské teplo tání a vypařování. Výpočet tepla při tepelné výměně
- spalovací motory
- jaderná energie – složení atomu, radioaktivita, jaderné reakce, jaderný reaktor, jaderná energetika
- vesmír – sluneční soustava hvězdy, naše galaxie
- zvuk – zdroje zvuku, rychlost zvuku, tón, hlasitost, frekvence, výška tónu, rezonance, odraz zvuku

4. Očekávané výstupy v jednotlivých ročnících

6. ročník

Látka a těleso: žák:

- změní vhodně zvolenými měřidly fyzikální veličiny – délku, hmotnost, objem, čas, teplotu
- uvede konkrétní příklady jevů, dokazujících pohyb částic
- porozumí vztahům mezi hmotností, objemem a hustotou, řeší praktické úkoly s těmito veličinami
- umí používat a vypočítat gravitační sílu
- změní velikost síly
- určí směr a velikost působící síly na těleso a určí výslednici sil
- využívá Newtonovy zákony pro objasnění změn pohybu tělesa
- dovede aplikovat znalosti o otáčivých účincích síly v praktických problémech
- předpoví, jak se změní délka či objem tělesa při dané změně teploty
- aplikuje poznatky o otáčivých účincích síly při řešení praktických problémů

7. ročník

Pohyb těles: žák:

- rozpozná druh pohybu, který těleso koná vzhledem k jinému tělesu
- využívá svých znalostí k výpočtu vztahů mezi rychlostí, dráhou a časem

Mechanické vlastnosti kapalin a plynů

- využívá poznatky o zákonitostech tlaku v kapalinách a plynech
- dovede zdůvodnit chování tělesa v kapalině

Světelné jevy

- využívá zákona přímočarého šíření světla ve stejnorodém optickém prostředí a zákona odrazu světla
- určí, zda se láme světlo ke kolmici nebo od kolmice, chápe využití čoček

8. ročník

Energie

- určí v jednoduchých případech práci vykonanou silou po dané dráze a z ní změnu energie tělesa
- využívá s porozuměním v praktických příkladech vztah mezi výkonem, prací a časem

Elektromagnetické děje

- sestaví správně elektrický obvod podle schématu a rozpozná schematické značky v elektrickém obvodu
- změní elektrický proud a napětí a rozliší stejnosměrný a střídavý elektrický proud
- rozliší vodič, izolant na základě rozboru jejich vlastností
- využívá Ohmův zákon pro výpočet veličin v elektrickém obvodu – řeší praktické problémy
- chápe působení magnetického pole na cívku s proudem a vliv změny magnetického pole na vznik indukovaného napětí v této cívce
- chápe využití polovodičové diody, zapojí správně polovodičovou diodu

9. ročník

Energie

- využívá poznatky o vzájemné přeměně energií v praktických úlohách
- určí v jednoduchých úlohách teplo přijaté a odevzdané tělesem
- zhodnotí výhody a nevýhody využívání různých energetických zdrojů z hlediska vlivu na životní prostředí

Vesmír

- umí charakterizovat jednotlivé planety sluneční soustavy
- odliší hvězdu od planety na základě jejich vlastností
- rozpozná ve svém okolí zdroje zvuku a kvalitativně analyzuje příhodnost daného prostředí pro šíření zvuku F-9-5-02 posoudí možnosti zmenšování vlivu nadměrného hluku na životní prostředí

5. Průřezová témata

Osobnostní a sociální výchova

Při hodinách laboratorních prací, frontálních pracích, práci ve skupinách se utváří a rozvíjí dovednost pro spolupráci mezi žáky. Žák získává dovednosti pro řešení konfliktů, učí se kompromisu.

Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

Žák si uvědomí při probírání různých zákonů – Newtonův, Ohmův, Pascalův atd. důležitost těchto jmen evropských osobností.

Multikulturní výchova

Výchova dotýkající se mezilidských vztahů je uplatňována při výuce fyziky dobrou vnitřní atmosférou ve výuce, projevující se ve vzájemné důvěře a toleranci.

Environmentální výchova

Vede žáky k pochopení vztahů člověka a přírody. Tyto vztahy je možno využít při výuce témat: gravitační síla, zákon gravitace, magnetické pole, magnet, difúze, zákon setrvačnosti, zákon vzájemného působení těles, zákon Archimédův, zákon Pascalův, přeměny energie, zákon Ohmů, zákony odrazu a lomu světla. Pochopení těchto vztahů vede k uvědomování si podmínek života a možnosti jejich ohrožování. Témata jsou přeměny energií, plování těles- ekologické katastrofy, umožní žákům objektivně hodnotit ekologické problémy, pochopit důležitost využití obnovitelných zdrojů energie, možnosti a způsoby šetření s energií, principy hospodaření s těmito zdroji. Žáci se učí komunikovat o problémech životního prostředí- skleníkový efekt, vyčerpané zdroje surovin- racionální vyjadřují svá stanoviska. V tématech mechanické vlastnosti kapalin a plynů zdůvodňují význam vody a ovzduší pro život na Zemi.

Mediální výchova

Média a komunikace představují v současnosti stále větší zdroj získávání zkušeností a poznatků pro současného člověka. Žáci jsou vedeni k tomu, aby získávali nové informace o nových technologických objevech a zdokonalení techniky z tisku, různých encyklopedií, internetu a technických časopisů a dále tyto informace svým přirozeným způsobem předávali ostatním spolužákům formou referátů a připravených soutěží.

CHEMIE

1. Charakteristika

Chemie je součástí vzdělávací oblasti Člověk a příroda, zahrnuje okruh problémů spojených se zkoumáním přírody. Poskytuje žákům prostředky a metody pro hlubší porozumění přírodním faktům a jejich

zákonitostem. Dává jim tím i potřebný základ pro lepší pochopení a využívání současných technologií a pomáhá jim lépe se orientovat v běžném životě. Svým činnostním a badatelským charakterem výuky umožňuje žákům hlouběji porozumět zákonitostem přírodních procesů, a tím si uvědomovat i užitečnost přírodovědných poznatků a jejich aplikací v praktickém životě.

Chemie je zapojena do výuky od 8. do 9. r. s časovou dotací 2 hodiny týdně.

2. Výchovné a vzdělávací strategie

1. Strategie směřující ke **kompetenci k učení**:

- na začátku vyučovací jednotky vždy společně s žáky vyvodíme cíl, na konci vyučovací jednotky společně zhodnotíme jeho dosažení;
- využíváme sebekontrolu a sebehodnocení žáků;
- zadáváme žákům samostatné práce vyžadující aplikaci teoretických poznatků;
- vyžadujeme od žáků vhodné rozvržení vlastní práce;
- umožňujeme žákům ve vhodných případech realizovat vlastní nápady a náměty;
- umožňujeme žákům pozorovat a experimentovat, porovnávat výsledky a vyvozovat závěry.

2. Strategie směřující ke **kompetenci k řešení problémů**:

- umožňujeme žákům vytvářet hypotézy, pozorovat různé jevy, hledat pro ně vysvětlení, provádět pokusy, ověřit výsledek řešení a zvážit jeho uplatnění v praxi;
- vytváříme pro žáky praktické problémové úlohy a situace, při nichž je nutné řešit praktické problémy;
- nabízíme žákům k řešení úkoly, které vyžadují propojení znalostí z více vyučovacích předmětů i využití praktických dovedností z různých oblastí lidské činnosti, a tudíž i více přístupů k vyřešení;
- žákům není bráněno při vlastní volbě pořadí vypracování úkolů;
- ve škole i při mimoškolních akcích průběžně monitorujeme, jak žáci řešení problémů prakticky zvládají.

3. Strategie směřující ke **kompetenci komunikativní**:

- klademe důraz na týmovou práci a kooperativní vyučování;
- využíváme metody obsahující prvky prezentace výsledků;
- vytváříme dostatečný prostor pro vyjadřování žáků při problémovém vyučování
- žáci mají maximální možnost samostatné ústní i písemné prezentace (samostatná práce, projekty, referáty, řízené diskuse, komunitní kruhy);
- vyžadujeme od žáků využívání informačních technologií pro získávání informací i tvorbu výstupů
- jako výstup z některých témat výuky vyžadujeme nejrozumnějším způsobem zpracované závěrečné práce (power point, písemně, graficky, pomocí obrazového vyjádření apod. dle věku žáků a druhu tématu) - následně požadujeme prezentace, obhajoby a naslouchání druhých;

4. Strategie směřující ke **kompetenci sociální a personální**:

- důsledně vyžadujeme dodržování společně dohodnutých pravidel chování
- volíme formy práce, které pojímají různorodý kolektiv třídy jako mozaiku vzájemně se doplňujících kvalit, umožňující vzájemnou inspiraci a učení s cílem dosahování osobního maxima každého člena třídního kolektivu;
- zdůrazňujeme pravidla kvalitní spolupráce a nutnost vzájemné pomoci;
- vyžadujeme od žáků (zpočátku s pomocí učitelů, později samostatně) rozdělení rolí ve skupině, vytvoření pravidel pro práci v týmu, převzetí zodpovědnosti za splnění úkolu (dvojice, skupiny, třída, škola);
- učitel se orientuje na skupinovou práci, spolupráci ve třídě (příprava setkávání), vzájemnou pomoc při učení;
- do výuky pravidelně zařazujeme projekty, projektové dny
- výuku orientujeme na konkrétní příklady z každodenního života

5. Strategie směřující ke **kompetenci občanské**:

- vyžadujeme od žáků hodnocení vlastního chování
- zadáváme žákům konkrétní příklady z každodenního běžného života;
- na konkrétních modelových příkladech demonstrujeme pozitivní a negativní projevy chování lidí

6. Strategie směřující ke **kompetenci pracovní**:

- různými formami (exkurze, film, beseda apod.) seznamujeme žáky s různými profesemi
  - umožňujeme žákům podílet se na tvorbě pomůcek do výuky, prezentovat výsledky vlastní práce
  - zapojujeme žáky do přípravy školních projektů;
  - vyžadujeme od žáků zhodnocení vlastní práce i práce spolužáků a návrhy na zlepšení;
- získané poznatky žáků jsou využívány při konkrétních činnostech propojených s praktickým životem

3. Obsah učiva v jednotlivých ročnících

8. ročník

Pozorování, pokus a bezpečnost práce

- Vlastnosti látek – barva, skupenství, zápach, rozpustnost, hustota
- Rozlišení látek podle jejich vlastností
- Zásady bezpečné práce v chemické laboratoři i v běžném životě
- Označení nebezpečných látek – piktogramy, R – věty a S – věty

Směsi

- Směsi – různorodé, stejnorodé
- Oddělování složek směsí – usazování, filtrace, destilace, oddělování v dělicí nálevce, odstředování, krystalizace, sublimace
- Voda – destilovaná, pitná, odpadní, výroba pitné vody, čištění odpadní vody
- Vzduch – složení, čistota ovzduší, ozónová vrstva

Částicové složení látek a chemické prvky

- Částicové složení látek – atom, atomové jádro, elektronový obal, protony neutrony, elektrony, valenční elektrony, molekuly, ionty
- Prvky – názvy, značky neznámějších prvků (40 prvků), vlastnosti a použití vybraných prvků (kyslík, vodík, halogeny, alkalické kovy)
- Periodická soustava prvků – periodický zákon, skupiny a periody, protonové číslo, vztah mezi umístěním prvku v periodické soustavě a stavbou atomu prvku

Chemické reakce

- Chemické reakce – reaktanty a produkty, zákon zachování hmotnosti, chemické rovnice, slučování, rozklad

Anorganické sloučeniny

- Roztoky – koncentrace roztoků, hmotnostní zlomek, nasycený a nenasycený roztok vliv teploty, plošného obsahu a míchání na rychlost rozpouštění pevné složky v roztoku
- Halogenidy – oxidační číslo, názvosloví, vlastnosti a použití chloridu sodného a bromidu stříbrného
- Oxidy – názvosloví, vlastnosti a použití oxidu uhelnatého, uhličitého, vápenatého, křemičitého, vznik kyselých dešťů, skleníkový efekt
- Kyseliny – vzorce, vlastnosti a použití kyseliny chlorovodíkové, sírové, dusičné, ředění kyselin, první pomoc při potřísnění
- Hydroxidy – názvosloví, vlastnosti a použití hydroxidu sodného, draselného, vápenatého, první pomoc
- Kyselost a zásaditost vodných roztoků, indikátory, stupnice pH, neutralizace
- Soli – vlastnosti solí, vlastnosti a použití dusičnanů, uhličitanů, průmyslová hnojiva, stavební pojiva, keramika, názvosloví

9. ročník

Chemické reakce

- Redoxní děje – oxidace, redukce, elektrolýza, průmyslové využití elektrolýzy, galvanické články, akumulátory, koroze
- Faktory ovlivňující rychlost chemických reakcí – plošný obsah, koncentrace, teplota, katalyzátory
- Exotermická a endotermická reakce
- Výpočty z chemických rovnic – látkové množství, molární hmotnost

Organické sloučeniny

Uhlovodíky

- Alkany – homologická řada alkanů, společné vlastnosti a jejich použití, strukturní, molekulové a racionální vzorce
- Alkeny – typ vazby a řetězce, eten – vlastnosti a použití
- Alkiny – typ vazby a řetězce, etin – vlastnosti a použití
- Areny – typ vazby a řetězce, benzen a naftalen – vlastnosti a použití
- Ropa, zemní plyn, uhlí – zpracování, využití získaných produktů
- Paliva – fosilní a průmyslově vyráběná paliva, jejich vliv na životní prostředí

Deriváty uhlovodíků

- Halogenderiváty – použití
- Alkoholy – vlastnosti a použití metanolu, etanolu, glycerolu
- Aldehydy – vlastnosti a použití metanolu
- Ketony – vlastnosti a použití acetonu
- Karboxylové kyseliny – vlastnosti a použití kyseliny mravenčí, octové, kyseliny vázané v tucích, aminokyseliny
- Estery – vlastnosti, esterifikace
- Přírodní látky – sacharidy, tuky, bílkoviny, vitamíny- vlastnosti, zdroje, funkce v lidském organismu, fotosyntéza

Chemie a společnost

- Plasty a syntetická vlákna – polymerace, vlastnosti plastů, PVC, PET, problémy s odpady, vlastnosti syntetických vláken, PES, PAD
- Chemický průmysl – surovina, výrobky, rizika v souvislosti s životním prostředím, recyklace surovin
- Hašení, principy, hasící látka, zásady první pomoci při popáleninách
- Chemie a člověk – detergenty, pesticidy, léčiva, návykové látky, otravné látky, pravidla chování při mimořádné události – havárie s únikem nebezpečných látek

4. Očekávané výstupy

Pozorování, pokus a bezpečnost práce

- žák dokáže určit společné a rozdílné vlastnosti látek
- dbá při práci s dostupnými a běžně používanými látkami pravidel bezpečnosti
- umí posoudit nebezpečnost látek, se kterými zatím pracovat nesmí
- zná zásady chování při havárii s únikem nebezpečných látek

Poznámka: Téma bezpečnost práce s nebezpečnými látkami není tématem jediné vyučovací hodiny, ale prolíná řadou dalších témat po celé dva roky výuky chemie

- pravidla práce v chemické laboratoři – úvodní hodiny chemie, poučení před hodinou laboratorních prací
- zásady 1. pomoci při otravě oxidem uhelnatým – Oxidy
- zásady práce s plynnými palivy – Uhlovodíky
- zásady práce s rozpouštědly – Deriváty uhlovodíků
- práce s hořlavinami – hoření, hašení
- zásady 1. pomoci při popálení Hašení
- zásady 1. pomoci při poleptání kyselinou nebo hydroxidem – Roztoky
- zásady ředění kyseliny - Roztoky
- zásady chování při havárii s únikem nebezpečných látek – Halogeny, otravné látky
- účinky metanolu a etanolu na lidský organismus – Deriváty uhlovodíků

8. ročník

a) Směsi

- rozliší směsi a chemické látky
- uvede příklady oddělování složek směsí
- prakticky provede filtraci
- rozliší různé druhy vody a zná příklady jejich výskytu
- zná složení vzduchu
- uvede příklady znečišťování vody a vzduchu, navrhne preventivní opatření zamezující znečištění

b) Čističové složení látek a chemické prvky

- používá pojmy atom, molekula, chemický prvek, chemická sloučenina
- orientuje se v periodické soustavě prvků
- rozhodne podle umístění prvku v periodické soustavě, zda je prvek kov, nekov, polokov
- rozpozná vybrané kovy a nekovy a uvede způsoby jejich využití
- chápe význam slitin

c) Chemické reakce

- rozliší reaktanty a produkty chemické reakce, umí uvést příklady prakticky důležitých reakcí
- rozezná základní typy chemických reakcí
- přečte chemickou rovnici, zná zákon zachování hmotnosti, upraví jednoduché chemické rovnice
- aplikuje poznatky o faktech ovlivňujících průběh chemických reakcí v praxi a při předcházení jejich nebezpečnému průběhu

d) **Roztoky**

- dokáže připravit roztok dané koncentrace, vypočítá složení roztoků
- zná vlastnosti významných kyselin a hydroxidů
- dbá pravidel práce s roztoky kyselin a hydroxidů, ovládá zásady první pomoci při polížení těmito látkami nebo při zasažení očí
- orientuje se na stupnici pH, změří pH roztoku univerzálním indikátorovým papírkem
- rozezná reakci neutralizace, uvede příklady využití v praxi

e) **Anorganické sloučeniny**

- zná vlastnosti a použití vybraných oxidů a solí, posoudí vliv těchto látek na životní prostředí
- vysvětlí vznik kyselých dešťů, uvede jejich vliv na životní prostředí a opatření omezující jejich vznik

9. ročník

a) **Chemické reakce**

- umí uvést příklady praktického využití elektrolýzy
- aplikuje poznatky o faktorech ovlivňujících průběh chemické reakce v praxi

b) **Organické sloučeniny**

- rozliší nejjednodušší uhlovodíky, uvede jejich přírodní zdroje, vlastnosti a použití
- zhodnotí užívání fosilních a vyráběných paliv jako zdrojů energie
- uvede příklady produktů průmyslového zpracování ropy
- uvede vybrané deriváty uhlovodíků, jejich vlastnosti a použití
- orientuje se v průběhu fotosyntézy
- uvede příklady zdrojů bílkovin, tuků, sacharidů

c) **Chemie a společnost**

- uvede suroviny, které využívá chemický průmysl
- aplikuje znalosti o principech hašení požárů na řešení modelových situací z praxe
- zná zásady chování při havárii s únikem nebezpečných látek
- orientuje se v přípravě a využívání různých látek v praxi a jejich vlivech na životní prostředí a zdraví člověka

5. Průřezová témata

Průřezová témata a učivo chemie, které lze uplatnit při jejich realizaci.

Osobnostní a sociální výchova

Při hodinách laboratorních prací se utváří a rozvíjí dovednost pro spolupráci mezi žáky.

Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

Výchova k ochraně životního prostředí z celosvětového pohledu i v okrese Břeclav je součástí tohoto učiva
Voda, vzduch – zdroje znečištění, ozónová vrstva.

Oxidy – skleníkový efekt, vznik kyselých dešťů

Halogenderiváty – freony, ozónová vrstva

Paliva – obnovitelné a neobnovitelné zdroje, výfukové plyny, produkty hoření paliv, ropné havárie

Plasty – likvidace plastů

Chemické výroby – havárie s únikem jedovatých látek

Multikulturní výchova

Výchova dotýkající se mezilidských vztahů je uplatňována při výuce chemie stejně jako fyziky především dobrou vnitřní atmosférou ve výuce, pochopením problému žáka učitelem a opačně vhodným chováním žáků k učitelům. Učitel svým přístupem usměrňuje chování úspěšných žáků vzhledem k žákům s problémy učení.

Environmentální výchova

Výchova se opět dotýká problematiky ochrany životního prostředí, ale z pohledu lidských aktivit a základních podmínek života.

Voda, vzduch – zdroje znečištění, ozónová vrstva.

Oxidy – skleníkový efekt, vznik kyselých dešťů

Halogenderiváty – freony, ozónová vrstva

Paliva – obnovitelné a neobnovitelné zdroje, výfukové plyny, produkty hoření paliv, ropné havárie

Plasty – likvidace plastů

Chemické výroby – havárie s únikem jedovatých látek

Hnojiva – vliv na kvalitu půdy a vody.

Mediální výchova

Médie a komunikace představují v současnosti stále větší zdroj získávání zkušeností a poznatků pro současného člověka. Žáci jsou vedeni k tomu, aby získávali nové informace o nových technických objevech z tisku, různých encyklopedií, internetu a technických časopisů a dále tyto informace předávali ostatním spolužákům formou referátů a připravených soutěží.

PŘÍRODOPIS

1. Charakteristika výuky

Výuka přírodopisu probíhá od 6. do 9. ročníku. Je součástí vzdělávací oblasti Člověk a příroda. Pro výuku předmětu byla vyčleněna následující časová dotace:

6. ročník: 2 hodiny týdně, 1 hodina týdně praktický přírodopis

7. ročník: 2 hodiny týdně

8. ročník: 2 hodiny týdně

9. ročník: 1 hodina týdně

Významnou roli hrají mezipředmětové vztahy zasahující do dalších vzdělávacích oblastí (fyzika, chemie, zeměpis, český jazyk, matematika, informatika, dějepis). Žák poznává přírodu jako ucelený systém, jehož součástí jsou vzájemně propojeny a ovlivňují se.

2. Výchovné a vzdělávací strategie

1. Strategie směřující ke kompetenci k učení:

- na začátku vyučovací jednotky vždy společně s žáky vyvodíme cíl, na konci vyučovací jednotky společně zhodnotíme jeho dosažení;
- využíváme sebekontrolu a sebehodnocení žáků;
- zadáváme žákům samostatné práce vyžadující aplikaci teoretických poznatků;
- vyžadujeme od žáků vhodné rozvržení vlastní práce;
- umožňujeme žákům ve vhodných případech realizovat vlastní nápady a náměty;
- umožňujeme žákům pozorovat a experimentovat, porovnávat výsledky a vyvozovat závěry.

2. Strategie směřující ke kompetenci k řešení problémů:

- umožňujeme žákům vytvářet hypotézy, pozorovat různé jevy, hledat pro ně vysvětlení, provádět pokusy, ověřit výsledek řešení a zvážit jeho uplatnění v praxi;
- vytváříme pro žáky praktické problémové úlohy a situace, při nichž je nutné řešit praktické problémy;
- nabízíme žákům k řešení úkoly, které vyžadují propojení znalostí z více vyučovacích předmětů i využití praktických dovedností z různých oblastí lidské činnosti, a tudíž i více přístupů k vyřešení;
- žákům není bráněno při vlastní volbě pořadí vypracování úkolů;

3. Strategie směřující ke **kompetenci komunikativní**:

- klademe důraz na týmovou práci a kooperativní vyučování;
- umožňujeme žákům prezentovat vlastní názory
- využíváme metody obsahující prvky prezentace výsledků;
- vytváříme dostatečný prostor pro vyjadřování žáků při problémovém vyučování
- žáci mají maximální možnost samostatné ústní i písemné prezentace (samostatná práce, projekty, referáty, řízené diskuse, komunitní kruh);
- vyžadujeme od žáků využívání informačních technologií pro získávání informací i tvorbu výstupů
- důraz klademe na prožitkové vyučování;
- jako výstup z některých témat výuky vyžadujeme nejrozličnějším způsobem zpracované závěrečné práce

4. Strategie směřující ke **kompetenci sociální a personální**:

- důsledně vyžadujeme dodržování společně dohodnutých pravidel chování
- volíme formy práce, které pojímají různorodý kolektiv třídy jako mozaiku vzájemně se doplňujících kvalit, umožňující vzájemnou inspiraci a učení s cílem dosahování osobního maxima každého člena třídního kolektivu;
- zařazujeme do výuky práci v týmu, zdůrazňujeme pravidla kvalitní spolupráce a nutnost vzájemné pomoci;
- vyžadujeme od žáků (zpočátku s pomocí učitelů, později samostatně) rozdělení rolí ve skupině, vytvoření pravidel pro práci v týmu, převzetí zodpovědnosti za splnění úkolu (dvojice, skupiny, třída, škola);
- využíváme komunitního kruhu, diskusního kruhu, panelové diskuse, řízené diskuse, prezentace názorů
- učitel se orientuje na skupinovou práci, spolupráci ve třídě (příprava setkávání), vzájemnou pomoc při učení;
- do výuky pravidelně zařazujeme projekty, projektové dny
- výuku orientujeme na konkrétní příklady z každodenního života

5. Strategie směřující ke **kompetenci občanské**

- zadáváme žákům konkrétní příklady z každodenního běžného života;
- společně organizujeme celoškolské projektové dny

6. Strategie směřující ke **kompetenci pracovní:**

- různými formami (exkurze, film, beseda apod.) seznamujeme žáky s různými profesemi
- umožňujeme žákům podílet se na tvorbě pomůcek do výuky, prezentovat výsledky vlastní práce
- zapojujeme žáky do přípravy školních projektů;
- vyžadujeme od žáků zhodnocení vlastní práce i práce spolužáků a návrhy na zlepšení;

3. Obsah učiva v jednotlivých ročnících

6. ročník

Planeta Země, vznik a vývoj života

- vznik Země, složení, vznik atmosféry, hydrosféry
- názory na vznik života, anorganické a organické látky

Poznávání přírody

- lupa, mikroskop, mikroskopický preparát

Základní struktura života

- buňka rostlinná a živočišná, pletiva, tkáně, orgány, orgánové soustavy

Přehled organismů – jednobuněčné organismy

- viry, bakterie – stavba, výskyt, význam, praktické využití
- řasy, fotosyntéza
- jednobuněční živočichové – prvoci

Mnohobuněčné organismy

- řasy
- houby bez plodnic – základní charakteristika, pozitivní a negativní vliv na člověka a živé organismy
- houby s plodnicemi – stavba, výskyt, význam, zásady sběru, konzumace a první pomoc při otravě houbami
- lišejníky – stavba, symbióza, výskyt, význam

Mnohobuněčné organismy – živočichové

- vývoj, vývin, stavba těla, funkce jednotlivých částí, výskyt, význam
- významní zástupci jednotlivých skupin živočichů – žahavci, ploštěnci, měkkýši, kroužkovci, členovci – pavoukovci, roztoči, korýši, hmyz s proměnou dokonalou a nedokonalou

Člověk a příroda

- škodlivé, chráněné a užitečné druhy hmyzu

Praktický přírodopis

- Mikroskop, lupa
- Aranžování a vazba
- Chov drobných hospodářských a cizokrajných živočichů
- Organismy a prostředí, přirozené ekosystémy
- Ohrožené a vzácné druhy rostlin a živočichů

- Krytosem. rostlina – část rostlinného těla
- Léčivé rostliny a kouření
- Důkaz zásobních látek v organismech

7. ročník

Biologie živočichů

- strunatci – paryby, ryby, obojživelníci, plazi, ptáci (vývoj, vývin, stavba těla, funkce jednotlivých částí, význam, rozšíření)

Biologie rostlin – vyšší rostliny

- mechy, přesličky, plavuně, kapradiny (poznávání, stavba, význam)
- anatomie a morfologie rostlin (stavba a funkce kořene, stonku, listu, květu, semene, plodu)
- fyziologie rostlin (fotosyntéza, dýchání, růst, rozmnožování)
- systém rostlin (nahosemenné, krytosemenné, jednoděložné a dvouděložné rostliny, jejich vývoj a využití hospodářsky významných zástupců)
- význam rostlin a jejich ochrana

8. ročník

Savci

- důležité znaky, přizpůsobení prostředí
- přehled vybraných druhů, zařazení do ekosystému, projevy chování, vnitřní a vnější stavba těla
- srovnání hlavních znaků savců a člověka

Biologie člověka

- anatomie a fyziologie, stavba a funkce jednotlivých částí lidského těla, orgány, orgánové soustavy - opěrná a pohybová, trávicí, dýchací, oběhová, močová, kožní, nervová, rozmnožovací, smyslové orgány, soustava řídicí, vyšší nervová činnost
- odpovědné rodičovství, antikoncepce
- nakažlivé nemoci, přenos, prevence, imunita, očkování
- první pomoc – umělé dýchání, masáž srdce, zástava krvácení
- zdravý životní styl
- vliv kouření, stresu a drog na lidský organismus, zásady zdravé výživy
- základy genetiky – J. G. Mendel, dědičnost organismu
- nakažlivé nemoci, přenos, prevence, imunita, očkování, epidemie
- životní styl – pozitivní a negativní dopad prostředí a životního stylu na zdraví člověka

9. ročník

Neživá příroda

- geologické vědy
- vznik a stavba Země
- vnitřní geologické děje – poruchy vrstev zemské kůry, vrásy, zlomy, sopečná činnost, zemětřesení
- vnější geologické děje – zvětrávání, činnost vody, ledovce, větru, organismů

- význam vody a teploty prostředí pro život, ochrana a využití přírodních zdrojů, význam jednotlivých vrstev ovzduší pro život, vlivy znečištění ovzduší a klimatických změn na živé organismy a na člověka
- mimořádné události způsobené přírodními vlivy – příčiny vzniku mimořádných událostí, přírodní světové katastrofy, nejčastější mimořádné přírodní události v ČR (povodně, větrné bouře, sněhové kalamity, laviny, náledí) a ochrana před nimi

Složení zemské kůry

- nerosty – fyzikální a chemické vlastnosti, vznik, přehled, praktický význam a využití zástupců, určování základních vzorků, třídění nerostů
- horniny – přehled a třídění, určování základních vzorků
- půdy – vznik, půdotvorní činitelé, půdní druhy a půdní typy, složení, vlastnosti a význam půd

Vznik a vývoj života

- názory na vznik života
- chemický vývoj, biogenní prvky, vznik života, buňka bakteriální

Geologický vývoj

- geologické éry vývoje Země
- geologická stavba ČR - Český Masív, Západní Karpaty

Životní prostředí

- přírodní zdroje a jejich využívání
- stav životního prostředí
- chráněná území ČR

4. Očekávané výstupy na konci 3. období

a) Obecná biologie, biologie hub, biologie rostlin

- ovládá mikroskopickou techniku, vyhotoví mikroskopický preparát, pracuje s lupou
- popíše základní rozdíly mezi buňkou rostlinnou, živočišnou a bakteriální, vysvětlí funkci organel
- posoudí význam bakterií v přírodě
- rozpozná běžné druhy řas, uvědomí si význam řas pro život na Zemi
- objasní pojem symbióza na příkladu soužití řasy s houbou ve stélce lišejníků
- odvodí na základě pozorování uspořádání rostlinného těla (buňka, pletivo, orgán)
- porovná rostlinné orgány podle vnější a vnitřní stavby (kořen, stonek, list, květ, plod, semeno)
- rozpozná naše nejběžnější jedlé, nejedlé a jedovaté houby s plodnicemi a rozliší je podle charakteristických znaků
- vysvětlí způsob výživy hub
- orientuje se v základních pojmech z ekologie
- orientuje se v systematických skupinách rostlin, seznámí se s prací s klíčem k určování rostlin
- rozliší základní projevy a podmínky života, orientuje se v daném přehledu vývoje organismů
- uvede příklady dědičnosti v praktickém životě a příklady vlivu prostředí na utváření organismů
- uvede na příkladech z běžného života význam virů a bakterií v přírodě i pro člověka
- vysvětlí princip základních rostlinných fyziologických procesů a jejich využití při pěstování rostlin
- odvodí na základě pozorování přírody závislost a přizpůsobení některých rostlin podmínkám prostředí

b) Biologie živočichů

- dokáže porovnat stavbu těla jednobuněčných a mnohobuněčných živočišných organismů
- uvědomí si posloupnost vývoje organismů od jednobuněčných k mnohobuněčných
- rozlišuje a porovnává jednotlivé skupiny živočichů, zařazuje je do taxonomických jednotek, uvědomí si význam v ekosystémech a potravinových řetězcích
- porovná vnější a vnitřní stavbu vybraných živočichů, vysvětlí funkci orgánů, rozliší rozdíly mezi bezobratlými a strunatci

- objasní způsob života vybraných zástupců, jejich význam v přírodě a přizpůsobení danému prostředí
- zhodnotí význam živočichů v přírodě i pro člověka, uplatňuje zásady bezpečného chování ve styku s živočichy

c) **Biologie člověka**

- vysvětlí stavbu, uložení a funkci orgánů a orgánových soustav lidského těla
- uvědomí si význam smyslových orgánů pro člověka a nutnost jejich ochrany
- objasní problematiku vzniku a vývinu lidského jedince od početí do stáří
- ovládá možnosti antikoncepčních metod a uvědomí si zodpovědný přístup k rodičovství
- rozliší infekční choroby, jejich původce, způsob přenosu, možnosti prevence a léčby
- uvede zdravotní rizika spojená s užíváním návykových látek na lidský organismus
- vysvětlí význam genetiky při rozmnožování organismu
- orientuje se v aplikaci předlékařské první pomoci při poranění
- rozliší infekční choroby, jejich původce, způsob přenosu, možnost prevence a léčby, objasní význam zdravého způsobu života
- orientuje se v základních vývojových stupních fytoogeneze člověka

d) **Neživá příroda**

- vysvětlí geologickou stavbu Země
- rozliší důsledky vnitřních a vnějších geologických dějů
- rozpozná podle charakteristických vlastností vybrané nerosty a horniny a zhodnotí jejich praktický význam
- posoudí význam půdotvorných činitelů pro vznik půdy
- rozliší hlavní půdní typy a půdní druhy v ČR
- orientuje se v názorech na vznik života na Zemi
- vysvětlí geologický vývoj a stavbu území ČR, orientuje se v geologické mapě
- zhodnotí kladný a záporný vliv člověka na životní prostředí
- uvědomí si význam chráněných území
- uvede význam vlivu podnebí a počasí na rozvoj ekosystémů a charakterizuje mimořádné události způsobené výkyvy počasí a dalšími jevy, jejich doprovodné jevy a možné dopady i ochranu před nimi

e) **Praktický přírodopis**

- pozoruje přírodniny lupou, mikroskopem, zvládá nákres pozorovaných buněk, dokáže zhotovit mikroskopický preparát
- naučí se používat přírodniny vhodné do jednoduchých vazeb, zhotoví jednoduchou vazbu
- orientuje se v odborné literatuře, vyhledává a zpracovává informace
- orientuje se v základních ekologických pojmech, dokáže vypracovat vzorový ekosystém a svou práci obhájit
- orientuje se ve vybraných druzích chráněných rostlin a živočichů
- dokáže zhotovit herbář
- rozliší vybrané druhy léčivých rostlin a rostlin používaných jako koření
- zvládá jednoduché pokusy dokazující přítomnost organických látek v částech rostlinného těla (důkaz škrobu, tuků, bílkovin)

5. Průřezová témata

Osobnostní a sociální výchova

- při skupinové práci žáků a laboratorních pracích

Výchova myšlení v evropských a globálních souvislostech

- významní světoví přírodovědci, správný pohled na rozvoj a zachování fungujících ekosystémů

Multikulturní výchova

- pochopení rasových a etnických problémů, příbuznost člověka s ostatními savci

Enviromentální výchova

- vztah člověka a přírody, základní ekologické pojmy, třídění a recyklace odpadů, čištění odpadních vod, zdravý životní styl

Mediální výchova

- využívání výukových programů k procvičování znalostí, sledování přírodopisných filmů

ZEMĚPIS

1. Charakteristika výuky

Zeměpisné vzdělání umožňuje žákům porozumět přírodním faktům a jejich zákonitostem, pomáhá lépe se orientovat v běžném životě. Přírodu bereme jako celek, jehož části se navzájem ovlivňují. Při praktických činnostech se žáci učí pozorovat přírodní objekty, měřit je a z výsledků vyvozovat závěry. Při výuce poznávají důležité vztahy mezi přírodou a lidskou činností, hlavně závislost na přírodních zdrojích a vlivy činnosti člověka na stav životního prostředí a na lidské zdraví. Učivo zeměpisu postupně seznámí žáky i s postavením planety Země ve vesmíru, s přírodními podmínkami pro veškeré organismy i pro člověka. Společenskovední charakter umožňuje poznat a pochopit problémy růstu populace ve světě, problémy s výživou lidstva či ochranou přírody.

Hodinová dotace v jednotlivých ročnících – 6.r. až 8.r. – po 2 vyuč. hodinách, 9.r.-1 vyuč. hodina

2. Výchovné a vzdělávací strategie

1. Strategie směřující ke kompetenci k učení:

- na začátku vyučovací jednotky vždy společně s žáky vyvodíme cíl, na konci vyučovací jednotky společně zhodnotíme jeho dosažení;
- využíváme sebekontrolu a sebehodnocení žáků;
- zadáváme žákům samostatné práce vyžadující aplikaci teoretických poznatků;
- vyžadujeme od žáků vhodné rozvržení vlastní práce;
- umožňujeme žákům ve vhodných případech realizovat vlastní nápady a náměty;
- umožňujeme žákům pozorovat a experimentovat, porovnávat výsledky a vyvozovat závěry.

2. Strategie směřující ke kompetenci k řešení problémů:

- umožňujeme žákům vytvářet hypotézy, pozorovat různé jevy, hledat pro ně vysvětlení, provádět pokusy, ověřit výsledek řešení a zvážit jeho uplatnění v praxi;
- vytváříme pro žáky praktické problémové úlohy a situace, při nichž je nutné řešit praktické problémy;
- nabízíme žákům k řešení úkoly, které vyžadují propojení znalostí z více vyučovacích předmětů i využití praktických dovedností z různých oblastí lidské činnosti, a tudíž i více přístupů k vyřešení;
- žákům není bráněno při vlastní volbě pořadí vypracování úkolů;

- ve škole i při mimoškolních akcích průběžně monitorujeme, jak žáci řešení problémů prakticky zvládají.

3. Strategie směřující ke **kompetenci komunikativní**:

- klademe důraz na týmovou práci a kooperativní vyučování;
- umožňujeme žákům prezentovat vlastní názory při ranním kruhu;
- využíváme metody obsahující prvky prezentace výsledků;
- vytváříme dostatečný prostor pro vyjadřování žáků při problémovém vyučování, v komunitních kruzích;
- žáci mají maximální možnost samostatné ústní i písemné prezentace (samostatná práce, projekty, referáty, řízené diskuse, komunitní kruh);
- vyžadujeme od žáků využívání informačních technologií pro získávání informací i tvorbu výstupů

4. Strategie směřující ke **kompetenci sociální a personální**:

- důsledně vyžadujeme dodržování společně dohodnutých pravidel chování
- volíme formy práce, které pojímají různorodý kolektiv třídy jako mozaiku vzájemně se doplňujících kvalit, umožňující vzájemnou inspiraci a učení s cílem dosahování osobního maxima každého člena třídního kolektivu;
- zařazujeme do výuky práci v týmu, zdůrazňujeme pravidla kvalitní spolupráce a nutnost vzájemné pomoci;
- vyžadujeme od žáků (zpočátku s pomocí učitelů, později samostatně) rozdělení rolí ve skupině, vytvoření pravidel pro práci v týmu, převzetí zodpovědnosti za splnění úkolu (dvojice, skupiny, třída, škola);
- využíváme komunitního kruhu, diskusního kruhu, panelové diskuse
- učitel se orientuje na skupinovou práci, spolupráci ve třídě (příprava setkávání), vzájemnou pomoc
- žákům je poskytována možnost dle vlastního uvážení projevit své pocity a nálady;
- do výuky pravidelně zařazujeme projekty, projektové dny
- výuku orientujeme na konkrétní příklady z každodenního života

5. Strategie směřující ke **kompetenci občanské**:

- k prezentaci vlastních názorů žáků využíváme komunitní kruh, diskusní kruh
- zadáváme žákům konkrétní příklady z každodenního běžného života;
- společně se staršími žáky organizujeme celoškolní projektové dny
- na konkrétních modelových příkladech demonstrujeme pozitivní a negativní projevy chování lidí;

6. Strategie směřující ke **kompetenci pracovní**:

- různými formami (exkurze, film, beseda apod.) seznamujeme žáky s různými profesemi

- umožňujeme žákům podílet se na tvorbě pomůcek do výuky, prezentovat výsledky vlastní práce
- zapojujeme žáky do přípravy školních projektů;
- vyžadujeme od žáků zhodnocení vlastní práce i práce spolužáků a návrhy na zlepšení;

získané poznatky žáků jsou využívány při konkrétních činnostech propojených s praktickým životem

3. Obsah učiva v jednotlivých ročnících

6. ročník

Planeta Země

- postavení Země ve vesmíru, tvar a pohyby planety Země
- porovnání s ostatními tělesy sluneční soustavy

Glóbus a mapa

- glóbus, měřítko glóbu
- zeměpisná síť, důležité rovnoběžky a poledníky, zeměpisné souřadnice
- určování zeměpisné polohy v zeměpisné síti
- měřítko a obsah plánů a map, jejich orientace vzhledem ke světovým stranám
- praktické činnosti s plány, mapami a atlasy (i v terénu)

Přírodní obraz Země

- krajinná sféra Země a její složky
- tvary zemského povrchu
- přírodní složky krajiny, jejich vzájemná souvislost a podmíněnost

Jak žijí lidé na Zemi

- kulturní, společenské, hospodářské a politické zvláštnosti a podobnosti v životě lidí
- rozdělení zemí podle vyspělosti, rozvojové země, vyspělé země

Svět se propojuje

- mezinárodní organizace

7. ročník

Zeměpis světadílů a oceánů

- Afrika
  - Africké regiony
  - Atlantský oceán
  - Amerika
  - Americké regiony
  - Antarktida
  - Indický oceán
  - Tichý oceán
  - Oceánie
  - Austrálie
  - Asie
  - Asijské regiony
  - Severní ledový oceán
-
- zeměpisná poloha, rozloha, členitost a přírodní poměry světadílů, oceánů i jejich oblastí
  - kulturní, společenské, hospodářské a politické zvláštnosti a podobnosti světových regionů a některých vybraných států

8. ročník

Evropa

- přírodní poměry
- obyvatelstvo a osídlení
- hospodářství
- regiony Evropy
- Evropská unie

Česká republika

- zeměpisná poloha, rozloha, členitost, přírodní poměry
- rozmístění obyvatelstva, sídelní poměry
- rozmístění hospodářských aktivit, sektorová a odvětvová skladba hospodářství
- transformační společenské, politické a hospodářské procesy a jejich územní dopady
- hospodářské a politické postavení ČR v Evropě a ve světě, zapojení do mezinárodního obchodu, cestovní ruch
- členství v organizacích a seskupeních (EU, NATO)
- regiony České republiky – územní jednotky státní správy a samosprávy, krajské členění,
- kraj místního regionu – Jižní Morava, základní data a charakteristika, místní obec

9. ročník

Společenský a hospodářský zeměpis

- státy světa – srovnávací kritéria, velikost, počet obyvatel
- politické, bezpečnostní a hospodářské organizace a seskupení
- obyvatelstvo světa – rozmístění podle ras, národů, jazykových skupin a náboženství
- společenské, sídelní a hospodářské poměry současného světa, sídelní systémy, urbanizace
- soužití v multikulturní a společensky rozdílné společnosti
- předpoklady a faktory rozmístění hospodářských aktivit, odvětvová struktura, centra světového hospodářství, ukazatelé hospodářského rozvoje a životní úrovně
- geopolitické procesy, hlavní světová konfliktní ohniska

Životní prostředí

- krajina – typy krajin, přírodní a společenské prostředí, vztah přírody a společnosti
- složky životního prostředí, udržitelnost života a rozvoje společnosti
- ochrana přírody, chráněná území
- globální ekologické problémy a jejich východiska
- vyhledávání, třídění a hodnocení zeměpisných poznatků a informací, využití Internetu,
- cvičení a pozorování v terénu místní krajiny, okolí školy

4. Očekávané výstupy na konci 3. období

a) Planeta Země, přírodní obraz Země

- používá s porozuměním zeměpisnou a topografickou terminologii
- utřídí a hodnotí zeměpisné informace a zdroje dat z tabulek, grafů a časopisů
- rozlišuje a hodnotí geografické objekty, jevy a procesy v krajinné sféře
- vytváří si osobní postoje k okolnímu světu hodnocením míst, jevů a procesů
- umí objasnit postavení Země ve vesmíru a základní vlastnosti ostatních těles sluneční soustavy
- zhodnotí důsledky pohybů Země na život všech organismů i člověka
- rozlišuje jednotlivé složky přírodní sféry, jejich vzájemné souvislosti, pojmenovává
- základní typy zemského povrchu
- porovnává vliv vnitřních i vnějších vlivů v přírodní sféře a jejich dopad na člověka i přírodu

b) Zeměpis světadílů a oceánů

- umí ukázat na mapách probírané světadíly a oceány, porovnává a přiměřeně hodnotu, polohu, rozlohu, přírodní, kulturní, společenské, politické a hospodářské poměry, zvláštnosti a podobnosti vybraných oblastí nebo států
- hodnotí případné změny přírodní, hospodářské či politické a jejich důsledky
- umí ukázat na mapách všechny světadíly, oceány a makroregiony podle různých kritérií
- porovnává a úměrně hodnotí polohu, rozlohu, přírodní, společenské i politické a hospodářské poměry v jednotlivých světadílech a regionech
- zvažuje změny, které v různých částech světa nastaly, nastávají nebo mohou nastat a vyvozuje příčiny

c) Česká republika

- zhodnotí přírodní, hospodářské a kulturní poměry a zdroje na území ČR i v jednotlivých regionech
- lokalizuje na mapách jednotlivé kraje ČR
- umí vyhledat hlavní oblasti těžby nerostných surovin a hospodářských aktivit
- uvádí příklady a působnosti ČR ve světových mezinárodních institucích, organizacích a seskupeních
- vymezí a lokalizuje místní oblast – region
- hodnotí na přiměřené úrovni přírodní hospodářské a kulturní poměry místního regionu, možnosti dalšího rozvoje, přiměřeně analyzuje vazby místního regionu k vyšším územním celkům
- hodnotí a porovnává na přiměřené úrovni polohu, přírodní poměry, přírodní zdroje, lidský a hospodářský potenciál České republiky v evropském a světovém kontextu

d) Společenský a hospodářský zeměpis, životní prostředí

- srovnává státy světa a zájmové integrace států světa na základě podobných i odlišných znaků
- posoudí prostorovou organizaci světové populace, její rozložení, strukturu, růst, pohyby
- posoudí, jak přírodní podmínky souvisí s funkcí lidského sídla, pojmenuje základní znaky sídel
- srovnává předpoklady a hlavní faktory pro územní rozmístění hospodářských aktivit
- lokalizuje aktuální geopolitické změny a politické zájmy ve světě
- srovnává různé krajiny jako součást pevninské krajinné sféry, rozlišuje znaky a funkce krajin
- uvádí konkrétní příklady přírodních a krajinných složek, prvků
- uvádí na vybraných příkladech důsledky přírodních i společenských vlivů na životní prostředí
- společenské a hospodářské prostředí (společenský a hospodářský zeměpis)
- zhodnotí přiměřeně strukturu složky a funkce světového hospodářství, lokalizuje na mapách hlavní světové surovinové a energetické zdroje

Terénní geografická výuka, praxe a aplikace

- ovládá základy praktické topografie a orientace v terénu
- aplikuje v terénu praktické postupy při pozorování, zobrazování a hodnocení krajiny
- uplatňuje v praxi zásady bezpečného pohybu a pobytu v krajině, uplatňuje v modelových situacích zásady bezpečného chování a jednání při mimořádných událostech

5. Průřezová témata

Osobnostní a sociální výchova

- vede k porozumění sobě samému a druhým, napomáhá k zvládnutí vlastního chování
- přispívá k utváření dobrých lidských vztahů ve třídě i mimo ni
- rozvíjí základní – dovednosti dobré komunikace a k tomu příslušné vědomosti
- utváří a rozvíjí základní dovednosti pro spolupráci, formuje studijní dovednosti
- vede k uvědomování si hodnot různých lidí, jejich názorů a přístupů k řešení problémů prevence škodlivých způsobů chování

Výchova demokratického občana

- vede k aktivnímu postoji v obhajování a dodržování lidských práv a svobod
- vede k pochopení významu řádu, pravidel a zákonů pro fungování společnosti
- nést vlastní odpovědnost za svá rozhodnutí
- rozvíjí a podporuje komunikativnost, formační, dialogické schopnosti a dovednosti

- vede k uvažování o problémech v širších souvislostech ke kritickému myšlení

Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

- rozšiřuje a prohlubuje dovednosti potřebné pro orientaci v evropském prostředí
- prohlubuje vědomosti potřebné k pochopení souvislostí evropských kořenů
- vede k pochopení významu společných politik a institucí Evropské unie, seznamuje s dopadem činnosti na osobní a občanský život každého z nás
- vede k poznání a pochopení života a díla významných Evropanů
- kultivuje postoje k Evropě jako širší vlasti, ke kulturní rozmanitosti
- naši sousedé jejich život, jazyky, tradice a zvyky
- naše vlast a Evropa, evropské a státní symboly zemí Evropy
- Den Evropy
- život Evropanů a styl života evropských rodinách a zemích
- evropská integrace, Evropská unie a další mezinárodní organizace

Multikulturní výchova

- poznávání a respektování zvláštností různých etnik a cizinců, žijících v České republice
- uplatňování práva všech lidí žít společně, spolupracovat a udržovat tolerantní vztahy
- a vzájemně se obohacovat o různé kultury
- vést k principům slušného chování, dodržování morálních norem, vést k solidaritě
- rozvíjet smysl pro rovnocennost všech lidí v Evropě a různých způsobů života a myšlení
- zdůrazňovat význam učení cizím jazykům jako předmětu dorozumívání
- rozvíjet poznání projevů rasové nesnášenlivosti, netolerance a diskriminace

Environmentální výchova

- vede každého jedince k pochopení vzájemných vztahů člověka a životního prostředí
- sleduje a rozvíjí ekologická, ekonomická a prostorová hlediska
- vést k aktivní ochraně našeho životního prostředí
- vést k odpovědnosti ve vztahu k biosféře, ochraně přírody i přírodních zdrojů
- přispívat k utváření zdravého životního stylu, estetickému vnímání krás našeho okolí
- seznámit se s ekosystémy např. les, vodní zdroje, moře, tropický deštný les, lidská sídla,
- kulturní krajina a uvědomit si příznivé a nepříznivé vlivy a dopady lidské činnosti
- podněcovat k ochraně a šetření základních přírodních zdrojů jako je voda, ovzduší, půda
- seznámit s problémy, které vznikají působením člověka – např. vliv zemědělství,
- dopravy, průmyslu a odpadů na měnící se životní prostředí člověka, vést ke snaze ho zlepšovat než zhoršovat

Mediální výchova

- učí se využívat média jako zdroje informací ve vyučování, v zábavě i ve volném čase
- přispívá k využívání vlastních schopností v týmové práci, přizpůsobování se ostatním
- kritické hodnocení reklam, některých zpravodajství, orientace v textu
- rozvíjení psaného projevu, využívat práci s grafy, časopisy, televizí (videopořady),
- počítači k získávání informací, k zábavě i k účelnému využívání volného času

Vzdělávací oblast: UMĚNÍ A KULTURA

VÝTVARNÁ VÝCHOVA

1. Charakteristika výuky

Výtvarná výchova jako předmět je součástí procesu rozvoje estetických vztahů žáků ke skutečnosti i k umění. Výuka výtvarné výchovy vychází především z citového vztahu žáků k zobrazované skutečnosti. Výtvarné činnosti rozvíjejí tvořivost, fantazii, estetické cítění, podněcují a uspokojují potřeby žáků vyjadřovat se k různým tématům, situacím, prožitkům.

Děti se snaží vyjadřovat své představy výtvarnými prostředky již od útlého věku. Výtvarný projev předškolního věku je především rázu schematického. Děti svým kresbám rozumí, dospělí většinou nedovedou do jejich světa vstupovat. Není však vhodné myšlenkový svět dětí narušovat předkreslováním a vedením k napodobování. Je naopak potřebné dát dítěti svobodu a do jeho kreseb nezasahovat.

V 1. – 3. ročníku převládá spontánnost, bezprostřednost výtvarného projevu dítěte. Dítě kreslí rádo z paměti, předloham se vyhýbá. Jeho představy ho těší a snaží se je ztvárnit. Vhodná motivace, která předchází výtvarné tvorbě, podněcuje uvolnění dětské fantazie. Děti potom často tvoří s velkým zaujetím a prožívají velkou radost z toho, co vytvořily. Jejich práce jsou plné volnosti, naivnosti a psychologických záhad.

Úlohou učitele je posilovat sebevědomí žáků, využívat jejich fantazii, rozvíjet ji, podporovat jejich vlastní výtvarné vyjadřování, podněcovat zájem o výtvarnou práci vhodnou motivací. V tomto období je vhodné, když mezi metody a formy práce zařazuje učitel co nejvíce různé hravé činnosti a experimentování. Výtvarná výchova dává žákům možnost se individuálně svou výtvarnou činností projevit, sami mohou různými výtvarnými prostředky ztvárnit své vidění světa. Je dobře, když svůj výtvarný projev mají žáci možnost obhájit, vysvětlit ho spolužákům a vyslechnout jejich názory. Často právě vzájemné hovory žáků o svých výtvorech mohou měnit jejich pohled na svět nebo určitou věc. Zde má učitel příležitost jemně usměrňovat a postupně působit na vytváření výtvarného vkusu žáků.

Hodinová dotace – 1.r. - 3. r. – po 1 vyuč.hodině

Tato výchova prolíná celým obdobím. Jeví se jako vedení žáka:

- k svobodnému výtvarnému vyjádření
- k uvědomování si krásy tvarů, barev a barevných kombinací, struktur
- k postupné schopnosti samostatné volby výtvarné techniky (technologie), ke správnému zacházení s výtvarnými nástroji, barvami apod.
- k účasti na utváření prostředí, ve kterém žijeme, učíme se

Ve všech formách výtvarného projevu (v kresbě, malbě, grafice, modelování, prostorovém vytváření, v kombinovaných technikách ...) se projevuje dětská osobnost dítěte, jeho cítění a chápání světa kolem sebe. Téměř všechny námětové okruhy výtvarné výchovy obsahují základní vztahy k životu, prostředí a lidem, a proto souvisí blíže s výukou prvouky a vztahem žáků k životnímu prostředí. Učitelům se přímo nabízí možnost k mezipředmětovým vztahům a využití výtvarných činností žáků v různých malých projektech. Velmi vhodné je uplatňovat ve výuce náměty z žákova okolí, z dětského života z prostředí obce i školy.

Při výtvarné tvorbě plné her, fantazie, spontánnosti, experimentů s technikami i materiály by nemělo v tomto období chybět ani výtvarné zpracování k určitému konkrétnímu tématu (kresbou, malbou).

Takové výtvarné práce mohou být dvojího druhu

- na základě vlastní představy dítěte
- podle skutečnosti

Kresba z představy má zpočátku ilustrativní charakter, vypráví o bezprostředních zážitcích a zkušenostech žáků a o jeho citovém životě. Motivací k těmto kresbám může být prožitek z her, ze čteného textu, z osobního prožitku, z vycházky apod.

Kresba podle skutečnosti vyjadřuje obvykle první dojem žáka z pozorování. Každý sleduje zpočátku něco jiného, někoho zaujme barva, jiného zaujmou detaily, někdo dovede zachytit linie pozorovaných věcí, někdo zase zachytí jejich funkci. Žák se postupně učí výtvarně uvažovat, pozorně vnímat skutečnost a výtvarně vystihnout její podobu. Proto již v tomto období můžeme začít i s kreslením věcí podle skutečnosti. Žáci samozřejmě nedokáží hned dokonale zachytit pozorovanou skutečnost. Spokojujeme se proto zejména s vystižením toho charakteru předmětu, který pozorujeme. Tyto kresby velmi vhodně využíváme nejen při výuce prvouky, ale i v hodinách matematiky, čtení a psaní. Mnohý žák se v mladším školním věku snáze vyjadřuje kresbou než slovy. Kresbou může např. snadno vyjadřovat porozumění čtené větě nebo čtenému příběhu, porozumění funkci pozorované věci (např. mlýnek, struhadlo). Tím výtvarná výchova přesahuje rámec předmětu jako takového.

K vytváření hlubšího vztahu k výtvarnému umění využíváme návštěvy výstav obrazů, loutek a maňásků, hraček, pohlednic aj., besedujeme nad knihami a jejich ilustrátory.

K vycházkám v průběhu roku je vhodné přidávat prvky výtvarné výchovy, neboť při nich s žáky můžeme pozorovat např. výstavbu obce, významné stavby obce, stavební sloh, ve kterém jsou domy postaveny, úpravu domů a jejich okolí, získáváme spoustu námětů, zajímavostí, postřehů, nasbíráme materiály pro další práci.

Na vytváření žákovského výtvarného vkusu a jeho vztahu k výtvarnému umění a výtvarným hodnotám má také vliv prostředí (rodina, škola, obec, její okolí), kde děti žijí. Nemalý vliv má i rozvoj techniky – fotografie, televize, video, počítače, které zprostředkovávají dětem spoustu podnětů, zážitků (pozitivních, ale v mnoha případech i negativních). Pak je třeba také takováto témata do hodin výtvarné výchovy zařazovat a pomoci tak dětem přemíru podnětů zpracovávat, uvědomovat si jejich hodnotu, zaujímat k nim nějaké postoje, vnímat pozitivní i negativní.

Některé činnosti mohou dětem ukázat, jak lze tuto moderní techniku vhodně využít (počítačová grafika, internet, televizní motivační či vzdělávací pořady, reklama, plakáty, kreslená animace, loutky ...).

Učitel, který dovede dětskou duši naladit k výtvarnému projevu, bývá často odměněn bohatstvím dětských nápadů.

Pro výuku výtvarné výchovy je třeba mít dostatečné množství pomůcek a poučit žáky, jak se s nimi zachází. Kromě základních pomůcek pro výtvarné činnosti, které má každý žák svoje vlastní, je třeba mít soubor pomůcek ve třídě pro specifické a složitější výtvarné techniky. Výtvarná výchova nevede samoúčelně jen k osvojování výtvarných technik. Prostřednictvím výtvarných činností pomáhá k výchově citlivého člověka, který si všímá okolního světa a jeho projevů.

2. Výchovné a vzdělávací strategie

1. Strategie směřující ke **kompetenci k učení**:

- na začátku vyučovací jednotky vždy společně s žáky vyvodíme cíl, na konci vyučovací jednotky společně zhodnotíme jeho dosažení;
- využíváme sebekontrolu a sebehodnocení žáků;
- zadáváme žákům samostatné práce vyžadující aplikaci teoretických poznatků;
- vyžadujeme od žáků vhodné rozvržení vlastní práce;
- umožňujeme žákům ve vhodných případech realizovat vlastní nápady a náměty;

2. Strategie směřující ke **kompetenci k řešení problémů**:

- vytváříme pro žáky praktické problémové úlohy a situace, při nichž je nutné řešit praktické problémy;
- nabízíme žákům k řešení úkoly, které vyžadují propojení znalostí z více vyučovacích předmětů i využití praktických dovedností z různých oblastí lidské činnosti, a tudíž i více přístupů k vyřešení;
- žákům není bráněno při vlastní volbě pořadí vypracování úkolů;
- ve škole i při mimoškolních akcích průběžně monitorujeme, jak žáci řešení problémů prakticky zvládají.

3. Strategie směřující ke **kompetenci komunikativní**:

- umožňujeme žákům prezentovat vlastní názory
- využíváme metody obsahující prvky prezentace výsledků;
- důraz klademe na prožitkové vyučování;

4. Strategie směřující ke **kompetenci sociální a personální**:

- důsledně vyžadujeme dodržování společně dohodnutých pravidel chování
- volíme formy práce, které pojímají různorodý kolektiv třídy jako mozaiku vzájemně se doplňujících kvalit, umožňující vzájemnou inspiraci a učení s cílem dosahování osobního maxima každého člena třídního kolektivu;
- vyžadujeme od žáků (zpočátku s pomocí učitelů, později samostatně) rozdělení rolí ve skupině, vytvoření pravidel pro práci v týmu, převzetí zodpovědnosti za splnění úkolu (dvojice, skupiny, třída, škola)
- učitel se orientuje na skupinovou práci, spolupráci ve třídě (příprava setkávání), vzájemnou pomoc
- žákům je poskytována možnost dle vlastního uvážení projevit své pocity a nálady;
- do výuky pravidelně zařazujeme projekty, projektové dny
- výuku orientujeme na konkrétní příklady z každodenního života
- ve výuce jsou využívány hry
- v rámci spolupráce s různými věkovými skupinami organizujeme společné akce

5. Strategie směřující ke **kompetenci občanské**:

- k prezentaci vlastních názorů žáků využíváme kruh, komunitní kruh, diskusní kruh
- zadáváme žákům konkrétní příklady z každodenního běžného života;
- společně se staršími žáky organizujeme celoškolské projektové dny
- na konkrétních modelových příkladech demonstrujeme pozitivní a negativní projevy chování lidí;
- škola pořádá akce připomínající lidové tradice (vánoční den, velikonoční den);

6. Strategie směřující ke **kompetenci pracovní**:

- různými formami (exkurze, film, beseda apod.) seznamujeme žáky s různými profesemi

- umožňujeme žákům podílet se na tvorbě pomůcek do výuky, prezentovat výsledky vlastní práce
- zapojujeme žáky do přípravy školních projektů;
- vyžadujeme od žáků zhodnocení vlastní práce i práce spolužáků a návrhy na zlepšení;

3. Obsah učiva v jednotlivých ročnících

Přehled tematických okruhů v 1. období

a) objeovávání světa přírody v jednotlivých i v širších souvislostech

- pozorování přírody (přírodniny, rostliny, zvířata)
- chápání přírody ve smyslu prostředí života (krajina jako prostředí pro rostliny, zvířata, lidi)
- tvář krajiny v různých souvislostech (barevnost krajiny a její proměny v průběhu roku, využití žákovských zkušeností)
- vztah k přírodě (estetické oceňování krásy přírody)
- příroda a běh času (roční období, počasí)

b) poznávání a prožívání světa dítěte

- pociťování domova jako životní jistoty (dítě v domácím prostředí, domácí práce, hry)
- poznávání školy – nové životní prostředí (třída, škola, spolužáci)
- styk se světem mimo školu (ulice, cesta do školy, sport, hry, výlety, hřiště, přátelé)

c) svět, který děti pozorují, který pociťují a kterému naslouchají

- setkávání s prostými životními zkušenostmi (u lékaře, na poště, na nádraží, v obchodě aj.)
- poslouchání a vyprávění (pohádky, písničky, říkadla, zážitky)
- významná sváteční setkávání (rodinné oslavy, Vánoce, Velikonoce)
- vnímání smyslových vjemů a jejich výtvarný záznam (přepis pocitů z dotýkání, přepis zvuků aj.)

d) svět dětské fantazie – výtvarná hra a experiment

e) svět, který dítě obklopuje, ovlivňuje ho (věda a technika, výstavy, architektura, besedy, ...)

1. ročník

- námětové kreslení na základě vlastních prožitků dětí
- poznávání základních barev a jejich různé užívání
- kresby podnětené vyprávěním, četbou, vhodnou motivací ilustrující fantazii dítěte – kreslení podle představ
- kresby a modely přírodnin vztahující se k učivu prvouky, zobrazují vše, co dětem poskytuje příroda – kreslení podle skutečnosti, jehož hlavním účelem je vystižení tvaru a barvy
- výtvarné dotváření přírodnin na základě představ dítěte
- vytváření prostorových fantazií seskupováním a kombinováním přírodních i umělých materiálů, včetně materiálů netradičních
- hry s barvou, poznávání vlastností barev, výtvarné využití vzniklých náhodností, které vzbuzují v dětech rozličné představy
- hra s linií, vedení linie v různých materiálech
- jednoduché dekorativní kreslení, otisky přírodních prvků na papír a do plastických materiálů
- plastická a prostorová tvorba – spontánní hry s různými tvárnými materiály
- prostorové hry se stavebnicovými prvky
- jednoduché prvky moderní techniky ve výtvarné tvorbě
- seznamování se s významnými osobnostmi výtvarného umění jako např. Josef Lada

2. – 3. ročník

- námětové kreslení na základě vlastního prožitku, rozvoj dětské představivosti a fantazie
- dětský příběh vyjádřený kresbou
- pozorování přírodnin, rozlišování tvarů, barvy, struktury, jejich kombinace a výtvarné dotváření
- využití barev základních i barev vzniklých mícháním, tvoření souladu dvou barev

- pozorování tvarů užitečných předmětů a pokusy o výtvarné ztvárnění jejich obrysové linie
- pozorování tvarů a poznávání funkcí různých předmětů, které člověk používá k práci, grafický záznam pohybu a zobrazení předmětu
- rytmické řešení plochy s využitím různých prvků a střídání barev – jak se dá návrhů využít
- členění plochy s použitím libovolných geometrických prvků, barevná kompozice – náměty pro využití návrhu
- jednoduché náčrty, plány, modely podle fantazie a skutečnosti
- hračky v životě dětí, výtvarný návrh hračky, pokus o jeho výrobu
- prostorová tvorba – formování, deformování materiálů, pokus o plastické komponování;
- prostorové činnosti s dostupnými stavebními prvky (papírové krabičky)
- kombinace prvků moderní techniky, návrhy, plány, ...
- seznamování se s významnými osobnostmi výtvarného umění jako např. Josef Lada, Ondřej Sekora, Helena Zmatlíková, Adolf Born

Typy, druhy a formy činnosti ve výtvarné výchově, výtvarné techniky

- experimentování s barvami (míchání, zapouštění, překrývání)
- využívání různých materiálů (přírodních, umělých, vč. odpadových), poznávání jejich vlastností, zpracování různými technikami
- vyhledávání výrazných a zajímavých linií, tvarů, barev, struktur, jejich zaznamenávání (kresba, malba, otisk, frotáž, ...)
- výtvarné vyjádření zážitků, emocí, smyslových vjemů, myšlenek, událostí, pohybu (malba, kresba, linie, tvar, ...)
- experimentování s běžnými i netradičními nástroji a materiály (štětec, dřívko, rudka, uhel, tužka, fix, ruka, prsty, provázek, papír, kůra, textilie, kůže, kovy, plasty, ...)
- výtvarné vnímání věcí, užitečných předmětů z hlediska funkce, tvaru, dekoru, ... (kresba, vytrhávání z papíru, koláž, ...)
- vytváření jednoduchých náčrtů, plánů, modelů
- využívání různých materiálů k výtvarnému prostorovému zpracování (modelína, modurit, sádra, papír, přírodniny, plasty, textil, kůže – mísení, hnětení, lití, lepení, stříhání navlékání)
- seznamování s jednoduchými grafickými technikami (otisk, frotáž, papírořez, tisk z koláže, kombinace technik)
- práce s velkými formáty individuální i skupinová různými technikami (balící papír, velké formáty čtvrtky, asfalt, ...)
- práce na třídních projektech, návrhy, formy zpracování volba, techniky
- výtvarně dramatické a komunikační hry (sochy, maňásci, ...)
- dotváření prostředí, ve kterém žijeme, svými výtvarnými pracemi
- vycházky s výtvarnými náměty, pozorováním (sběr materiálů, pozorování věcí, prvky staveb, práce v terénu, ...), návštěvy výstav, muzeí

4. Očekávané výstupy na konci 1. období

Žáci

- umí pracovat s barvou různé konzistence, rozezná studené a teplé barvy, osvojil si schopnost vědomě míchat základní barvy
- poznávají různé materiály (přírodní i umělé) seznamují se s různými způsoby jejich zpracování (různými technikami), osvojují si dovednosti práce s různými nástroji
- rozvíjejí schopnost výtvarně vnímat věci, užitečné předměty z hlediska funkce, tvaru, dekoru, pohybu apod.
- komponují jednoduché tvary, vnímají neuspořádaní či záměrné rozmístování či řazení
- poznávají možnosti námětového plošného i lineárního vyjádření, pokoušejí se volně pracovat s linkou, tvarem, obrysem
- pokouší se dotvářet výtvarné práce písemným projevem
- experimentují s různými materiály k vytváření prostorových prací
- poznávají prostředí školy, okolí obce, sledují detaily staveb, předmětů
- postupně si osvojují schopnost vyjádřit se o své práci, zdůvodnit, hodnotit, vyjádřit se také o práci

- jiných, vést dialog o výtvarné práci, být tolerantní
- podílejí se na dotváření prostředí, ve kterém žijí, které je obklopuje, vystavují své práce, připravují výtvarnou výzdobu prostředí třídy, školy
- poznávají výtvarná vyjádření významných malířů (zejména ilustrátorů dětských knih, regionálních umělců), aj. výtvarných umělců
- docházejí k poznání, že výtvarné umění patří ke kulturnímu bohatství národa
- rozpoznává a pojmenovává prvky vizuálně obrazného vyjádření (linie, tvary, objemy, barvy, objekty); porovnává je a třídí na základě odlišností vycházejících z jeho zkušeností, vjemů, zážitků a představ
- v tvorbě projevuje své vlastní životní zkušenosti; uplatňuje při tom v plošném i prostorovém uspořádání linie, tvary, objemy, barvy, objekty a další prvky a jejich kombinace
- vyjadřuje rozdíly při vnímání události různými smysly a pro jejich vizuálně obrazné vyjádření volí vhodné prostředky
- interpretuje podle svých schopností různá vizuálně obrazná vyjádření; odlišné interpretace porovnává se svou dosavadní zkušeností
- na základě vlastní zkušenosti nalézá a do komunikace zapojuje obsah vizuálně obrazných vyjádření, která samostatně vytvořil, vybral či upravil

5. Průřezová témata

Osobnostní a sociální výchova

Vztah osobnostní a sociální výchovy ke vzdělávací oblasti „Umění a kultura“ je založen především na rozvoji smyslového vnímání, kreativitě, vnímání a utváření mimouměleckého estetického chování a mezilidských vztahů a chápání umění jako prostředku komunikace a osvojování si světa.

- žák se prostřednictvím výtvarné výchovy snaží porozumět sám sobě, ale i spolužákům rozvíjením tvořivosti a estetického citění
- žáci hodnotí ve spolupráci s učitelem výtvarné práce své a svých spolužáků, hledají pozitiva a možnosti opravy nedostatků
- žáci jsou vedeni k pochopení významu řádu a pravidel při organizaci vlastní výtvarné práce, společné práce a projektů ve výtvarné výchově
- žáci se prostřednictvím výtvarné výchovy učí utvářet a rozvíjet základní dovednosti spolupráce – výtvarné skupinové práce, pomoc a rada spolužáků a učitele, hledání nejlepšího řešení, vzájemná tolerance
- prostřednictvím vhodných tematických námětů, her, modelových situací, různorodých výtvarných technik a využíváním různého materiálu jsou u žáků prohlubovány dětské výtvarné schopnosti a dovednosti

Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

Ve vzdělávací oblasti „Umění a kultura“ rozvíjí průřezové téma vztah k evropské a světové kultuře.

Prohlubuje porozumění evropským kulturním kořenům.

- prostřednictvím návštěv výstav, seznamováním s ilustracemi z knih a encyklopedií je prohlubováno prvotní povědomí potřebné k pochopení souvislostí evropských kořenů
- postupně vést žáky k poznání a pochopení života různých evropských národů

Environmentální výchova

- vést žáky k uvědomění si podmínek života na Zemi a možnostmi jejich ohrožení – tematické výtvarné práce, výtvarný svět v dětské představě a svět skutečný
- podněcovat aktivitu, tvořivost a ohleduplnost ve vztahu k přírodě

Mediální výchova

- využívat médií jako zdroj informací, kvalitní zábavy a náplně volného času
- rozvoj komunikačních schopností, tvorba mediálního sdělení – školní časopis, výstavky

2. období

1. Charakteristika výuky

Výtvarná výchova je založena na tvůrčích činnostech žáka - tvorbě, vnímání a interpretaci. Tyto činnosti umožňují rozvíjet a uplatnit vlastní vnímání, cítění, myšlení, prožívání, představivost, fantazii, intuici a invenci. K jejich realizaci nabízí výtvarná výchova vizuálně obrazné prostředky nejen tradiční a ověřené, ale i nově vznikající v současném výtvarném umění v obrazových médiích. Tvůrčími činnostmi (rozvíjením smyslové citlivosti, uplatňováním subjektivity a ověřením komunikačních účinků) založenými na experimentování je žák veden k odvaze a chuti uplatnit osobně jedinečné pocity a prožitky a zapojit se na své odpovídající úrovni do procesu tvorby a komunikace.

Tvořivý přístup vychází zejména z porovnávání dosavadní a aktuální zkušenosti žáka a umožňuje mu uplatňovat vlastní pocity a prožitky.

Ve 4. – 5. ročníku začíná být dětská fantazie a představivost korigována rozvíjejícím se intelektem.

Žáci postupně přecházejí od hravých činností k uvědomělejší výtvarné práci. Jejich výpověď o vztazích k okolnímu světu je stále bezprostřední, zachovávají si citový vztah.

Hodinová dotace – 2 hodiny týdně v každém ročníku

2. Výchovné a vzdělávací strategie

1. Strategie směřující ke **kompetenci k učení**:

- na začátku vyučovací jednotky vždy společně s žáky vyvodíme cíl, na konci vyučovací jednotky společně zhodnotíme jeho dosažení;
- využíváme sebekontrolu a sebehodnocení žáků;
- zadáváme žákům samostatné práce vyžadující aplikaci teoretických poznatků;
- vyžadujeme od žáků vhodné rozvržení vlastní práce;
- umožňujeme žákům ve vhodných případech realizovat vlastní nápady a náměty;

2. Strategie směřující ke **kompetenci k řešení problémů**:

- vytváříme pro žáky praktické problémové úlohy a situace, při nichž je nutné řešit praktické problémy;
- nabízíme žákům k řešení úkoly, které vyžadují propojení znalostí z více vyučovacích předmětů i využití praktických dovedností z různých oblastí lidské činnosti, a tudíž i více přístupů k vyřešení;
- žákům není bráněno při vlastní volbě pořadí vypracování úkolů;
- ve škole i při mimoškolních akcích průběžně monitorujeme, jak žáci řešení problémů prakticky zvládají.

3. Strategie směřující ke **kompetenci komunikativní**:

- umožňujeme žákům prezentovat vlastní názory
- využíváme metody obsahující prvky prezentace výsledků;
- důraz klademe na prožitkové vyučování;

4. Strategie směřující ke **kompetenci sociální a personální**:

- důsledně vyžadujeme dodržování společně dohodnutých pravidel chování
- volíme formy práce, které pojímají různorodý kolektiv třídy jako mozaiku vzájemně se doplňujících kvalit, umožňující vzájemnou inspiraci a učení s cílem dosahování osobního maxima každého člena třídního kolektivu;
- vyžadujeme od žáků (zpočátku s pomocí učitelů, později samostatně) rozdělení rolí ve skupině, vytvoření pravidel pro práci v týmu, převzetí zodpovědnosti za splnění úkolu (dvojice, skupiny, třída, škola)
- učitel se orientuje na skupinovou práci, spolupráci ve třídě (příprava setkávání), vzájemnou pomoc
- žákům je poskytována možnost dle vlastního uvážení projevit své pocity a nálady;
- do výuky pravidelně zařazujeme projekty, projektové dny
- výuku orientujeme na konkrétní příklady z každodenního života
- ve výuce jsou využívány hry
- v rámci spolupráce s různými věkovými skupinami organizujeme společné akce

5. Strategie směřující ke **kompetenci občanské**:

- k prezentaci vlastních názorů žáků využíváme kruh, komunitní kruh, diskusní kruh
- zadáváme žákům konkrétní příklady z každodenního běžného života;
- společně se staršími žáky organizujeme celoškolské projektové dny
- na konkrétních modelových příkladech demonstrujeme pozitivní a negativní projevy chování lidí;
- škola pořádá akce připomínající lidové tradice (vánoční den, velikonoční den);

6. Strategie směřující ke **kompetenci pracovní**:

- různými formami (exkurze, film, beseda apod.) seznamujeme žáky s různými profesemi
- umožňujeme žákům podílet se na tvorbě pomůcek do výuky, prezentovat výsledky vlastní práce
- zapojujeme žáky do přípravy školních projektů;
- vyžadujeme od žáků zhodnocení vlastní práce i práce spolužáků a návrhy na zlepšení;

3. Obsah učiva v jednotlivých ročnících

Náměty pro práci ve 4. – 5. ročníku

a) Výtvarné vyjádření skutečnosti

- volný výtvarný projev doplňovaný pozorováním skutečnosti
- výtvarné vyjádření kontrastu přírodních forem a pozadí
- vyjádření dějového celku se vztahem k prostředí
- zpřesňování vyjádření proporcí lidské postavy a hlavy srovnáváním představy se skutečností
- výtvarné vyjádření znaků, tvarů, barevnosti přírodních objektů
- výtvarné vyjádření věcí (tvar, prostor, barva, skutečnost a představa)
- rozvíjení prostorového vidění, cítění a vyjadřování na základě pozorování prostorových jevů a vztahů

b) Užité práce dekorativní a prostorové

- základní poučení o teorii barev
- řešení úkolů dekorativního charakteru v ploše (využití geometrických prvků, střídání barev)
- seznámení s funkcí písma
- uplatnění výtvarného výrazu linie vytvářené různými nástroji v různých materiálech
- poznávání možností využití některých materiálů prostřednictvím experimentování
- rozvíjení citlivého vztahu k materiálu a k jeho zpracování
- poznávání smyslu, organizace, funkce a výtvarně estetického účinku reliéfního řešení plochy

c) Výtvarné umění a životní prostředí

- chápání odlišnosti uměleckého vyjadřování skutečnosti od vnější podoby světa
- druhy volného výtvarného umění (lidové umění, výtvarná úprava knih, malířství, kultura bydlení, ...)
- seznamování se s významnými ilustrátory dětských knih (Adolf Born, Zdeněk Burian, ...)
- krásy přírody a vztah k životnímu prostředí
- návštěvy galerií, výstav

Doporučené výtvarné materiály a techniky (typy, druhy a formy činnosti)

- experimentování s barvami (míchání, zapouštění, překrývání)
- využívání různých materiálů (přírodních, umělých, vč. odpadových), poznávání jejich vlastností, zpracování různými technikami
- vyhledávání výrazných a zajímavých linií, tvarů, barev, struktur, jejich zaznamenávání (kresba, malba, otisk, frotáž, ...)
- výtvarné vyjádření zážitků, emocí, smyslových vjemů, myšlenek, událostí, pohybu (malba, kresba, linie, tvar, ...)
- experimentování s běžnými i netradičními nástroji a materiály (štětec, dřívko, rudka, uhel, tužka, fix, ruka, prsty, provázek, papír, kůra, textilie, kůže, kovy, plasty, ...)
- výtvarné vnímání věcí, užitekových předmětů z hlediska funkce, tvaru, dekoru, ... (kresba, vytrhávání z papíru, koláž, ...)
- vytváření jednoduchých náčrtů, plánů, modelů
- využívání různých materiálů k výtvarnému prostorovému zpracování (modelína, modurit, sádra, papír, přírodniny, plasty, textil, kůže – mísení, hnětení, lití, lepení, stříhání navlékání)
- seznamování s jednoduchými grafickými technikami (otisk, frotáž, papírořez, tisk z koláže, kombinace technik)
- práce s velkými formáty individuální i skupinová různými technikami (balící papír, velké formáty čtvrtky, asfalt, ...)
- práce na třídních projektech, návrhy, formy zpracování, volba techniky
- výtvarně dramatické a komunikační hry (sochy, maňásci, ...)
- dotváření prostředí, ve kterém žijeme, svými výtvarnými pracemi
- vycházky s výtvarnými náměty, pozorováním (sběr materiálů, pozorování věcí, prvky staveb, práce v terénu, ...), návštěvy výstav, muzeí

4. Očekávané výstupy na konci 2. období

Žák

- při vlastních tvůrčích činnostech pojmenovává prvky vizuálně obrazného vyjádření
- (vnímá je zrakově a přirovnává je), porovnává je na základě vztahů (světlostní poměry, barevné kontrasty, proporční vztahy a jiné)
- užívá a kombinuje prvky vizuálně obrazného vyjádření ve vztahu k celku, v plošném vyjádření linie a barevné plochy, v objemovém vyjádření modelování, v prostorovém vyjádření
- uspořádává prvky ve vztahu k vlastnímu tělu
- při tvorbě vizuálně obrazných vyjádření se vědomě zaměřuje na projevení vlastních životních zkušeností i na tvorbu vyjádření, která mají komunikační účinky pro jeho nejbližší sociální vztahy
- nalézá vhodné prostředky pro vizuálně obrazná vyjádření vzniklá na základě vztahu zrakového vnímání k vnímání dalšími smysly, uplatňuje je v ploše, objemové i prostorové tvorbě

- osobitost svého vnímání uplatňuje v přístupu k realitě, k tvorbě a interpretaci vizuálně obrazného vyjádření, pro vyjádření nových i neobvyklých pocitů a prožitků svobodně volí a kombinuje prostředky (včetně prostředků a postupů současného výtvarného umění)
- porovnává různé interpretace vizuálně obrazného vyjádření a přistupuje k nim jako ke zdroji inspirace
- nalézá a do komunikace v sociálních vztazích zapojuje obsah vizuálně obrazných vyjádření, která samostatně vytvořil, vybral či upravil

5. Průřezová témata

Osobnostní a sociální výchova

- prostřednictvím výtvarné výchovy utvářet a rozvíjet základní dovednosti spolupráce – výtvarné skupinové práce, pomoc a rada spolužáků a učitele, hledání nejlepšího řešení, vzájemná tolerance
- pěstovat dobré vztahy v kolektivu třídy, vytvářet příznivé a klidné prostředí
- při výtvarných činnostech vést žáky k přemýšlení a hledání vhodných variant, k vlastnímu výtvarnému experimentování a objevování, podporovat a podněcovat u žáků vlastní fantazii (nápaditost, tvořivost, originalitu, schopnost vidět věci jinak)
- prostřednictvím vhodných tematických námětů, her a modelových situací poznává žák sám sebe, zároveň je zdrojem informací pro ostatní, spolužáci se učí chápat jeho vidění světa, jeho jednání a prožitky

Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

- prostřednictvím různých tematických prací (rodinné příběhy, cestopisy, cizí a naše
- lidové zvyky a tradice) pomoci žákům vytvářet pozitivní postoj k odlišnostem a rozmanitostem společenských kultur, podporovat tento postoj k tradičním evropským hodnotám

Multikulturní výchova

- poskytovat žákům informace o etnických kulturních skupinách žijících okolo nás
- rozvíjet toleranci a vstřícnost při zapojování žáků z odlišného sociálního a kulturního prostředí do kolektivu třídy

Environmentální výchova

- vést žáky k zamyšlení se nad vztahy člověka a prostředí (podmínky života na Zemi
- a možnosti jejich ohrožení), k uvědomování si přírodního a sociálního prostředí – tematické výtvarné práce, výtvarný svět v dětské představě a svět skutečný
- podněcovat aktivitu, tvořivost a ohleduplnost ve vztahu k přírodě, vhodné a nevhodné výtvarné materiály a techniky

3. období

1. Charakteristika výuky

Výtvarná výchova je postavena na tvůrčích činnostech – tvorbě, vnímání a interpretaci. Je realizována prostřednictvím činností žáka, ve kterých uplatňuje vlastní vnímání, myšlení, cítění, prožitky, představivost a fantazii. Umožňuje mu vyjadřovat se k různým tématům a situacím. Svůj výtvarný projev mají žáci možnost prezentovat, obhájit, vysvětlit spolužákům, vyslechnout jejich názory a zároveň říci svůj názor na práci ostatních. Ve všech formách výtvarného projevu se prezentuje osobnost žáka a dává mu možnost individuálně se vyjádřit.

Žák se postupně učí vytvářet si vztah k výtvarnému umění, výtvarným hodnotám, učí se zaujímat k nim svůj postoj, vnímat pozitivní i negativní, je veden k všímání si okolního světa.

Časová dotace – 6. r. – 2 hod., 7.r. – 1 hod., 8.r.-1 hod., 9.r. – 2 hod.

2. Výchovné a vzdělávací strategie

1. Strategie směřující ke **kompetenci k učení**:

- na začátku vyučovací jednotky vždy společně s žáky vyvodíme cíl, na konci vyučovací jednotky společně zhodnotíme jeho dosažení;
- využíváme sebekontrolu a sebehodnocení žáků;
- zadáváme žákům samostatné práce vyžadující aplikaci teoretických poznatků;
- vyžadujeme od žáků vhodné rozvržení vlastní práce;
- umožňujeme žákům ve vhodných případech realizovat vlastní nápady a náměty;

2. Strategie směřující ke **kompetenci k řešení problémů**:

- vytváříme pro žáky praktické problémové úlohy a situace, při nichž je nutné řešit praktické problémy;
- nabízíme žákům k řešení úkoly, které vyžadují propojení znalostí z více vyučovacích předmětů i využití praktických dovedností z různých oblastí lidské činnosti, a tudíž i více přístupů k vyřešení;
- žákům není bráněno při vlastní volbě pořadí vypracování úkolů;
- ve škole i při mimoškolních akcích průběžně monitorujeme, jak žáci řešení problémů prakticky zvládají.

3. Strategie směřující ke **kompetenci komunikativní**:

- umožňujeme žákům prezentovat vlastní názory
- využíváme metody obsahující prvky prezentace výsledků;
- důraz klademe na prožitkové vyučování;

4. Strategie směřující ke **kompetenci sociální a personální**:

- důsledně vyžadujeme dodržování společně dohodnutých pravidel chování
- volíme formy práce, které pojímají různorodý kolektiv třídy jako mozaiku vzájemně se doplňujících kvalit, umožňující vzájemnou inspiraci a učení s cílem dosahování osobního maxima každého člena třídního kolektivu;
- vyžadujeme od žáků (zpočátku s pomocí učitelů, později samostatně) rozdělení rolí ve skupině, vytvoření pravidel pro práci v týmu, převzetí zodpovědnosti za splnění úkolu (dvojice, skupiny, třída, škola)
- učitel se orientuje na skupinovou práci, spolupráci ve třídě (příprava setkávání), vzájemnou pomoc
- žákům je poskytována možnost dle vlastního uvážení projevit své pocity a nálady;
- do výuky pravidelně zařazujeme projekty, projektové dny
- výuku orientujeme na konkrétní příklady z každodenního života
- ve výuce jsou využívány hry

- v rámci spolupráce s různými věkovými skupinami organizujeme společné akce

5. Strategie směřující ke **kompetenci občanské**:

- k prezentaci vlastních názorů žáků využíváme kruh, komunitní kruh, diskusní kruh
- zadáváme žákům konkrétní příklady z každodenního běžného života;
- společně se staršími žáky organizujeme celoškolské projektové dny
- na konkrétních modelových příkladech demonstrujeme pozitivní a negativní projevy chování lidí;
- škola pořádá akce připomínající lidové tradice (vánoční den, velikonoční den);

6. Strategie směřující ke **kompetenci pracovní**:

- různými formami (exkurze, film, beseda apod.) seznamujeme žáky s různými profesemi
- umožňujeme žákům podílet se na tvorbě pomůcek do výuky, prezentovat výsledky vlastní práce
- zapojujeme žáky do přípravy školních projektů;
- vyžadujeme od žáků zhodnocení vlastní práce i práce spolužáků a návrhy na zlepšení;

3. Obsah učiva v jednotlivých ročnících

6. ročník

a) Výtvarné vyjádření skutečnosti

- portrét
- postava (správné proporce)
- přírodní a umělé formy (rostliny, plochy, předměty)
- proměny přírody
- barvy

Dekorativní, prostorové práce

- výtvarný rytmus
- osová souměrnost
- prostorové práce

b) Čím děti žijí

- tematické práce na základě osobních prožitků, setkání s literárním, filmovým dílem

c) Práce v materiálu

d) Výtvarné umění

- dějiny výtvarné kultury- pravěk, starověk
- ilustrace, ilustrátoři
- současné výtvarné umění – návštěva galerie
- výtvarné techniky

7. ročník

a) Výtvarné vyjádření skutečnosti

- člověk (správné proporce lidského těla, stojící postava, postava v pohybu, skupina dvou, tří postav)
- přírodní a umělé formy (válcovité předměty, zajímavé předměty a mechanismy, zobrazení jejich skupiny)
- zvířata
- naše město, kraj, vlast

b) Dekorativní, prostorové práce, práce v materiálu

- výtvarný kontrast, rytmus, struktura
- písmo
- loutka, maňásek

c) Výtvarné umění

- dějiny výtvarné kultury (románský, gotický sloh, renesance)
- lidové umění
- oblasti výtvarné kultury (malířství, sochařství, grafika, architektura, užité umění)
- návštěva galerie

8. ročník

a) Výtvarné vyjádření skutečnosti

- předměty kolem nás (skupina hranatých těles)
- perspektiva těles
- svět kolem nás (vztahy, komunikace)
- ilustrace
- grafika
- počítačová grafika

b) Dekorativní, prostorové práce, práce v materiálu

- písmo
- loutka
- navrhování oděvů

c) Výtvarné umění

- České a světové v 18. a 19. století (baroko, romantismus, realismus, impresionismus)
- design – návštěva galerie

9. ročník

a) Výtvarné vyjádření skutečnosti

b) Dekorativní, prostorové práce

c) Práce v materiálu

Náměty, oblasti:

- člověk a jeho tělesné a duševní stavy (abstrakce)
- stopy člověka
- planeta Země
- Vesmír
- Architektura (významné stavby ve světě a u nás)
- město, dům, perspektiva budov
- netradiční výtvarné techniky
- Výtvarné umění
- základní principy a proudy 20. století (kubismus, abstraktní umění, op-art, kinetické umění)
- regionální umění
- návštěva galerie
- fotografie

4. Očekávané výstupy

- žák rozeznává a správně používá pomůcky a materiály v různých výtvarných technikách
- různými výtvarnými výrazovými prostředky umí vyjádřit konkrétní i abstraktní téma
- při své tvůrčí činnosti využívá osobní zkušenosti, znalosti, aktivně zapojuje fantazii a představivost,

užívá a kombinuje prahy obrazného vyjádření ve vztahu k celku, v plošném vyjádření linie a barevné plochy v objemovém vyjádření modelování a skulpturní postup, v prostorovém vyjádření uspořádání prahů ve vztahu k vlastnímu tělu i jako nezávislý model

- zvládá správné vyjádření základních proporcí postavy, správného tvaru předmětu, správné zobrazení vnímané skutečnosti
- spojuje výtvarné práce s písmem
- umí pracovat s linií, barvou a jejími odstíny
- umí své práce prezentovat, hodnotit, obhajovat
- porovnává a hodnotí práce ostatních, vytváří si vlastní názory a postoje k výtvarnému umění okolního světa
- vyhledává souvislosti mezi výtvarným uměním a jinými druhy umění
- orientuje se v oblasti výtvarné kultury a dějin výtvarného umění, v oblasti regionálního umění
- je seznámen s některými netradičními výtvarnými technikami a styly
- svými pracemi se podílí na dotváření svého okolního prostředí
- rozliší působení vizuálně obrazného vyjádření v rovině smyslového účinku, v rovině subjektivního účinku a v rovině sociálně utvářeného i symbolického obsahu

5. Průřezová témata

Osobnostní a sociální výchova

- návštěvy uměleckých besed a výstav
- rozhovory, slovní vyjádření, hodnocení své práce
- diskuse nad uměleckým dílem
- vytváření společné práce
- výzdoba třídy, školy, pracemi žáků

Výchova demokratického občana

- nezesměšňovat a neničit práce ostatních žáků, ale snažit se je pochopit a správně vnímat
- ochota pomáhat, být ohleduplný, respektovat názory druhých
- respektovat kulturní odlišnosti
- výtvarně vyjádřit mezilidské vztahy

Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

- orientace ve vývoji umění, hledat podobnosti a odlišnosti
- porozumět rozdílnosti kultur
- seznámení s folklorem, lidovými zvyky, tradicemi, regionální umění
- zážitky ze světa, významné stavby světa, symboly

Multikulturní výchova

- poznávání naší kultury a tradic
- kultura a umění v našem regionu (umělci, stálé kulturní akce, významné stavby, kulturní a výstavní prostory apod.)
- poznávat a respektovat odlišnosti kultur

Environmentální výchova

- estetické kvality prostředí
- vandalismus
- významné dny Země
- prostředí v našem městě

Mediální výchova

- vliv médií na kulturu
- vývoj médií a jejich přínos v oblasti kultury a umění

HUDEBNÍ VÝCHOVA

1. období

1. Charakteristika výuky

Hlavními složkami hudební výchovy jsou zpěv a poslech hudby. Těžištěm hudebně-výchovné práce je zpěv. Láska k hudbě se nejspíše probouzí zpěvem, neboť při něm je žák aktivní a tvořivý. Zpívaná píseň nejlépe rozvíjí pěvecké i hudební dovednosti a návyky žáků. Nejčastější formou tohoto období je zpěv jednohlasný. Učitel dbá individuálních zvláštností dětského hlasu, vede žáky k tomu, aby zpívali čistě, lehce a bez křiku. Dále je třeba pamatovat na to, aby rozsah a poloha písní odpovídaly rozsahu a poloze dětského hlasu. V hudební výchově je třeba střídát činnosti tak, aby děti nezpívaly po celou vyučovací hodinu.

Výběr písní má být rozmanitý, má napomáhat hlasovému výcviku. V tomto období jsou pro zpěv nejvhodnější lidové písně, dětmi oblíbené písně umělé, vhodné je využívat i písní místních nebo krajových. Současně s výcvikem pěveckých dovedností rozvíjí zpěv hudební sluch žáků, jejich smysl pro čistou intonaci a rytmus. Smysl pro rytmus snadno a dobře rozvíjíme častým zařazováním jednoduchých doprovodných nástrojů (tyčinky, bubínek, tamburína, činely apod.) ke zpěvu žáků. Vnímání hudby se rozvíjí v celé hudebně-výchovné práci, nejvýrazněji při poslechu hudby. Poslechem se učí žáci hudbu citově prožívat a soustředit se. Přitom jsou žáci vedeni k tomu, aby vyjadřovali a srovnávali své dojmy z poslechu hudebních skladeb.

Zpěv by se měl stát pro děti přirozenou potřebou pro vyjádření pohody a radosti, a to i v jiných předmětech než HV. Proto výuku hudební výchovy vedeme tak, aby se stala pro žáky příjemnou a oblíbenou. K dobrému rozvíjení pěveckých dovedností žáků v tomto období velmi dobře napomáhá každodenní zpěv zařazovaný v průběhu vyučování jako doplněk učiva nebo jako příjemná relaxační chvílka.

Ve zpěvu i poslechu je nezbytné se vracet k probraným písním a skladbám. Jen tak žák může dobře zvládnout melodii a slova písně, zapamatovat si hudební skladbu. Stále zdokonalovanou reprodukcí písní a opakovaným poslechem se prohlubuje vztah žáků k hudebním dílům i intenzita jejich estetického prožitku. Při výuce hudební výchovy je třeba věnovat pozornost hudebně nadaným žákům, dbát o jejich další rozvoj, doporučovat zájmovou činnost. Zpěvem, poslechem, jednoduchým doprovodem písní na dětské hudební nástroje a pohybovým projevem se stávají děti aktivními provozovateli hudby.

2. Výchovné a vzdělávací strategie

1. Strategie směřující ke **kompetenci k učení**:

- na začátku vyučovací jednotky vždy společně s žáky vyvodíme cíl, na konci vyučovací jednotky společně zhodnotíme jeho dosažení;
- využíváme sebekontrolu a sebehodnocení žáků;
- zadáváme žákům samostatné práce vyžadující aplikaci teoretických poznatků;
- vyžadujeme od žáků vhodné rozvržení vlastní práce;
- umožňujeme žákům ve vhodných případech realizovat vlastní nápady a náměty

2. Strategie směřující ke **kompetenci k řešení problémů**:

- vytváříme pro žáky praktické problémové úlohy a situace, při nichž je nutné řešit praktické problémy;

- nabízíme žákům k řešení úkoly, které vyžadují propojení znalostí z více vyučovacích předmětů i využití praktických dovedností z různých oblastí lidské činnosti, a tudíž i více přístupů k vyřešení;
- žákům není bráněno při vlastní volbě pořadí vypracování úkolů;
- ve škole i při mimoškolních akcích průběžně monitorujeme, jak žáci řešení problémů prakticky zvládají.

3. Strategie směřující ke **kompetenci komunikativní**:

- klademe důraz na týmovou práci a kooperativní vyučování;
- využíváme metody obsahující prvky prezentace výsledků
- vyžadujeme od žáků uplatňování dovedností komunikace
- zařazujeme činnosti umožňující komunikaci s různými věkovými skupinami žáků

4. Strategie směřující ke **kompetenci sociální a personální**:

- důsledně vyžadujeme dodržování společně dohodnutých pravidel chování
- volíme formy práce, které pojímají různorodý kolektiv třídy jako mozaiku vzájemně se doplňujících kvalit, umožňující vzájemnou inspiraci a učení s cílem dosahování osobního maxima každého člena třídního kolektivu;
- od prvního ročníku zařazujeme do výuky práci v týmu
- vyžadujeme od žáků (zpočátku s pomocí učitelů, později samostatně) rozdělení rolí ve skupině, vytvoření pravidel pro práci v týmu, převzetí zodpovědnosti za splnění úkolu (dvojice, skupiny, třída, škola);
- učitel se orientuje na skupinovou práci, spolupráci ve třídě
- žákům je poskytována možnost dle vlastního uvážení projevit své pocity a nálady;
- do výuky pravidelně zařazujeme projekty
- ve výuce jsou využívány hry
- v rámci spolupráce s různými věkovými skupinami organizujeme společné akce starších a mladších žáků

5. Strategie směřující ke **kompetenci občanské**:

- společně se staršími žáky organizujeme celoškolní projektové dny
- škola pořádá akce připomínající lidové tradice (vánoční den);
- nabízíme žákům vhodné pozitivní aktivity (kulturní – divadlo, sbor..)

6. Strategie směřující ke **kompetenci pracovní**:

- nabídkou zájmových útvarů podněcujeme u žáků zájmovou činnost a smysluplné využití volného času;
- různými formami (exkurze, film, beseda apod.) seznamujeme žáky s různými profesemi

- umožňujeme žákům podílet se na tvorbě pomůcek do výuky
- vyžadujeme od žáků zhodnocení vlastní práce i práce spolužáků a návrhy na zlepšení;

3. Obsah učiva v jednotlivých ročnících

S hudbou se dítě setkává od malička. Proto v počátcích výuky HV budeme vycházet ze znalosti jednoduchých lidových písní, které obvykle žáci znají ze zpěvu v rodinách, ze zpěvu podle dětských knížek a ze zpívání v mateřských školkách a dětmi oblíbených hudebních nahrávek.

Děti předškolního věku obvykle umí zpívat písně

- Halí, belí
- Ovčáci, čtveráci
- Skákal pes
- Pec nám spadla
- Maličká su
- To je zlaté posvícení
- Prší, prší
- Pásla Ovečky
- Jedna, dvě, tři, čtyři, pět
- Kočka leze dírou
- Travička zelená
- Holka Modrooká
- Já mám koně
- Když jsem já sloužil
- Pod naším okýnkem
- Čížečku, čížečku

1. ročník

- rozlišování zvuků a tónů
- melodizované říkanky
- hudebně pohybové hry
- dechová a hlasová cvičení
- dětské lidové písně, které v dětech budí radost ze zpěvu, lásku k lidem, k přírodě, k domovu
- dětské písně umělé, které zachycují život dětí, svět her, pohádek, fantazie
- vytváření pěveckých dovedností a návyků: správné držení těla a hlavy, správné dýchání, tvoření tónů, výslovnost
- sluchem rozlišovat základní vlastnosti tónu: vysoký – nízký, dlouhý – krátký, silný – slabý (pomocí zrakového i pohybového názoru)
- vést žáky k tomu, aby se projevovali i pohybově podle hudby
- pro poslech je vhodné volit: lidové písně v provedení dětských sborů, poslech písní, které zpívají skupiny dětí ze třídy, přístupné a dětem obsahově blízké umělé písně, dětské taneční hry, jednoduché instrumentální skladby
- vytváření citového vztahu k hudbě

Během prvního ročníku se žáci naučí 10 – 12 lidových či autorských písní odpovídajících jejich hlasovému rozsahu, věku a zájmu. Seznámí se i s písněmi typickými pro náš region.

Doporučené písně:

- Zlatá brána
- Kočka leze dolů
- V zahradě na hrušce
- Když jsem já sloužil
- Utíkej Káčo
- Štědrej večer nastal
- Jedna dvě, Honza jde

- Sedí liška pod dubem
- Měla babka, čtyři jabka
- Červená karkulka
- Pásli ovce valaši
- My tři králové

Při výuce v průběhu celého roku dbáme na to, aby vyučování bylo radostné a dalo žákům co nejvíce citových zážitků. V prvním ročníku mají někteří žáci nevyvinutý hudební sluch, nedovedou či nechtějí zpívat. Pěvecké dovednosti získávají žáci přípravnými cvičeními, která si učitel vytváří z prvků nacvičované písně. Přitom je dobře využít individuálního zpěvu žáků, kteří intonačně čistě zpívají a ostatní nechat zpěv spolužáka poslouchat a potom kousek napodobit.

Učitel věnuje péči o hlas žáků pozornost. Dbá, aby žáci

- zpívali lehce, bez křiku, ve vyvětrané místnosti
- nezpívali dlouho ve vysoké nebo nízké hlasové poloze
- nezpívali celou hodinu
- poslouchali se navzájem

K cvičením hlasovým se řadí cvičení dechová. Při nich se žáci učí hospodařit s dechem. Možné je k nim připojit pohyby paží. Hlasová cvičení je vhodné volit jednoduchá, aby se mohla soustředit pozornost k vytvoření krásného tónu a správné výslovnosti samohlásek, souhlásek, slabik i slov.

Cvičení sluchová vychovávají hudební sluch žáků. Písně se nacvičují v tomto období podle sluchu.

2. ročník

- hlediska pro výběr písní jsou obdobná jako v 1. ročníku
- dechová a hlasová cvičení z 1. ročníku automatizovat, nevyhledávat stále nová cvičení, měnit pouze motivaci, jde tu hlavně o docílení co nejlepšího provedení
- rytmická cvičení propojujeme s písněmi, využíváme též rytmických slabik, tempo udáváme tleskáním nebo vyťukáním dob
- se zřetelem k hlasovým dispozicím jednotlivých žáků pozvolna rozšiřujeme hlasový rozsah a upevňujeme ho
- písně volíme do rozsahu oktávy
- zpěv podle pokynů učitele (jednotný začátek všech, podřídit se určitému tempu)
- učit opakovat udaný tón
- sluchem rozlišovat stoupající a klesající melodii tónové řady
- rozlišit vyšší tón od nižšího
- pohybového a grafického znázornění využít ke zpěvu vzestupných a sestupných řad tónů, zpívat je na úryvcích písní
- hudební teorii zařazovat pouze v nezbytně nutném množství a spojovat ji se zpívanými písněmi (notová osnova, houslový klíč, taktová čára, noty podle délky)
- v poslechových skladbách seznamovat děti s hudebními nástroji a přednesem lidových a dětských písní

Během 2. ročníku se žáci naučí 10 – 12 lidových či autorských písní odpovídajících jejich hlasovému rozsahu, věku a zájmu. Seznámí se s písněmi typickými pro náš region.

Doporučené písně:

- Okolo Frýdku
- Kalamajka
- Rybička maličká
- Ti zlosejnší muzikanti
- Já do lesa nepojedu
- Jak jsi krásné neviňátko
- Co to zvoní
- Hlava, ramena
- Masožravá kytka a cvrček
- Pět minut v Africe

- Nesem vám noviny
- Štěstí, zdraví, pokoj svatý

Písňe tvoří i ve 2. ročníku hlavní součást práce v hodinách Hudební výchovy. Ostatní činnosti při výuce jsou spojovány se zpěvem. Návčik písni provádíme nápodobou, písňe vhodně motivujeme, dbáme na pochopení obsahu textu písňe, na osvojení si textu, rytmu i melodie jednotlivými žáky. Při zpěvu věnujeme pozornost výslovnosti. Při opakování písňe doprovázíme jednoduchým rytmickým nebo pohybovým doprovodem. Vhodnou pomůckou jsou nástroje Orffovy školy. Jednoduché rytmické nástroje si též snadno můžeme připravit s dětmi z běžně dostupných materiálů a předmětů.

3. ročník

- upevnění pěveckých návyků (držení těla, hlavy a dýchání, tvoření tónů, výslovnost) pomocí ustálených dechových a hlasových cvičení
- rozšiřování pěveckého rozsahu (c1 – d2) dle individuálních schopností žáků, zpěv písni v tomto rozsahu
- upevňování dovednosti zpívat tóny vzestupné a sestupné řady na úryvcích písni a cvičeních
- rytmické doprovody písni (na tělo či s využitím Orffova instrumentáře) podle jednoduchého notového zápisu, vyjádření těžké a lehké doby
- vnímání dynamiky v hudbě při poslechu a její užívání při zpěvu (p – mf –f)
- pohybové vyjádření melodie, tanec
- taktování ve 2/4 taktu, polka
- rozlišování hudebních nástrojů strunných, dechových a bicích podle vzhledu i tónu
- hudební nauka – poznávání notové osnovy, houslového klíče, taktu, délky not (celá, půlová, čtvrt'ová, osminová), pomlk (čtvrt'ová, osminová) při práci s písňemi, v rytmických doprovodech, seznámení s jednočárkovanou stupnicí Cdur
- poslech – rozlišování melodie a rytmu písni při poslechu, opakovaný poslech skladeb z minulých ročníků, seznámení se skladbami významných českých (B. Smetana, A. Dvořák, ...) a evropských skladatelů (W.A. Mozart, A. Vivaldi,...), seznámení s hudbou jiných národů

Během 3. ročníku se žáci naučí 10 – 12 lidových či autorských písni odpovídajících jejich hlasovému rozsahu, věku a zájmu. Seznámí se i s písňemi typickými pro náš region.

Doporučené písňe:

- Ach synku, synku
- Beskyde, Beskyde
- Když sem byl malučký
- Když jsem jel do Prahy
- Na tý louce zelený
- Modrají se pomněnečky
- Vyletěla holubička
- Slunce za hory
- Voláme sluníčko
- My jsme žáci ...

Zpěv doprovázíme rytmickými nástroji. Když máme rytmických nástrojů nedostatek, sami si je vyrábíme např. ze skořápek ořechů, kelímků naplněných rýží, čočkou apod., místo hůlek použijeme vařečky, lžičkou ťukáme do skleničky apod. Žákům dáváme možnost objevit další zvukové efekty a zkusit je využít při zpěvu. S hudbou se žáci mohou setkat též při návštěvě výchovných koncertů, besedách o hudbě hudebních aktivitách. Mohou sledovat též část videozáznamu koncertu. Poslechové skladby v 1. období vzdělávání volíme podle nahrávek, které jsou k dispozici. Dbáme, aby v poslechových skladbách byly zastoupeny písňe lidové, známé umělé písňe pro děti a věku přiměřené skladby významných českých hudebních skladatelů.

4. Očekávané výstupy na konci 1. období

Žák na konci 1. období:

- má při zpěvu správné pěvecké návyky
- podle individuálních dispozic zpívá v jednolase čistě a rytmicky správně melodie známých lidových a dětských písní
- na základě individuálních hudebních schopností používá jednoduché rytmické nástroje při doprovodné hře
- pohybem reaguje na hudbu s využitím jednoduchých gest a tanečních kroků
- dovede zazpívat (pomocí písně) stoupající a klesající melodie
- rozlišuje nejznámější hudební nástroje
- ví, že českým nejznámějším hudebním skladatelem je Bedřich Smetana
- podle melodie pozná státní hymnu a umí jí projevit úctu
- rytmizuje a melodizuje jednoduché texty, improvizuje v rámci nejjednodušších hudebních forem
- pohybem vyjadřuje metrum, tempo, dynamiku, směr melodie
- rozlišuje jednotlivé kvality tónů, rozpozná výrazné tempové a dynamické změny v proudu znějící hudby
- rozpozná v proudu znějící hudby některé hudební nástroje, odliší hudbu vokální, instrumentální a vokálně instrumentální

5. Průřezová témata

Průřezová témata budou využívána jako součást vzdělávacího obsahu vyučovacího předmětu.

Osobnostní a sociální výchova

- rozvoj smyslového vnímání, pozornosti a soustředění, vyjádření pocitů z poslechu hudebních ukázek
- získávání dovedností (pomocí písní a poslechu skladeb) pro pozitivní naladění mysli a dobrý vztah k sobě samému
- uvolnění a relaxace (psychohygiena)
- cvičení pro rozvoj základních rysů kreativity (pružnosti nápadů, originality, schopnosti vidět věci jinak, citlivosti)
- rozvoj pozornosti vůči odlišnostem
- chování podporující dobré vztahy – např. ochota pomáhat (zpěv ve dvojicích, trojicích), být ohleduplný (kultivovaný projev, pravidla chování v divadle, na koncertě)
- cvičení aktivního naslouchání řeči zvuků a tónů
- využití různých postupů dramatické výchovy
- např. dramatizace písní, návštěva divadla, koncertů, diskuse nad uměleckým dílem

Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

- budovat vztah k evropské a světové hudbě (různorodost hudebního projevu)
- nejznámější hymny evropských zemí
- lidové písně z různých oblastí (krajové oblasti)

Multikulturní výchova

- seznamování s rozmanitostí různých hudebních kultur, jejich tradicemi
- hudba v našem regionu (písně, umělci, kulturní postavy, kulturní akce)
- poznávat a tolerovat odlišnosti hudebních kultur

Mediální výchova

- vnímání zvuku (hluk, pozitivní zvukový vjem)
- vývoj médií – rozhlasu, nahrávek
- setkávání se s hudbou – rozhlas, televize, koncerty, soutěže

2. období

1. Charakteristika výuky

V hudební výchově si žáci rozvíjí pěvecké a poslechové dovednosti. Učí se zpívat intonačně čistě, lehce, se správným držením těla, soustředí se na správné dýchání, tvoření tónů a výslovnost. Jde nejčastěji o zpěv jednohlasý, případně dvojhlasý a kánon. Rozsah a poloha písní musí odpovídat rozsahu a poloze dětského hlasu.

Spolu s pěveckými dovednosti se žáci učí vnímat rytmus písní. Doprovází písně rytmickou hrou na tělo a používají hudební nástroje k rytmickému i melodickému doprovodu písní. Zkouší pohybově vyjádřit písně, seznamují se s některými lidovými tanci.

Poslechem skladeb se žáci učí hudbu citově prožívat a vnímat. Poznávají díla českých i světových autorů, rozlišují různé hudební styly. Prostřednictvím hudby se učí poznávat způsob života minulých staletí i jiných národů.

Pozornost je věnována hudebně nadaným žákům, je dbáno o jejich další rozvoj.

Součástí hudební výchovy jsou také příležitostné poslechy koncertů, návštěvy divadla, zhlédnutí muzikálových filmů. Zpěv a pohybové hry by se měly stát i součástí jiných vyučovacích předmětů.

2. Výchovné a vzdělávací strategie

1. Strategie směřující ke **kompetenci k učení**:

- na začátku vyučovací jednotky vždy společně s žáky vyvodíme cíl, na konci vyučovací jednotky společně zhodnotíme jeho dosažení;
- využíváme sebekontrolu a sebehodnocení žáků;
- zadáváme žákům samostatné práce vyžadující aplikaci teoretických poznatků;
- vyžadujeme od žáků vhodné rozvržení vlastní práce;
- umožňujeme žákům ve vhodných případech realizovat vlastní nápady a náměty;
- umožňujeme žákům pozorovat a experimentovat, porovnávat výsledky a vyvozovat závěry.

2. Strategie směřující ke **kompetenci k řešení problémů**:

- vytváříme pro žáky praktické problémové úlohy a situace, při nichž je nutné řešit praktické problémy;
- nabízíme žákům k řešení úkoly, které vyžadují propojení znalostí z více vyučovacích předmětů
- žákům není bráněno při vlastní volbě pořadí vypracování úkolů;

3. Strategie směřující ke **kompetenci komunikativní**:

- klademe důraz na týmovou práci a kooperativní vyučování;
- umožňujeme žákům prezentovat vlastní názory
- využíváme metody obsahující prvky prezentace výsledků;
- vytváříme dostatečný prostor pro vyjadřování žáků při problémovém vyučování

- žáci mají maximální možnost samostatné ústní i písemné prezentace (samostatná práce, projekty, referáty, řízené diskuse, komunitní kruh);
- vyžadujeme od žáků využívání informačních technologií pro získávání informací i tvorbu výstupů (časopis, webová stránka, prezentace);
- jako výstup z některých témat výuky vyžadujeme nejrůznějším způsobem zpracované závěrečné práce (power point, písemně, graficky, pomocí obrazového vyjádření apod. dle věku žáků a druhu tématu) - následně požadujeme prezentace, obhajoby a naslouchání druhých
- zařazujeme činnosti umožňující komunikaci s různými věkovými skupinami žáků i s dospělou populací

4. Strategie směřující ke **kompetenci sociální a personální**:

- důsledně vyžadujeme dodržování společně dohodnutých pravidel chování
- volíme formy práce, které pojímají různorodý kolektiv třídy jako mozaiku vzájemně se doplňujících kvalit, umožňující vzájemnou inspiraci a učení s cílem dosahování osobního maxima každého člena třídního kolektivu;
- od prvního ročníku zařazujeme do výuky práci v týmu
- vyžadujeme od žáků (zpočátku s pomocí učitelů, později samostatně) rozdělení rolí ve skupině, vytvoření pravidel pro práci v týmu, převzetí zodpovědnosti za splnění úkolu (dvojice, skupiny, třída, škola);
- využíváme komunitního kruhu, diskusního kruhu
- učitel se orientuje na skupinovou práci, spolupráci ve třídě (příprava setkávání), vzájemnou pomoc
- žákům je poskytována možnost dle vlastního uvážení projevit své pocity a nálady;
- do výuky pravidelně zařazujeme projekty, projektové dny
- výuku orientujeme na konkrétní příklady z každodenního života
- ve výuce jsou využívány hry
- organizujeme společné akce starších a mladších žáků

5. Strategie směřující ke **kompetenci občanské**

- zadáváme žákům konkrétní příklady z každodenního běžného života;
- společně se staršími žáky organizujeme celoškolské projektové dny
- na konkrétních modelových příkladech demonstrujeme pozitivní a negativní projevy chování lidí;
- škola pořádá akce připomínající lidové tradice (vánoční den, velikonoční den);
- škola v rámci možností pořádá akce pro obec - vystoupení pro veřejnost, účast žáků na akcích
- nabízíme žákům vhodné pozitivní aktivity (kulturní)

6. Strategie směřující ke **kompetenci pracovní:**

- nabídkou zájmových útvarů podněcujeme u žáků zájmovou činnost a smysluplné využití volného času;
- různými formami (exkurze, film, beseda apod.) seznamujeme žáky s různými profesemi
- umožňujeme žákům podílet se na tvorbě pomůcek do výuky, prezentovat výsledky vlastní práce
- zapojujeme žáky do přípravy školních projektů;
- vyžadujeme od žáků zhodnocení vlastní práce i práce spolužáků a návrhy na zlepšení;

3. Obsah učiva v jednotlivých ročnících

4.ročník

- upevnění pěveckých návyků (držení těla a hlavy, dýchání, tvoření tónů, výslovnost) pomocí ustálených dechových a hlasových cvičení
- rozšiřování pěveckého rozsahu dle individuálních schopností žáků, zpěv písní v tomto rozsahu, správná intonace písní
- zpěv durového kvintakordu (píseň Ovčáci čtveráci), kánon, seznámení s lidovým dvojhlasem
- rytmické a melodické doprovody písní (na tělo, s využitím Orffova instrumentáře) podle notového zápisu
- vnímání dynamiky v hudbě při poslechu a její užívání při zpěvu (p – mf – f), crescendo - decrescendo
- pohybové vyjádření hudby, pohybové hry, valčík
- taktování ve 2/4, 3/4 taktu, metrum, metronom
- melodie ukončená, neukončená, repetice
- celý tón, půltón
- rondo
- hudba lidová, autorská (umělá), inspirace lidovou hudbou u autorů klasické hudby
- písně v durové a mollové tónině
- rozlišování hudebních nástrojů strunných, dechových a bicích podle vzhledu i tónu
- komorní hudba, opera
- notace – používání notové osnovy, houslového klíče, taktu, délky not (celá, půlová, čtvrt'ová, osminová), pomlka (celá, půlová, čtvrt'ová, osminová) při práci s písněmi, v rytmických doprovodech; notace ve stupnici C dur v houslovém klíči
- poslech – rozlišování melodie a rytmu písní při poslechu; opakovaný poslech skladeb z minulých ročníků, seznámení se skladbami významných českých (B. Smetana, A. Dvořák, L. Janáček, V. Novák ...) a evropských autorů (L. van Beethoven, P. I. Čajkovskij, J. Haydn...), seznámení s hudbou jiných národů, poslech hudby ke slavnostním příležitostem, poslech státní hymny

Během 4. ročníku se žáci naučí 10 – 12 lidových či autorských písní odpovídajících jejich hlasovému rozsahu, věku a zájmu. Seznámí se i s písněmi typickými pro náš region.

Doporučené písně:

- Ach není tu, není
- A já su synek z Polanky
- Červená, modrá fiala
- Išla Marina
- Koulelo se, koulelo
- Ten chlumecký zámek
- Voděnka studená
- Už ty pilky dořezaly
- Grónská písnička
- Tři čuníci ...

5. ročník

- dodržování pěveckých návyků
- zpěv, správná intonace písní dle individuálních schopností žáků
- kánon, lidový dvojhlas
- rytmické a melodické doprovody písní (na tělo, s využitím Orffova instrumentáře) podle notového zápisu, tvorba vlastního rytmického doprovodu, rytmický zápis říkadla
- vnímání dynamiky (pp, ff), gradace v hudbě
- seznámení s hudebními pojmy: legato, staccato, označení tempa
- pohybové vyjádření hudby, pohybové hry, menuet
- taktování ve 2/4, 3/4, 4/4 taktu
- oktáva malá, dvojjárková
- stupnice a tónina G dur, posuvky, koruna, synkopa
- seznámení s notou šestnáctinovou
- rozlišování durové a mollové tóniny
- lidová hudba, lidová kapela, lidové tance - mateník
- hudební forma malá písňová dvoudílná, předvětí, závětí; rondo
- balet, opera, koncert, pastorela
- česká státní hymna – autoři, vznik, zpěv
- symfonický orchestr, dirigent, sbor, sbormistr, smyčcový kvartet
- jazz, country, rock and roll
- notace ve stupnici C dur v houslovém klíči
- poslech: opakovaný poslech skladeb z minulých ročníků, seznámení se skladbami významných českých (B. Smetana, A. Dvořák, J. J. Ryba, J. Ježek...) a světových autorů (L. van Beethoven, W. A. Mozart, J. S. Bach, M. P. Musorgskij, G. Gershwin...), seznámení s hudbou jiných národů, poslech hudby ke slavnostním příležitostem, poslech populární hudby dle výběru žáků

Během 5. ročníku se žáci naučí 10 – 12 lidových či autorských písní odpovídajících jejich hlasovému rozsahu, věku a zájmu. Seznámí se i s písněmi typickými pro náš region.

Doporučené písně:

- Avignonský most
- Bejvávalo
- Čtyři koně jdou
- Na tom bošileckém mostku
- Ráda, ráda můj zlatej Honzíčku
- Sedlák, sedlák
- Kdyby byl Bavorov
- Žádnýj neví, co sou Domažlice
- Rodné údolí
- Hvězdičky dobrou noc ...

4. Očekávané výstupy na konci 2. období

- dodržuje správné pěvecké návyky
- podle individuálních dispozic zpívá čistě v jednohlase (popřípadě dvojhlas) a rytmicky správně melodie známých písní
- využívá rytmických hudebních nástrojů k doprovodu písní podle jednoduchého notového zápisu, vytváří jednoduché hudební improvizace (předehry, mezihry)
- rozpozná hudební formu jednoduché písně
- pohybem reaguje na znějící hudbu
- při poslechu rozlišuje nejznámější hudební nástroje, rozezná tempové, dynamické změny
- orientuje se v nejznámějších českých hudebních skladatelích
- ztvárňuje hudbu pohybem s využitím tanečních kroků, na základě individuálních schopností a dovedností vytváří pohybové improvizace

5. Průřezová témata

Průřezová témata budou využívána jako součást vzdělávacího obsahu vyučovacího předmětu.

Osobnostní a sociální výchova

- rozvoj smyslového vnímání, kreativity, kultivované vyjádření pocitů, prožitků z poslechu hudebních ukázek, koncertů
- vzájemné respektování, podpora, pomoc

Multikulturní výchova

- seznamování s rozmanitostí různých hudebních kultur, jejich tradicemi
- rozvíjení schopnosti tolerovat odlišnosti jiných národnostních, etnických skupin, uvědomování si jejich rovnocennosti
- poznávání hudby v našeho regionu (písně, umělci, kulturní postavy, kulturní akce)

Mediální výchova

- vnímání zvuku (hluk, pozitivní zvukový vjem)
- využívání médií jako zdroje kvalitní zábavy a naplnění volného času, setkávání s hudbou – rozhlas, televize, koncerty, soutěže

3. období

1. Charakteristika výuky

Hlavními složkami hudební výchovy jsou pěvecké, instrumentální a poslechové činnosti doplněné hudebně pohybovými aktivitami. Žák se učí pracovat se svým hlasem, osvojuje si písničky různých hudebních žánrů, poznává hudbu v jejích stylových, žánrových i funkčních podobách. Pěveckými, poslechovými, rytmickými, intonačními, instrumentálními, hudebně pohybovými a tvořivými činnostmi rozvíjí žákovu hudebnost. Pomáhá mu vytvořit si vlastní názory a postoje k hudebnímu umění minulosti i současnosti. Zpěv by se měl stát prostředkem vyjádření radosti a pohody. Žák by měl mít příležitost uplatňovat své individuální hudební schopnosti a dovednosti.

- časové vymezení předmětu 6.-9.r. - 1 hodina týdně
- Výuka probíhá ve třídě s klavírem, formy a metody práce se užívají podle charakteru učiva a cílů vzdělání : skupinové vyučování, samostatná práce, kolektivní práce, krátkodobé projekty

2. Výchovné a vzdělávací strategie

1. Strategie směřující ke **kompetenci k učení**:

- na začátku vyučovací jednotky vždy společně s žáky vyvodíme cíl, na konci vyučovací jednotky společně zhodnotíme jeho dosažení;
- využíváme sebekontrolu a sebehodnocení žáků;
- zadáváme žákům samostatné práce vyžadující aplikaci teoretických poznatků;
- vyžadujeme od žáků vhodné rozvržení vlastní práce;

- umožňujeme žákům ve vhodných případech realizovat vlastní nápady a náměty;
- umožňujeme žákům pozorovat a experimentovat, porovnávat výsledky a vyvozovat závěry.

2. Strategie směřující ke **kompetenci k řešení problémů**:

- vytváříme pro žáky praktické problémové úlohy a situace, při nichž je nutné řešit praktické problémy;
- nabízíme žákům k řešení úkoly, které vyžadují propojení znalostí z více vyučovacích předmětů
- žákům není bráněno při vlastní volbě pořadí vypracování úkolů;

3. Strategie směřující ke **kompetenci komunikativní**:

- klademe důraz na týmovou práci a kooperativní vyučování;
- umožňujeme žákům prezentovat vlastní názory
- využíváme metody obsahující prvky prezentace výsledků;
- vytváříme dostatečný prostor pro vyjadřování žáků při problémovém vyučování
- žáci mají maximální možnost samostatné ústní i písemné prezentace (samostatná práce, projekty, referáty, řízené diskuse, komunitní kruh);
- vyžadujeme od žáků využívání informačních technologií pro získávání informací i tvorbu výstupů (časopis, webová stránka, prezentace);
- jako výstup z některých témat výuky vyžadujeme nejrozumnějším způsobem zpracované závěrečné práce (power point, písemně, graficky, pomocí obrazového vyjádření apod. dle věku žáků a druhu tématu) - následně požadujeme prezentace, obhajoby a naslouchání druhých
- zařazujeme činnosti umožňující komunikaci s různými věkovými skupinami žáků i s dospělou populací

4. Strategie směřující ke **kompetenci sociální a personální**:

- důsledně vyžadujeme dodržování společně dohodnutých pravidel chování
- volíme formy práce, které pojímají různorodý kolektiv třídy jako mozaiku vzájemně se doplňujících kvalit, umožňující vzájemnou inspiraci a učení s cílem dosahování osobního maxima každého člena třídního kolektivu;
- od prvního ročníku zařazujeme do výuky práci v týmu
- vyžadujeme od žáků (zpočátku s pomocí učitelů, později samostatně) rozdělení rolí ve skupině, vytvoření pravidel pro práci v týmu, převzetí zodpovědnosti za splnění úkolu (dvojice, skupiny, třída, škola);
- využíváme komunitního kruhu, diskusního kruhu
- učitel se orientuje na skupinovou práci, spolupráci ve třídě (příprava setkávání), vzájemnou pomoc
- žákům je poskytována možnost dle vlastního uvážení projevit své pocity a nálady;
- do výuky pravidelně zařazujeme projekty, projektové dny

- výuku orientujeme na konkrétní příklady z každodenního života
- ve výuce jsou využívány hry
- organizujeme společné akce starších a mladších žáků

5. Strategie směřující ke **kompetenci občanské**

- zadáváme žákům konkrétní příklady z každodenního běžného života;
- společně se staršími žáky organizujeme celoškolské projektové dny
- na konkrétních modelových příkladech demonstrujeme pozitivní a negativní projevy chování lidí;
- škola pořádá akce připomínající lidové tradice (vánoční den, velikonoční den);
- škola v rámci možností pořádá akce pro obec - vystoupení pro veřejnost, účast žáků na akcích
- nabízíme žákům vhodné pozitivní aktivity (kulturní)

6. Strategie směřující ke **kompetenci pracovní:**

- nabídkou zájmových útvarů podněcujeme u žáků zájmovou činnost a smysluplné využití volného času;
- různými formami (exkurze, film, beseda apod.) seznamujeme žáky s různými profesemi
- umožňujeme žákům podílet se na tvorbě pomůcek do výuky, prezentovat výsledky vlastní práce
- zapojujeme žáky do přípravy školních projektů;

vyžadujeme od žáků zhodnocení vlastní práce i práce spolužáků a návrhy na zlepšení

3. Obsah učiva v jednotlivých ročnících

6. ročník

Hudební teorie

- notová osnova, předznamenání, stupnice
- hudební výrazové prostředky - melodie, rytmus, tempo, dynamika, intervaly
- co je to akord
- píseň a její hudební forma
- hudba na jevišti, Národní divadlo (hudba a tanec, hudba a slovo)
- opera a opereta

Poslech

- A. Dvořák, B. Smetana, G. Verdi, J. Offenbach, L. Janáček
- návštěva hudebního představení, besedy

Zpěv

- výběr písní podle složení třídy a výběru učitele s využitím dostupných zpěvníků a učebnic hudební výchovy

Hudebně pohybové činnosti - dramatizace písní, spojení pohybu s hudbou, tanečky

7. ročník

Hudební teorie

- hlasová hygiena, lidský hlas
- co je to symfonie, symfonická báseň
- co je to sonáta
- duchovní a světská hudba
- hudba a tanec
- polyfonie (fuga a kánon)
- lidová píseň a tvorba
- muzikál
- koncert

Poslech

- lid.písně, J. S. Bach, A. Vivaldi, W.A: Mozart, L. van Beethoven, tance, L. Bernastain, A. L. Weber, K. Svoboda
- návštěva hudebního představení, besedy

Zpěv

- výběr písní podle složení třídy a výběru učitele s využitím dostupných zpěvníků a učebnic hudební výchovy

Hudebně pohybové činnosti – dramatizace písní, spojení pohybu s hudbou, hudebně pohybové hry

8. ročník

Hudební teorie

- stupnice, tónina
- moderní hudební nástroje

Hudební dějiny

- původ hudby, pravěk a starověk, středověk, renesance, baroko, klasicismus , romantismus, vážná hudba 20.st., jazz a vývoj moderní populární hudby

Poslech

- poslechové skladby k výuce dějin
- referáty žáků, návštěva hudebního představení, besedy

Zpěv

- výběr písní podle složení třídy a výběru učitele s využitím dostupných zpěvníků a učebnic hudební výchovy

Hudebně pohybové činnosti

- dramatizace písní, spojení pohybu s hudbou, taneční kroky

9. ročník

Hudební teorie

- stupnice, tónika, harmonie, kytarové značky
- takt, taktování

Hudební dějiny

- stručné dějiny české hudby, vývoj české populární hudby až po současnou hudební scénu

Poslech

- poslechové skladby k výuce dějin
- referáty žáků, návštěva hudebního představení, besedy

Zpěv

- výběr písní podle složení třídy a výběru učitele s využitím dostupných zpěvníků a učebnic hudební výchovy

Hudebně pohybové činnosti – dramatizace písní, spojení pohybu s hudbou, taneční styly

4. Očekávané výstupy na konci 3. období

- žák má při zpěvu správné pěvecké návyky a dodržuje pravidla hlasové hygieny
- žák má určitou zásobu písní různých hudebních žánrů
- orientuje se v oblasti hudebních pojmů, značek
- orientuje se v dějinách hudebního umění, má přehled o hudebních stylech minulosti i současnosti
- rozpozná některé z tanců
- respektuje pěvecký, instrumentální i hudebně pohybový projev ostatních
- umí pomocí instrumentálních, vokálních a pohybových činností vyjádřit své pocity a prožitky
- umí vytvořit k písni jednoduchý doprovod na hudební nástroj
- vyhledává souvislosti mezi hudbou a jinými druhy umění
- reprodukuje na základě svých individuálních schopností a dovedností různé motivy, témata i části skladeb, vytváří a volí jednoduché doprovody, provádí jednoduché hudební improvizace
- realizuje podle svých individuálních schopností a dovedností písně a skladby různých stylů a žánrů
- rozpozná některé z tanců různých stylových období, zvolí vhodný typ hudebně pohybových prvků k poslouchané hudbě, předvede jednoduchou pohybovou vazbu

5. Průřezová témata

Osobnostní a sociální výchova

- dramatizace písní, návštěva divadelního představení, hudebního koncertu
- vytvoření hudebního pásma spojeného s dramatizací
- rozhovory, hodnocení práce ve skupině
- diskuse nad uměleckým dílem

Výchova demokratického občana

- nezesměšňovat práci ostatních žáků, ale snažit se je pochopit a správně vnímat
- ochota pomáhat, být ohleduplný, respektovat názory druhých
- respektovat kulturní odlišnosti

Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

- orientace ve vývoji umění, hledat podobnosti a odlišnosti
- porozumět rozdílnosti kultur
- seznámení s folklórem, lidovými zvyky, tradicemi,
- regionální umění
- lidové písně různých oblastí

Multikulturní výchova

- poznávání naší kultury a tradic
- kultura a umění v našem regionu (umělci, písně, stálé kulturní akce, apod.)
- poznávat a respektovat odlišnosti kultur

Environmentální výchova

- estetické kvality prostředí
- vandalismus

Mediální výchova

- vliv médií na kulturu
- vývoj médií a jejich přínos v oblasti kultury a umění

Vzdělávací oblast: ČLOVĚK A ZDRAVÍ

Požadavky této vzdělávací oblasti se realizují prostřednictvím vyučovacích předmětů Tělesná výchova (samostatný předmět v 1., 2. a 3. období), Zdraví a výchova ke zdraví (v 1. a 2.období zařazováno průběžně do výuky tělesné výchovy, ve 3.období samostatný předmět)

TĚLESNÁ VÝCHOVA

1. období

1. Charakteristika výuky

Veškeré tělesné pohybové aktivity vedou k všestrannému rozvoji žáka, nejen ke zvýšení jeho pohybových schopností a dovedností, ale i k posílení jeho charakterových vlastností (zodpovědnost, spolupráce, vytrvalost, odvaha, schopnost respektovat pokyny, umět se podřídit kolektivu ...)

Tělesná výchova pěstuje u žáků kladný vztah ke sportu a pohybu proto, aby se sport stal součástí jejich zdravého životního stylu.

Vštěpováním pohybových návyků a vyvoláním u dětí radostného pocitu z pohybu se podílíme na zvyšování jejich psychické odolnosti vůči negativním vlivům svého okolí a na posilování jejich charakterových vlastností. Základní a důležitou metodou, která slouží ke splnění všech těchto cílů a úkolů je HRA a dodržování herních pravidel.

Osvojením základů herních technik a taktických postupů, zvyšujeme u žáků nejen pohybové schopnosti, ale také podporujeme jejich prostorovou orientaci, schopnost správného a rychlého rozhodování i schopnost pohotově reagovat

Neustále opakujeme a věnujeme patřičnou pozornost bezpečnosti při výuce Tv, upozorňujeme na možnosti úrazů, snažíme se vštípit pocit zodpovědnosti za své chování a svoji bezpečnost, pocit sounáležitosti a ohleduplnosti ke svým spolužákům.

Tělesná výchova je předmět, kde je nutný diferencovaný přístup k žákům podle jejich momentální tělesné zdatnosti. Zde musíme citlivě hodnotit každého žáka, vzhledem k jeho individuálním možnostem a předpokladům pro zvládnutí různých pohybových aktivit.

V hodinách Tv se nezaměříme jen na rozvoj a zdokonalování pohybových schopností, ale také vštěpujeme důležité hygienické zásady s tím spojené.

Pohybové činnosti by měly prolínat a doplňovat i další oblasti výchovy, měly by se objevovat i v dalších předmětech jako např. vhodné rozvíčky, pohybové hry, taneční prvky

Správně řízená výuka tělesné výchovy vyžaduje, aby učitel

- kladl na žáky tělovýchovné požadavky, které jsou přiměřené jejich tělesné a pohybové vyspělosti
- dbal rozdílu mezi chlapci a děvčaty
- volil program s ohledem na roční období a materiálně technické vybavení školy
- dbal bezpečnosti žáků a vedl žáky k nacvičování vhodné a správné dopomoci a záchrany při cvičení
- účelně zaměstnával co nejvíce žáků vhodnými bezpečnými úkoly ke cvičení ve družstvech

Hlavní organizační formou vyučovacího procesu je vyučovací hodina tělesné výchovy.

Zařazování kurzu plavání

2. a 3. třída

- **10 + 10 lekcí ve velkém bazénu (lekce jsou 2 hodiny)**
- splývání, správné dýchání, plavání s plaveckými pomůckami (pásy, desky, kroužky)
- po zvládnutí plavání bez pomůcek
- plavecký styl prsa a znak

Tělovýchovné chvílky

Do vyučovacích hodin ostatních předmětů je vhodné vkládat tělovýchovné chvílky. Zařazují se, když se u žáků začne projevovat únava. Jejich programem jsou koordinační, vyrovnávací i kondiční cviky, které žák zná z výuky Tv v daném ročníku.

Charakteristika některých cvičení zařazovaných pravidelně do hodin Tělesné výchovy

Vyrovňovací cviky

Jsou to průpravná gymnastická cvičení, která jsou zaměřena na uvolnění a protažení jednotlivých svalových skupin. V tomto období posilovací cviky zařazujeme jen jednoduché a krátce. Pozornost věnujeme cvičením koordinačním, cvičení na zvětšování pohybového rozsahu kloubů, také na podporu návyku správného držení těla.

Cvičení mohou být prováděna v rytmických obměnách s možností hudebního doprovodu. Patří sem cvičení prostná, s náčiním i na náradí, na místě i za pohybu. Dbáme při tom na přiměřený čas pro zařazování těchto cvičení do vyučovacích hodin.

Kondiční cvičení

Cvičení se zaměřením na rychlost, pohyblivost, obratnost, vytrvalost, to jsou: běh, skoky, házení, cvičení rovnováhy, lezení, šplhání, překonávání překážek, gymnastická cvičení s náčiním i bez náčiní (např. s míči, se švihadly, na lavičkách, žebřinách apod.)

Rytmická cvičení a tanec

Rytmická cvičení jsou velmi vhodnou součástí vyučování v 1. – 3. r., zařazujeme je nejen do vyučovacích hodin Tv, ale též do hodin hudební výchovy i českého a anglického jazyka. Podporují značnou měrou dobrý psychický vývoj žáků. Cvičení zařazujeme jako rytmizaci jednoduchých a dětem známých pohybů podle hudebního doprovodu, v 1. a 2. ročníku cvičíme i podle říkanek a písní.

Tanec pomáhá zvládnout základní pohyby paží, nohou a trupu. Učíme žáky základní taneční kroky. Zaměřujeme se na estetický pohybový projev v přiměřeném tempu a dětem srozumitelném rytmu.

Časová dotace: 2 hodiny v každém ročníku

2. Výchovné a vzdělávací strategie

1. Strategie směřující ke kompetenci k učení:

- na začátku vyučovací jednotky vždy společně s žáky vyvodíme cíl, na konci vyučovací jednotky společně zhodnotíme jeho dosažení;
- využíváme sebekontrolu a sebehodnocení žáků;
- zadáváme žákům samostatné práce vyžadující aplikaci teoretických poznatků;
- umožňujeme žákům ve vhodných případech realizovat vlastní nápady a náměty;
- umožňujeme žákům pozorovat a experimentovat, porovnávat výsledky a vyvozovat závěry.

2. Strategie směřující ke kompetenci k řešení problémů:

- vytváříme pro žáky praktické problémové úlohy a situace, při nichž je nutné řešit praktické problémy;
- nabízíme žákům k řešení úkoly, které vyžadují propojení znalostí z více vyučovacích předmětů i využití praktických dovedností z různých oblastí lidské činnosti, a tudíž i více přístupů k vyřešení;
- ve škole i při mimoškolních akcích průběžně monitorujeme, jak žáci řešení problémů prakticky zvládají.

3. Strategie směřující ke **kompetenci komunikativní**:

- klademe důraz na týmovou práci a kooperativní vyučování;
- umožňujeme žákům prezentovat vlastní názory
- zařazujeme činnosti umožňující komunikaci s různými věkovými skupinami žáků

4. Strategie směřující ke **kompetenci sociální a personální**:

- důsledně vyžadujeme dodržování společně dohodnutých pravidel chování
- volíme formy práce, které pojímají různorodý kolektiv třídy jako mozaiku vzájemně se doplňujících kvalit, umožňující vzájemnou inspiraci a učení s cílem dosahování osobního maxima každého člena třídního kolektivu;
- zařazujeme do výuky práci v týmu, zdůrazňujeme pravidla kvalitní spolupráce
- vyžadujeme od žáků (zpočátku s pomocí učitelů, později samostatně) rozdělení rolí ve skupině, vytvoření pravidel pro práci v týmu, převzetí zodpovědnosti za splnění úkolu (dvojice, skupiny, třída, škola);
- ve výuce jsou využívány hry, na jejichž tvorbě se podílejí sami žáci;
- v rámci spolupráce s různými věkovými skupinami organizujeme společné akce starších a mladších žáků

5. Strategie směřující ke **kompetenci občanské**:

- vyžadujeme od žáků hodnocení vlastního chování i chování spolužáků, hledání společného řešení při nedodržování pravidel třídy
- společně se staršími žáky organizujeme celoškolní projektové dny
- na konkrétních modelových příkladech demonstrujeme pozitivní a negativní projevy chování lidí;
- škola pořádá akce připomínající lidové tradice (sportovní den);
- škola v rámci možností pořádá sportovní soutěže (školní olympijský den) a další akce
- nabízíme žákům vhodné pozitivní aktivity (sportovní.) jako protipól nežádoucím sociálně patologickým jevům.

6. Strategie směřující ke **kompetenci pracovní**:

- nabídkou zájmových útvarů podněcujeme u žáků zájmovou činnost a smysluplné využití volného času;
- různými formami (exkurze, film, beseda apod.) seznamujeme žáky s různými profesemi
- umožňujeme žákům podílet se na tvorbě pomůcek do výuky
- zapojujeme žáky do přípravy školních projektů;
- vyžadujeme od žáků zhodnocení vlastní práce i práce spolužáků a návrhy na zlepšení;
-

- dle možnosti zařadit zimní sportování (bobování, sáňkování, lyžování, bruslení)

3. Obsah učiva v jednotlivých ročnících

1. ročník

Pořadová cvičení

- základní postoje – pozor, pohov, povely – v řad nastoupit, rozchod
- nástup na značky, do řady, do družstev, společný pozdrav

Rytmická gymnastika a tanec

- rytmizace jednoduchých pohybů podle říkadel a písní
- rytmizace jednoduchých a známých pohybů podle hudebního doprovodu – též volné pohybové vyjádření hudby.
- motivovaná a rytmizovaná chůze a běh v základním tempu
- pokus o přísuný krok, poskočný krok, cval stranou
- nácvik správného držení těla (v lehu na zádech), při rytmických cvičeních a tanci

Drobné hry

- hry spojené s během – honičky (např. všichni domů, na rybáře, zajímaná,
- podběhy pod dlouhým kroužícím švihadlem aj.)
- hry spojené s házením míče (např. míčová válka, přihrávaná v kruhu, vybíjená v kruhu aj.)
- hry spojené s vítězstvím někoho (např. boj o místo, boj o míč, přetahy, přetlaky, kohoutí zápas aj.)
- hry pro uklidnění (např. Kuba řekl, na sochy, přibližovaná aj.)
- hry na hřišti, na sněhu, na ledu

Lehká atletika

- běh střídaný s chůzí, překonávání přírodních i umělých překážek
- rychlý běh na 25m
- vytrvalostní běh nejdéle 30s
- skok daleký z místa odrazem snožmo a skok daleký z rozběhu
- hod míčkem horním obloukem na dálku

Sportovní gymnastika

Akrobatická cvičení

- převaly stranou v lehu – vzpažit (válení sudů)
- kolébka na zádech – ze sedu skrčmo, uchopením za bérce z dřepu spojného
- leh vznesmo – zezadu skrčmo kolébkou vzad
- stoj na lopatkách – z lehu vznesmo
- kotoul vpřed – z dřepu spojného – předpažit, i opakovaně

Cvičení na nářadí

a) cvičení na lavičce

- chůze vpřed, vzad i s obraty (také na kladince lavičky)
- přeběhy lavičky

b) šplh na tyči

- šplh s přírazem na tyči

Sportovní hry

Příprava

- přihrávka obouruč ve dvojicích (na místě)
- vrchní přihrávka jednoruč na místě
- vrchní chytání obouruč na místě

Plavání

- orientace v bazénu (šatny, sprchy, bazén)
- základní hygiena při plaveckém výcviku (sprchování, mytí mýdlem, plavky, čepice)
- sebeobsluha
- zásady bezpečnosti při plavání, i pohybu v bazénu
- dýchání do vody
- osvojování plaveckých dovedností v hloubce do 1 metru

Sáňkování

- sjezd na saních na přiměřeném svahu
- sjezd přímý a šikmý se zatáčením
- rozjezd jednotlivce a dvojic

Turistika

- chůze k cíli vzdálenému asi 1.5 km
- smyslové hry zaměřené na pozorování okolí a hledání předmětů
- chování v přírodě
- překonávání přírodních překážek
- orientace v terénu

2. ročník – 3. ročník

Pořadová cvičení a chůze

- základní postoje – pozor, pohov
- základní povely – nástup, pozor, pohov, vpravo v bok, vlevo v bok, vyrovnat, rozchod
- nástup na značky, do řady, do družstev, společný pozdrav
- chůze do rytmu (na počítání), chůze s písní do pochodu v zástupu i ve dvojicích

Rytmická gymnastika a tanec

- rytmizace jednoduchých pohybů podle písní
- pohyb v dvoudobém taktu, dvoudobý takt v písni
- střídání chůze a běhu - nepravidelné, pravidelné
- přísunný krok, cval stranou, poskočný krok
- využití naučených kroků v lidovém tanci

Průpravná cvičení

- rozcvičky k procvičení koordinace pohybů ve trojdobém a čtyřdobém taktu
- cvičení ve stoji spojném i stoji rozkročném
- cvičení v kleku, v sedu snožmo, zkřížmo i skrčmo
- cvičení v lehu na zádech
- chytání míčů a míčků do obou rukou po vlastním nadhozu i odrazu od země i od zdi

Drobné hry

- hry spojené s během
- hry spojené s házením
- hry pro uklidnění
- hry na hřišti (pravidla her s míčem – podrobněji internetové stránky – hry v TV 1. - 3. r.)

Cvičení rovnováhy

- stoj na jedné noze (druhá v pohybu)
- poskoky na jedné noze
- chůze po lavičce s plněním drobných úkolů (nesu míč, přeskakují překážku, přidávám potlesky nad hlavou, před a za tělem apod.)
- chůze po kladince lavičky

Lehká atletika

Běhy

- běh střídavý s chůzí
- běh přes drobné překážky, např. v přírodě (přes kameny, větvičky apod.)
- štafetové běhy
- rychlý běh do 25 metrů

Skoky

- skok z místa s doskokem na měkkou podložku
- výskoky na překážku (rozběh, seskok)
- skok přes motouz ve výši kolem 50 cm
- přeskok pruhu širokého 50 - 100 cm
- přeskok lavičky s dopadem na měkkou podložku
- skok daleký s rozběhem

Hody míčkem a drobnými předměty v přírodě

- házení kaštanů, šišek (vrchní oblouk – pravá i levá paže)
- házení různými předměty na cíl
- házení míčkem a kutálení míčů
- přehazování míčů a drobných předmětů
- házení do naznačených terčů o straně 1 metr na vzdálenost 4 metry
- hod míčkem na dálku

Sportovní gymnastika ve 2. – 3. ročníku:

Akrobatická cvičení

- přidat změny postojů a poloh, upevnit dovednost správného kotoulu
- převaly a kolébky na zádech
- leh na zádech, vztyk bez pomoci rukou, opakovaně
- sed zkřížmo, vztyk bez pomoci rukou, opakovaně
- válení stranou i do mírného svahu
- kotoul napřed ze stoje spojného, ze stoje rozkročného
- kotoul, obrat, druhý kotoul; dva kotouly za sebou
- kotoul napřed z chůze
- stoj s oporou o lopatky a záloktí
- cvičení rovnováhy (ve stoji na jedné noze)

Cvičení na nářadí

a) cvičení na lavičkách

- chůze vpřed i vzad s obraty, přeběhy lavičky
- cvičení v sedu rozkročmo na lavičce
- sed rozkročmo – přitahování těla k lavičce (nohy napjaté)
- vzpor dřepmo u lavičky (držíme se rukama), vzpor stojmo, střídání
- lezení po lavičce ve vzporu dřepmo s uchopením lavičky ze stran
- chůze po kladince lavičky s plněním drobných úkolů

b) šplh na tyči

- šplh s přírazem do přiměřené výšky podle individuálních předpokladu žáků

Sportovní hry

- Přípravné cviky
- přihrávky obouruč na místě (ve dvojicích, ve skupinách)
- vrchní přihrávka jednoruč na místě i chůzi
- chytání obouruč na místě
- běh nebo chůze s házením míče o zem
- míčové hry a pravidla, některé vybrané míčové hry podle podmínek školy a možnosti zapojit žáky do

mimoškolní aktivity

Plavání

- upevnění a dodržování hygienických návyků
- zásady bezpečnosti při plavání, seznámení s nebezpečím při plavání ve volné přírodě v neznámém prostředí
- průpravná cvičení na suchu a ve vodě, splývání
- pády a skoky do vody
- seznámení s plaveckými styly, zvládnutí alespoň jednoho (prsa, znak)
- plavání úseků 10 – 100 metrů

Sáňkování

- dle sněhových podmínek zařadit 2 hodiny pobytu v zimní přírodě – sánky, boby

Turistika

- ve spojení s dalšími vyučovacími předměty, plnění úkolů podobných jako v 1. ročníku

Výchova ke zdraví v 1. – 3. ročníku

Do celého prvního období výuky tělesné výchovy je zařazována Výchova ke zdraví, důležité je

- dbát na osobní čistotu těla, prádla, oděvu, cvičebního úboru
- dodržovat čistotu a pořádek v prostředí tělocvičny
- otužování vzduchem a vodou (ranní mytí studenou vodou)
- seznamovat žáky s vhodnou životosprávou
- do programu dne zařazovat pohybové aktivity (tělovýchovné chvilky)
- upozorňovat žáky na vliv dostatečného množství pohybu pro jejich zdraví vývoj (mimoškolní Tv)
- předcházet úrazům tím, že dbáme, aby žáci dodržovali pokyny týkající se jejich bezpečnosti a ochrany zdraví
- vést žáky, aby si uvědomovali, že při mimoškolních pohybových aktivitách musí dbát na svou bezpečnost, uvažovat o svém chování a dodržovat pokyny dospělých
- vést žáky k tomu, aby uměli zavolat pomoc v případě úrazu, u kterého se náhodou vyskytnou

Úkoly zdravotní výchovy se neplní jenom v rámci tělesné výchovy, ale uplatňujeme je i v ostatních vyučovacích předmětech.

4. Očekávané výstupy na konci 1.období

Žák

- zvládá osvojené pohybové dovednosti dle svých pohybových předpokladů a schopností
- dokáže zhodnotit kvalitu pohybové činnosti a reaguje na pokyny k odstranění vlastních chyb
- projevuje samostatnost, odvahu a vůli ke zlepšení svého výkonu
- soutěží a jedná v duchu fair play
- dokáže spolupracovat při jednotlivých týmových činnostech
- dodržuje pravidla bezpečného chování a jednání ve známém i neznámém prostředí
- pokouší se o organizaci jednoduché pohybové hry
- spojuje pravidelnou každodenní pohybovou činnost se zdravím a využívá nabízené příležitosti
- zvládá v souladu s individuálními předpoklady jednoduché pohybové činnosti jednotlivce nebo činnosti prováděné ve skupině; usiluje o jejich zlepšení
- uplatňuje hlavní zásady hygieny a bezpečnosti při pohybových činnostech ve známých prostorech školy
- reaguje na základní pokyny a povely k osvojované činnosti a její organizaci

5. Průřezová témata

a) Osobnostní a sociální výchova

- podporovat chování, které vede k dobrým vztahům mezi žáky třídy (kolektivní hry, vzájemná pomoc)
- vést žáky k vzájemnému respektování a spolupráci (kolektivní hry)
- cvičit zvládání vlastního chování (rozcvičky, adekvátní reakce na výhru a prohru)
- vést žáky k uvolnění a relaxaci
- rozvíjet u žáků individuální a sociální dovednosti pro kooperaci, rozvíjení individuálních i sociálních dovedností pro etické zvládání situací soutěže
- pomáhat k utváření pozitivního, nezraňujícího postoje k sobě samému a k druhým (záchrana při cvičení na nářadí)
- cvičit vnímání a soustředění na danou činnost

b) Environmentální výchova

- realizovat cvičení a pobyty v přírodě, vnímat vliv prostředí na zdraví
- upevňovat správné chování při pobytu v přírodě
- vyhledávat konkrétní nevhodné zásahy člověka v přírodě
- prostřednictvím cvičení v přírodě a vycházek v prvouce uvědomovat si a vnímat estetičnost životního prostředí

2. období

1. Charakteristika výuky

Hodinám tělesné výchovy ve 4. a 5. ročníku jsou věnovány 2 hodiny týdně. Výuka probíhá koedukovaně. Veškeré činnosti navazují na výuku v předcházejícím 1. období. Ve 2. období se zaměřujeme na rozvoj nových pohybových schopností a dovedností. Je třeba respektovat různý stupeň tělesného rozvoje dětí a dodržovat individuální přístup. Žáky pozitivně motivujeme, aby dosáhli požadované činnosti ve vlastním tempu. Do výuky zařazujeme hry vedoucí k rozvoji spolupráce, taktiky, přizpůsobení se kolektivu. V hodinách tělesné výchovy se snažíme pěstovat v dětech kladný vztah k pohybové a sportovní aktivitě vůbec, vštepujeme jim důležité hygienické zásady, posilujeme jejich smysl pro zodpovědnost, spolupráci, vytrvalost ... Motivací je i účast na školních a mimoškolních sportovních soutěžích. Pohybové činnosti by měly prolínat a doplňovat i další oblasti výchovy, měly by se objevovat i v dalších vyučovacích předmětech.

2. Výchovné a vzdělávací strategie

1. Strategie směřující ke kompetenci k učení:

- na začátku vyučovací jednotky vždy společně s žáky vyvodíme cíl, na konci vyučovací jednotky společně zhodnotíme jeho dosažení;
- využíváme sebekontrolu a sebehodnocení žáků;
- vyžadujeme od žáků vhodné rozvržení vlastní práce;
- umožňujeme žákům ve vhodných případech realizovat vlastní nápady a náměty;
- umožňujeme žákům pozorovat a experimentovat, porovnávat výsledky a vyvozovat závěry.

2. Strategie směřující ke kompetenci k řešení problémů:

- umožňujeme žákům vytvářet hypotézy, pozorovat různé jevy, hledat pro ně vysvětlení, provádět pokusy, ověřit výsledek řešení a zvážit jeho uplatnění v praxi;
- vytváříme pro žáky praktické problémové úlohy a situace, při nichž je nutné řešit praktické problémy;
- nabízíme žákům k řešení úkoly, které vyžadují propojení znalostí z více vyučovacích předmětů i využití praktických dovedností z různých oblastí lidské činnosti
- ve škole i při mimoškolních akcích průběžně monitorujeme, jak řešení problémů prakticky zvládají.

3. Strategie směřující ke **kompetenci komunikativní**:

- klademe důraz na týmovou práci a kooperativní vyučování;
- využíváme metody obsahující prvky prezentace výsledků
- jako výstup z některých témat výuky vyžadujeme nejrůznějším způsobem zpracované závěrečné práce (power point, písemně, graficky, pomocí obrazového vyjádření apod. dle věku žáků a druhu tématu) - následně požadujeme prezentace, obhajoby a naslouchání druhých;
- zařazujeme činnosti umožňující komunikaci s různými věkovými skupinami žáků

4. Strategie směřující ke **kompetenci sociální a personální**:

- důsledně vyžadujeme dodržování společně dohodnutých pravidel chování
- volíme formy práce, které pojímají různorodý kolektiv třídy jako mozaiku vzájemně se doplňujících kvalit, umožňující vzájemnou inspiraci a učení s cílem dosahování osobního maxima každého člena třídního kolektivu;
- od prvního ročníku zařazujeme do výuky práci v týmu
- vyžadujeme od žáků (zpočátku s pomocí učitelů, později samostatně) rozdělení rolí ve skupině, vytvoření pravidel pro práci v týmu, převzetí zodpovědnosti za splnění úkolu (dvojice, skupiny, třída, škola)
- učitel se orientuje na skupinovou práci, spolupráci ve třídě (příprava setkávání)
- do výuky zařazujeme projekty, projektové dny
- ve výuce jsou využívány hry, na jejichž tvorbě se podílejí sami žáci;
- v rámci spolupráce s různými věkovými skupinami organizujeme společné akce starších a mladších

5. Strategie směřující ke **kompetenci občanské**:

- vyžadujeme od žáků hodnocení vlastního chování i chování spolužáků
- k prezentaci vlastních názorů žáků využíváme ranní kruh, komunitní kruh, diskusní kruh
- společně se staršími žáky organizujeme celoškolní projektové dny
- na konkrétních modelových příkladech demonstrujeme pozitivní a negativní projevy chování lidí;
- škola v rámci možností pořádá sportovní soutěže (školní olympijský den) a další akce

- nabízíme žákům vhodné pozitivní aktivity (sportovní, rekreační apod.) jako protipól nežádoucím sociálně patologickým jevům.

6. Strategie směřující ke **kompetenci pracovní:**

- pestrou nabídkou zájmových útvarů podněcujeme u žáků zájmovou činnost a smysluplné využití volného času;
- různými formami (exkurze, film, beseda apod.) seznamujeme žáky s různými profesemi - cílen
- umožňujeme žákům podílet se na tvorbě pomůcek do výuky
- zapojujeme žáky do přípravy školních projektů;
- vyžadujeme od žáků zhodnocení vlastní práce i práce spolužáků a návrhy na zlepšení;

3. Obsah učiva v jednotlivých ročnících

4. a 5. ročník

Pořadová cvičení

- nástupy
- hlášení
- základní povely a postoje
- společný pozdrav

Průpravná cvičení

- rozvíčky
- příprava organismu pro různé pohybové činnosti
- správné držení těla
- rozvoj koordinace pohybů a zvyšování jejich úrovně
- v návaznosti na správně provedené průpravné cvičení, dokáže dítě zvládnout daný cvik

Atletika

- běžecká abeceda
- základní pojmy
- běh střídavý s chůzí
- nízký start, polovysoký start
- běh 50 metrů, rychlý běh
- skok daleký s rozběhem, rozměření skoku
- hod kriketovým míčkem z rozběhu
- vytrvalostní běh, přespolní běh
- štafetový běh

Gymnastika

- kotoul vpřed, vzad
- průprava pro zvládnutí stoje na rukou
- akrobatická kombinace
- přeskoky
- průpravná cvičení pro nácvik odrazu z můstku
- přeskok dílů bedny (postupné zvyšování dílů)
- přeskok přes kozu
- cvičení s náčiním
- cvičení na nářadí (hrazda, kruhy, lavičky, tyč)

Rytmická cvičení a tanec

- rytmizovaný pohyb, nápodoba
- tvořivé vyjádření rytmu a melodie pohybem
- jednoduché tance

Pohybové hry

- pohybové hry s netradičními pomůckami
- upevnění pravidel hry
- průprava her
- soutěživé hry
- variace, obměny her
- hry pro uklidnění

Sportovní hry

- základní spolupráce při hře
- organizace utkání, pravidla, výsledky, losování
- průpravné sportovní hry, přehazovaná, vybíjená, kopaná, základy košíkové
- příhrávky, chytání, střelba, práce s a bez míče

Plavání

- dle možností během školního roku zařadit 2 hodiny pobytu v bazénu
- základní hygiena při plaveckém výcviku
- zásady bezpečnosti ve známém i neznámém prostředí
- správné dýchání, splývání, skoky do vody
- plavecké styly – prsa, kraul

Bruslení

- podle možností a přírodních podmínek zařadit 2 – 4 hodiny ročně
- zásady hygieny a bezpečnosti při pohybu na ledě
- nebezpečí při bruslení na zamrzlé přírodní vodní ploše
- vhodné oblečení a ochrana při pohybu na ledě
- vstup na led, zastavení, chůze po ledě a mimo led
- jízda vpřed, slalom

Turistika

- pohyb a cvičení v přírodě
- orientace v přírodě
- ochrana přírody
- lékárnička a ošetření
- orientace na mapě
- základní dovednosti při táboření

Součástí tělesné výchovy je i **výchova ke zdraví** prostupující celou výuku:

- vhodné a nevhodné prostředí pro TV
- význam přípravy organismu před pohybovou činností
- význam pohybu pro zdraví
- bezpečný pohyb a chování ve známém i neznámém prostředí pro TV, dodržování pokynů týkajících se bezpečnosti a ochrany zdraví
- hygiena při TV, vhodný sportovní oděv a obuv
- dodržovat pořádek a čistotu při pobytu v tělocvičně, na hřišti, v přírodě
- otužování studeným vzduchem, vodou (ranní mytí)
- důležitost správné a vyvážené životosprávy
- vést žáky ke správné reakci při zranění, přivolání pomoci, lékaře

4. Očekávané výstupy na konci 2. období

Žák

- aktivně se podílí na činnosti ovlivňující jeho zdraví
- podílí se na realizaci vlastního pohybového režimu
- samostatně si zlepšuje úroveň své zdatnosti
- zvládá si osvojovat pohybové dovednosti vzhledem ke svým individuálním předpokladům
- dodržuje pravidla hygieny a bezpečnostní pravidla chování při pohybových aktivitách ve známém i neznámém prostředí
- při pohybových činnostech jedná v duchu fair play
- dokáže zhodnotit pohybový výkon svůj i svých spolužáků
- reaguje na pokyny k provedení pohybové činnosti
- užívá základní osvojené tělocvičné názvosloví a dokáže cvičit podle jednoduchého nákresu nebo jednoduchého popisu cvičení
- dokáže změřit, zaznamenat, porovnat výkon s předcházejícími výsledky
- orientuje se v informačních zdrojích o pohybových aktivitách a sportovních akcích ve škole i mimo školu
- snaží se o adekvátní a duchapřítomnou reakci při úrazu spolužáka
- zařazuje do pohybového režimu korektivní cvičení, především v souvislosti s jednostrannou zátěží nebo vlastním svalovým oslabením
- zorganizuje nenáročnou pohybovou činnost a soutěže na úrovni třídy

5. Průřezová témata

Osobnostní a sociální výchova

- vést žáky k vzájemnému respektování a porozumění, ke schopnosti dokázat vnímat a poslouchat druhého (spolupráce při soutěžích)
- napomáhat ke zvládnutí vlastního chování, cvičit sebekontrolu, sebeovládání
- utvářet dobré mezilidské vztahy ve třídě i mimo ni (kolektivní hry)
- utvářet a rozvíjet základní dovednosti pro spolupráci
- pomáhat k utváření pozitivního, nezraňujícího postoje k sobě samému a k druhým
- cvičit vnímání a soustředění na danou činnost
- cvičit dovednost řešení problému

Výchova k myšlení v evropských globálních souvislostech

- napomáhat orientaci žáků v globálních problémech souvisejících se zdravím
- využívat zájmu žáků o sport k hlubšímu pochopení souvislostí evropských kořenů olympijských idejí a významu sportu pro vzájemné porozumění a přátelství mezi lidmi různých národů a národností
- získávat informace o mezinárodních sportovních událostech, mezinárodní konkurencí sportovců

Environmentální výchova

- sledovat vliv prostředí na zdraví vlastní i zdraví ostatních lidí
- podněcovat aktivitu, tvořivost, toleranci, vstřícnost a ohleduplnost ve vztahu k prostředí
- přispívat k utváření zdravého životního stylu a k vnímání estetických hodnot prostředí

3. období

1. Charakteristika výuky

- tělesná výchova rozvíjí pohybové dovednosti i dovednosti v kultivaci pohybu, především pak v poznání možností rozvoje zdravotně orientované zdatnosti

- má význam pro aktuální zdraví a významně ovlivňuje zdravotní předpoklady v dospělosti
- pohybové vzdělávání přechází od spontánní pohybové činnosti k činnosti řízené a výběrové s uspokojováním vlastních pohybových potřeb i zájmů a s využíváním možností samostatně ovlivňovat svůj pohybový projev a zdatnost
- charakteristické pro základní vzdělávání je rozpoznání a rozvíjení pohybových předpokladů
- neméně důležité je odhalování zdravotních oslabení a jejich korekce v běžných i specifických formách pohybového učení

2. Výchovné a vzdělávací strategie

1. Strategie směřující ke **kompetenci k učení**:

- na začátku vyučovací jednotky vždy společně s žáky vyvodíme cíl, na konci vyučovací jednotky společně zhodnotíme jeho dosažení;
- využíváme sebekontrolu a sebehodnocení žáků;
- vyžadujeme od žáků vhodné rozvržení vlastní práce;
- umožňujeme žákům ve vhodných případech realizovat vlastní nápady a náměty;
- umožňujeme žákům pozorovat a experimentovat, porovnávat výsledky a vyvozovat závěry.

2. Strategie směřující ke **kompetenci k řešení problémů**:

- umožňujeme žákům vytvářet hypotézy, pozorovat různé jevy, hledat pro ně vysvětlení, provádět pokusy, ověřit výsledek řešení a zvážit jeho uplatnění v praxi;
- vytváříme pro žáky praktické problémové úlohy a situace, při nichž je nutné řešit praktické problémy;
- nabízíme žákům k řešení úkoly, které vyžadují propojení znalostí z více vyučovacích předmětů i využití praktických dovedností z různých oblastí lidské činnosti
- ve škole i při mimoškolních akcích průběžně monitorujeme, jak řešení problémů prakticky zvládají.

3. Strategie směřující ke **kompetenci komunikativní**:

- klademe důraz na týmovou práci a kooperativní vyučování;
- využíváme metody obsahující prvky prezentace výsledků
- jako výstup z některých témat výuky vyžadujeme nejrozličnějším způsobem zpracované závěrečné práce (power point, písemně, graficky, pomocí obrazového vyjádření apod. dle věku žáků a druhu tématu) - následně požadujeme prezentace, obhajoby a naslouchání druhých;
- zařazujeme činnosti umožňující komunikaci s různými věkovými skupinami žáků

4. Strategie směřující ke **kompetenci sociální a personální**:

- důsledně vyžadujeme dodržování společně dohodnutých pravidel chování
- volíme formy práce, které pojímají různorodý kolektiv třídy jako mozaiku vzájemně se doplňujících kvalit, umožňující vzájemnou inspiraci a učení s cílem dosahování osobního maxima každého člena třídního kolektivu;

- od prvního ročníku zařazujeme do výuky práci v týmu
- vyžadujeme od žáků (zpočátku s pomocí učitelů, později samostatně) rozdělení rolí ve skupině, vytvoření pravidel pro práci v týmu, převzetí zodpovědnosti za splnění úkolu (dvojice, skupiny, třída, škola)
- učitel se orientuje na skupinovou práci, spolupráci ve třídě (příprava setkávání)
- do výuky zařazujeme projekty, projektové dny
- ve výuce jsou využívány hry, na jejichž tvorbě se podílejí sami žáci;
- v rámci spolupráce s různými věkovými skupinami organizujeme společné akce starších a mladších

5. Strategie směřující ke **kompetenci občanské**:

- vyžadujeme od žáků hodnocení vlastního chování i chování spolužáků
- k prezentaci vlastních názorů žáků využíváme ranní kruh, komunitní kruh, diskusní kruh
- společně se staršími žáky organizujeme celoškolní projektové dny
- na konkrétních modelových příkladech demonstrujeme pozitivní a negativní projevy chování lidí;
- škola v rámci možností pořádá sportovní soutěže (školní olympijský den) a další akce
- nabízíme žákům vhodné pozitivní aktivity (sportovní, rekreační apod.) jako protipól nežádoucím sociálně patologickým jevům.

6. Strategie směřující ke **kompetenci pracovní**:

- pestrou nabídkou zájmových útvarů podněcujeme u žáků zájmovou činnost a smysluplné využití volného času;
- různými formami (exkurze, film, beseda apod.) seznamujeme žáky s různými profesemi - cílen
- umožňujeme žákům podílet se na tvorbě pomůcek do výuky
- zapojujeme žáky do přípravy školních projektů;
- vyžadujeme od žáků zhodnocení vlastní práce i práce spolužáků a návrhy na zlepšení;

3. Obsah učiva v jednotlivých ročnících

- činnosti podporující pohybové učení
- znalost tělovýchovných pojmů, povelů, signálů
- organizace prostoru a činnosti, výběr sportovní výzbroje a výstroje
- pravidla osvojovaných her, závodů a soutěží
- posuzování, měření a hodnocení pohybových činností
- znalost významu pohybových aktivit pro zdraví
- kázeň a fair play přístup k ostatním účastníkům sportovní činnosti
- poctivé sebepoznání a sebehodnocení
- bezpečnost a hygiena pohybových činností, prostředí, vlastní osoby
- gymnastika – akrobacie, přeskoky, cvičení na nářadí a s náčiním, rytmická cvičení, úponová cvičení, základy úponových sportů
- atletika – skoky, hody, běhy a jejich kombinace
- pohybové hry se zaměřením na rychlost, vytrvalost, výbušnost

- sportovní hry – košíková, kopaná, florbal, odbíjená, softball
- bruslení, základy ledního hokeje

6. ročník

- zjistit současnou úroveň pohybových dovedností a znalostí žáků přicházejících z 5. třídy
- zjistit současný zdravotní stav žáků, registrovat zdravotní omezení
- aktivovat spolupráci s rodiči a ošetřujícími lékaři
- podle úrovně žáků učit a procvičovat jednotlivé aktivity
  - hry
  - atletiku
  - gymnastika
  - bruslení
  - pořadová cvičení, rozcvičky
- poučit o chování a bezpečnosti pro TV, plaveckém výcviku, při sportovních soutěžích, o správné životosprávě a chování sportovce
- umožnit a zorganizovat žákům účast na sportovních soutěžích mezi školami
  - přežití v přírodě, orientace, ukrytí, nouzový přístřešek, zajištění vody, potravy, tepla, základní pomůcky

7.ročník

- procvičit a upevnit dovednosti a znalosti z 6. třídy a na vyšší úrovni procvičovat hry, atletiku, gymnastiku, bruslení,
- poučit o chování a bezpečnosti při TV, plaveckém výcviku, při sportovních soutěžích, o správné životosprávě a chování sportovce
- umožnit a zorganizovat žákům účast na sportovních soutěžích mezi školami

8. ročník

- procvičit a upevnit dovednosti a znalosti z 6. třídy a na vyšší úrovni procvičovat hry, atletiku, gymnastiku, bruslení,
- poučit o chování a bezpečnosti při TV, plaveckém výcviku, při sportovních soutěžích, o správné životosprávě a chování sportovce
- umožnit a zorganizovat žákům účast na sportovních soutěžích mezi školami

9. ročník

- procvičit a upevnit dovednosti a znalosti z 8. třídy
- na vyšší úrovni s požadavkem vyšší výkonnosti procvičovat hry, atletiku, gymnastiku, bruslení, kondiční kulturistiku, strečingová a relaxační cvičení
- poučit o chování a bezpečnosti pro TV, plaveckém výcviku, při sportovních soutěžích, o správné životosprávě a chování sportovce
- umožnit zorganizovat žákům účast na sportovních soutěžích mezi školami

4. Očekávané výstupy

- podílí se na realizaci pravidelného pohybového režimu, uplatňuje kondičně zaměřené činnosti, projevuje přiměřenou samostatnost a vůli po zlepšení úrovně své zdatnosti
- zařazuje do pohybového režimu korektivní cvičení, především v souvislosti s jednostrannou zátěží nebo vlastním svalovým oslabením
- zvládá v souladu s individuálními předpoklady osvojované pohybové dovednosti, vytváří varianty osvojených pohybových her
- uplatňuje pravidla hygieny a bezpečného chování v běžném sportovním prostředí, adekvátně reaguje v situaci úrazu spolužáka
- jedná v duchu fair play: dodržuje pravidla her a soutěží, pozná a označí zjevné přestupky proti pravidlům a adekvátně na ně reaguje, respektuje při pohybových činnostech opačné pohlaví

- zorganizuje nenáročnou pohybovou činnost a soutěže na úrovni třídy
- změřit základní pohybové výkony a porovná je s předchozími výsledky
- orientuje se v informačních zdrojích o pohybových aktivitách a sportovních akcích ve škole i v místě bydliště, samostatně získá potřebné informace
- uplatňuje odpovídající vytrvalost a cílevědomost při korekci zdravotních oslabení
- aktivně se vyhýbá činnostem, které jsou kontraindikací zdravotního oslabení

5. Průřezová témata

Osobnostní a sociální výchova

Propojení s tělesnou výchovou je vhodné v tématech reflektujících fyzickou stránku člověka, sociální vztahy, komunikaci a rozhodování v běžných i vypjatých situacích. Osobnostní a sociální výchova tak může napomoci k získání dovedností vztahujících se k zdravému duševnímu a sociálnímu životu. Rovněž přispívá k zdokonalování dovedností týkajících se spolupráce a komunikace v týmu a v různých sportovních situacích. Rozvíjí se cvičení smyslového vnímání, pozornosti a soustředění, hledání vztahu k sobě samému, tělu, cvičení sebekontroly, regulace vlastního jednání i prožívání, vůle. Dále pak se rozvíjí dovednosti pro pozitivní naladění mysli a dobrý vztah k sobě samému.

Výchova demokratického občana

Těžiště tohoto tématu bude v předmětech, které se touto problematikou přímo zabývají. Tělesná výchova vede k pochopení významu řádu, pravidel a zákonů pro fungování společnosti. Umožňuje participovat na rozhodnutích celku s vědomím vlastní odpovědnosti za tato rozhodnutí a s vědomím jejich důsledků.

výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

V oboru tělesná výchova využívá průřezové téma zájmu žáků o sport k hlubšímu pochopení souvislosti evropských kořenů olympijských idejí a významu sportu pro vzájemné porozumění a přátelství mezi lidmi různých národů a národností

Multikulturní výchova

Podněcený zájem o sport zprostředkovává setkávání různých ras a národností na sportovním poli a vzájemná sportovní utkání bourají přežitá házka mezi různými etniky, rasami a národnostmi.

Environmentální výchova

Ve vzdělávací oblasti Člověk a zdraví se téma dotýká problematiky vlivu prostředí na vlastní zdraví i na zdraví ostatních lidí. V souvislosti s problémy současného světa vede k poznání důležitosti péče o přírodu při organizaci masových sportovních akcí

Mediální výchova

Správně pochopený vztah k médiím vede k uvědomování si hodnoty vlastního života, zvláště volného času, a odpovědnosti za jeho zdravé naplnění.

Vzdělávací oblast: ČLOVĚK A SVĚT PRÁCE

Vzdělávací oblast je realizována prostřednictvím vyučovacího předmětu praktické činnosti. Časová dotace činí 1 hodina v každém ročníku.

PRAKTICKÉ ČINNOSTI

1. období

1. Charakteristika výuky

Praktické činnosti v 1. období základního vzdělávání jsou vyučovacím předmětem s úzkými vazbami na ostatní předměty. Výuka komplexním způsobem přispívá k rozvoji žáků. Rozvíjí jejich motorické schopnosti, praktické pracovní dovednosti a návyky. Žáci se učí spolupracovat, organizovat svou práci i práci spolužáků, pracovat v týmu. Žák se učí bezpečnosti práce, ochraně zdraví při určité pracovní činnosti, organizaci práce a prostředí. Začínají se vytvářet základy technického myšlení.

V průběhu praktických činností v 1. – 3. ročníku jsou uváděny jen základní informace o materiálech, pomůckách a nářadí.

Nezanedbatelný je přínos vyučovacího předmětu pro uplatňování výchovy žáků ke zdraví a jejich bezpečnosti. Charakter předmětu umožňuje nenásilné zařazování výchovy k ochraně přírody a vytváření základů pro ekologické cítění žáků.

Při praktických činnostech se žáci učí:

- organizaci pracovního prostředí a vlastní činnosti – rozdávat, uspořádat své pracovní místo, sbírat, ukládat, udržovat své náčiní i místo v pořádku
- pracovní kázní – být pozorný a opatrný, vědět co dělat, aby byla určitá pracovní činnost dostatečně bezpečná pro žáka samotného i pro spolužáky, dodržovat též hygienická pravidla, dbát na správného uchopení pracovního náčiní, při jeho správném výběru
- uvědomovat si význam vlastní činnosti, práce jako takové, umět o své činnosti povědět druhým

Při výrobě věcí je třeba vždy pamatovat na jejich použitelnost. Výroba předmětů a ozdob pro někoho má význam při vytváření vzájemných mezilidských vztahů i ve vytváření dobrého vztahu k práci – upotřebitelnost výrobku, uděláním radosti druhým.

2. Výchovné a vzdělávací strategie

1. Strategie směřující ke **kompetenci k učení**:

- na začátku vyučovací jednotky vždy společně s žáky vyvodíme cíl, na konci vyučovací jednotky společně zhodnotíme jeho dosažení;
- využíváme sebekontrolu a sebehodnocení žáků;
- zadáváme žákům samostatné práce vyžadující aplikaci teoretických poznatků;
- vyžadujeme od žáků vhodné rozvržení vlastní práce;
- umožňujeme žákům ve vhodných případech realizovat vlastní nápady a náměty;
- umožňujeme žákům pozorovat a experimentovat, porovnávat výsledky a vyvozovat závěry.

2. Strategie směřující ke **kompetenci k řešení problémů**:

- vytváříme pro žáky praktické problémové úlohy a situace, při nichž je nutné řešit praktické problémy;
- nabízíme žákům k řešení úkoly, které vyžadují propojení znalostí z více vyučovacích předmětů i využití praktických dovedností z různých oblastí lidské činnosti, a tudíž i více přístupů k vyřešení;
- ve škole i při mimoškolních akcích průběžně monitorujeme, jak žáci řešení problémů prakticky zvládají.

3. Strategie směřující ke **kompetenci komunikativní**:

- klademe důraz na týmovou práci a kooperativní vyučování;
- využíváme metody obsahující prvky prezentace výsledků;
- vytváříme dostatečný prostor pro vyjadřování žáků
- zařazujeme činnosti umožňující komunikaci s různými věkovými skupinami žáků i s dospělou populací

4. Strategie směřující ke **kompetenci sociální a personální**:

- důsledně vyžadujeme dodržování společně dohodnutých pravidel chování
- volíme formy práce, které pojmají různorodý kolektiv třídy jako mozaiku vzájemně se doplňujících kvalit, umožňující vzájemnou inspiraci a učení s cílem dosahování osobního maxima každého člena třídního kolektivu;
- od prvního ročníku zařazujeme do výuky práci v týmu, zdůrazňujeme pravidla kvalitní spolupráce a nutnost vzájemné pomoci;
- vyžadujeme od žáků (zpočátku s pomocí učitelů, později samostatně) rozdělení rolí ve skupině, vytvoření pravidel pro práci v týmu, převzetí zodpovědnosti za splnění úkolu (dvojice, skupiny, třída, škola);
- učitel se orientuje na skupinovou práci, spolupráci ve třídě (příprava setkávání), vzájemnou pomoc při učení;
- do výuky zařazujeme projekty
- výuku orientujeme na konkrétní příklady z každodenního života
- v rámci spolupráce s různými věkovými skupinami organizujeme společné akce starších a mladších

5. Strategie směřující ke **kompetenci občanské**:

- zadáváme žákům konkrétní příklady z každodenního běžného života;
- společně se staršími žáky organizujeme celoškolské projektové dny
- na konkrétních modelových příkladech demonstrujeme pozitivní a negativní projevy chování lidí;
- škola pořádá akce připomínající lidové tradice (vánoční den, velikonoční den, vánoční jarmark);
- nabízíme žákům vhodné pozitivní aktivity (kulturní, sportovní, rekreační apod.) jako protipól nežádoucím sociálně patologickým jevům.

6. Strategie směřující ke **kompetenci pracovní**:

- nabídkou zájmových útvarů podněcujeme u žáků zájmovou činnost a smysluplné využití volného času;
- různými formami (exkurze, film, beseda apod.) seznamujeme žáky s různými profesemi - cíleně ujasňujeme představu žáků o reálné podobě jejich budoucího povolání a o volbě vhodného dalšího studia;
- umožňujeme žákům podílet se na tvorbě pomůcek do výuky, prezentovat výsledky vlastní práce

- zapojujeme žáky do přípravy školních projektů;
- vyžadujeme od žáků zhodnocení vlastní práce i práce spolužáků a návrhy na zlepšení;

3. Obsah učiva v jednotlivých ročnících

Obsah učiva je na 1. stupni rozdělen na čtyři tematické okruhy:

Práce s drobným materiálem, Konstrukční činnosti, Pěstitelské práce a Příprava pokrmů

1. ročník

a) Práce s drobným materiálem

Práce s papírem

- základní vlastnosti papíru a lepidla
- držení nůžek, z čeho nůžky jsou a jaké jsou pro děti bezpečné
- různé techniky: překládání, rýhování, utržení pruhu papíru, vytrhávání, skládání, vystřihování, nalepování, obkreslování dle šablon
- příklady výrobků vzniklých skládáním – varhánky, šipka, čepice, kelímek, loďka aj.
- vystřihování tvarů
- stříhání a slepování
- nalepování vystřižených tvarů

b) Práce s modelovací hmotou

- seznámení se s vlastnostmi plastelíny, moduritu, keramické hlíny
- pomůcky: podložka, nůž
- zacházení s uvedenými modelovacími materiály, jak s nimi pracovat, co k tomu potřebujeme
- technika práce: válení v dlaních, v prstech, na podložce, roztlačování v dlaních a na podložce, přidávání a ubírání hmoty, vytahování, modelování
- příklady výrobků: předměty jednoduchých tvarů (např. ovoce a zelenina), figurky zvířat a lidí podle čtených nebo vyprávěných příběhů, též podle fantazie žáků, dárky pro své blízké

c) Práce s textilem

- odměření a navlečení nitě, uzlík
- šití stehem předním, obnitkovacím
- pomůcky: jehla, bavlnka, nůžky, látka (kanava)
- příklady výrobků: ubrousek, podložka pod sklenici

d) Práce s drobným materiálem

- zpracovávat můžeme přírodniny: šípky, jeřabiny, kousky slámy, žaludy, kaštany, listy, kořeny
- dalším materiálem mohou být: špejle, dřívka od nanuků, krabičky, korkové zátky, kamínky
- pomůcky: nůžky, nůž, jehla bavlnka, lepidlo
- techniky práce: propichování, navlékání, spojování, svazování, lepení
- příklady výrobků: korálové figurky, zvířata, ozdoby, dekorace

e) Lidové zvyky

- vánoční dekorace (ozdoby, řetězy, svícny)
- zdobení vajíček

f) Konstrukční činnosti

- - stavby podle předlohy, stavby podle fantazie žáků (individuální i skupinové)
- - montáže podle předloh
- - demontáže
- - pomůcky
- - kostky, kostky s obrázky, jednoduché montážní stavebnice

g) Pěstitelské práce

- ošetřování pokojových rostlin
- sledování klíčení a růstu obilí (pro velikonoční dekoraci)
- pomůcky: obilí, hlína, misky (květináče); hadříky, dřívka na kypření, pokojové rostliny

2. a 3.ročník

a) Práce s drobným materiálem

Práce s papírem a kartonem

- vlastnosti papíru, kartonu, lepidla (tloušťka, barva, tvrdost, savost)
- pojmenovávání druhů papíru: balicí, novinový, kancelářský, kreslicí
- pomůcky: nůžky, nůž, lepidlo, kolíčky, pravítko
- technika práce: překládání, přestřížení, vytrhávání, vystřihování, skládání, slepování, nalepování, odměřování, řezání, stříhání, lepení, obkreslení podle šablony

Práce s modelovací hmotou

- materiál: modelovací hlína, plastelína, modurit,
- pomůcky: podložka, špachtle, nůž
- technika práce: hnětení, válení, ubírání, přidávání, spojování, vaření, sušení
- poznané vlastnosti: tvárnost, tvrdost
- příklady výrobků: věci o kterých se učíme (ovoce, zelenina, zvířata), dekorace, dárky

Práce s textílem

- materiál: textilie bavlněné, lněné, vlněné, hedvábné, z umělých vláken – jejich rozlišování, nitě, vlnky, šňůrky, stužky, knoflíky
- nástroje: nůžky, jehla, špendlíky
- činnosti: navlečení přiměřeně dlouhé nitě, uzlík, šití stehem předním a zadním, prošívání, sešívání předním a zadním stehem, stříhání
- výrobky: sešití kousků látek k sobě – jednoduchý výrobek (jehelníček), přišití knoflíku (oprava oděvu nebo dekorační obrázek – kytka, strom)

Práce s drobným materiálem

- materiál: provázky, sláma, přírodniny (semínka, listy, šišky, plody, větvičky, dřívka aj.), špejle, drátky, korek, krabičky, papír, karton, hadříky
- nástroje a další materiál: nůžky, nůž, jehla, bavlnka, lepidlo
- techniky práce: propichování, spojování, ohýbání, stříhání, nalepování, slepování, lisování, navlékání, skládání do tvarů
- seznamování se s nástroji a pomůckami, s účelem jejich použití
- příklady výrobků: ozdoby, zdobení různých předmětů, dekorace

Lidové zvyky, tradice a řemesla

- lidové zvyky, tradice a řemesla: poznávání na základě přímých ukázek nebo videa, návštěvy regionálních muzeí apod.
- techniky zpracování: batikování, ozdoba kraslic, práce se slámou, výroba perníčků apod.
- materiál, nástroje a pomůcky volíme poslech. charakteru vytvářeného výrobku a zvolené techniky zpracování
- příklady výrobků: jednoduchá ozdoba, šperk, svícen, kraslice, ubrousek zdobený batikou, vánoční perníčky apod.

b) Konstrukční činnosti

- různé druhy stavebnic – seznámení se s návodem pro práci s nimi a předlohami pro stavby a konstrukce; možnost užití stavebnice mohou předvést žáci, kteří si určitou stavebnici do školy přinesli
- vytváření plošných a prostorových kompozic ze stavebnicových prvků a volného materiálu podle

předloh i podle fantazie žáků

- stavebnice se spojovacími prvky a díly – konstrukční činnosti
- sestavování jednoduchých pohyblivých modelů podle předlohy i představy žáků
- montáž a demontáž, urovnání dílů stavebnice k dalšímu použití

c) Pěstitelské práce

- ošetřování pokojových rostlin
- pěstování cibulí v květináči (jaro) – květina pro maminku (předpěstování v kelímcích, přesazování do květináče, který si žáci ozdobily)
- pozorování klíčení semen fazole nebo hrachu, přesazování, sledování růstu rostliny
- první jednoduché společné záznamy o časovém pozorování růstu a vývoje rostliny

d) Příprava pokrmů

- chování při stolování
- příprava tabule pro jednoduché stolování

4. Očekávané výstupy na konci 1. období

Žák

- rozlišuje běžně užívané druhy papíru, dovede papír přeložit, vyrobí skládáním jednoduchý výrobek, odtrhnout naznačenou část, přestříhnout, vystříhnout nakreslený tvar, čistě slepit, nalepit vystřižené tvary
- dovede z drobného materiálu vyrobí jednoduchý výrobek, k práci volí vhodné nástroje
- rozlišuje běžné pracovní nástroje a bezpečně s nimi zachází
- dovede pracovat s některou ze stavebnic a vytvoří několik výrobků podle předlohy i podle představy
- při práci s modelovací hmotou dokáže vytvořit několik výrobků, získá základní hygienické návyky při práci s těmito materiály
- dokáže navléknout nit, přišít knoflík, dovede sešít dva kusy látky k sobě
- dovede si věci urovnat, udržuje pořádek na svém místě, stará se o svoje pomůcky, má je připravené na vyučování
- provádí pozorování klíčení semen a růstu rostliny, zaznamená a zhodnotí výsledky
- zná zásady správného chování při stolování, připraví stůl j jednoduchou úpravou
- vytváří jednoduchými postupy různé předměty z tradičních i netradičních materiálů
- pracuje podle slovního návodu a předlohy

5. Průřezová témata

Osobnostní a sociální výchova

- vést žáky k vzájemnému respektování, rozvoj smyslového vnímání a fantazie, vyjadřování pocitů při vlastních praktických činnostech
- cvičení sebekontroly, organizace, plánování
- rozvíjet smysl pro spravedlnost, solidaritu a toleranci
- kreativita – pružnost nápadů, tvořivost, originalita
- odpovědnost za výsledky vykonané práce

Environmentální výchova

- vytvářet návyky k ochraně přírody
- uvědomovat si vliv prostředí na zdraví vlastní i zdraví ostatních lidí
- potřeba věcí, odpady (životní styl)

2. období

1. Charakteristika výuky

Vzdělávací oblast Člověk a svět práce je ve 2. období realizován prostřednictvím předmětu Praktické činnosti. Žáci mohou práci vykonávat individuálně, ve dvojicích nebo skupinách při dodržování bezpečnosti. Výuka podporuje rozmanitost a odlišnosti, směřuje k rozvoji individuálních schopností dětí a pozitivního vztahu k práci. Při práci s drobným materiálem vytváříme návyky organizace a plánování práce. Učíme je rozlišovat přírodní a technické materiály, poznávají a porovnávají různé druhy materiálů a jejich vlastnosti. Naučíme je správně s nimi manipulovat a dodržovat bezpečnost.

Při realizaci pěstitelských prací pečují o nenáročné rostliny, vedou pěstitelské pokusy a pozorování. Získávají základní orientaci ve vybavení kuchyně, připravě jednoduchých pokrmů a výběru potravin.

2. Výchovné a vzdělávací strategie

1. Strategie směřující ke **kompetenci k učení**:

- na začátku vyučovací jednotky vždy společně s žáky vyvodíme cíl, na konci vyučovací jednotky společně zhodnotíme jeho dosažení;
- využíváme sebekontrolu a sebehodnocení žáků;
- zadáváme žákům samostatné práce vyžadující aplikaci teoretických poznatků;
- vyžadujeme od žáků vhodné rozvržení vlastní práce;
- umožňujeme žákům ve vhodných případech realizovat vlastní nápady a náměty;
- umožňujeme žákům pozorovat a experimentovat, porovnávat výsledky a vyvozovat závěry.

2. Strategie směřující ke **kompetenci k řešení problémů**:

- umožňujeme žákům vytvářet hypotézy, pozorovat různé jevy, hledat pro ně vysvětlení, provádět pokusy, ověřit výsledek řešení a zvážit jeho uplatnění v praxi;
- vytváříme pro žáky praktické problémové úlohy a situace, při nichž je nutné řešit praktické problémy;
- nabízíme žákům k řešení úkoly, které vyžadují propojení znalostí z více vyučovacích předmětů i využití praktických dovedností z různých oblastí lidské činnosti, a tudíž i více přístupů k vyřešení;
- ve škole i při mimoškolních akcích průběžně monitorujeme, jak žáci řešení problémů prakticky zvládají.

3. Strategie směřující ke **kompetenci komunikativní**:

- klademe důraz na týmovou práci a kooperativní vyučování;
- využíváme metody obsahující prvky prezentace výsledků;
- žáci mají maximální možnost samostatné ústní i písemné prezentace (samostatná práce, projekty, referáty);

- vyžadujeme od žáků využívání informačních technologií pro získávání informací i tvorbu výstupů (časopis, webová stránka, prezentace)
- jako výstup z některých témat výuky vyžadujeme nejrůznějším způsobem zpracované závěrečné práce (power point, písemně, graficky, pomocí obrazového vyjádření apod. dle věku žáků a druhu tématu) - následně požadujeme prezentace, obhajoby a naslouchání druhých;
- zařazujeme činnosti umožňující komunikaci s různými věkovými skupinami žáků

4. Strategie směřující ke **kompetenci sociální a personální**:

- důsledně vyžadujeme dodržování společně dohodnutých pravidel chování
- volíme formy práce, které pojímají různorodý kolektiv třídy jako mozaiku vzájemně se doplňujících kvalit, umožňující vzájemnou inspiraci a učení s cílem dosahování osobního maxima každého člena třídního kolektivu;
- od prvního ročníku zařazujeme do výuky práci v týmu, zdůrazňujeme pravidla kvalitní spolupráce a nutnost vzájemné pomoci;
- vyžadujeme od žáků (zpočátku s pomocí učitelů, později samostatně) rozdělení rolí ve skupině, vytvoření pravidel pro práci v týmu, převzetí zodpovědnosti za splnění úkolu (dvojice, skupiny, třída, škola);
- učitel se orientuje na skupinovou práci, spolupráci ve třídě (příprava setkávání), vzájemnou pomoc při učení;
- do výuky zařazujeme projekty, projektové dny
- v rámci spolupráce s různými věkovými skupinami organizujeme společné akce

5. Strategie směřující ke **kompetenci občanské**:

- zadáváme žákům konkrétní příklady z každodenního běžného života;
- společně se staršími žáky organizujeme celoškolské projektové dny
- na konkrétních modelových příkladech demonstrujeme pozitivní a negativní projevy chování lidí;
- škola pořádá akce připomínající lidové tradice (vánoční den, Velikonoce)
- nabízíme žákům vhodné pozitivní aktivity (kulturní, sportovní, rekreační apod.) jako protipól nežádoucím sociálně patologickým jevům.

6. Strategie směřující ke **kompetenci pracovní**:

- pestrou nabídkou zájmových útvarů podněcujeme u žáků zájmovou činnost a smysluplné využití volného času;
- různými formami (exkurze, film, beseda apod.) seznamujeme žáky s různými profesemi - cíleně ujasňujeme představu žáků o reálné podobě jejich budoucího povolání a o volbě vhodného dalšího studia;
- umožňujeme žákům podílet se na tvorbě pomůcek do výuky, prezentovat výsledky vlastní práce
- zapojujeme žáky do přípravy školních projektů;

- vyžadujeme od žáků zhodnocení vlastní práce i práce spolužáků a návrhy na zlepšení;
- získané poznatky žáků jsou využívány při konkrétních činnostech propojených s praktickým životem a zdůrazňujících vztah k volbě povolání

3. Obsah učiva v jednotlivých ročnících

Obsah učiva je na 1. stupni rozdělen do čtyřech tematických okruhů:

Práce s drobným materiálem, Konstrukční činnosti, Pěstitelské práce a Příprava pokrmů.

4. – 5. ročník

a) Práce s drobným materiálem

Práce s papírem a kartonem

- rozlišování a pojmenování druhů papíru
- druhy kartonu (plný karton, třívrstvý, běžná vlnitá lepenka)
- tvarovatelnost kartonu, lepenky a obsah lepidla v kartonu
- pomůcky: nůžky, nože, řezáky, lepidlo, sponky, kolíčky, děrovačka, sešíváčka
- techniky práce: lepení, stříhání, řezání, vytrhávání, odměřování, namáčení, sušení, tvarování a trhání
- příklady výrobků (geometrické tvary a jejich sestavování v obrazce, výrobky z proužků
- a propletání tvarů, ozdoby na vánoční stromek – propojení kartonu a papíru, vystřihování tvarů a obrázků z ubrousků a zdobení předmětů, záložky a podložky – využití symetrie,
- obkreslování podle šablon, vystřihovanky, skládání papíru – zvířátka, květiny, výrobky vzniklé z krabic, krabiček a vlnité lepenky)

Práce s modelovací hmotou

- materiál: plastelína, modelovací hlína, modurit, těsto
- pomůcky: podložka, špachtle, drát, nůž, nůžky
- techniky práce: válení, hnětení, stlačování, vaření, ohýbání, sušení
- poznávání materiálů, vlastností: tvárnost, tvrdost, soudržnost
- vhodný způsob použití nástrojů a pomůcek
- uplatňování požadavků bezpečnosti a hygieny práce
- příklady výrobků (postavy, domy, předměty a zvířata, ozdobné předměty na zavěšení, předměty denního užívání – zásobník na tužky)

Práce s textilem

- rozlišování textilií, druhy látek (bavlněné, lněné, hedvábné)
- poznávání a rozlišování rubu a líce tkaniny
- materiály: textilie různého druhu, nitě, háčky, knoflíky, šňůrky, mašle, stužky, bavlnky, vata
- pomůcky: nůžky, špendlíky, jehly, náprstek, krejčovský metr, textilní křída
- techniky práce: odměřování, navlékání, šití, sešívání, přišívání
- příklady výrobků (vánoční nebo velikonoční dekorace, zvířecí jehelníček, jednoduché
- šité výrobky, vyšívání dečky, záložky)

Práce s drobným – netradičním materiálem

- materiál: přírodniny, dřívka, špejle, drátky, hadříky, krabičky, kousky kartonu, sláma,
- listy, korek, šišky, větvičky, semena, plody
- určování vlastností materiálu: povrch, tvrdost, tvar, barva
- vytváření návyku organizace a plánování práce
- pracovní pomůcky a nástroje: nůžky, lepidlo, provázek, nitě, tupá jehla, nůž
- techniky práce: navlékání, propichování, stříhání, ohýbání, spojování, svazování
- příklady výrobků (ozdoby na zavěšení, pohyblivé závěsné modely, náramky a korále)

Lidové zvyky

- návštěva regionálního muzea, výstav, filmů, ukázky videa, exkurze
- materiál: přírodniny, textilie, karton, papír, netradiční materiály (kelímky, polystyren, vosk)
- techniky práce: ozdoby ze slámy, vyšívání, batikování, vyřezávání z kartonu, barvení (vajička), hnětení a válení (těsto), ...

b) Konstrukční činnosti

Práce montážní a demontážní

- využití návodů a předloh pro konstrukci
- sestavování modelů podle své fantazie nebo podle předlohy
- montáž a demontáž modelů
- poznávání vlastností stavebnicových prvků a dílů, porovnávání a funkční využití
- vytváření prostorových i plošných modelů
- materiál: různé druhy stavebnic, karton, špejle, dřívka, spojovací prvky
- pomůcky: nůžky, šroubovák, maticový klíč, nůž
- upevňování návyků organizace a plánování práce

c) Pěstitelské práce

- celoroční ošetřování pokojových rostlin (zalévání, kypření, hnojení, přesazování)
- rychlení a předpěstování květin
- jednoduchá úprava a vazba květin (využití i sušených květin)
- pozorování a pokusy
- klíčení semen (květináče)
- exkurze do zahradnictví, květinářství
- materiál a pomůcky: květináče, nůžky, váza, nůž, konvička
- vytvoření záznamu o postupech činnosti
- vytvoření jednoduchých herbářů (rostlin, listů, semen)

d) Příprava pokrmů

- orientace v základním vybavení kuchyně
- dodržování pravidel správného stolování a správného společenského chování
- rozvíjení fantazie při přípravě jednoduchých pokrmů
- udržování čistoty pracovních ploch a pořádku
- základy při poskytování první pomoci
- dodržování bezpečnosti práce
- příklady výrobků (ovocné a zeleninové saláty, jednohubky, obložené chlebičky, jednoduché těsto)

4. Očekávané výstupy na konci 2. období

Žák

- vytváří přiměřenými pracovními operacemi a postupy (na základě své fantazie a představivosti) výrobky z daného materiálu
- využívá při tvořivých činnostech prvky lidových tradic
- volí vhodné pracovní pomůcky, nástroje a náčiní
- umí udržovat pořádek na pracovním místě
- pracuje samostatně podle slovního návodu, předlohy, náčrtu
- dovede připravit jednoduchý pokrm, dodržuje pravidla správného stolování a společenského chování
- provádí samostatně pěstitelské pokusy a pozorování, ošetřuje podle daných zásad pokojové rostliny
- dodržuje zásady hygieny, bezpečnosti práce, poskytne první pomoc při úrazu
- při práci se stavebnicemi provádí montáž a demontáž modelu
- svou praktickou činnost umí naplánovat a organizovat

5. Průřezová témata

Osobnostní a sociální výchova

- vést žáky k sebepoznání, zdravému sebepojetí a k udržení psychického zdraví
- vést žáky ke komunikaci, psychohygieně, kladným mezilidským vztahům
- rozvíjet smysl pro spravedlnost, solidaritu a toleranci
- vést ke zdokonalování dovedností týkajících se spolupráce, komunikace a vzájemné pomoci při práci v týmu

Environmentální výchova

- vytvářet návyky k ochraně přírody
- seznamovat se s možnostmi zpětného využití různých materiálů (recyklovaný papír)

3. období

1. Charakteristika výuky

Vzdělávací oblast se zaměřuje na praktické dovednosti a návyky a doplňuje celé základní vzdělání o důležitou složku, nezbytnou pro uplatnění člověka v dalším životě a ve společnosti. Koncepce vzdělávání vychází z konkrétních životních situací, v nichž žáci přicházejí do přímého kontaktu s lidskou činností a technikou v jejich rozmanitých podobách a v širších souvislostech. Žáci pracují ve skupinách – týmech, střídají jednotlivé činnosti, řeší problémové úkoly. Učí se pracovat s různými materiály a osvojují si základní pracovní dovednosti a návyky. Učí se plánovat, organizovat a hodnotit pracovní činnosti samostatně i v týmu. Ve všech tematických okruzích jsou žáci soustavně vedeni k dodržování zásad bezpečnosti a hygieny při práci. V závislosti na věku žáka se postupně buduje systém, který žákům poskytuje důležité informace ze sféry výkonu práce a pomáhá jim při odpovědném rozhodování o dalším profesním zaměření.

2. Výchovné a vzdělávací strategie

1. Strategie směřující ke kompetenci k učení:

- na začátku vyučovací jednotky vždy společně s žáky vyvodíme cíl, na konci vyučovací jednotky společně zhodnotíme jeho dosažení;
- využíváme sebekontrolu a sebehodnocení žáků;
- zadáváme žákům samostatné práce vyžadující aplikaci teoretických poznatků;
- vyžadujeme od žáků vhodné rozvržení vlastní práce;
- umožňujeme žákům ve vhodných případech realizovat vlastní nápady a náměty;
- umožňujeme žákům pozorovat a experimentovat, porovnávat výsledky a vyvozovat závěry.

2. Strategie směřující ke kompetenci k řešení problémů:

- umožňujeme žákům vytvářet hypotézy, pozorovat různé jevy, hledat pro ně vysvětlení, provádět pokusy, ověřit výsledek řešení a zvážit jeho uplatnění v praxi;
- vytváříme pro žáky praktické problémové úlohy a situace, při nichž je nutné řešit praktické problémy;
- nabízíme žákům k řešení úkoly, které vyžadují propojení znalostí z více vyučovacích předmětů i využití praktických dovedností z různých oblastí lidské činnosti, a tudíž i více přístupů k vyřešení;
- ve škole i při mimoškolních akcích průběžně monitorujeme, jak žáci řešení problémů prakticky zvládají.

3. Strategie směřující ke **kompetenci komunikativní**:

- klademe důraz na týmovou práci a kooperativní vyučování;
- využíváme metody obsahující prvky prezentace výsledků;
- žáci mají maximální možnost samostatné ústní i písemné prezentace (samostatná práce, projekty, referáty);
- vyžadujeme od žáků využívání informačních technologií pro získávání informací i tvorbu výstupů (časopis, webová stránka, prezentace)
- jako výstup z některých témat výuky vyžadujeme nejrozumnějším způsobem zpracované závěrečné práce (power point, písemně, graficky, pomocí obrazového vyjádření apod. dle věku žáků a druhu tématu) - následně požadujeme prezentace, obhajoby a naslouchání druhých;
- zařazujeme činnosti umožňující komunikaci s různými věkovými skupinami žáků

4. Strategie směřující ke **kompetenci sociální a personální**:

- důsledně vyžadujeme dodržování společně dohodnutých pravidel chování
- volíme formy práce, které pojímají různorodý kolektiv třídy jako mozaiku vzájemně se doplňujících kvalit, umožňující vzájemnou inspiraci a učení s cílem dosahování osobního maxima každého člena třídního kolektivu;
- od prvního ročníku zařazujeme do výuky práci v týmu, zdůrazňujeme pravidla kvalitní spolupráce a nutnost vzájemné pomoci;
- vyžadujeme od žáků (zpočátku s pomocí učitelů, později samostatně) rozdělení rolí ve skupině, vytvoření pravidel pro práci v týmu, převzetí zodpovědnosti za splnění úkolu (dvojice, skupiny, třída, škola);
- učitel se orientuje na skupinovou práci, spolupráci ve třídě (příprava setkávání), vzájemnou pomoc při učení;
- do výuky zařazujeme projekty, projektové dny
- v rámci spolupráce s různými věkovými skupinami organizujeme společné akce

5. Strategie směřující ke **kompetenci občanské**:

- zadáváme žákům konkrétní příklady z každodenního běžného života;

- společně se staršími žáky organizujeme celoškolské projektové dny
- na konkrétních modelových příkladech demonstrujeme pozitivní a negativní projevy chování lidí;
- škola pořádá akce připomínající lidové tradice (vánoční den, Velikonoce)
- nabízíme žákům vhodné pozitivní aktivity (kulturní, sportovní, rekreační apod.) jako protipól nežádoucím sociálně patologickým jevům.

6. Strategie směřující ke **kompetenci pracovní:**

- pestrou nabídkou zájmových útvarů podněcujeme u žáků zájmovou činnost a smysluplné využití volného času;
- různými formami (exkurze, film, beseda apod.) seznamujeme žáky s různými profesemi - cíleně ujasňujeme představu žáků o reálné podobě jejich budoucího povolání a o volbě vhodného dalšího studia;
- umožňujeme žákům podílet se na tvorbě pomůcek do výuky, prezentovat výsledky vlastní práce
- zapojujeme žáky do přípravy školních projektů;
- vyžadujeme od žáků zhodnocení vlastní práce i práce spolužáků a návrhy na zlepšení;
- získané poznatky žáků jsou využívány při konkrétních činnostech propojených s praktickým životem a zdůrazňujících vztah k volbě povolání

3. Obsah učiva v jednotlivých ročnících

6. ročník

a) Chov zvířat

- zvířata v domácnosti – pes, kočka, morče, křeček
- chovná zvířata – chov prasat, hovězího dobytka, drůbeže, koně

b) Textilní práce

- úprava oděvů a textilií v domácnosti – přišívání knoflíků, patentů, drobné opravy
- ošetřování textilií podle vyznačených symbolů
- pracovní prostředky

c) Pěstitelské práce

- celoroční ošetřování pokojových rostlin (zalévání, kypření, hnojení, přesazování)
- rychlení a předpěstování květin
- jednoduchá úprava a vazba květin (využití i sušených květin)
- klíčení semen, jejich růst v papírových květináčích
- řízkové a listové rozmnožování rostlin
- materiál a pomůcky: květináče, nůžky, váza, nůž, konvička
- vytvoření jednoduchých herbářů rostlin, listů, semen

d) Informační technologie

- vyhledání základních informací o textilních a pěstitelských činnostech v elektronické síti
- zpracování referátu o textiliích, textilních technologiích, pokojových rostlinách

7. ročník

a) Pěstitelské práce

- základní podmínky pro pěstování rostlin
- půda, půdotvorní činitelé, vznik, zpracování, význam, úrodnost půdy
- osivo, sadba
- pěstování rostlin na zahradě, v místnosti, pěstování pokojových rostlin, péče o květiny v budově školy
- ovoce, zelenina, obiloviny – podmínky a zásady pěstování

b) Příprava pokrmů

- kuchyně – základní vybavení, kuchyňský inventář, obsluha spotřebičů, udržování pořádku a čistoty, bezpečnost a hygiena provozu
- potraviny – výběr, nákup, skladování, zásady správné životosprávy, sestavení jídelníčku,
- příprava pokrmů – základní postupy při přípravě pokrmů, úprava pokrmů za tepla
- za studena – salát ovocný, zeleninový, polévka, moučník, palačinky, lívance, pokrmy z brambor, rychlé občerstvení – chlebičky, toasty, obložené mísy
- úprava stolu a stolování – zásady společenského stolování, společenské desatero, prostírání, zdobné prvky a květiny na stole

c) Práce s počítačem

- vyhledání základních informací o textilních a pěstitelských činnostech na internetu
- zpracování referátu o pěstování ovoce, zeleniny, obilovin, přípravě pokrmů v různých oblastech světa

8. ročník

a) Provoz a údržba domácnosti

- ekonomika domácnosti – rozpočet, příjmy, výdaje, platby, úspory, šetření energií
- úklid a bezpečnost v domácnosti – postupy, prostředky, ochrana životního prostředí, odpad, recyklace odpadu, vhodné zařízení a vybavení bytu, první pomoc při úrazu
- praní a žehlení prádla, drobné opravy oděvů, ukládání šatstva, péče o šatstvo
- elektrotechnika v domácnosti – spotřebiče v domácnosti, elektrická instalace, nebezpečí úrazu elektrickým proudem

b) Práce s počítačem

- využití počítače a informačních technologií pro získávání a zpracování informací o oborech lidské činnosti, o ochraně životního prostředí, ekologických organizacích a jejich aktivitách
- využití internetu pro vyhledání informací o oboru svého zájmu a o školách vyučujících danou oblast

c) Svět práce

- volba profesní orientace, sebepoznávání – charakteristické znaky osobnosti – zájmy, záliby, osobní vlastnosti a schopnosti, zdravotní a tělesný stav
- vzdělání podmínka důstojného a úspěšného života – druhy středních škol
- znaky a požadavky povolání
- práce s profesními informacemi – návštěva IPS – Úřad práce, využívání poradenských služeb
- dotazníky k volbě povolání
- interaktivní techniky zaměřené k volbě povolání

9. ročník

a) Svět práce

- možnosti vzdělávání – náplň učebních a studijních oborů
- co vše musím zvážit před konečnou volbou povolání
- akční plán – volba povolání

- festival vzdělávání
- zaměstnání – pracovní příležitosti v obci, regionu, způsoby hledání zaměstnání, problémy nezaměstnanosti, informace, poradenské služby
- přijímací řízení, přihlášky na střední školy a střední odborná učiliště
- alternativa – zvážení možné alternativy volby povolání při neúspěchu v přijímacím řízení

b) Práce s počítačem

- využití internetu pro vyhledání informací o oboru svého zájmu a o školách vyučujících danou oblast
- základní informace o počítači, jeho činnosti a o možnostech jeho využití; programové vybavení počítače, ovládání klávesnice, zahájení a ukončení práce na počítači
- uchování informací, pevný disk, disketa, kopírování, obsluha přídavných zařízení (tiskárna ...)
- schopnost zacházet s počítačem uživatelským způsobem
- práce s editory

4. Očekávané výstupy

Žák

- organizuje a plánuje svoji pracovní činnost
- dodržuje obecné zásady bezpečnosti, hygieny a ochrany zdraví při práci, umí poskytnout první pomoc při úrazu
- volí vhodné pracovní postupy při pěstování vybraných rostlin, pěstuje a využívá květiny pro výzdobu
- používá vhodné pracovní pomůcky a provádí jejich údržbu
- používá základní kuchyňský inventář, obsluhuje základní spotřebiče
- připraví jednoduché pokrmy v souladu se zásadami zdravé výživy
- dodržuje základní principy stolování, zásady hygieny a bezpečnosti práce
- umí poskytnout první pomoc při úrazech v kuchyni
- ovládá jednoduché pracovní postupy při základních činnostech v domácnosti, správnou údržbu a užívání domácích spotřebičů včetně orientace v návodech k obsluze
- umí dodržovat základní hygienická a bezpečnostní pravidla v domácnosti
- orientuje se v náhledu na svou osobnost
- využívá profesní informace a poradenské služby pro výběr vhodného vzdělání a povolání
- posuzuje své možnosti při rozhodování o volbě povolání
- orientuje se v pracovních činnostech vybraných profesí
- umí si na internetu vyhledat a elektronicky zpracovat informace o budoucím povolání a oborech lidské činnosti
- provádí montáž, demontáž a údržbu jednoduchých předmětů a zařízení
- provádí jednoduché práce s technickými materiály a dodržuje technologickou kázeň
- řeší jednoduché technické úkoly s vhodným výběrem materiálů, pracovních nástrojů a nářadí
- užívá technickou dokumentaci, připraví si vlastní jednoduchý náčrt výrobku
- sestaví podle návodu, náčrtu, plánu, jednoduchého programu daný model
- navrhne a sestaví jednoduché konstrukční prvky a ověří a porovná jejich funkčnost, nosnost, stabilitu aj.
- prokáže základní znalost chovu drobných zvířat a zásad bezpečného kontaktu se zvířaty
- dodržuje technologickou kázeň, zásady hygieny a bezpečnosti práce, poskytne první pomoc při úrazu, včetně úrazu způsobeného zvířaty
- provádí jednoduché operace platebního styku a domácího účetnictví
- správně zachází s pomůckami, nástroji, nářadím a zařízeními včetně údržby, provádí drobnou domácí údržbu
- vybere a prakticky využívá vhodné pracovní postupy, přístroje, zařízení a pomůcky pro konání konkrétních pozorování, měření a experimentů
- zpracuje protokol o cíli, průběhu a výsledcích své experimentální práce a zformuluje v něm závěry, k nimž dospěl
- vyhledá v dostupných informačních zdrojích všechny podklady, jež mu co nejlépe pomohou provést danou experimentální práci

- dodržuje pravidla bezpečné práce a ochrany životního prostředí při experimentální práci
- poskytne první pomoc při úrazu v laboratoři
- ovládá základní funkce digitální techniky; diagnostikuje a odstraňuje základní problémy při provozu digitální techniky
- propojuje vzájemně jednotlivá digitální zařízení
- pracuje uživatelským způsobem s mobilními technologiemi – cestování, obchod, vzdělávání, zábava
- ošetřuje digitální techniku a chrání ji před poškozením

5. Průřezová témata

Osobnostní sociální výchova

Pomáhá každému žákovi utvářet praktické životní dovednosti, hledat vlastní cestu k životní spokojenosti založené na dobrých vztazích k sobě samému, k ostatním lidem a ke světu vůbec, přispívat ke vzájemné spolupráci a komunikaci v týmu různých pracovních situacích, vést k porozumění sobě samému a druhým lidem, napomáhat k zvládnutí vlastního chování, přispívat k utváření dobrých mezilidských vztahů.

Multikulturní výchova

Umožňuje žákům se seznamovat s rozmanitostí různých kultur, jejich tradicemi a hodnotami. Rozvíjí smysl pro spravedlnost, solidaritu a toleranci. Poskytuje žákům základní znalosti o různých etnických a kulturních skupinách žijících v české a evropské společnosti. Učí přijmout druhého jako jedince se stejnými právy, uvědomovat si, že všechny kultury jsou rovnocenné a žádná není nadřazena jiné. Poznatky z této oblasti umožní žákům lehčí pohyb v evropském společenství, kde se na každém kroku setkají s mnoha kulturními rozdíly. Znalost rozdílů vede k toleranci a výhodě jejich uplatnění na evropském trhu práce.

Environmentální výchova

Vede žáka k pochopení složitosti vztahů člověka a životního prostředí, k aktivní účasti při ochraně a utváření životního prostředí. Ovlivňuje v zájmu udržitelnosti rozvoje lidské civilizace životní styl a hodnotovou orientaci žáků. Umožňuje poznávat význam a role různých profesí ve vztahu k životnímu prostředí. Vede k odpovědnosti ve vztahu k biosféře, k ochraně přírody a přírodních zdrojů. Podněcuje aktivitu, tvořivost, toleranci, vstřícnost a ohleduplnost ve vztahu k prostředí. Přispívá k utváření zdravého životního stylu a k vnímání estetických hodnot prostředí.

Mediální výchova

Pro uplatnění jednotlivce ve společnosti je nutné umět zpracovat, vyhodnotit a využít podněty přicházející z médií. Média mají výrazný vliv na chování jedince, chování společnosti, utváření životního stylu a kvality života. Učí žáky využívat médií jako zdroje informací, které mohou využít jako prostředek k osobnostnímu růstu.

Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

Základní součástí výchovy je výchova zodpovědných a tvořivých osobností, které se v dospělosti dokáží uplatnit v pracovní sféře i v osobním životě. Rozvíjí schopnost srovnávat projevy kultury v evropském a globálním měřítku, nacházet společné znaky a odlišnosti jednotlivých kultur.

E. HODNOCENÍ VÝSLEDKŮ VZDĚLÁVÁNÍ ŽÁKŮ

Obsah pravidel se řídí Zákonem č. 561/2004 Sb. (školský zákon) a Vyhláškou č. 48/2005 Sb. o základním vzdělávání. Pravidla hodnocení prospěchu a chování žáků se vztahují na dobu pobytu žáků ve škole a na akce pořádané školou.

Základní zásady hodnocení

1. Pedagogičtí pracovníci zajišťují, aby žáci, zákonní zástupci dětí a nezletilých žáků, popřípadě osoby, které vůči zletilým žákům plní vyživovací povinnost byly včas informovány o průběhu a výsledcích vzdělávání dítěte.
2. Každé pololetí se vydává žákovi vysvědčení; za první pololetí výpis z vysvědčení.
3. Hodnocení výsledků vzdělávání žáka na vysvědčení je vyjádřeno klasifikačním stupněm (dále jen "klasifikace"), slovně nebo kombinací obou způsobů. O způsobu hodnocení rozhoduje ředitel školy se souhlasem školské rady. Klasifikace souhrnného prospěchu se provádí na konci každého pololetí a není aritmetickým průměrem běžné klasifikace. Chování neovlivňuje klasifikaci výsledků ve vyučovacích předmětech. Klasifikační stupeň určí učitel, který vyučuje příslušnému předmětu.
4. Při celkové klasifikaci přihlíží učitel k věkovým zvláštěm žáka i k tomu, že žák mohl v průběhu klasifikačního období zakolísat v učebních výkonech pro určitou indispozici. Přihlíží se i ke snaživosti a pečlivosti žáka, k jeho individuálním schopnostem a zájmům.
5. V předmětu, ve kterém vyučuje více učitelů, určí výsledný klasifikační stupeň za klasifikační období příslušní učitelé po vzájemné dohodě.
6. Zákonní zástupci žáka jsou o prospěchu a chování žáka informováni třídním učitelem a učiteli jednotlivých předmětů:
  - průběžně prostřednictvím elektronické žákovské knížky,
  - před koncem každého čtvrtletí (klasifikační období),
  - případně kdykoliv na požádání zákonných zástupců žáka.V případě mimořádného zhoršení prospěchu, nebo závažného výchovného problému informuje učitel zákonné zástupce žáka bezprostředně a prokazatelným způsobem. Případy zaostávání žáků v učení se projednají v pedagogické radě.
7. Ředitel školy může žákovi, který splnil povinnou školní docházku a na konci druhého pololetí neprospěl nebo nemohl být hodnocen, povolit na žádost jeho zákonného zástupce opakování ročníku po posouzení jeho dosavadních studijních výsledků a důvodů uvedených v žádosti.
8. Výchovnými opatřeními jsou pochvaly nebo jiná ocenění a kázeňská opatření. Kázeňským opatřením je podmíněné vyloučení žáka ze školy, vyloučení žáka ze školy, a další kázeňská opatření, která nemají právní důsledky pro žáka. Pochvaly, jiná ocenění a další kázeňská opatření může udělit či uložit ředitel školy nebo třídní učitel. Ředitel školy může v případě závažného zaviněného porušení povinností stanovených tímto zákonem nebo školním nebo vnitřním řádem rozhodnout o podmíněném vyloučení nebo o vyloučení žáka ze školy. V rozhodnutí o podmíněném vyloučení stanoví ředitel školy zkušební lhůtu, a to nejdéle na dobu jednoho roku. Dopustí-li se žák

v průběhu zkušební lhůty dalšího zaviněného porušení povinností stanovených školním řádem, může ředitel školy rozhodnout o jeho vyloučení. Žáka lze podmíněně vyloučit nebo vyloučit ze školy pouze v případě, že splnil povinnou školní docházku.

9. Zvláště hrubé opakované slovní a úmyslné fyzické útoky žáka vůči zaměstnancům školy nebo školského zařízení nebo vůči ostatním žákům se považují za zvláště závažné zaviněné porušení povinností stanovených zákonem. Dopustí-li se žák takového jednání, oznámí ředitel školy tuto skutečnost orgánu sociálně – právní ochrany dětí, jde – li o nezletilého, a státnímu zastupitelství do následujícího pracovního dne poté, co se o tom dozvěděl.

10. O podmíněném vyloučení nebo o vyloučení žáka rozhodne ředitel školy do dvou měsíců ode dne, kdy se o provinění žáka dozvěděl, nejpozději však do jednoho roku ode dne, kdy se žák provinění dopustil, s výjimkou případu, kdy provinění je klasifikováno jako trestný čin podle zvláštního právního předpisu. O svém rozhodnutí informuje ředitel pedagogickou radu. Žák přestává být žákem školy dnem následujícím po dni nabytí právní moci rozhodnutí o vyloučení, nestanoví-li toto rozhodnutí den pozdější.

11. Nástrojem pro hodnocení práce žáků je žákovské portfolio. Jedná se o shromažďování materiálů různého druhu tak, aby dokumentovaly stav vědomostí a dovedností žáka. Materiály mají obsahovat doklady o tom, jak se žák vyrovnal s dovedností sebehodnocení své práce. Žáci mohou po dohodě s vyučujícím zařazovat do portfolio i osobní záznamy o úspěších v mimoškolní činnosti.

Zásady pro hodnocení chování, výchovná opatření

Klasifikaci chování žáků navrhuje třídní učitel po projednání s učiteli, kteří ve třídě vyučují a s ostatními učiteli, rozhoduje o ní ředitel po projednání v pedagogické radě.

Kritériem pro klasifikaci chování je dodržování pravidel slušného chování a dodržování řádu školy během klasifikačního období.

Při klasifikaci chování se přihlíží k věku, morální a rozumové vyspělosti žáka; k uděleným opatřením k posílení kázně se přihlíží pouze tehdy, jestliže tato opatření byla neúčinná.

Škola hodnotí a klasifikuje žáky za jejich chování ve škole a při akcích organizovaných školou.

Nedostatky v chování žáků se projednávají v pedagogické radě.

Zákonní zástupci žáka jsou o chování žáka informováni třídním učitelem a učiteli jednotlivých předmětů:

- průběžně prostřednictvím elektronické žákovské knížky
  - před koncem každého čtvrtletí (klasifikační období),
- okamžitě v případě mimořádného porušení školního řádu.

Ředitel školy může na základě vlastního rozhodnutí nebo na základě podnětu jiné právnické či fyzické osoby žákovi po projednání v pedagogické radě udělit pochvalu nebo jiné ocenění za mimořádný projev lidskosti, občanské nebo školní iniciativy, záslužný nebo statečný čin nebo za mimořádně úspěšnou práci.

Třídní učitel může na základě vlastního rozhodnutí nebo na základě podnětu ostatních vyučujících žákovi po projednání s ředitelem školy udělit pochvalu nebo jiné ocenění za výrazný projev školní iniciativy nebo za déletrvající úspěšnou práci.

Při porušení povinností stanovených školním řádem lze podle závažnosti tohoto porušení žákovi uložit:

- a) napomenutí třídního učitele,
- b) důtku třídního učitele,
- c) důtku ředitele školy.

Pravidla pro udělování pochval a jiných ocenění a ukládání napomenutí a důtek jsou součástí školního řádu.

Třídní učitel neprodleně oznámí řediteli školy uložení důtky třídního učitele. Důtku ředitele školy lze žákovi uložit pouze po projednání v pedagogické radě.

Porušení dle charakteru závažnosti: zapomínání, ohrožení zdraví, podvod, krádež, projevy rasismu a xenofobie, neomluvené hodiny, poškození zdraví jiného občana, šikanování / vydírání, šíření toxických, omamných nebo psychotropních látek, drzé chování a fyzické násilí ke všem zaměstnancům školy

Potrestání za takováto porušení se uděluje **dle závažnosti** v rozmezí od **napomenutí třídního učitele až po snížení stupně hodnocení chování**.

Ředitel školy nebo třídní učitel neprodleně oznámí udělení pochvaly a jiného ocenění nebo uložení napomenutí nebo důtky a jeho důvody prokazatelným způsobem žákovi a jeho zákonnému zástupci.

Udělení pochvaly a jiného ocenění ředitele školy a uložení napomenutí nebo důtky se zaznamená do dokumentace školy, zodpovídá třídní učitel. Udělení pochvaly ředitele školy a jiného ocenění se zaznamená na vysvědčení za pololetí, v němž bylo uděleno.

Hodnocení, postup do dalšího ročníku

Nelze-li žáka hodnotit na konci prvního pololetí, určí ředitel školy pro jeho hodnocení náhradní termín, a to tak, aby hodnocení za první pololetí bylo provedeno nejpozději do dvou měsíců po skončení prvního pololetí. Není-li možné hodnotit ani v náhradním termínu, žák se za první pololetí nehodnotí.

Do vyššího ročníku postoupí žák, který na konci druhého pololetí prospěl ze všech povinných předmětů stanovených školním vzdělávacím programem s výjimkou předmětů výchovného zaměření stanovených rámcovým vzdělávacím programem a předmětů, z nichž byl uvolněn, pokud mu nebylo povoleno opakování ročníku podle § 52 odstavce 6 věty třetí školského zákona. Do vyššího ročníku postoupí i žák prvního stupně základní školy, který již v rámci prvního stupně opakoval ročník, a žák druhého stupně základní školy, který již v rámci druhého stupně opakoval ročník, a to bez ohledu na prospěch tohoto žáka.

Nelze-li žáka hodnotit na konci druhého pololetí, určí ředitel školy pro jeho hodnocení náhradní termín, a to tak, aby hodnocení za druhé pololetí bylo provedeno nejpozději do konce září následujícího školního roku. V období měsíce září do doby hodnocení navštěvuje žák nejbližší vyšší ročník, popřípadě znovu devátý ročník.

Má-li zákonný zástupce žáka pochybnosti o správnosti hodnocení na konci prvního nebo druhého pololetí, může do 3 pracovních dnů ode dne, kdy se o hodnocení prokazatelně dozvěděl, nejpozději však do 3 pracovních dnů od vydání vysvědčení, požádat ředitele školy o přezkoumání výsledků hodnocení žáka; je-li vyučujícím žáka v daném předmětu ředitel školy, krajský úřad. Pokud není dále stanoveno jinak, ředitel školy nebo krajský úřad nařídí komisionální přezkoušení žáka, které se koná nejpozději do 14 dnů od doručení žádosti nebo v termínu dohodnutém se zákonným

zástupcem žáka. Česká školní inspekce poskytne součinnost na žádost ředitele školy nebo krajského úřadu.

V případě, že se žádost o přezkoumání výsledků hodnocení žáka týká hodnocení chování nebo předmětů výchovného zaměření, posoudí ředitel školy, je-li vyučujícím žáka v daném předmětu ředitel školy, krajský úřad, dodržení pravidel pro hodnocení výsledků vzdělávání žáka stanovených podle § 30 odst. 2 – Školský zákon. V případě zjištění porušení těchto pravidel ředitel školy nebo krajský úřad výsledek hodnocení změní; nebyla-li pravidla pro hodnocení výsledků vzdělávání žáků porušena, výsledek hodnocení potvrdí, a to nejpozději do 14 dnů ode dne doručení žádosti.

Ředitel školy může povolit žákovi na žádost jeho zákonného zástupce a na základě doporučujícího vyjádření odborného lékaře opakování ročníku z vážných zdravotních důvodů, a to bez ohledu na to, zda žák na daném stupni již opakoval ročník.

Pokud žák, který byl rozhodnutím soudu svěřen do střídavé výchovy rodičů, plní povinnou školní docházku střídavě ve dvou základních školách, vydává mu vysvědčení základní škola, v které zahájil vzdělávání dříve, pokud k tomu nebyla dohodou rodičů nebo rozhodnutím soudu určena druhá škola. Při hodnocení výsledků vzdělávání žáka za pololetí školního roku zohlední škola, která bude vydávat vysvědčení, hodnocení výsledků vzdělávání žáka druhou školou.

Pravidla pro sebehodnocení žáků

Sebehodnocení je důležitou součástí hodnocení žáků, posiluje sebeúctu a sebevědomí žáků.

Je zařazováno do procesu vzdělávání průběžně všemi vyučujícími, způsobem přiměřeným věku žáků.

Chyba je přirozená součástí procesu učení. Pedagogičtí pracovníci se o chybě se žáky baví, žáci mohou některé práce sami opravovat, hodnocení žákova výkonu nelze provést jen klasifikací, musí být doprovázeno rozborem chyb žáka. Chyba je důležitý prostředek učení.

Při sebehodnocení se žák snaží vyjádřit:

- co se mu daří
- co mu ještě nejde, jaké má rezervy
- jak bude pokračovat dál

Pedagogové vedou žáka, aby komentoval svoje výkony a výsledky.

Sebehodnocení žáků nemá nahradit klasické hodnocení (hodnocení žáka pedagogem), ale má pouze doplňovat a rozšiřovat evaluační procesy a více aktivizovat žáka.

Na konci pololetí žák písemnou nebo ústní formou provede sebehodnocení v oblasti:

- zodpovědnost
- motivace k učení
- sebedůvěra
- vztahy v třídním kolektivu

Sebehodnocení na konci školního roku se vkládá do portfolia.

Známky nejsou jediným zdrojem motivace.

Stupně hodnocení chování v případě použití klasifikace a jejich charakteristika

Klasifikaci chování žáků navrhuje třídní učitel po projednání s učiteli, kteří ve třídě vyučují, a s ostatními učiteli a rozhoduje o ni ředitel po projednání v pedagogické radě. Pokud třídní učitel tento

postup nedodrží, mají možnost podat návrh na pedagogické radě i další vyučující. Kritériem pro klasifikaci chování je dodržování pravidel chování (školní řád) během klasifikačního období.

Při klasifikaci chování se přihlíží k věku, morální a rozumové vyspělosti žáka; k uděleným opatřením k posílení kázně se přihlíží pouze tehdy, jestliže tato opatření byla neúčinná.

Chování žáka ve škole a na akcích pořádaných školou se v případě použití klasifikace hodnotí na vysvědčení stupni:

- a) 1 - velmi dobré,
- b) 2 - uspokojivé,
- c) 3 - neuspokojivé.

Při hodnocení chování se vychází z kritérií, které jsou umístěny ve školním řádu.

HODNOCENÍ JEDNOTLIVÝCH PŘEDMĚTŮ

Hodnocení - výsledky vzdělávání žáka

Výsledky vzdělávání žáka v jednotlivých povinných a nepovinných předmětech stanovených školním vzdělávacím programem se v případě použití klasifikace hodnotí na vysvědčení stupni prospěchu:

- a) 1 - výborný,
- b) 2 - chvalitebný,
- c) 3 - dobrý,
- d) 4 - dostatečný,
- e) 5 - nedostatečný.

Při hodnocení žáka se na prvním stupni použije pro zápis stupně hodnocení číslice, na druhém stupni se použije slovní označení stupně hodnocení.

Stupně hodnocení prospěchu v případě použití klasifikace a jejich charakteristika

Pro potřeby klasifikace se předměty dělí do tří skupin:

- předměty s převahou teoretického zaměření,
- předměty s převahou praktických činností a
- předměty s převahou výchovného a uměleckého odborného zaměření.

Kritéria pro jednotlivé klasifikační stupně jsou formulována především pro celkovou klasifikaci.

Učitel však nepřeceňuje žádné z uvedených kritérií, posuzuje žákovy výkony komplexně, v souladu se specifikou předmětu.

Klasifikace ve vyučovacích předmětech s převahou teoretického zaměření

Převahu teoretického zaměření mají jazykové, společenskovední, přírodovědné předměty a matematika.

Při klasifikaci výsledků ve vyučovacích předmětech s převahou teoretického zaměření se v souladu s požadavky učebních osnov hodnotí:

- ucelenost, přesnost a trvalost osvojení požadovaných poznatků, faktů, pojmů, definic, zákonitostí a vztahů, kvalita a rozsah získaných dovedností vykonávat požadované intelektuální a motorické činnosti,
- schopnost uplatňovat osvojené poznatky a dovednosti při řešení teoretických a praktických úkolů, při výkladu a hodnocení společenských a přírodních jevů a zákonitostí,
- kvalita myšlení, především jeho logika, samostatnost a tvořivost,

- aktivita v přístupu k činnostem, zájem o ně a vztah k nim,
- přesnost, výstižnost a odborná i jazyková správnost ústního a písemného projevu,
- kvalita výsledků činností,
- osvojení účinných metod samostatného studia
- obsluha a údržba laboratorních zařízení a pomůcek, nástrojů, náradí a měřidel.

Výchovně vzdělávací výsledky se klasifikují podle těchto kritérií:

Stupeň 1 (výborný)

Žák ovládá požadované poznatky, fakta, pojmy, definice a zákonitosti uceleně, přesně a úplně a chápe vztahy mezi nimi. Pohotově vykonává požadované intelektuální a motorické činnosti. Samostatně a tvořivě uplatňuje osvojené poznatky a dovednosti při řešení teoretických a praktických úkolů, při výkladu a hodnocení jevů a zákonitostí. Myslí logicky správně, zřetelně se u něho projevuje samostatnost a tvořivost. Jeho ústní a písemný projev je správný, přesný a výstižný. Grafický projev je přesný a estetický. Výsledky jeho činnosti jsou kvalitní, pouze s menšími nedostatky. Je schopen samostatně studovat vhodné texty.

Stupeň 2 (chvalitebný)

Žák ovládá požadované poznatky, fakta, pojmy, definice a zákonitosti v podstatě uceleně, přesně a úplně. Pohotově vykonává požadované intelektuální a motorické činnosti. Samostatně a produktivně nebo podle menších podnětů učitele uplatňuje osvojené poznatky a dovednosti při řešení teoretických a praktických úkolů, při výkladu a hodnocení jevů a zákonitostí. Myslí správně, v jeho myšlení se projevuje logika a tvořivost. Ústní a písemný projev má menší nedostatky ve správnosti, přesnosti a výstižnosti. Kvalita výsledků činnosti je zpravidla bez podstatných nedostatků. Grafický projev je estetický, bez větších nepřesností. Je schopen samostatně nebo s menší pomocí studovat vhodné texty.

Stupeň 3 (dobrý)

Žák má v ucelenosti, přesnosti a úplnosti osvojení si požadovaných poznatků, faktů, pojmů, definic a zákonitostí nepodstatné mezery. Při vykonávání požadovaných intelektuálních a motorických činností projevuje nedostatky. Podstatnější nepřesnosti a chyby dovede za pomoci učitele korigovat. V uplatňování osvojených poznatků a dovedností při řešení teoretických a praktických úkolů se dopouští chyb. Uplatňuje poznatky a provádí hodnocení jevů a zákonitostí podle podnětů učitele. Jeho myšlení je vcelku správné, ale málo tvořivé, v jeho logice se vyskytují chyby. V ústním a písemném projevu má nedostatky ve správnosti, přesnosti a výstižnosti. V kvalitě výsledků jeho činnosti se projevují častější nedostatky, grafický projev je méně estetický a má menší nedostatky. Je schopen samostatně studovat podle návodu učitele.

Stupeň 4 (dostatečný)

Žák má v ucelenosti, přesnosti a úplnosti osvojení si požadovaných poznatků závažné mezery. Při provádění požadovaných intelektuálních a motorických činností je málo pohotový a má větší nedostatky. V uplatňování osvojených poznatků a dovedností při řešení teoretických a praktických úkolů se vyskytují závažné chyby. Při využívání poznatků pro výklad a hodnocení jevů je nesamostatný. V logice myšlení se vyskytují závažné chyby, myšlení není tvořivé. Jeho ústní a písemný projev má vážné nedostatky ve správnosti, přesnosti a výstižnosti. V kvalitě výsledků jeho činnosti a v grafickém projevu se projevují nedostatky, grafický projev je málo estetický. Závažné nedostatky a chyby dovede žák s pomocí učitele opravit. Při samostatném studiu má velké těžkosti.

Stupeň 5 (nedostatečný)

Žák si požadované poznatky neosvojil uceleně, přesně a úplně, má v nich závažné a značné mezery. Jeho dovednost vykonávat požadované intelektuální a motorické činnosti má velmi podstatné nedostatky. V uplatňování osvojených vědomostí a dovedností při řešení teoretických a praktických úkolů se vyskytují velmi závažné chyby. Při výkladu a hodnocení jevů a zákonitostí nedovede své vědomosti uplatnit ani s podněty učitele. Neprojevuje samostatnost v myšlení, vyskytují se u něho časté logické nedostatky. V ústním a písemném projevu má závažné nedostatky ve správnosti, přesnosti i výstižnosti. Kvalita výsledků jeho činnosti a grafický projev mají vážné nedostatky. Závažné nedostatky a chyby nedovede opravit ani s pomocí učitele. Nedovede samostatně studovat.

Klasifikace ve vyučovacích předmětech s převahou praktického zaměření.

Převahu praktické činnosti mají v základní škole pracovní činnosti.

Při klasifikaci v předmětech uvedených v s převahou praktického zaměření v souladu s požadavky učebních osnov se hodnotí:

- vztah k práci, k pracovnímu kolektivu a k praktickým činnostem,
- osvojení praktických dovedností a návyků, zvládnutí účelných způsobů práce,
- využití získaných teoretických vědomostí v praktických činnostech,
- aktivita, samostatnost, tvořivost, iniciativa v praktických činnostech,
- kvalita výsledků činností,
- organizace vlastní práce a pracoviště, udržování pořádku na pracovišti,
- dodržování předpisů o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci a péče o životní prostředí,
- hospodárné využívání surovin, materiálů, energie, překonávání překážek v práci,

Výchovně vzdělávací výsledky se klasifikují podle těchto kritérií:

Stupeň 1 (výborný)

Žák soustavně projevuje kladný vztah k práci, k pracovnímu kolektivu a k praktickým činnostem.

Pohotově, samostatně a tvořivě využívá získané teoretické poznatky při praktické činnosti.

Praktické činnosti vykonává pohotově, samostatně uplatňuje získané dovednosti a návyky.

Bezpečně ovládá postupy a způsoby práce; dopouští se jen menších chyb, výsledky jeho práce jsou bez závažnějších nedostatků. Účelně si organizuje vlastní práci, udržuje pracoviště v pořádku.

Uvědoměle dodržuje předpisy o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci a aktivně se stará o životní prostředí. Hospodárně využívá suroviny, materiál, energii. Aktivně překonává vyskytující se překážky.

Stupeň 2 (chvalitebný)

Žák projevuje kladný vztah k práci, k pracovnímu kolektivu a k praktickým činnostem. Samostatně, ale méně tvořivě a s menší jistotou využívá získané teoretické poznatky při praktické činnosti.

Praktické činnosti vykonává samostatně, v postupech a způsobech práce se nevyskytují podstatné chyby. Výsledky jeho práce mají drobné nedostatky. Účelně si organizuje vlastní práci, pracoviště udržuje v pořádku. Uvědoměle udržuje předpisy o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci a stará se o životní prostředí. Při hospodárném využívání surovin, materiálů a energie se dopouští malých chyb. Překážky v práci překonává s občasnou pomocí učitele.

Stupeň 3 (dobrý)

Žák projevuje vztah k práci, k pracovnímu kolektivu a k praktickým činnostem s menšími výkyvy.

Za pomoci učitele uplatňuje získané teoretické poznatky při praktické činnosti. V praktických činnostech se dopouští chyb a při postupech a způsobech práce potřebuje občasnou pomoc učitele.

Výsledky práce mají nedostatky. Vlastní práci organizuje méně účelně, udržuje pracoviště v pořádku. Dodržuje předpisy o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci a v malé míře přispívá k tvorbě a ochraně životního prostředí. Na podněty učitele je schopen hospodárně využívat suroviny, materiály a energii. Překážky v práci překonává jen s častou pomocí učitele.

Stupeň 4 (dostatečný)

Žák pracuje bez zájmu a vztahu k práci, k pracovnímu kolektivu a praktickým činnostem. Získané teoretické poznatky dovede využít při praktické činnosti jen za soustavné pomoci učitele. V praktických činnostech, dovednostech a návycích se dopouští větších chyb. Při volbě postupů a způsobů práce potřebuje soustavnou pomoc učitele. Ve výsledcích práce má závažné nedostatky. Práci dovede organizovat za soustavné pomoci učitele, méně dbá o pořádek na pracovišti. Méně dbá na dodržování předpisů o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci a o životní prostředí. Porušuje zásady hospodárnosti využívání surovin, materiálů a energie. Překážky v práci překonává jen s pomocí učitele.

Stupeň 5 (nedostatečný)

Žák neprojevuje zájem o práci a vztah k ní, ani k pracovnímu kolektivu a k praktickým činnostem. Nedokáže ani s pomocí učitele uplatnit získané teoretické poznatky při praktické činnosti. V praktických činnostech, dovednostech a návycích má podstatné nedostatky. Nedokáže postupovat při práci ani s pomocí učitele. Výsledky jeho práce jsou nedokončené, neúplné, nepřesné, nedosahují předepsané ukazatele. Práci na pracovišti si nedokáže zorganizovat, nedbá na pořádek na pracovišti. Neovládá předpisy o ochraně zdraví při práci a nedbá na ochranu životního prostředí. Nevyužívá hospodárně surovin, materiálů a energie.

Klasifikace ve vyučovacích předmětech s převahou výchovného zaměření

Převahu výchovného zaměření mají: výtvarná výchova, hudební výchova a zpěv, tělesná výchova. Žák zařazený do zvláštní tělesné výchovy se při částečném uvolnění nebo úlevách doporučených lékařem klasifikuje s přihlédnutím ke zdravotnímu stavu.

Při klasifikaci v předmětech s převahou výchovného zaměření se v souladu s požadavky učebních osnov hodnotí:

- stupeň tvořivosti a samostatnosti projevu,
- osvojení potřebných vědomostí, zkušeností, činností a jejich tvořivá aplikace,
- poznání zákonitostí daných činností a jejich uplatňování ve vlastní činnosti,
- kvalita projevu,
- vztah žáka k činnostem a zájem o ně,
- estetické vnímání, přístup k uměleckému dílu a k estetice ostatní společnosti,
- v tělesné výchově s přihlédnutím ke zdravotnímu stavu žáka všeobecná, tělesná zdatnost, výkonnost a jeho péče o vlastní zdraví.

Výchovně vzdělávací výsledky se klasifikují podle těchto kritérií:

Stupeň 1 (výborný)

Žák je v činnostech velmi aktivní. Pracuje tvořivě, samostatně, plně využívá své osobní předpoklady a velmi úspěšně podle požadavků osnov je rozvíjí v individuálních a kolektivních projevech. Jeho projev je esteticky působivý, originální, procítěný, v hudební a tělesné výchově přesný. Osvojené vědomosti, dovednosti a návyky aplikuje tvořivě. Má výrazně aktivní zájem o umění, estetiku, brannost a tělesnou kulturu a projevuje k nim aktivní vztah. Úspěšně rozvíjí svůj estetický vkus a tělesnou zdatnost.

Stupeň 2 (chvalitebný)

Žák je v činnostech aktivní, tvořivý, převážně samostatný na základě využívání svých osobních předpokladů, které úspěšně rozvíjí v individuálním a kolektivním projevu. Jeho projev je esteticky působivý a má jen menší nedostatky z hlediska požadavků osnov. Žák tvořivě aplikuje osvojené vědomosti, dovednosti a návyky v nových úkolech. Má aktivní zájem o umění, o estetiku a tělesnou zdatnost. Rozvíjí si v požadované míře estetický vkus, brannost a tělesnou zdatnost.

Stupeň 3 (dobrý)

Žák je v činnostech méně aktivní, tvořivý, samostatný a pohotový. Nevyužívá dostatečně své schopnosti v individuální a kolektivním projevu. Jeho projev je málo působivý, dopouští se v něm chyb. Jeho vědomosti a dovednosti mají četnější mezery a při jejich aplikaci potřebuje pomoc učitele. Nemá dostatečný aktivní zájem o umění, estetiku a tělesnou kulturu. Nerozvíjí v požadované míře svůj estetický vkus a tělesnou zdatnost.

Stupeň 4 (dostatečný)

Žák je v činnostech málo aktivní a tvořivý. Rozvoj jeho schopností a jeho projev jsou málo uspokojivé. Úkoly řeší s častými chybami. Vědomosti a dovednosti aplikuje jen se značnou pomocí učitele. Projevuje velmi malou snahu a zájem o činnosti, nerozvíjí dostatečně svůj estetický vkus a tělesnou zdatnost.

Stupeň 5 (nedostatečný)

Žák je v činnostech převážně pasivní. Rozvoj jeho schopností je neuspokojivý. Jeho projev je povětšinou chybný a nemá estetickou hodnotu. Minimální osvojené vědomosti a dovednosti nedovede aplikovat. Neprojevuje zájem o práci a nevyvíjí úsilí rozvíjet svůj estetický vkus a tělesnou zdatnost.

Zásady pro používání slovního hodnocení včetně předem stanovených kritérií

- o slovním hodnocení výsledků vzdělávání žáka na vysvědčení rozhoduje ředitel školy se souhlasem školské rady a po projednání v pedagogické radě.
  - třídní učitel po projednání s vyučujícími ostatních předmětů převede slovní hodnocení do klasifikace nebo klasifikaci do slovního hodnocení v případě přestupu žáka na školu, která hodnotí odlišným způsobem, a to na žádost této školy nebo zákonného zástupce žáka.
  - je-li žák hodnocen slovně, převede třídní učitel po projednání s vyučujícími ostatních předmětů slovní hodnocení do klasifikace pro účely přijímacího řízení ke střednímu vzdělávání.
  - u žáka s vývojovou poruchou učení rozhodne ředitel školy o použití slovního hodnocení na základě žádosti zákonného zástupce žáka.
  - při použití slovního hodnocení se výsledky vzdělávání žáka v jednotlivých povinných a nepovinných předmětech stanovených školním vzdělávacím programem hodnotí tak, aby byla zřejmá úroveň vzdělání žáka, které dosáhl zejména ve vztahu k očekávaným výstupům jednotlivých předmětů školního vzdělávacího programu, ke svým vzdělávacím a osobnostním předpokladům a věku. Slovní hodnocení zahrnuje posouzení výsledků vzdělávání žáka v jejich vývoji, ohodnocení přístupu žáka ke vzdělávání i v souvislostech, které ovlivňují jeho výkon, a naznačení dalšího rozvoje žáka; obsahuje také zdůvodnění a doporučení, jak předcházet případným neúspěchům žáka a jak je překonávat. Výsledky vzdělávání žáka na konci prvního pololetí lze hodnotit souhrnně za všechny předměty. Slovní hodnocení lze použít i pro hodnocení chování žáka.
- Klasifikaci výsledků vzdělávání žáka v jednotlivých předmětech a chování žáka lze doplnit slovním hodnocením, které bude obsahovat i hodnocení klíčových kompetencí vymezených Rámcovým vzdělávacím programem pro základní vzdělávání.

Zásady pro vzájemné převedení klasifikace a slovního hodnocení

Prospěch	
Ovládnutí učiva	
1 – výborný	ovládá bezpečně
2 – chvalitebný	ovládá
3 – dobrý	v podstatě ovládá

4 – dostatečný	ovládá se značnými mezerami
5 - nedostatečný	neovládá
Myšlení	
1 – výborný	pohotový, bystrý, dobře chápe souvislosti, samostatný
2 – chvalitebný	uvažuje celkem samostatně
3 – dobrý	menší samostatnost v myšlení
4 – dostatečný	nesamostatné myšlení, pouze s nápovědou
5 - nedostatečný	odpovídá nesprávně i na návodné otázky
Vyjadřování	
1 – výborný	výstižné a poměrně přesné
2 – chvalitebný	celkem výstižné
3 – dobrý	myšlenky vyjadřuje ne dost přesně
4 – dostatečný	myšlenky vyjadřuje se značnými obtížemi
5 - nedostatečný	nedokáže se samostatně vyjádřit, i na návodné otázky odpovídá nesprávně
Celková aplikace vědomostí	
1 – výborný	užívá vědomostí a spolehlivě a uvědoměle dovedností, pracuje samostatně, přesně a s jistotou
2 – chvalitebný	dovede používat vědomosti a dovednosti při řešení úkolů, dopouští se jen menších chyb
3 – dobrý	řeší úkoly s pomocí učitele a s touto pomocí snadno překonává potíže a odstraňuje chyby
4 – dostatečný	dělá podstatné chyby, nesnadno je překonává
5 - nedostatečný	praktické úkoly nedokáže splnit ani s pomocí
Aktivita, zájem o učení	
1 – výborný	aktivní, učí se svědomitě a se zájmem
2 – chvalitebný	učí se svědomitě
3 – dobrý	k učení a práci nepotřebuje větších podnětů
4 – dostatečný	malý zájem o učení, potřebuje stále podněty
5 - nedostatečný	pomoc a pobízení k učení jsou zatím neúčinné
Chování	
1 – velmi dobré	Uvědoměle dodržuje pravidla chování a ustanovení vnitřního řádu školy. Méně závažných přestupků se dopouští ojediněle. Žák je však přístupný výchovnému působení a snaží se své chyby napravit.
2 - uspokojivé	Chování žáka je v rozporu s pravidly chování a s ustanoveními vnitřního řádu školy. Žák se dopustí závažného přestupku proti pravidlům slušného chování nebo vnitřnímu řádu školy; nebo se opakovaně dopustí méně závažných přestupků. Zpravidla se přes důtku třídního učitele školy dopouští dalších přestupků, narušuje výchovně vzdělávací činnost školy. Ohrožuje bezpečnost a zdraví svoje nebo jiných osob.
3 - neuspokojivé	Chování žáka ve škole je v příkrém rozporu s pravidly

	slušného chování. Dopustí se takových závažných přestupků proti školnímu řádu nebo provinění, že je jimi vážně ohrožena výchova nebo bezpečnost a zdraví jiných osob. Záměrně narušuje hrubým způsobem výchovně vzdělávací činnost školy. Zpravidla se přes důtku ředitele školy dopouští dalších přestupků.
--	--

Klasifikaci výsledků vzdělávání žáka v jednotlivých předmětech a chování žáka lze doplnit slovním hodnocením, které bude obsahovat i hodnocení klíčových kompetencí vymezených Rámcovým vzdělávacím programem pro základní vzdělávání.

CELKOVÝ PROSPĚCH

Celkové hodnocení žáka se na vysvědčení vyjadřuje stupni:

- a) prospěl (a) s vyznamenáním,
- b) prospěl (a),
- c) neprospěl (a)
- d) nehodnocen (a).

Žák je hodnocen stupněm

a) prospěl(a) s vyznamenáním, není-li v žádném z povinných předmětů stanovených školním vzdělávacím programem hodnocen na vysvědčení stupněm prospěchu horším než 2 - chvalitebný, průměr stupňů prospěchu ze všech povinných předmětů stanovených školním vzdělávacím programem není vyšší než 1,5 a jeho chování je hodnoceno stupněm velmi dobré, v případě použití slovního hodnocení nebo kombinace slovního hodnocení a klasifikace postupuje škola podle pravidel hodnocení žáků podle § 14 odst. 2 vyhlášky,

b) prospěl(a), není-li v žádném z povinných předmětů stanovených školním vzdělávacím programem hodnocen na vysvědčení stupněm prospěchu 5 - nedostatečný nebo odpovídajícím slovním hodnocením,

c) neprospěl(a), je-li v některém z povinných předmětů stanovených školním vzdělávacím programem hodnocen na vysvědčení stupněm prospěchu 5 - nedostatečný nebo odpovídajícím slovním hodnocením nebo není-li z něho hodnocen na konci druhého pololetí,

d) nehodnocen(a), není-li možné žáka hodnotit z některého z povinných předmětů stanovených školním vzdělávacím programem na konci prvního pololetí.

Klasifikaci výsledků vzdělávání žáka v jednotlivých předmětech a chování žáka lze doplnit slovním hodnocením, které bude obsahovat i hodnocení klíčových kompetencí vymezených Rámcovým vzdělávacím programem pro základní vzdělávání.

Jestliže je žák z výuky některého předmětu v prvním nebo ve druhém pololetí uvolněn, uvádí se na vysvědčení místo hodnocení slovo **uvolněn**.

Nelze-li žáka z některého nebo ze všech předmětů v prvním nebo druhém pololetí hodnotit ani v náhradním termínu, uvádí se na vysvědčení místo hodnocení slovo **nehodnocen**.

U žáka s vývojovou poruchou učení rozhodne ředitel školy o použití slovního hodnocení na základě žádosti zákonného zástupce žáka.

Způsob hodnocení žáků se speciálními vzdělávacími potřebami

Způsob hodnocení a klasifikace žáka vychází ze znalosti příznaků postižení a uplatňuje se ve všech vyučovacích předmětech, ve kterých se projevuje postižení žáka, a na obou stupních základní školy.

Při způsobu hodnocení a klasifikaci žáků pedagogičtí pracovníci zvýrazňují motivační složku hodnocení, hodnotí jevy, které žák zvládl. Při hodnocení se doporučuje užívat různých forem hodnocení, např. bodové ohodnocení, hodnocení s uvedením počtu chyb apod.

Při klasifikaci žáků se doporučuje upřednostnit širší slovní hodnocení. Způsob hodnocení projedná třídní učitel a výchovný poradce s ostatními vyučujícími.

Třídní učitel sdělí vhodným způsobem ostatním žákům ve třídě podstatu individuálního přístupu a způsobu hodnocení a klasifikace žáka.

Vyučující respektuje doporučené způsoby práce a hodnocení žáka, popsané ve zprávě o psychologickém vyšetření. Volí takové způsoby prověřování znalostí žáka, ve kterých se co nejméně projevuje zdravotní postižení (např. doplňování jevů místo diktátů, ústní zkoušení místo písemných prací či naopak, zkrácený rozsah písemných prací,...).

Podle druhu postižení využívá speciální metody, postupy, formy a prostředky vzdělávání a hodnocení, kompenzační, rehabilitační a učební pomůcky, speciální učebnice a didaktické materiály.

Žák zařazený do tělesné výchovy při částečném osvobození nebo při úlevách doporučených lékařem se klasifikuje v tělesné výchově s přihlédnutím k druhu a stupni postižení i k jeho celkovému zdravotnímu stavu.

Komisionální a opravné zkoušky

Žáci devátých ročníků a žáci, kteří na daném stupni základní školy dosud neopakovali ročník, kteří na konci druhého pololetí neprospěli nejvýše ze dvou povinných předmětů s výjimkou předmětů výchovného zaměření, konají opravné zkoušky.

Opravné zkoušky se konají nejpozději do konce příslušného školního roku tj. do 31. srpna. Termín opravných zkoušek a konzultací žáků s příslušnými pedagogickými pracovníky stanoví ředitel školy na červnové pedagogické radě. Žák může v jednom dni skládat pouze jednu opravnou zkoušku. Opravné zkoušky jsou komisionální.

Žák, který nevykoná opravnou zkoušku úspěšně nebo se k jejímu konání nedostaví, neprospěl. Ze závažných důvodů může ředitel školy žákovi stanovit náhradní termín opravné zkoušky nejpozději do 15. září následujícího školního roku. Do té doby je žák zařazen do nejbližšího vyššího ročníku, popřípadě znovu do devátého ročníku.

V odůvodněných případech může krajský úřad rozhodnout o konání opravné zkoušky a komisionálního přezkoušení na jiné základní škole. Zkoušky se na žádost krajského úřadu účastní školní inspektor.

Komisi pro komisionální přezkoušení jmenuje ředitel školy; v případě, že je vyučujícím daného předmětu ředitel školy, jmenuje komisi krajský úřad.

Komise je tříčlenná a tvoří ji:

- a) předseda, kterým je ředitel školy, popřípadě jím pověřený učitel zkoušející školy, nebo v případě, že vyučujícím daného předmětu je ředitel školy, krajským úřadem jmenovaný jiný pedagogický pracovník školy,
- b) zkoušející učitel, jímž je vyučující daného předmětu ve třídě, v níž je žák zařazen, popřípadě jiný vyučující daného předmětu,
- c) přísedící, kterým je jiný vyučující daného předmětu nebo předmětu stejné vzdělávací oblasti stanovené Rámcovým vzdělávacím programem pro základní vzdělávání.

Výsledek přezkoušení již nelze napadnout novou žádostí o přezkoušení. Výsledek přezkoušení stanoví komise hlasováním. Výsledek přezkoušení se vyjádří slovním hodnocením, nebo stupněm prospěchu. Ředitel školy sdělí výsledek přezkoušení prokazatelným způsobem žákovi a zákonnému zástupci žáka. V případě změny hodnocení na konci prvního nebo druhého pololetí se žákovi vydá nové vysvědčení.

O přezkoušení se pořizuje protokol, který se stává součástí dokumentace školy. Za řádné vyplnění protokolu odpovídá předseda komise, protokol podepíše všichni členové komise.

Žák může v jednom dni vykonat přezkoušení pouze z jednoho předmětu. Není-li možné žáka ze závažných důvodů ve stanoveném termínu přezkoušet, stanoví orgán jmenující komisi náhradní termín přezkoušení.

Konkrétní obsah a rozsah přezkoušení stanoví ředitel školy v souladu se školním vzdělávacím programem.

Vykonáním přezkoušení není dotčena možnost vykonat opravnou zkoušku.

Třídní učitel zapíše do třídního výkazu poznámku o vykonaných zkouškách, doplní celkový prospěch a vydá žákovi vysvědčení s datem poslední zkoušky.

Žákovi, který konal opravnou zkoušku, se na vysvědčení uvede datum poslední opravné zkoušky v daném pololetí.

Třídní učitel zapíše do třídního výkazu žákovi, který koná opravnou zkoušku:

Vykonání opravné zkoušky (třídní výkaz – poznámka)

Žák vykonal dne ..... opravnou zkoušku z předmětu .....s prospěchem .....

Nedostavení se k opravné zkoušce (třídní výkaz – poznámka)

Žák se bez řádné omluvy nedostavil k vykonání opravné zkoušky, čímž jeho prospěch v předmětu ..... zůstává nedostatečný

V případě, že zákonný zástupce žáka má pochybnosti o správnosti výsledku zkoušky, může požádat o přezkoušení podle § 22.

Odlišnosti pro individuální vzdělávání

Pokud je ve třídě školy vzděláván individuálně integrovaný žák, vytvoří ředitel školy podmínky odpovídající individuálním vzdělávacím potřebám žáka vedoucí k jeho všestrannému rozvoji.

Způsob získávání podkladů pro hodnocení,

Při celkové klasifikaci přihlíží učitel k věkovým zvláštostem žáka i k tomu, že žák mohl v průběhu klasifikačního období zakolísat v učebních výkonech pro určitou indispozici.

Hodnocení průběhu a výsledků vzdělávání a chování žáků pedagogickými pracovníky je jednoznačné, srozumitelné, srovnatelné s předem stanovenými kritérii, věcné, všestranné, pedagogicky zdůvodněné, odborně správné a doložitelné.

Podklady pro hodnocení a klasifikaci získávají vyučující zejména: soustavným diagnostickým pozorováním žáků, sledováním jeho výkonů a připravenosti na vyučování, různými druhy zkoušek (písemné, ústní, grafické, praktické, pohybové...), kontrolními písemnými pracemi, analýzou výsledků různých činností žáků, konzultacemi s ostatními vyučujícími a podle potřeby i psychologickými a zdravotnickými pracovníky.

Žák 2. až 9. ročníku základní školy musí mít z každého předmětu alespoň tři známky za každé pololetí, z toho nejméně jednu za ústní zkoušení. Žák základní školy musí mít z každého předmětu alespoň **dvě známky za měsíc z naukových předmětů, z výchov jednu. V případě absence známky, informuje třídní vyučující zástupkyni ředitele o příčinách nedostatku známek (nemoc žáka, apod.)**

Známky získávají vyučující průběžně během celého klasifikačního období. Není přípustné ústně přezkušovat žáky koncem klasifikačního období z látky celého tohoto období.

Zkoušení je prováděno zásadně před kolektivem třídy, nepřípustné je individuální přezkušování po vyučování v kabinetech. Výjimka je možná jen při diagnostikované vývojové poruše, kdy je tento způsob doporučen ve zprávě psychologa.

Učitel oznamuje žákovi výsledek každé klasifikace, klasifikaci zdůvodňuje a poukazuje na klady a nedostatky hodnocených projevů, výkonů, výtvorů. Po ústním vyzkoušení oznámí učitel žákovi výsledek hodnocení okamžitě. Výsledky hodnocení písemných zkoušek a prací a praktických činností oznámí žákovi nejpozději do 14 dnů. Učitel sděluje všechny známky, které bere v úvahu při celkové klasifikaci, zástupcům žáka a to zejména prostřednictvím zápisů do žákovské knížky - současně se sdělováním známek žákům. Při hodnocení využívá i sebehodnocení žáka.

Kontrolní písemné práce a další druhy zkoušek rozvrhne učitel rovnoměrně na celý školní rok, aby se nadměrně nenahromadily v určitých obdobích.

O termínu písemné zkoušky, která má trvat více než 25 minut, informuje vyučující žáky dostatečně dlouhou dobu předem. Ostatní vyučující o tom informuje formou zápisu do třídní knihy. V jednom dni mohou žáci konat jen jednu zkoušku uvedeného charakteru.

Vyučující je povinen vést soustavnou evidenci o každé klasifikaci žáka průkazným způsobem tak, aby mohl vždy doložit správnost celkové klasifikace žáka i způsob získání známek (ústní zkoušení, písemné). V případě dlouhodobé nepřítomnosti nebo rozvázání pracovního poměru v průběhu klasifikačního období předá tento klasifikační přehled zastupujícímu učiteli nebo vedení školy.

Do elektronické žákovské knížky jsou zapisovány známky z jednotlivých předmětů, udělená výchovná opatření a další údaje o chování žáka, jeho pracovní aktivitě a činnosti ve škole.

Klasifikační stupeň určí učitel, který vyučuje příslušnému předmětu. Při dlouhodobějším pobytu žáka mimo školu (lázeňské léčení, léčebné pobyty, dočasné umístění v ústavech, apod.) vyučující respektuje známky žáka, které škole sdělí škola při instituci, kde byl žák umístěn; žák se znovu nepřezkoušuje.

Při určování stupně prospěchu v jednotlivých předmětech na konci klasifikačního období se hodnotí kvalita práce a učební výsledky, jichž žák dosáhl za celé klasifikační období. Stupeň prospěchu se neurčuje na základě průměru z klasifikace za příslušné období. Výsledná známka za klasifikační období musí odpovídat známám, které žák získal a které byly sděleny rodičům.

Případy zaostávání žáků v učení a nedostatky v jejich chování se projednají v pedagogické radě, a to zpravidla v listopadu a dubnu.

Na konci klasifikačního období, v termínu, který určí ředitel školy, nejpozději však 48 hodin před jednáním pedagogické rady o klasifikaci, zapíše učitelé příslušných předmětů číslicí výsledky celkové klasifikace do elektronické žákovské knížky (Edookit) a připraví návrhy na umožnění opravných zkoušek, na klasifikaci v náhradním termínu, návrh na výchovná opatření apod.

Zákonné zástupce žáka informuje o prospěchu a chování žáka: třídní učitel a učitelé jednotlivých předmětů v polovině prvního a druhého pololetí; třídní učitel nebo učitel, jestliže o to zákonní zástupci žáka požádají.

Informace jsou rodičům předávány převážně při osobním jednání na třídních schůzkách, na které jsou rodiče písemně zváni. Rodičům, kteří se nemohli dostavit na školou určený termín, poskytnou vyučující možnost individuální konzultace. Údaje o klasifikaci a hodnocení chování žáka jsou sdělovány pouze zástupcům žáka, nikoli veřejně.

V případě mimořádného zhoršení prospěchu žáka informuje rodiče vyučující předmětu bezprostředně a prokazatelným způsobem.

Pokud je klasifikace žáka stanovena na základě písemných nebo grafických prací, vyučující tyto práce uschovávají po dobu, během které se klasifikace žáka určuje nebo ve které se k ní mohou zákonní zástupci žáka odvolat - tzn. celý školní rok včetně hlavních prázdnin, v případě žáků s odloženou klasifikací nebo opravnými zkouškami až do 30.10. dalšího školního roku. Opravené písemné práce musí být předloženy všem žákům a **na požádání ve škole také rodičům.**

Vyučující dodržují zásady pedagogického taktu, zejména - neklasifikují žáky ihned po jejich návratu do školy po nepřítomnosti delší než jeden týden, - **žáci nemusí dopisovat do sešitů látku za dobu nepřítomnosti, pokud to není jediný zdroj informací**, - účelem zkoušení není nacházet mezery ve vědomostech žáka, ale hodnotit to, co umí, - učitel klasifikuje jen probrané učivo, zadávání nové látky k samostatnému nastudování celé třídy není přípustné, - před prověřováním znalostí musí mít žáci dostatek času k naučení, procvičení a zažití učiva. - prověřování znalostí provádět až po dostatečném procvičení učiva.

Třídní učitelé (výchovný poradce) jsou povinni seznamovat ostatní vyučující s doporučením psychologických vyšetření, která mají vztah ke způsobu hodnocení a klasifikace žáka a způsobu získávání podkladů. Údaje o nových vyšetřeních jsou součástí zpráv učitelů (nebo výchovného poradce) na pedagogické radě.

Způsob hodnocení žáků se speciálními vzdělávacími potřebami.

Dítětem, žákem a studentem se speciálními vzdělávacími potřebami je osoba se zdravotním postižením, zdravotním znevýhodněním nebo sociálním znevýhodněním. Zdravotním postižením je pro účely školských přepisů mentální, tělesné, zrakové nebo sluchové postižení, vady řeči, souběžné postižení více vadami, autismus a vývojové poruchy učení nebo chování. Zdravotním znevýhodněním zdravotní oslabení, dlouhodobá nemoc nebo lehčí zdravotní poruchy vedoucí k poruchám učení a chování, které vyžadují zohlednění při vzdělávání. Sociálním znevýhodněním je rodinné prostředí s nízkým sociálně kulturním postavením, ohrožení sociálně patologickými jevy, nařízená ústavní výchova nebo uložená ochranná výchova, nebo postavení azylanta a účastníka řízení o udělení azylu na území České republiky.

Žáci se speciálními vzdělávacími potřebami mají právo na vytvoření nezbytných podmínek při vzdělávání i klasifikaci a hodnocení.

Při hodnocení žáků se speciálními vzdělávacími potřebami se přihlíží k povaze postižení nebo znevýhodnění. Vyučující respektují doporučení psychologických vyšetření žáků a uplatňují je při klasifikaci a hodnocení chování žáků a také volí vhodné a přiměřené způsoby získávání podkladů.

U žáka s vývojovou poruchou učení rozhodne ředitel školy o použití slovního hodnocení na základě žádosti zákonného zástupce žáka. Výsledky vzdělávání žáka v základní škole speciální se hodnotí slovně.

Pro zjišťování úrovně žakových vědomostí a dovedností volí učitel takové formy a druhy zkoušení, které odpovídají schopnostem žáka a na něž nemá porucha negativní vliv. Kontrolní práce a diktáty píše tento žák po předchozí přípravě. Pokud je to nutné, nebude dítě s vývojovou poruchou vystavováno úkolům, v nichž vzhledem k poruše nemůže přiměřeně pracovat a podávat výkony odpovídající jeho předpokladům.

Vyučující klade důraz na ten druh projevu, ve kterém má žák předpoklady podávat lepší výkony. Při klasifikaci se nevychází z prostého počtu chyb, ale z počtu jevů, které žák zvládl.

Klasifikace byla provázena hodnocením, t.j. vyjádřením pozitivních stránek výkonu, objasněním podstaty neúspěchu, návodem, jak mezery a nedostatky překonávat,

Všechna navrhovaná pedagogická opatření se zásadně projednávají s rodiči a jejich souhlasný či nesouhlasný názor je respektován.

V hodnocení se přístup vyučujícího zaměřuje na pozitivní výkony žáka a tím na podporu jeho poznávací motivace k učení namísto jednostranného zdůrazňování chyb.

Vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných se řídí vyhláškou č. 48/2005 Sb., o základním vzdělávání, pokud není zvláštním právním předpisem stanoveno jinak.

Hodnocení nadaných dětí, žáků a studentů

Ředitel školy může mimořádně nadaného nezletilého žáka přeradit do vyššího ročníku bez absolvování předchozího ročníku. Podmínkou přerazení je vykonání zkoušek z učiva nebo části učiva ročníku, který žák nebo student nebude absolvovat. Obsah a rozsah zkoušek stanoví ředitel školy.

Individuálně vzdělávaný žák koná za každé pololetí zkoušky z příslušného učiva, a to ve škole, do níž byl přijat k plnění povinné školní docházky. Nelze-li individuálně vzdělávaného žáka hodnotit

na konci příslušného pololetí, určí ředitel školy pro jeho hodnocení náhradní termín, a to tak, aby hodnocení bylo provedeno nejpozději do dvou měsíců po skončení pololetí. Ředitel školy zruší povolení individuálního vzdělávání, pokud žák na konci druhého pololetí příslušného školního roku neprospěl, nebo nelze-li žáka hodnotit na konci pololetí ani v náhradním termínu.

F. ŠKOLNÍ DRUŽINA

Školní družina poskytuje zájmové vzdělávání, přípravu na vyučování a odpočinkovou činnost pro žáky prvního stupně základní školy přihlášené k pravidelné denní docházce.

Provoz školní družiny je ve dnech školního vyučování a v době školních prázdnin. V době prázdnin nebo mimořádného volna je činnost ŠD zajištěna, pokud počet přihlášených žáků není nižší než 8. Po projednání se zřizovatelem může ředitel školy provoz v době prázdnin přerušit.

Žák je přijat do ŠD na základě písemného přihlášení. Podmínky přijetí jsou zveřejněny na stránkách školy.

Prostory školní družiny se nachází v půdní vestavbě školy. Družina je vybavena nábytkem odpovídajícím potřebám dětí, audiovizuálními pomůckami, stolními hrami, knihovnou a sportovním náčiním. Pro pobyt venku slouží prostory školního dvora, v nepříznivém počasí využíváme tělocvičnu (možnost využití všech školních prostor – počítačová učebna, projekce televize, interaktivní tabule aj.).

Vzdělávání žáků se spec. vzdělávacími potřebami

Snažíme se vytvořit optimální podmínky pro rozvoj osobnosti dětí, pro jejich učení i komunikaci s ostatními ať už u dětí se speciálními vzdělávacími potřebami nebo u dětí mimořádně nadaných nebo u dětí, které spec. vzdělávací potřeby nemají. Cíle a záměry zájmového vzdělávání jsou pro děti společné. ŠD respektuje individuální potřeby a možnosti dítěte.

Provoz školní družiny

PO 11.40 - 16.00 hod.

ÚT 11.40 - 16.00 hod.

ST 11.40 - 16.00 hod.

Čt 11.40 - 16.00 hod.

PÁ 11.40 - 16.00 hod.

Činnost školní družiny je určena pro žáky prvního stupně, žáci 2. stupně navštěvují školní klub. Činností družiny se mohou zúčastňovat i žáci nezařazení do družiny, pokud se v nich neúčastní plný počet zařazených žáků stanovený pro oddělení - např. dočasné umístění žáků z vyšších tříd pokud to vyžaduje organizace výuky (dělené vyučovací hodiny, přerušení výuky, apod.).

Popis personálních podmínek

Na škole pracuje jedno oddělení ŠD, jedna vychovatelka, která má úplné pedagogické vzdělání. Dále se vzdělává formou samostudia, účastí na vzdělávacích akcích školících institucí, četbou odborné literatury.

Popis ekonomických podmínek

Na uhrazení pobytu žáka ve ŠD se podílejí rodiče úplatou, jejíž výše a způsob placení stanovuje ředitel školy.

Podmínky BOZP:

ŠD zajišťuje bezpečnost fyzickou, sociální a emocionální. Vytváří zázemí pro rozvoj žáků a bezpečné prostředí, aby se všichni cítili dobře, podporuje dobré vztahy nejen mezi žáky, zaměstnanci a rodiči ale i s širokou veřejností.

Bezpečnost ve všech prostorách využívaných ŠD je zajištěna:

- vnitřním řádem ZŠ
- vnitřním řádem ŠD
- vnitřním řádem specializovaných učeben

1. Cíl

Cílem je připravit jedince pro život ve stávající společnosti a prostřednictvím volnočasových aktivit ho vybavit vědomostmi dovednostmi pro rozhodování o své životní dráze a svém profesnímu uplatnění.

Školní družina organizuje pravidelnou činnosti zájmovou, rekreační a odpočinkovou a v průběhu dne nabízí spontánní aktivity, umožňuje také přípravu na vyučování.

Základním prostředkem práce v družině je hra, která přináší kladné emoce, navozuje nové zážitky. Hra, která nabízí možnosti vstupů do nejrůznějších rolí, situací, vztahů. Podmínkou je přitažlivý a zajímavý námět.

Školní družina musí být:

- místo pro zájmové vyžití dětí
- místo pro regeneraci sil dětí po vyučování
- místo pro rozvíjení tvořivosti
- místo pro posilování sebevědomí
- místo pro radost
- místo pro komunikaci vychovatelky s rodiči

2. Podmínky pro činnost

- inspirující nestresující prostředí
  - účelově vybavené prostory, hráči a pracovní koutky
  - možnosti využití školních prostor (tělocvična, počítačová učebna, knihovna, projekce – televize a video, sportovní areál
  - využití přírodních podmínek okolí školy – rybník, hřiště, volná příroda
  - mimo tyto kroužky se děti seznamují se všemi oblastmi zájmové činnosti a jednotlivé aktivity jsou rozpracované v týdenní skladbě zaměstnání
- pohybové a tělovýchovné činnosti
  - esteticko – výtvarné činnosti
  - pracovní – technické činnosti
  - hudba, zpěv a tanec
  - literárně – dramatický

- přírodovědná a vlastivědná
- výpočetní technika

Činnost a výchovné působení vychovatelky vychází z požadavků pedagogiky volného času, ovlivňování volného času, nabídky alternativních aktivit, nabídka pomůcek, her, podstatný je požadavek dobrovolnosti aktivity, požadavek seberealizace zajímavosti a zájmovosti, pestrosti a přitažlivosti.

Formy vzdělávání

- **Příležitostná** výchovná, vzdělávací a tematická rekreační činnost: besedy, veřejná vystoupení, výstavy, exkurze, výlety, besídky, návštěvy divadelních představení, sportovní dny. Těchto příležitostných činností se účastní přihlášení žáci, ale mohou se podílet i rodinní příslušníci či další zájemci.
- **Pravidelná** výchovná, vzdělávací a zájmová činnost. V školní družině se jedná o každodenní činnost přihlášených účastníků k pravidelné denní docházce (pobyt venku, odpočinkové a rekreační činnosti, hygienické návyky, skupinové práce, soutěže, kvízy, sportovní, výtvarná a pracovní výchova. V rámci pravidelné činnosti školní družiny jsou využívány další prostory, např. tělocvična, počítačová učebna, hřiště, školní dvůr.
- **Osvětová činnost** spočívá v poskytování informací v oblasti prevence sociálně-patologických jevů.
- **Individuální práce** vychází z vytváření podmínek pro rozvoj nadání žáků.
- **Příprava na vyučování.**
- **Nabídky spontánních činností.** Spontánní aktivita je praktikována za dozoru vychovatelky tak, aby se účastník mohl samostatně projevit a rozhodnout o své činnosti. Vychovatelka zde funguje pouze jako rádce a dozor. Tato činnost je provozována zejména v odpolední klidové činnosti či pobytu venku.

3. Výchovné programy se zaměřují na tyto základní oblasti:

- a) **Výchova ke zdravému životnímu stylu**
- výchova k odpovědnosti za svou osobu
  - výchova k odpovědnosti za své zdraví
  - výchova ke správným stravovacím návykům, pitný režim
  - dodržování osobní hygieny

- posilování tělesné zdatnosti
- rozvíjení citové stránky osobnosti, citové vazby

b) Posilování komunikačních dovedností (člověk ve společnosti)

- kultivace slovního i mimoslovního projevu
- rozvíjení slovní zásoby
- schopnosti vyjádřit se
- schopnosti naslouchat
- uplatnění se v kolektivu
- kulturní život

c) Odpovědnost za své chování

- řešení různých situací
- pěstování potřebných a žádoucích vědomostí, dovedností a postojů
- důvěryhodnost, pravdomluvnost a morální kvality
- posilování schopnosti objektivně hodnotit své jednání a přijímat důsledky svého chování

d) Ovládání negativních citových reakcí

- vypořádat se se stresem
- řešení životních situací
- vyrovnávání se s nedostatky a neúspěchy

e) Poznání sebe samého a uplatnění se ve skupině (člověk jako jedinec)

- kladným hodnocením zvyšovat sebevědomí
- posilování pozitivního myšlení
- objektivní hodnocení činnosti každého člena
- vytváření vlastní bezpečné sociální skupiny
- temperament, postoje, hodnoty

f) Formování životních postojů

- vytváření společensky žádoucích hodnot
- vytváření základů právního vědomí
- úcta, porozumění, tolerance
- schopnost a ochota pomoci
- vytvoření vlastního sebevědomí
- posilování schopnosti nepodléhat negativním vlivům
- prevence sociálně patologických jevů
  - drogy, alkohol, kouření delikvence
  - virtuální drogy
  - šikanování, vandalismus, násilné chování
  - rasismus
- podobnost a odlišnost lidí – rozdíly v prožívání a myšlení, v jednání

Dětem umožňujeme v době pobytu ve ŠD rozvíjet své zájmy ve specificky zaměřených kroužcích pořádaných školou např. hra na flétnu, jóga pro děti, anglický jazyk

4. V celoroční práci se zaměříme na tato témata:

1. Místo, kde žijeme
2. Lidé kolem nás
3. Lidé a čas
4. Rozmanitost přírody
5. Člověk a jeho zdraví

a) Místo, kde žijeme

- naše rodina, náš dům, moje škola, moje vesnice, dopravní situace v obci
- vyprávění o životě naší rodiny
- popisujeme, kreslíme, malujeme členy rodiny, náš dům
- zařizujeme si pokojíček, stavebnicové hry, modelování
- místnost školní družiny, zdobíme, vylepšujeme, zkrášlujeme, staráme se o čistotu a pořádek, hrajeme se na školu, napodobujeme práci dospělých, hra na povolání – seznámení s prací rodičů
- dopravní situace – učíme se dopravní značky, vyrábíme je z papíru, popisujeme cestu do školy a do okolí bydliště, dokážeme neznám lidem ukázat cestu a provést je po obci
- jezdíme dopravními prostředky – hrajeme si na řidiče a cestující
- moje vesnice – stavíme ji z kostek, kreslíme mapu a plánec obce, hrajeme si na poštu, obchod, knihovnu, chodíme na vycházky do nejbližšího okolí, pozorování přírody, přeměna v ročních obdobích
- termín plnění – celoročně, duben, listopad

b) Lidé kolem nás

- učíme se popsat práci rodičů a víme, kde pracují, napodobujeme jejich práci
- učíme se znát celou rodinu – připravujeme drobné dárky a přáníčka k narozeninám
- naučíme se básničku ke Dni matek – pro radost připravíme dárečky
- seznamujeme se všemi kamarády ve ŠD (hra ano-ne), kreslíme kamaráda, popisujeme ho a ostatní musí uhádnout, o koho jde
- hledáme jeho kladné a záporné vlastnosti
- pomáháme si navzájem
- seznamujeme se s dětmi z ostatních světadílů
- učíme se správně chovat – kouzelná slovíčka děkuji a prosím

- učíme se správně chovat v jídelně, kině, divadle, knihovně, obchodě a v dopravních prostředcích (formou her a rozhovorů)
- hrajeme vědomostní soutěže, které vidíme v televizi
- termín plnění – celoročně, prosinec, únor, květen

c) Lidé a čas

- co všechno stihneme během dne – napodobujeme činnost, vyprávíme zážitky, které se nám staly, hodnotíme uplynulý den
- dbáme na bezpečnosti při hře a práci, zbytečně nespěcháme
- navštívíme mateřskou školu, zjistíme, co již umíme
- srovnáváme změny v obci a okolí – zážitky z vyprávění prarodičů
- termín plnění – celoročně, září, červen

d) Rozmanitost přírody

- pozorujeme přírodu okolo nás, rostliny a živočichy
- všímáme si na vycházkách svého okolí, chováme se k němu šetrně
- kreslíme přírodu v jednotlivých ročních obdobích – pozorujeme změnu v přírodě
- využíváme přírodní materiál – listy, plody
- sbíráme a sušíme léčivé byliny
- pozorujeme stopy v blátě i ve sněhu
- hádáme zvířátka podle popisu a podle jejich hlasů
- porovnáváme stromy a květiny

- napodobujeme zvířátka při hrách v tělocvičně (pejsek, žába, čáp)
- zhotovujeme makety zvířátek z papíru, kreslíme je a vybarvujeme je
- termín plnění – celoročně, říjen, leden, květen

e) **Člověk a jeho zdraví**

- zkoumáme lidské tělo – hlava, kolena.
- péče o své zdraví – denní hygiena, otužování, odpočinek, tělesný pohyb
- váš jídelníček – vhodné jídlo pro děti, modelujeme, kreslíme, ovoce, zeleninu, tvoříme koláže ze zdravých jídel
- nakupujeme jídlo – hra na obchod
- staráme se o své zdraví a dbáme o bezpečnosti při hře a zájmové činnosti
- pečujeme o svůj vzhled – čistota, upravenost, vhodné oblečení a obuv
- každodenní pohyb venku- na hřišti – školním dvorku, jednouché soutěže, míčové hry, kolektivní pohybové hry, využití přírody, rybníku, přírodních podmínek, hry ve sněhu,
- hry v tělocvičně, volné a na nářadí
- termín plnění- celoročně, září, leden, březen

Dlouhodobá družinová soutěžní hra v družstvech znalostí a dovedností.

1. Padesátkrát o přírodě
2. Den Země – soutěžní stezka
3. Za dobrodružstvím do přírody
4. Poznej naši vlast
5. 1. pomoc při výletě
6. Cyklistický test
7. Umíme se chovat
8. Kouzelná slovíčka
9. Hasičská soutěž
10. Čím kdo pracuje
11. Cesta kolem světa
12. Sázková kancelář – okolní svět
13. Z pohádky do pohádky

14. Hrátky s pohádkami
15. Hádanky a rébusy
16. Osmisměrky a křížovky

5. V průběhu činnosti školní družiny budeme rozvíjet tyto kompetence:

1. Kompetence k učení
2. Kompetence k řešení problémů
3. Komunikativní kompetence
4. Občanské kompetence
5. Kompetence k trávení volného času